

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ గణేశాయనమః-

సన్యాభ్యాసే - రాఘవపాణ్డవయాజవీయచరితే

ప్రథమసర్గప్రారంభః-

భద్రాణిత్వంభవతాంవిధత్తాంభవోహరిర్వాభగవాన్విధిరాస్త్వ
 ద్ధాధివాసశ్శ్చితవత్తుపాతావిన్నాయకొల్లాసవిరాజితాంకః॥౧॥శ్రీమతైశిక
 వంశేవారిధివిధోన్మీనూక్యనాయకాత్సంజాతస్సకలాగమాతివత్తురాయో
 నననారాయణః॥సన్యాభ్యాసితసుతేనబాల్యవయసిప్రాప్తైశ్చరాసుగ్రహప్రా
 చుర్యేణచిదంబరేణరచితంసంప్రద్యకష్టంసుధీః॥౨॥ సారంభావిబుధాస్సు
 ధారసధరంరామానుజంధారతంసారంభాగవతంచకించసససాయశ్చక
 దావీక్షితుం॥ప్రజ్ఞాతుంచవదప్రపంచవిభవంసర్వస్త్వకష్టంప్రజ్ఞాతుజ్ఞహృ
 దశ్చిదమ్భకవెస్సతైవ్యరత్నంహృది॥౩॥ పద్మానివాచికతిథిపురితానకృ
 తావిద్యానిధిశ్చమభిలష్యతియోవివేకికస్త్యేహృదుకుతుకఃకుశలావచిత్రం
 కణ్ఠేకరోతునదవమ్భురకావ్యరత్నం॥౪॥పదశ్చైః పదార్థైర్విగ్రహేనావా
 క్యయోజనా॥ఆత్మేపాశసమాధానంవ్యాఖ్యానంపద్విధంమతం॥౫॥ఎవంబు
 ధోక్తగీతైవయథాబుద్ధిబలోదయం॥అఖ్యామితేనమాలోచ్య వ్యాఖ్యా
 సావిదుషాంముదే॥౬॥అసంభవ్యత్తమత్సంభవమశ్శివర్గుణభాసురం॥ఉత్త
 జితముదగ్రస్తద్వాన్యభ్యాసనికపోవలే॥౭॥భాగ్యంహృదిజనైర్ధవైర్విరోజసా
 సుమపేనాజ్వలం॥అలక్ష్మారవిశేషార్థంకళక్ష్మభావసుస్తరం॥౮॥ ఇదంపరంస
 ముద్భుతంచదశ్చరహృదమ్భుధేః॥కావ్యరత్నంకలాభిజ్ఞైఃప్రాజ్ఞైర్హవరీ
 త్వుతాం॥౯॥ప్రాయశోమగసింహస్యవిశ్వమూదకయోరపితథాహలాయ
 ధస్యాకృతయోధాసూరేణపి॥౧౦॥శబ్దగతాకరేణాపివైజయంత్యాసమ
 విత్తాః॥సన్నతైహిసమధానామగ్ధానామభిసమతాః॥౧౧॥అర్థప్రదీపి
 తాఖ్యానామత్రీసాధారణాఖ్యానా॥పద్యపద్యపిఖ్యవైపండితానాంని
 ఘ్నవః॥౧౨॥అపానామిహకలాకేప్యానుకూల్యంవత్తుయా॥తత్తదాఖ్యా
 నలిఖ్యవైవ్యాఖ్యానిస్తరభీతతః॥౧౩॥ .....

అ స వ్యాఖ్యానే, రాఘవ పాండవ యాదవీయ చరితే.

ఇహ ఖలు, కావ్యం యశనే ధర్మకృతవ్యవహారవిదేశివేతరక్షతయే | స
 ద్యుఃపరనిగ్విృతయే కాం తాసమ్మితతయోపదేశయుజే || ఇత్యాద్యాలంకారి
 కవచేనేషు కావ్యస్యానేక శ్రేయస్సాధనతాప్రతిపాదనాత్ కావ్యాలా
 పాంశ్చవజ్జయేదితి సేధస్యానసతాగ్రవ్యవిషయత్వాచ్చ తదారభమా
 లఃకరివ్యమాణస్య శ్రీమద్రామాయణభారతభాగవతసారస్య కావ్యరత్న
 స్యోకథాత్రయ కథనసమర్థతాం నాస్తి శ్లోకతాత్పర్యాదేవసూచయత్ త
 త్రభవాత్ చిదభ్యుగనామాకవిరాదౌ ఆస్తరాసంభావ్యమానాస్తరాయవి
 ధ్వంసనాయ, ఆశీర్వాదమనీయోవస్తునిదేశౌవాపితస్తుఖమిత్యాచార్యదంఠి
 వచనాదాశీరాద్యస్యతమస్యప్రబంధముఖలక్షణత్వాచ్చతత్రాదౌవాక్య
 బ్జిహ్వాన్వికమాశీర్వాచనసూచరతి || వాచమితి ||

౧౫ ౧౨ ౧౬ ౧౪ ౧౩

పదచ్ఛేదః శ్లో|| వాచం|| వః | రచయితు సర్వదా స్తదక్షై |

౨ ౯ ౧౦ ౩ ౧ ౪ ౫ ౬

గామ | గేయః | సః | రసనయా | ఉదయాం | దధానః | సత్యాప్తః | బుధకులమా

శ్రీమద్రాఘవ పాణ్డవ యాదవీయ

కావ్య రత్న ప్రాస రమ్యః

వాచం వాగచయతు సర్వదా స్తదక్షై గాక్షై

యస్స రసనయోదయాం దధానః | సత్యాప్తే బు

ధకులమాశీ బస్తురోజ శ్రీరామస్తుత గురుమాన

౧౧

౮

శిబధ్వరః | ఆజః | శ్రీరామః | స్తుతగురుమాననాబ్జహంసః | ౧౬ || శ్లో || సౌలభ్యా
 యాన్వయస్యాశ్రీపదానాంగీకరికమాత్ | ఉన్యవై హానతుపునస్తైపాం
 చనతిలాఘవే || ౧౪ || వ్యాఖ్యానమ్ |, || ఉదయాం || ౧ || ఉచ్ఛ్వాతః ||

— శ్లో || బ్రహ్మవరః శ్లో || —

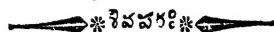
యః శుభావహవిధిః స్యాస్తాం || ౧ || ఆయశ్శుభావహావిధిః - శుభ
 దాత్రీమిత్యర్థః ||, || గాం || ౧ || వాణీ || ౧ || స్యగే || ఘనశువాగ్విజ్ఞగిజ్ఞే

త్రస్తుణిఘాతలేలక్యద్వైర్యోఃస్త్రియంపుంసిగౌరితిః॥కననయా॥౩॥జి
హ్వయా॥ని॥రసజ్ఞా రసనాజిహ్వ॥దధానః॥క॥ధరమాణః॥సత్యాప్తః॥
౫॥సత్యః సత్యలోకఃతమ్ ఆప్తఃప్రాప్తఃసత్యలోకవా సీతియావత్ ఆప్లు
వ్యాప్తావిత్సత్సాధాతాఃకతఃరిక్తః॥ని॥స్యాత్తేజోవధేసత్యంలాకేనా
త్రివ్యతాస్వతే॥ని॥అప్తౌభైష్టయోస్త్రిషు ॥బుధకులమాశిబుధుః॥౬॥
బుధాఃసూరయఃతేషాంకులంగణఃతస్యమాశిభుకిపేషుబుధుః॥మృగః-వి
ద్యుత్కులాలజాగ్ర-రథూతశ్చియావత్ ॥ని॥బుధస్సూరౌసురేసౌమ్యోని॥కు
లమన్వయసంఘాతగృహపుర్యాశ్రమేవసి ॥ని॥చూడాంరీటంకేశాశ్చసం
యతామాళయస్త్రయః ॥ని॥బుధుఃసున్దరేనమై త్రిషునిమ్నోన్నత
పిచ, శ్రీరామః॥౭॥శ్రియావాన్యరామఃమనోజ్ఞః ॥ని॥శ్రీరైషరచనా
శోభాసంపత్సగళశాఖిషు-వాణీలక్ష్మీలవంగేషునిషేచిత్వేవ్యకత్రిషు ॥ని॥
రామఃపశువిశేషేపాంజ్ఞామదగ్న్యహాలాయుధే॥రాఘవేచాసితశ్చైతమ
నోజ్ఞేషుతువాచ్యవత్, స్తుతగురుమాననాబ్జహంసః॥౮॥స్తుతాగ్లాఘితాగురు
మాననాగుర్వీశ్రేష్ఠా మాననాసత్కృతిఃయయోస్తాపితాద్యకౌలబ్జహం
సాపద్మశ్చైతగరుతాయస్యతాదృశః - సవ్యజనశ్లాఘనీయపాపసనవాహన
భూతపద్మహంసపానతిభావః ॥ని॥గురుస్తుగీవృతాశ్రేష్ఠేగురాపితరిదుగ్ధ
రే॥ని॥మాననాసత్కృతిస్సమి॥అబ్జంపద్మేసపుంసిస్యారబ్ధానాశ్చచంద్ర
యోః॥ని॥హంసావిహగభేదస్యాదగ్రవిష్టాహయాస్తరేయోగిమన్త
త్తభేదేషువరమాత్మనిమన్తధే॥గృహఃస్త్రశ్యంపితాదృశః, నంగంప్రసిద్ధః, అ
జంగంతతవిష్టోజాయతఇత్యజః॥బహుజనధాతాఃపంచమ్యమజాతావితి
డప్రత్యయఃడిత్వాట్టిలోపః॥ని॥అకారోబ్రహ్మఃస్త్వీనకమరేష్వంగణేశే॥
గౌరవేంతఃపురేహేతాభూషణేంఘాపుమేజ్యయోః॥ని॥అజశ్చమాశిబా
విష్టాకామేచ్ఛాగౌఘాస్సుతే॥పఃగ. యుష్మాకం, అస్త్రంగేగికిహృది॥ని॥
హృద్యస్తరంగంహృద్యేతి॥వృద్ధరజ్జోగద్యతే, సదాగరసర్వదా, వాచం
గ౫॥వాణీం॥ని॥గీర్వాన్యజీసరస్వతి, రచనాతుగ౬ వాసయత్సిత్యథః॥
అస్యత్ర॥అంకాయత్రః॥లిఖ్యవైతత్ర॥తత్సేర్వికార్థవత్॥పదచ్ఛేదంవిజా
నీయాద్విశేషశ్చేర్విలిఖ్యతే॥గ౫॥ప॥గ౬॥౩॥౪॥౫॥౬॥౭॥ సరససయోద

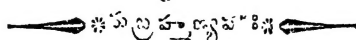

సర్వదా ॥ ౧౨ ॥ , వాచం ॥ ౧౩ ॥ , రచయతు ౧౪ ॥ — అపరత్ర — వ
౧౫ ॥ ౩ ॥ సర్వదా ॥ తత్కృతే ॥ గాంగాయః ॥ సంసనయః ॥ దయాం ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥
౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ స్తుతగుః ॥ ఉమాననాబ్జహంసః ॥ ౧౬ ॥ వ్యా ॥ , గాక్షే ॥ ౧ ॥
గక్షాసమ్బద్ధిని, తరంగ ॥ ఉర్రోవిషయే, దయాం ॥ ౩ ॥ కృపాం, దధానః ॥ ౪ ॥

విభ్రత్ అతఏవ, సరసనయః ॥ ౫ ॥ సరసంసరాగంధధాభవతితథానయః
స్తావణంయేనసః - దైవైభాగీరథనవప్రాధీకతస్క గక్షాంస్వశిరస్యవా
తారయదితిభావః, సత్యాప్తః ॥ ౬ ॥ సత్యాః గోర్యా ఆప్తః ॥ నిసతీపతివ్రతా
గోర్యాః, బుధకులమాళిబద్ధుః ॥ ౭ ॥ బుధస్సౌమ్యః కులంసంతతియస్యసః బుధ
కులః చంద్రః సుహృదః ముకుటం తేన బద్ధుః మజ్జిః ॥ , శ్రీరామః ॥ శ్రియా
విశేషేణ రామః శ్యామః సీలకణ్ఠిత్యధః, స్తుతగుః ॥ ౯ ॥ స్తుతః గాంవృషభః యస్య
సః ॥ వ్యా ॥ గోస్త్రయోరుపసజః సస్యేతిహస్యః ॥ ౧౦ ॥ ఉత్తాభద్రా బలివదః
ఋషభోఽపృషభోఽపృషః ॥ అనడాన్సారభయోగః - , ఉమాననాబ్జహం
సః ॥ ౧౦ ॥ ఉమాయః పార్వత్యాః ఆననాబ్జస్యహంసః ॥ ని ఉమాప్యదతసీ
గారిహారిద్రాకిరీకాంతిః ॥ అత్ర దవతైసత్యాప్త్యమాననాబ్జహం
సఇతి దావ్యామవిశేషణాభ్యాం వస్తువీకస్యైవ తాత్పర్యస్య బాధన
వినపాదుక్త్యం - అన౯వషిసాధారణపదప్రయోగబద్ధాదరస్యకవేఎక
స్త్రీవతైచరితార్థస్య పదస్యాన్యస్తిన్నపి వతైవిశేషణ సంభవమాత్రే
తాత్పర్యాత్ - ఏతాదృశః, యః ౧౧ ॥ , అజః ౧౨ ॥ శంభుః సయః త్రదోర్నిత్యక
వృద్ధాత్ తచ్చద్రాధ్యాహంసః సర్వదాం ॥ ౧౩ ॥ సకలసౌఖ్యగ్ధాయసీం ,
వాచం ॥ ౧౪ ॥ , ॥ ౧౫ ॥ , ॥ రచయతు ॥ ౧౬ ॥ — ఇతరత్ర — వ ॥ ౧ ॥
౨ ॥ ౩ ॥ సర్వదా - అస్తరక్షే - గాక్షేయః ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ సరి ॥ అప్తః బుధకులమాళి
బద్ధః ఓజస్వీరామః ౧౪ ౧౫ ॥ వ్యా ॥ , సరసనయః ॥ ౧౦ ॥ సః సీత్యంసయః ॥

నీతితాభ్యాంసహితః పయ ౦౨, బధాని ॥ ౩ ॥ , సతిర ॥ ఋత్యై - విషయే,
ని ॥ సచ్చత్యేవిమషితే, క్షే సాభాత్రమసద్భూతే , ఆప్తః ౫ కృత్రికాప్తకన
ఇత్యర్థః ॥ , బుధకులమాళిబద్ధః ॥ ౬ ॥ బుధకులమాళిచంద్రస్యబద్ధః బాన్ధ
వః జామాతాఇన్ద్రస్సత్రాప్త్యైదేవసేనాయః సుబద్ధాభ్యుభతాఇతిపా

రాజీవః సిద్ధిః, బుజ్జీ) రామః || ౧ || ఓజ్జీ) యాతేజస్వముదారామః || సిద్ధిః
 జోడిస్తాదతే, స్తుతగుః || రాస్తుతః గోన్వగోః యేననః || ని | గౌనాః దిత్వేబ
 లీవదే క్రతుభేదపిః భేదయోః - స్త్రీతుస్యాద్దిశిభారత్యాంభూమాదసు
 రభావపి | అస్త్రీయః స్వగోవజ్రామ్బరశ్చిగ్భాగలామసు || , || ఉమా
 ననాబ్జహంసః || ౧ || గోరీముఖపజ్జుజాకః || , || గాగ్నేయః || ౧౦ || సగ్రన్దః || ని ||
 గాగ్నేయం కాఞ్చనైతుస్యాద్దాగ్నేయస్సగ్రభీష్మయోః || , || పిః || ౧౧ || , || అ
 న్దరశే || ౧౨ || సన్వదా || ౧౩ || , || వాచంగర || , || చయతు || ౧౪ || వరత || ౧౫ ||

— శ్రీ రామచంద్ర పంః —

౩ || ౪ || ౫ || గాగ్నేయః || సరసనయోదయాం || ౧ || సత్యావ్రః || గౌరవము || శివ
 రః || అజ శ్రీ || రామః స్తుతగురుమాననాబ్జహంసః || ౧౪ || , || గాం || ౧ || భూమిం ||
 , సరసనయోదయాం || ౨ || రసనయోః రాగసిత్వోః ఉపయఉత్ప
 త్తః తత్సహితాం , దధాసః || ౩ || కున్వోః || సత్యావ్రః || ౪ || తత్త్వ
 యుక్తః || , || బుధకులమాశ్చిబస్థురః || ౫ || బుధానాం విదుషాం పంః భువంలాంతి
 దదతితి బుధకులాః రాజానః - అత్రకువదార్దస్య బుధవదాథాః పేక్షత్య
 పిసామథ్యాగ్లాదానగతిధాతో రాతోనువసర్లైకః తెషాం మాళయోమకు
 టానితేషుబస్థుః - అథవాకుంభువంలాన్తిదదతితికులాః త్మత్రియాః బుధాః
 విద్వాంసః ధనుర్విద్యావిపారంగతాశ్చియావత్ - తెచతేకులాశ్చబుధకు
 లాః శూంభూవాః తెషాం మాళిభిః బస్థుః - యద్వాబుధాః దేవాః తెషాం
 కుంభువంస్వగోమిశ్యధః లాతిదదాతీతిబుధకులః దతంభః తస్యదేవసహ
 యతేవోప్రసిద్ధేః - తాదృశస్యమాశ్చిబస్థుః మకుటచంద్రయః తదానంద
 కరశ్చత్యధః || ౧ || కుఘాః స్త్రీయోః కుపాపెన్వేకస్యితాథే తదవ్యయం ||
 , || అజ శ్రీః || ౬ || అజశ్ర్యః స్థిరః ప్రీతివశ్రీః సంపత్ యస్యసః || ని || శౌభాసమ్మన్తి
 వద్మాసులక్ష్మీశ్రీమేందిరారమాః || , || స్తుతగురుమాననాబ్జహంసః || ౭ || స్తుతా
 స్తోత్రం కున్వోగోవాక్యస్యస్తుతగురుమాయాః తదాఖ్యాయాః స్త్రీ
 యాతననాబ్జస్యదనకమలస్యహంసః సూర్యః సుగ్రీవః యస్యసః - సుగ్రీవస
 ఖతావోతేనస్త్రాయమానగతిభావః || ని || రుమాసుగ్రీవభార్యాయాం ప్రేవ
 స్సాల్లకశౌకరః , గేయః || ౮ || , || రామః || ౧ || గోరీముఖపజ్జుజాకః || ౯ || పిః || ౧౦ || , || అన్ద

రజ్జే॥౧౧॥, సర్వదా॥౧౨॥, వాచం॥౧౩॥, రచయతు॥౧౪॥ అశ్వత్థ॥
౧॥౨॥౩॥౪॥౫॥౬॥౭॥౮॥౯॥౧౦॥౧౧॥౧౨॥౧౩॥౧౪॥

—*బలరామపరః*—

వ్యాససననయోచయాం॥౧॥రసఃసుధురతా-నయఃసన్తాగళ-ప్రవృత్తిఃతా
భ్యాంసహితాం, గాంవాచం, దధానః॥౩॥మధురవాక్ న్యాయవక్రప్ర
త్యేతిభావః, సత్యాప్రః॥౪॥బుధకులమాశిబన్ధురః॥౫॥బుధస్య చంద్రసుతస్య
కులంవంశోయేసా నైబుధకులాఃపారవాఃతేషాంమాఃఃశ్రేష్ఠఃదుర్యోధనః
బన్ధుఃదాన్తవఃయస్యసః॥, స్తుతగురుమాననాబ్జహంసః॥౬॥ స్తుతాఃగురవో
వసుదేవానయఃయేనసఃస్తుతగురుమాననాబ్జహంసఃపద్మాముఖపద్మపద్మబ
ధుఃకృష్ణఃయస్యసః, గయః॥౭॥, అజశ్రీః॥౮॥, రామః॥బలభద్రః॥, వః ౧౦౮
స్త్రజ్జే॥౧౧॥, సర్వదా॥౧౨॥, వాచం॥౧౩॥, రచయతు, ౧౪ — పరత్ర—వ॥
౧॥౨॥౩॥౪॥౫॥౬॥౭సననయః॥అదయాం౧౦॥౧౧॥౧౨॥ ౧౩॥౧౪॥౧౫

—*పరశురామపః*—

వ్యాససననయః॥౧॥రసాఘామితయాసహితాససాఃక్షత్రియాః-
తేషాంసయః సీతః యస్యసః॥౨॥రసావిశ్వంభరాస్థిరా-మునిసుతోపిక్షత్రియ
మాగళ-ప్రవృత్తిశత్యః-ఆతపవ, అదయాం-౧ కృపారహితాంతికూ
రామిశ్యః, గాం३॥వాచం॥౪॥దధానః॥౫॥సత్యాప్రః॥౬॥శవభంప్రా
ప్రఃపితృపదామషితస్సృక్ సన్వంక్షత్రియకులంసంహరిష్యామీతి కృత ప్ర
తిజ్ఞఇతియావత్ *బుధకులమాశిబన్ధురః॥౬॥ బుధానాంధన్వద్వాపార
జ్ఞతానాంకులానాంభూమిదాత్రాణాంక్షత్రియాణాంమాశిబన్ధుమా
శీనాంకీరీటానాంబహుభాంధవాశిరాంసీతియావత్ రాతిఆదత్తఇతి
తథోక్తఃతస్యనిఖిలక్షత్రియకులశిరశ్చేదకారిత్యాదితిభావః ॥, స్తుతగురు
మాననాబ్జహంసః ॥ ౭॥స్తుతఃగౌదాణఃయస్యసఃస్తుతగురుమాయాఃఆన
నంజీవనం - ఆన ప్రాణనిత్యప్రదాతోల్లూకట్-ముఖంవాసుక్రీవఃతస్యా
ప్రస్థిన్నిరతిశయానురాగాదితిభావఃస ఏవ అబ్జంజలజంతస్య హంసః సూ
ర్యఃరామఃయేనసః - దాశరథీనాజితస్సృక్ తద్భాణంశ్లాఘితవానిత్య
భాః॥౮॥, గయః॥౯॥, అజశ్రీః॥౧౦॥, రామః॥౧౧॥వాచం॥౧౨॥, రచయతు॥౧౩॥
, అస్త్రజ్జే॥౧౪॥, సర్వదా॥౧౫॥, వాచం ॥ ౧౬॥, రచయతు॥౧౭॥

ఇతరత్ర॥౧॥౨॥ ౩॥౪॥౫॥౬॥ ౭॥ సరసనయోదయాం॥౯॥సలి॥ ఆప్తః॥
౧౨॥ అజః॥ శ్రీరామః॥ ౧౫ ॥ వ్యా॥ గాం॥ ౧॥భూమిం॥సరసనయో
దయాం॥౨॥ రసఃశృం॥గారాడితత్ప్రతిపాదకఃసయః శాస్త్రంరసనయః

—*మన్మథవరః*

వాత్స్యాయనతస్త్రీతత్రఉదయఃప్రవృత్తితత్సహితాం॥*॥ దధానః
౩॥కుర్వాణః॥సలి॥౪॥శ్రీకృష్ణవస్తునిజాతావేవచనం,ఆప్తః॥౫॥ ఇప్తః,
బుధకులమాశిబన్ధుః॥౬॥బుధకులమాశిః దేవకులశ్రీకృష్ణఃవిప్రుః బన్ధురఃబా
న్ధవ్యప్రదఃయస్యసఃవిప్రుప్రత,ఇతిభావః॥,శ్రీరామః॥౭॥ శ్రియాకావ్యా
రామఃవిజ్ఞుఃస్తుతగురుమాననాబ్జహంసః॥స్తుతగురొఃమాయాఃలక్ష్మ్యః
అననాబ్జహంసః - పుత్రదశకనన్యజనముఖవికాశజనశ్వాదితిభావః॥,
గేయః॥౯॥అజః॥౧౦॥కామః॥వః॥౧౧॥అంతరం॥౧౨॥సవదా॥౧౩॥వా
చం॥౧౪॥రచయతు॥౧౫॥అవ్యత్ర॥౧౬॥౩॥౪॥౫॥౬॥౭॥౮॥౯॥సత్యాప్తః

—*అజవరః*

౧౧॥౧౨॥౧౩॥౧౪॥వ్యా॥,సరసనయోదయాం॥౧॥ రమణీయన్యాయపా
దుర్భావయుక్తాం॥గాం॥౨॥,దధానః॥౩॥సత్యాప్తః॥౪॥తథ్యంపా॥ప్తః,
బుధకులమాశిబన్ధుః॥౫॥బుధానాందేవానాంకూఃశ్రీఃలిప్సరసః లాంతిగృ
హస్తీతిబుధకులాగస్తర్వా-అత్రబౌచిత్యాత్ప్రకరణాచ్చబుధకులపదేనగ
న్ధర్వానివ్యత్రై-లేషాపతికాముకత్వాత్వరసనిరాపహర్తృత్వం-తథా
చాక్షంరామాయణే-ఉన్యకామాప్తగన్ధర్వాస్తీక్ష్ణకౌపాఘజంగమాభి-
బుధకులానాంగంధవాకణామాశిశ్రేష్ఠఃప్రియంవదాఖ్యైకశ్వనగంధ
ర్వచరిః సబన్ధురౌయస్యసంతప్తకల్పతర్కః॥*॥స్తుతగురుమాననాబ్జహం
సః॥౬॥స్తుతాహ్లాఘతా - గురుమహామాలక్ష్మీయస్యసః స్తుతగురుమఃద
శనశ్శతకర్మఫలంపదాననాబ్జహంసఃసాన్యసంభుక్తరాజ్యైస్త్యప్రదానేనప్రత
స్యవశేరథస్యసంతోషకర్మఫలః॥*॥శ్రీరామః॥౭॥ శోభావిరాజమానః
గేయః॥౯॥౭॥సత్యాప్తః॥౮॥అజః॥౯॥భూసుతః॥౧౦॥అలన్ద్రాజ్ఞే
౧౧॥*॥సర్వదా॥౧౨॥*॥వాచం॥౧౩॥*॥రచయతు॥౧౪॥అవత్ర॥౧౫॥౧౬॥
౩॥౪॥౫॥గాం॥గేయః॥ససనయః॥దయాం॥౯॥౧౦॥బుధకుల
మాశిబన్ధుః॥౬॥శ్రీరామః॥౭॥స్తుతగురుమాననాబ్జహంసః॥౧౩॥

—*భీష్మవరః :-*

చాగ్నిః, సరసనయః || ౧ || గుణసీతనహితః, దయాం || ౨ || దధానః || ౩ ||, సత్యా
 ప్రజః || ౪ || శవధా ప్రాన్యపితృమనోభీష్మపూరణార్థం స్వయముద్వాహం నకరి
 మ్యామీతి కృతపరిజ్ఞ ఇతి భావః, బుధకులమౌళిబధురః || ౫ || బుధకులాః బుధవం
 శోత్పన్నాః రాజానః తెషాం మాళయః శ్రేష్ఠాః పాణ్డవాః తెషాం బధుః బా
 ధవః పితామహః, ఓజశ్రీరామః || ౬ || బలసమ్ప్నోరాజమానః || ౭ || ఓజోదీప్తా
 వపష్టమృతకాశబలయోరపి ! ఓజంత్యయుక్తైః స్తుతగురుమాననాబ్జహం
 సః || ౮ || స్తుతః గురుః పరమాత్మామాననాబ్జహంసః శ్రీకృష్ణః యేన సః - ఆనన
 అబ్జహంసానారౌత్వేన చ స్త్రీనూర్యాణుస్థనః ఆననాబ్జహంసః విష్ణుః స్తుతః
 గురుమః ఆననాబ్జహంసః యేన న ఇతి వా, గాత్రేయః || ౯ || భీష్మః, ౧౦ ||, అస్త
 రణైః || ౧౦ ||, స్వదా || ౧౧ ||, చాచం || ౧౨ ||, రచనా తు || ౧౩ || అతః కా
 వ్యే బ్రహ్మాదీనాం దశానామపి వర్ణకత్వేన ప్రకృతత్వాత్ సైమాలంకారః ||
 క్లో || అథ ధేదేన భిన్నాయుర్యుగవల్లభశస్పృశః | నిష్క్రమిశ్చాస్త్రాస్త్రా
 సావితిలక్షణాత్ || అజః || రామః ఇత్యుక్త ఏకనాళావలప్యనైకఫలవత్ -
 ఏకపదేనానార్థకప్రతిలేకధాన్యః || ఆస్యత్ర పదధ్వజేన అనెకార్థకప్ర
 తిలేకభావకావ్యవత్ శబ్దయోగవిధినిష్పత్త్యాత్ శబ్దాన్యః ఇత్యుభయ
 సాహిత్యాత్ ఉభయన్యైవ పః || ప్రపాషిణీశ్చ త్తమిదం - మా శ్రౌగ
 మ్రిదశణుతిః ప్రపాషిణీస్యాదితి లక్షణాత్ || చాచం చ ఇతి గ్రంథాదా
 మగణప్రయోగః శుభావహః - తదుక్తం || మోధూమిస్త్రిగురుశ్చ ఫం విత
 నుతేభః పూర్వగుశ్చ స్త్రీమాః కీలికం యోభ్యుదయం పయః ప్రథమలూన
 స్వశ్చిరాయస్త్రిలః | వాయుసోస్తగురువైశేషమనం శూన్యం - భస్మోస్త
 లారోగ్నిమధ్యలఘుమృతం దినమణిమధ్యే గురుజ్ఞోరుజమితి వచ
 నాత్ - వాచమితి అదౌవాక్యబ్రహ్మయోగాత్ వాచకశుద్ధిభిహితా - తదు
 క్తం * దేవతా వాచకాశ్చ బ్రహ్మయేవ భద్రాది వాచకాః - తేన ద్వైతై వ సం
 ద్యాస్సుగ్గణతొలిపిత పితతి - విచ్ఛిన్నాగారోగ్యాయుషాం హేతుర్వ
 కారః పరికితే తథ్యలంకారముక్తావశ్యుక్తరీత్యావకారశ్చాదౌప్రయు
 క్తతస్యామృతవిజత్వముక్తం సాహిత్యయాదావతా - సమీరహనకథా

తీజలవ్యోమగుణాన్వితాః | వచ్చవచ్చవిభాగేన దశవగాక్షరాః క్రమా
దిలివణవాచకగణానాం సర్వేషామభ్యసీతత్వాత్సర్వం సమజ్ఞనమ్ ||
చతుర్ముఖ శ్రీపతి చంద్ర శేఖరాష్టదాననోదాశరథి హాలాయుధః |
భృగ్వాత్మజః శ్రీతసుకా ౭ జజాహ్నవీ సుతాదత్తైతక్రమశో ౭ త్రవణి
తాః || ౧ || అథక్రంథసమాప్తిగీర్థప్రచారాది ప్రతిబద్ధకప్రత్యూహపూర్వ
హ ప్రధ్వంసకస్యేష్టదేవతా నమస్కార పూర్వకం స్వాఖ్యాం ప్రఖ్యావ

౭

యకవిశ్చీషితం ప్రతిజానీత || విధాయేతి || ప || విధాయ || కమలే ||
౮ ౩ ౬ ౫ ౮
క్షణం || విశదసారసారస్వతప్రవాహ వరభూషణం || హృది || సుభాసి || వా
౧౬ ౧౧ ౧౦ ౧౨ ౧౩
గీర్వరం || కరోతి || వరం || అలసత్ || సురసభాసురాధకం || జయత్కథా
౧ ౧౪ ౧౫ ౨

త్రయి || చిదమృతః || ప్రతసు || కావ్యరత్నం || బుధః || ౧౬ || వ్యా || , || చిద
నాజ్ఞ హం సః || ౧ || విధాయ కమలే క్షణం

విశదసారసారస్వతప్రవాహ వరభూషణం హృ
ద్భుతదాఖ్యః, బుధః || ౨ || విద్యా, విశదసారసారస్వతప్రవాహవర
భూషణం || ౩ || విశదః నిమలః సారః స్థిరాంశః యస్య సః సారస్వతప్రవాహః
సస్వత్యాః వాచ్యాః ఆయం సారస్వతః తస్యేదమిత్యేతత్ప్రత్యయః సచాసా
ప్రవాహః యదీ సారస్వతప్రవాహః విశదసారోయః సారస్వతప్రవాహః
సంవచరభూషణం శ్రేష్ఠాధరణం యస్య సః || ౧ || గీర్వా గ్వాణీసరస్వతీ
తాదృశాతినిర్మలసారభూతవాక్షురీపరిమృతనిజవదనదృతిభావః - తం, వా
గీర్వరం || ౪ || వాచఃకారదాయః ఈశ్వరం నాయకం - బ్రహ్మణం, సుభాసి ||
౫ || సుప్రభ, హృది || ౬ || కమలే || ౭ || హృదయారవిదై, క్షణం || ౮ || క్షణకాలం,
విధాయ || ౯ || కృత్వా ధ్యాత్వైత్యథః, అలసత్ || ౧౦ || సంస్ఫురత్, వరం ||
౧౧ శ్రేష్ఠం || ౧౨ శ్రేష్ఠాన్యదూరశ్చైషేషు వరః స్యాద్వాచ్యలిక్ష్ణః | పరోఽపి
రమాత్మ చ కేవలైవరమవ్యయం || సురసభాసురాధకం || ౧౩ || సురసాశ్చ

భీనశృంగారాదిరసాః భాసురాః దీప్యమానాః || ౧ || సమాభాసురభాస్వరా
తాదృశాః అథాః అభిధేయః స్థితత్ || ౧ || అథోఽభిధేయస్వేకా
స్త్రివ్యవహారే ప్రయోజనైః జయతా భాత్రయి || ౧౩ || కథానాం రామా
యణభారతభాగవతానాం త్రయీత్రితయంకభాత్రయి || ౧ || త్రయీత్రి
వేద్యాం త్రితయ - జయస్తీసరోవృత్ - షేణవిద్యమానాకథాత్రయీయ
స్తీతత్ - కథాత్రయప్రతిపాదకమిత్యర్థః || జయత్ - ఇతిభిన్నం పదం వా
తదాకథాత్రయమస్తిన్న స్తీతిమత్వర్థేణ ఇనిప్రత్యయోబోధ్యః || శ్లో ||
జయజయాభి భవయోరాద్యథేనావకమః || ఉత్కంఠపాప్తిరా
ద్యాధోఽద్వితీయైః థేనకమః కఇతిభర్తృహరిః, ప్రతను || ౧౪ || స్వల్పం,
సంక్షీప్తమిత్యర్థః || ౧ || తనుస్త్యక్తా - మయోస్త్రీస్యాద్విరళస్వల్పయో
స్త్రీషు || కావ్యస్యాతివిస్తృతత్వే అలసజనదుస్తృత్యావత్త్వాసార్యజనిత
ప్రవృత్తినః స్యాదితిభావః - తాదృశం, కావ్యరత్నం || ౧౫ || కావ్యశ్రేష్ఠం || ౧ ||
రత్నం శ్రేష్ఠేమనౌచస్యాత్, కరోతి || ౧౬ || తనుతే అన్యత్ర || ౧౭ || కమలత్కు

ది సుభాసివాగీశ్వరమ్ | కరోతి పరమాలసత్పురస

భాసురాథ ౧౦ జయతా భాత్రయిదిదమ్మరః ప

౧౦ || ౩ || ర || సుభాసివాక్ || ఈశ్వరం || ౧౭ || ౧౮ || ౧౦ || ౧౧ || ౧౨ || ౧౩ || ౧౪ ||
౧౫ || వ్యా || సుభాసివాక్ || ౧ || సుతరాంభాసినివిలసంతీవాక్ వాణీయస్య
సః || వ్యా || స్త్రీయః పుంసదిత్యాదినా పుంసద్భావః || చిదమ్మరః || ౧౬ || బుధః ||
౩ || విద్వాక్, విశదసారసారస్వతప్రవాహవరభూషణం || ౪ || విశదసా
రస్యస్వచ్ఛ మాక్షికాదిస్థిరాంశస్య సారస్వతస్య సరాంసి అన్యసంతీతి సర
స్సౌర్వ అణకావః || ౧ || సరస్వంతౌ సదార్ణవా - తత్సమ్బుధిసః ప్రవాహస్య
వరభూషణం శ్రేష్ఠాలజ్జ్వలంక్షీరాబ్ధిశాయినమిత్యర్థః, ఈశ్వరం || ౫ || జ
గద్రక్షకం, కమలత్కు || ౬ || కమలపద్మైశ్చకాక్షణేనైత్రయస్యతంహరిం ||
౧ || దృగ్దృష్టినైత్రలోచనచక్షుసణయనామ్మకేక్షణాక్షణే || ౧ || చైత్యారిః
పుణ్డికాక్షః - యద్వా ఈశ్వరమిత్యేవ విశేష్యంతదా ఈలక్ష్మీతస్యాః ఈ
శ్వరః పతిః ఈశ్వరః తం || ౧ || ఈకారోబ్ధదశేలక్ష్మ్యం వాణ్యాంకమలకేసరే || ప
భాత్రిష్టిశ్వరశృంభానాగార్యామిశ్వరేశ్వరీ, హృది || ౧ || చిత్రై, విధాయ

౮||, పరం||౯||, అలసత్||౧౦||, సురసభాసురాధం||౧౧||, జయత-ధాత్రీ
 య||౧౨||, ప్రతను||౧౩||, కావ్యరత్నం||౧౪||, కరోతి||౧౫|| అవరత్||౧౬|| క
 మలేక్షణం||౧౭||౫||౬||౭||౮||౯||౧౦||౧౧||౧౨||౧౩|| ౧౪||౧౫||౧౬|| వ్యా||
 , సుభాసీవాక్||౧౭||, విదమ్బ||౧౮||, బుధః||౧౯|| , విశదసారసారస్వతప్రవా
 హావరభూషణం||౨౦|| విశదసారఃసరాంసీఅస్యాఃసంతీతసరస్వతీసదీ||స||సరి
 త్సేదేసరిన్ద్రా||౨౧||గః||౨౨||త్యాం||స||సస్వతీ-తస్యాఅయంసారస్వతఃప్రవాహ ఏ
 వవరభూషణంయద్యతం||౨౩||ధరమిత్యర్థః, ఈశ్వరం౫శమ్భుం||స||ఈశ్వరశ్శ
 ర్వఈశానః, హృది||౨౪||, కమలే||౨౫||త్వై, క్షణం౮, విధాయ౯, పరం౧౦,
 అలసత్||౧౧||, సుఃసభాసురాధం||౧౨||, జయత-ధాత్రీయ||౧౩||ప్రతను
 ౧౪||, కావ్యరత్నం||౧౫||, కరోతి||౧౬||అధా౯నై, విదమ్బ||౧౭||జ్ఞానవనః
 బుధఃసోమసుతః||స||బుధస్సూరౌసురౌసౌమ్య-వరమాలసత్స్స||సభాసురా
 ధంఅలసత్ప్రభానమానా||స||సభాసురౌర్నయేషాంలేషాంఅసురాణాం
 అథఃప్రయోజనమ్-వరమఃఅలసత్సరసభాసురాధః||యస్తాత్తత్-నై

తను కావ్యరత్నం బుధః || ౨ || వచ్చొ శచ్చ శతంచ

పద్యసు యః క్షోత్రీ స గాఢ్రు యః పుణ్యా

వాజ్ జితాస్సుధమాం||౨౧||ప్రవతాంఅసురాణాంస్థిరీకణాయకృతయ
 త్నమితియావత్||స|| అధికస్సాస్యోవిపయేమోక్షేశబ్దవాచ్యేప్రయోజనః|
 వ్యవహారేధనాపై||వస్తుహేతునివృత్తిః||జయత్తధాత్రీయ- జయస్త్యః
 కథాః త్రయీతస్రః||త్రుతః||శ్చ యస్మిన్తత్ అధీతనకలపురాణవెదశా
 స్త్రమిత్యర్థః||తాదృశంకావ్యరత్నంకావ్యంశుక్రమేవరిత్నమితి రూపకా
 లంకారః||కావ్యం౧౨౯||శ్శభూ౯శ్శత్రై||కావ్యాస్యాహుతనాధీయోః-
 తత్ ప్రతనుఅతిస్త్వంకరోతి|| తనుంబుశరీయోః-దేవవక్షీయోబుధః
 అసుసాహాయ్యోరణజాగరూకంశుక్రంతిరసు-రుతితి కావ్యబుధశబ్దశ
 త్తీమూలాధ్వః||వృద్ధీచ్యత|| సౌజనయలాపసుగ్రహయతిశ్చశృద్ధీగు
 రుతితిక్షణాత్||౨|| అథవిదుషాంప్రవృత్తిపద్యధం||సుఖవృత్తత్తినిమి
 త్రంలలితసాధనమితితత్సమభిదధానస్సంక్షిప్తతామేవకృతః||ప్రకృతేరణే
 నవిశ్రాంతిః||వచ్చొశచితి|| అత్రాస్థి||సోఽధేపద్యమణయః||శ్లో||తే||ప్రఃప

ఛాపకచ్చశతంచవఛాపకదు తరశతశ్లోకాః యద్యవ్యత్ర వాచమితి మణ్డళ
 శ్లోకమారభ్యఎవంకాశికేతి గ్రంథసమాప్తివర్యవ్రంగణనాయాం పట్టుఛాపక
 దు తరశతశ్లోకాస్సచ్చన నితథాపి వాచమితి మణ్డళశ్లోకం విధాయేతి ప్రతి
 జ్ఞాశ్లోకం త్రయాణామపి సగాణాం సమాప్తిద్యోతకం యత్నే నెతి యజ్ఞే
 తిమాతెతి శ్లోకత్రయం గ్రంథసమాప్తిప్రతిపాదకం ఎవంకాశికేతి శ్లోకంచ
 విహాయల స్తిప్రస్తుతేష్య తరశ్లోకాది శ్రీరామశ్యవ్రాః శ్లోకాః పఞ్చాశః
 ధికశ్లోకాపవేతి విభావయస్తువిబుధాః || ఛాపకాః త్రయైపుణ్యాః పా
 వనాః రాఘవపాథకృష్ణవిషయాః రామాయణభారతభాగవతానీత్యర్థః-
 వణ్యాః వాచ్యాః పణ్యనయాలుప్తాదశాత్మికయాతదుక్తం || శ్లో || సగరాన్య
 కన్తైర్మృత్యువద్ధాగ్నిర్దయవర్ణనం ఉద్యానసలిలక్రీడామధుపాసరతోత్సవః
 విప్రలమ్బావివాహాశ్చ కుమారదయవర్ణనం మస్త్రీయ్యూతప్రయాణాజి
 నాయకాభ్యుదయాలుపి ఎతేషాం వర్ణనాయత్ర తస్మాదేకావ్యమివ్యతగతిః
 చిత్రం లభ్యతే లలితకృత్యా లేఖ్యయోగ్యే త్రానాత్యగ్నా ప్రదునిస్త్రీయాం-
 సతావ్యక్తం ప్రశస్తకావ్యక్తేష్వం చిదమ్మరకః కృతిం ప్రబంధం కుశ

రాఘవపాథకృష్ణవిషయావణ్యాః ప్రసి
 ధ్నాః కథాః | చిత్రం పణ్యనయా చిదమ్మరకవెస్స
 తావ్యరత్నం కృతిం కుత్రస్యాదవలోకయస్తు
 కుశలాస్సారశ్యమేతాదృశమ్ || ౩ || అస్తిప్రస్తు

లాః విద్వాంసః లవలూకయస్తువశ్యస్తు-ఏతాదృశం అనితరసాధారణం సా
 రశ్యం సాంధ్యం కుత్రోక్తిక్ వాకాశ్యేస్యాత్ భవేదితి కాకుః సకుత్రాపి
 స్యాదితి భావః || శాదూకం వికీడితం వృత్తం || సూర్యావైవిమనస
 ప్రతాస్సగురవశ్చామకం వికీడితమితి లక్షణాత్ || — || * ౩ * —

౨౪   ౨   ౩   ౬
 ప* ౨ స్తి | ప్రస్తుతహృద్యమగవితతా | హస్తిశ్చ తాథా | రణైః
 ౯   ౪   ౫   ౮   ౧౩   ౧౦
 పూణా | అభ్యేక | పధిమానవైః | రుచిభృతైః | పూః | వాహీనీశేత్య
 ౧౮   ౧౨   ౧౯   ౧౩   ౨౦   ౧౪

యా | ప్రాకాశైః సరితా | ఉజ్జ్వల | పరిఖయా | భాన్వజ్జయా | ఉల్లాసిభిః |

ఐ||ని||భ్యయంతుపరిభా||,ఉల్లాసిభి||౧౪||భాసమానైః,వరైః ||౧౫|| శ్రే
ష్ఠైః,భూభృద్భిః||౧౬||వర్వతైః||ని||భూభృద్భూమిధరైస్సపే,శుత్రైః||౧౭||
సదృశైఃవర్వతానాంతుత్రైరిత్యర్థః ||వ్యా|| తుల్యైశ్చైతరతులపమాధ్యం
తృతీయాన్యతరస్యామితితృతీయా-తాదృశైః,ప్రాకారైః||౧౮||సాలైః||ని||
ప్రాకారోవరణస్థులః,ఉజ్జ్వల||౧౯|| విరాజమానా,భాస్వజ్జయా||౨౦||
భాస్వజ్జభాస్వరఃజయఃవిజయఃయస్యాంసాధమ్నాయుధ పా)ప్రజయల
క్ష్మీవిరాజితేతియావత్ ||ని|| భాస్వరాకౌచభాసంతై- జయోజుః నేపవి
జయే,మధురా||౨౧||మనోజ్ఞా ||ని|| మధురోవారసేతద్వత్సంధరస్వాదుమ
త్రిషు,మధురాశతపుష్పావకథ్యతేమధుపుష్కపి,అయోధ్యా||౨౨|| పాకే
తంనామ,పూః||౨౩||పురి||ని||స్యాత్సాకేతమయోధ్యాయాం||పూస్త్రీపుర
శరీరయోః,అస్తీ||౨౪||ప్రసిద్ధావర్తతిశ్లో|| విద్యతృప్తవతేస్తైఃప్రయోగ
శ్చుభనూచకః|| కథాకావ్యోపకృమాదాపిత్యుక్తరీత్యాగ్రంథోవక్రమేత
స్త్రీప్రయోగః—అన్యత్ర—*ప*||౨౫||హస్తీప్రతా||భారతైః||౨౬||
శైత్యయా | ప్రాకారైస్సరితౌజ్జ్వలపరిభయా

భాస్వజ్జయోల్లాసిభిభూభృద్భూమిధరైః

౭||౮||౯||౧౦||వాహినీ||ఈశేత్యయా||౧౩||౧౪||౧౫||౧౬||౧౭||౧౮||౧౯||
౨౦||౨౧||౨౨||౨౩||౨౪||౨౫||వ్యా|| ,ఇహ||౧||,ప్రస్తుతహృద్యదుగవి
తతా||౨||,భూతైః|| ౩ ||ధరతవంశధవైః||ని||ధరతశ్చబరైరామానుజేభా
రతవషణకేదుష్యస్తజేనటనాట్యశాస్త్రకృతస్తువాయయోః || , అ
ధ్యే|| ౪ || ,వధి||౫||,రుదిభ్యతైః ||౬||అభిలాషభృద్భిఃధర్మసక్తైరితియా
వత్||,మానవైః||మనుష్యైః,పూర్ణా||,వాహినీ||వాహః||అశ్వ||అస్యాంస
స్త్రీవాహినీ||వ్యా||వాహశబ్దాత్మత్వద్వికయ్యనిప్రకృత్యయః||వాహశబ్దోగ
జాదీనాముపలక్షకః||ని|| వాహసైశ్వసివార్యోఽనువాహా||వాహః||ప్రీ
యాంఘజే,ఈశేత్యయా|| ౧౦||శమ్భుప్రేత్యయా,సరితా || ౧౧ || గజ
యాఈశ్వరధృతత్వాన్గజాయాఃతప్తీరివిషయత్వం - తదూపయా,ప
రిభయా||౧౨||ఉల్లాసిభిః||౧౩|| ప్రాకారైః||౧౪||ఉజ్జ్వల|| ౧౫|| భాస్వజ్జ
యా||౧౬||నిలసదుత్క-షా||ని|| ఉత్క-షే||విజయేదేవేత్యమాసభ్యం

యత్ప్రియాం! మానసభువా || ౧౬ || మస్తథేన, తుల్యైః ౧౮ || నిశంబరా
 రిమన్ సనీజః, భూభృభిః || ౧౯ || సృష్టైః, మధురా || ౨౦ || రమణీయా, పత్రైః ||
 ౨౧ || శత్రుభిః, అయోధ్యా || ౨౨ || యోధుమతక్యా || వ్యా || యుద్ధసమ్ప్రీహం
 రభిశ్చస్తాత్ య్యత్ప్రత్యయః, హస్తీశ్రుతా || ౨౩ || హస్తీనామ్నూరాజ్ఞాశ్చ
 తావోసిద్ధాతస్త్విమితత్యథః, పిపూః || ౨౪ || హస్తీనాభ్యాపురీ, అస్త్రీ || ౨౫ ||
 — అపరతః — ౧ || ప్రస్తుతహృద్యమః || ౧౬ || తతా || హస్తీశ్రు
 తాభా || ౨౬ || ౧౮ || ౧౯ || ౧౦ || ౧౧ || ౧౨ || వాహినీశేత్యయా || ౧౪ || ౧౫ || ౧౬ ||
 ౧౭ || ౧౮ || ౧౯ || ౨౦ || ౨౧ || ౨౨ || ౨౩ || ౨౪ || ౨౫ || ౨౬ || వ్యా || భహ || ౧౧ || ౧౨ ||
 అత్రభువి, ప్రస్తుతహృద్యమః || ౩ || ప్రస్తుతంజ్ఞాఘికంహృత్ హృదయం
 న్యసంయమః యదునాం హరాజానాం స్యాంసాప్రస్తుతహృద్యం యదవాయదు
 సంకోత్యన్నా యదవాంయస్యాంసేతివానిమకలచిత్రయాదవేత్యర్థః, త
 తా || ౪ || పిపూ, హస్తీశ్రుతాభా || ౫ || గజాదిభిః ప్రధితకాన్తిః, అభ్యేక
 ౬ || పథి || ౭ || , పైః || ౮ || రుచిభృతైః || ౯ || శోభావభిః, మానవైః -

మానసభువాతుల్యైరయోధ్యపత్రైః || ౪ ||

త్రుభారఘరాయతథస్వనైస్యంప్రాప్తప్రభా

౧౦ || పూజా || ౧౧ || వాహినీశేత్యయా || ౧౨ || సముద్రప్రెత్యయా, భాస్వ
 జ్జయా || ౧౩ || భాస్వతః సూర్యాజ్ఞాయత్యతిభాస్వజ్జాయమునాతయా || ౧౪ ||
 కాశీస్తీసూర్యతనయా యమునాశమనస్వసా, సరితా || ౧౫ ||, పరిధయా || ౧౬ ||
 , ఉల్లాసిభిః || ౧౭ ||, పాకాన్తైః || ౧౮ ||, మానసభువా || ౧౯ ||, తుల్యైః || ౨౦ ||
 మదనసప్తవైశూభృభిః || ౨౧ || రాజభిశ్చ || ౨౨ || ఉజ్జ్వలా ||
 ౨౩ || అత్రచకారస్యైప్రయోగేతి || శ్లో || శ్రీమద్విజయమానమ్య
 పాణిన్యాదిమునీకగురూనిత్యాచాపిత అర్థాధ్యక్షమానత్వాత్ తత్ సజ్జ
 తంకనవైః || ౨౪ || * యోధ్యా ౨౩ మమ్ప్రీహ్యజుమధురా || ౨౪ || తదా
 భ్యాజుపూః || ౨౫ || ప్రసజ్జితప్రి || ౨౬ || విద్యతే, గావృత్తము క్తమ్ - *
 అభ్యుప్రవివతత్రద్యాజవంశకళనపూర్వకంశినష్టి || ప్రభేతి || ప || వ ||
 ౮ || ౯ || ౧ || ౨ || ౩ || ౪ ||
 భారఘాః ఆయతధస్వనైస్యంప్రాప్తప్రభావస్వప్రజ్ఞాదుః గోత్రం ||

౭

౪

౧౦

౧౧

౯

ఇతానదాకాహామహూదయం యా । పుష్టిం । పీయామౌజకుల

౧౨

జ్వలా । ఊహే । ౧౨ । ఇ వ్యాధి , ఆయతధన్వనైస్యం । ఆయతందీ
 ఘోరంధన్వధనుఃయస్యతాద్యశంస్యైం యస్యతత్ - ఆయతానిధనుంపి
 యేషాంతేత ఇతధన్వతః ॥ వ్యాధి ధనుశశ్చేత్యన్వ - తేనైస్యంయస్యత
 దితివా-ధన్వద్వా పారక్లతానకఘోరమవేతమితిభావః ॥ ౧౨ ॥ ధనుశ్చ
 పోధన్వక రాసఃకోదండకాముశః ॥ ప్రాప్తవభావస్యైపు ॥ ౧౩ ॥ ప్రభా
 వః ప్రతాపఃస్వధనంరివఃశత్రవఃతేప్రభావస్యైవఃప్రాప్తాఃప్రభావ
 స్వరివఃయేవతిత్తతిప్రతాపవత్తత్యైశ్వర్యముక్తజిత్రుగంశతి
 భావః ॥ ౧౩ ॥ ప్రతాపఃప్రభావశ్చైవతైఃకోశదండజంస్యాజ్ఞాతావత్తని
 స్వంత్రిషాన్త్రీయేస్వోఽస్త్రియంధనే ॥ ఉరు ౩ ॥ మహత్ ॥ ౧౪ ॥ స
 రుఃపులహీనపీష్ణితస్థూపీఃతే ॥ సదాకాహామహూదయం ॥ ౪ ॥ స

వ స్వ రి పూ రు గో త్రి మ । ఇ తా న దా కా హా మ
 హూ ద యం యా పు ష్టిం పీ యా మౌ జ కు లా

తాంసాధూనాంపసిషాదీనాంప్రకాయాఃవాక్యోయాఃస్వయోగ్యమ
 హతోరామస్య ఉదయః ఉత్పత్తిః సదాకాహాః మహూదయః యస్తిం
 తత్-సాధుజనప్రార్థితరామవతారశ్రమభూతమితిభావః ॥ ౧౩ ॥ ఆ
 శాదిగతిత్యయోః-తాద్యశంభూః ॥ ౧౪ ॥ దీప్తిమతస్యరాజ్యఃగోత్రం
 ౧॥కులం॥నిగోత్రాగోసంయేభూమ్యాంనాద్రోక్షీసులసజ్జిమేః॥ ఇ
 తా ॥ ౧౪ ॥ ప్రాప్తా , ప్రభా ॥ ౧౫ ॥ ప్రకృప్తహృదా , పీయామౌజకులా
 జ్వలా ॥ ౧౬ ॥ ప్రియాణిదయితానిఅమౌజానియస్యసఃప్రియామౌజః
 సూర్యఃతస్యకులనవంశేనఉజ్జ్వలాదీప్తాః ॥ ౧౭ ॥ దయితంవల్లభంప్రియం ॥ ,
 యా ॥ ౧౦ ॥ పూః, పుష్టిం ॥ ౧౧ ॥ చూహే ॥ ౧౨ ॥ ఉవాహ ॥ వ్యావహ
 పోవోఇత్యస్తాత్కలతఃరిలిట్-సాపూః అస్తీతిపూర్వేణాన్వయః ।
 —————ఇతస్యత్ర—————ఇవఇవభారభూరాయతధన్వనైస్యం ॥
 ప్రాప్తప్రభావస్యైపుగగోత్రం ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ప్రియం ॥ భో

ఉత్త

సవ్యాఖ్యానే, రాఘవపాండవయాదవీయచరితె.

కులజ్జన్మలా॥౧౦॥*వ్యా* వ)భారఖా రాయతధన్వనైస్య॥౧॥ శ్రధా
 రంతరీమధా రంఘూ రంభీమం ఆయతందీర్ఘం ధన్వీయస్యతాదృశంనైస్యం
 యస్యతత్ ॥౧॥ భారాభరోవ్యతిశయేపుష్టేప్యాద్వింశతిస్తులాః, ప్రప్రప్ర
 భావస్వరీ॥౧॥ ప్రాప్రాః ప్రభాః కా నయఃవసూనిధనానిఅరయఃశత్రవః యే
 తత్ ॥౧॥ దేవభేదేనలేకృతవసూరత్నైధనవసు, ॥సదాశాహామహా
 యం॥౩॥ సతాంసక్షతా)రాంసశాయఃప్రీతెరహాత్ యోగ్యాత్ చ
 ద్వా)తమహాఉదయఃమహాఉత్పత్తియస్యతత్ ॥ ౧ ॥ సల్లి-బమృక్షే
 కౌపాధావిద్యమానెగ్రియేత్రిమ, పూరుగోత్రం॥౪॥ పూరోఃయయాతిపు
 త్యస్యగౌత్రంసంతపిం, ఇతా॥, భూజకులాజ్జన్మలా॥౬॥ భోజాఖ్యానాంరా
 ఖాంకులైర్గజైఃఉజ్జ్వలా, య॥౭॥ పూః॥ ప్రియాం॥౮॥ ప్రీతికరీం, తప్తిం
 డాహే॥౧౦॥ సెత్యన్వయః-యచ్ఛాప్రియామెచ్చజకులాజ్జన్మలైర్వేగంవదం-
 ప్రియస్యస్వజనాహ్లాదకరస్యఅమెచ్చజస్యవస్త్రస్యకులైన్జన్మలా ॥ ౧ ॥ ఆ
 మెచ్చజఃలవదేవదైక్షీదేశస్థేతుపుంసివా । పుంస్యేవనిచుభేదేతంశ్చార్ధన్వస్త్ర
 జ్జన్మలా హే॥౫॥ తా మా వ సద్దేశకరస్సుర్భి తై దీక శా
 భాజ త్వా య శోభి ర భి శో భి త భేనవంశఃపాంచ

రావపి —————*వ*౧ ప్రాప్రప్రభావస్వరిపుడురు
 గౌత్రం॥౪॥౫॥౬॥౭॥౮॥౯॥౧౦॥ వ్యా॥ ప్రాప్రప్రభావస్వరిపు॥౧॥ , ఉ
 రుగోత్రం॥ ౧ ॥ ఉరుఃఅధికాగోతా)భూఃయస్యతత్ , సదాశాహామ
 హాదయం ॥ ౩ ॥ దాశాహాస్యప్రస్యమహాఉదయఅపిభావంమ
 హస్యలవతారాద్యత్వవస్యఉదయఃపుద్ధిర్వాతత్సహితం॥, వ)భారఖా
 రాయతధన్వనైస్యం॥ ౪ ॥, ఇతా॥౫॥ భూజకులాజ్జన్మలా॥౬॥, య॥౭॥, ప్రి
 యాం॥౮॥పుష్టిం॥ ౯ ॥, డాహే॥ ౧౦ ॥ సెత్యన్వయః॥వృత్తమువజాతః ॥
 గ్లోఉపేష్ట)వజ్రజతజాస్తతోగౌ ॥సన్యదింద్ర)వజ్రతతజాస్తతోగౌ॥
 ౨౨ వ్రోదీరీతలక్ష్మభాజఃపాదాయదీయాఉవజాతయస్తాః॥ ఇత్తంకిలాన్యా
 యపిమిశ్రితాసువదనిహరిప్రియమేవనామ । పాదేనపాదత్రితయేనచా
 రావధధాధయోగనషడేవభేదాః॥ఇతీస్త్ర)మాంలాకిలపుంర్యమిత్రాః
 ప)మాతతస్తోదశమాత్రభిన్నాఇతిలక్షణాత్ ॥ —————*౫*—————

అశ్రవంచావభ్యాంపురవర్ణనంకృత్యాతన్నాయకావిశిష్టతామితివ
౧౨ ౧౩ ౧౦ ౪ ౧ ౩ ౨ ౫ ౬

తాం|అవసత్|దశరథః|స్ఫురితైః|దిశః|భావః|జిత్యా|యశోభిః|అభిశోభిత
౬ ౯ ౧౨ ౪ ౧౩ ౧౬ ౧౪ ౧౬

భేదవంశః|పాణ్డుః|సః|ధూరివసు|దేవవిభుః|ప్రవన్నాం|దీప్రాం|నవాం|ఇవ
౧౫ ౧౧

దివం|విబుధోపభౌగ్యం|౧౯||వ్యా||దిశః||౧||హరితః,జిత్యా||౨||నిజిత్యః,
భావః||౩||దీప్యమానః||వ్యా||భూదీప్రావిత్వస్త్వాచ్ఛత్వప్రత్యయః-దిగ్విజయా
వాప్తప్రతాపభాసమానఇతిభావః,స్ఫురితైః||౪||ఉజ్జ్వలింభిః,యశోభిః||౫,
సీర్తిభిః,పాండుః||౬||శుభ్రః||౭||పాండుర్నృపేగదేశ్యేతగుణేనాగుణేనత్రిమ,
అభిశోభితభేదవంశః||౮||భానాంభానాంఇనఃఅధిపఃభేదఃసూర్యః తస్యవం
శఃకులంఅభిశోభితఃప్రకాశితఃభేదవంశఃయేనసః||౯||స్వ్యఃప్రభారుగ్చిన్ద్రి
డాభాశ్చవిద్యుతిదీప్తయః||ఇనాభూపెరవాపుంసిధనికన్వామినోప్రేషు|భే
స్థు ధూ రి వ సు దే వ వి భుః ప) వ న్నాం దీ పా) న వా

నస్సూర్యైవిశాకరే|| వంశోపేతౌనమూహేదప్యప్తాస్థనికులేపిచ||,దేవవి
భుః||౨||దేవానాంరాజ్ఞాంవిభుఃప్రభుః||౩||దేవస్తువిబుధైరాజ్ఞైదేవమాఖ్యాత
మిద్ధియో||౪||సః||ప్రసిద్ధః||దశరథః||౧౦||సృపః||విబుధౌపభౌగ్యం|| ౧౧||
విబుధానాంవిదుషాందేవానాంచఉపభౌగ్యంభోగాహం||ధూరివసు
౧౨||బహుధనం||సః||ధూరిప్రాజ్యసువణయోః||౪||ప్రవన్నాం||౧౩||ప్రా
ప్రాం||నవాం||౧౪||సవీనాం||౧౫||ఇవ||౧౬||స్వగ్రంథా|| ౧౭||సురలో
కొవ్యోదిపాద్వేషదీప్రాం||౧౮||ఉజ్జ్వలిం||౧౯||తాం||౨౦||అయోధ్యాం||౨౧||అవ
సత్||౨౨||అధిపసశిస్త్రీ||వ్యా||ఉపాన్వధ్యాజ్వసఇతివసతేరాధారస్యకర్తృత్వం
_____*అన్యత్ర*_____*పత్ని||౨౩||దశ||రథస్ఫురితైః - శేషంపూర్వవ
త్||౧౯||వ్యా||దశ||రథసంఖ్యాకాః||దిశః||౨||జిత్యా||౩||భావః||౪||సర
థస్ఫురితైః||౫||స్యందనేనప్రకాశితైః,యశోభిః||౬||రథమధిరుహ్యశతువిజ
యాథాంతత్రిత్ర సప్యకౌద్యశః ప్రకటితం భవతీతిరథస్యయశః
ప్రసిద్ధిజననోపయోగిత్వమ్ || *|| అ భి శో భ త భ న వం శ ః || ౭ ||

౧౦ నాట్యభ్యాసే, రాఘవపాండవయాదవీయచరితే.

భానాంసక్షతా) నాంశనః ఈశః శైవః వస్త్రః ॥ ౧ ॥ భమ్మ తే భారుచా
 స్త్రీయం-తస్యవంశఃసంతతః అభిశోభితోయోనసః, దేవవిభుః ॥ ౨, సః ॥
 పాండుః ॥ ౧౦ ॥ రాజా, విబుధోవభాగ్యం ॥ ౧౧ ॥ , భూరివసు ॥ ౧౨ ॥
 వ'వన్నాం ॥ ౧౩ ॥ *నవాం ॥ ౧౪ ॥ *విం ॥ ౧౫ ॥ *ఇవ ॥ ౧౬ ॥ *దీపాం- ॥ ౧౭ ॥
 తాం ॥ ౧౮ ॥ హస్తాపురీం *అవసత్ ॥ ౧౯ ॥ భూరీభిన్నంవంపంవా ॥

— *అవరత ॥ — * భూరి ॥ వసుజైవః భుః ॥ శైవంసమం ॥
 ౧౯ *వ్యా*, దశ ॥ ౧, ౨, ౩, ౪, ౫, ౬, ౭, ౮, ౯, ౧౦, ౧౧, ౧౨, ౧౩, ౧౪, ౧౫, ౧౬, ౧౭, ౧౮, ౧౯, ౨౦, ౨౧, ౨౨, ౨౩, ౨౪, ౨౫, ౨౬, ౨౭, ౨౮, ౨౯, ౩౦, ౩౧, ౩౨, ౩౩, ౩౪, ౩౫, ౩౬, ౩౭, ౩౮, ౩౯, ౪౦, ౪౧, ౪౨, ౪౩, ౪౪, ౪౫, ౪౬, ౪౭, ౪౮, ౪౯, ౫౦, ౫౧, ౫౨, ౫౩, ౫౪, ౫౫, ౫౬, ౫౭, ౫౮, ౫౯, ౬౦, ౬౧, ౬౨, ౬౩, ౬౪, ౬౫, ౬౬, ౬౭, ౬౮, ౬౯, ౭౦, ౭౧, ౭౨, ౭౩, ౭౪, ౭౫, ౭౬, ౭౭, ౭౮, ౭౯, ౮౦, ౮౧, ౮౨, ౮౩, ౮౪, ౮౫, ౮౬, ౮౭, ౮౮, ౮౯, ౯౦, ౯౧, ౯౨, ౯౩, ౯౪, ౯౫, ౯౬, ౯౭, ౯౮, ౯౯, ౧౦౦ ॥
 ౨, ౩, ౪, ౫, ౬, ౭, ౮, ౯, ౧౦, ౧౧, ౧౨, ౧౩, ౧౪, ౧౫, ౧౬, ౧౭, ౧౮, ౧౯, ౨౦, ౨౧, ౨౨, ౨౩, ౨౪, ౨౫, ౨౬, ౨౭, ౨౮, ౨౯, ౩౦, ౩౧, ౩౨, ౩౩, ౩౪, ౩౫, ౩౬, ౩౭, ౩౮, ౩౯, ౪౦, ౪౧, ౪౨, ౪౩, ౪౪, ౪౫, ౪౬, ౪౭, ౪౮, ౪౯, ౫౦, ౫౧, ౫౨, ౫౩, ౫౪, ౫౫, ౫౬, ౫౭, ౫౮, ౫౯, ౬౦, ౬౧, ౬౨, ౬౩, ౬౪, ౬౫, ౬౬, ౬౭, ౬౮, ౬౯, ౭౦, ౭౧, ౭౨, ౭౩, ౭౪, ౭౫, ౭౬, ౭౭, ౭౮, ౭౯, ౮౦, ౮౧, ౮౨, ౮౩, ౮౪, ౮౫, ౮౬, ౮౭, ౮౮, ౮౯, ౯౦, ౯౧, ౯౨, ౯౩, ౯౪, ౯౫, ౯౬, ౯౭, ౯౮, ౯౯, ౧౦౦ ॥
 దేవః భుః ॥ ౧౦ ॥ *అనకమందుభినామావ, భుః *విబుధోవభాగ్యం ॥ ౧౧ ॥
 భూరి ॥ ౧౨ ॥ స్వర్గం ॥ ౧౩ ॥ *హేమవగంశే జంతుః ॥ భూరివస్త్ర
 మాః ॥ *వ'వన్నాం ॥ ౧౩ ॥ *నవాం ॥ ౧౪ ॥ *విం ॥ ౧౫ ॥ *ఇవ ॥ ౧౬ ॥ *దీ
 పాం ॥ ౧౭ ॥ *తాం ॥ ౧౮ ॥ మధురాపురీం *అవసత్ ॥ ౧౯ ॥ *సంతతలతావృ
 త్తమ్ ॥ ఉక్తానంతతలకాభజాజగౌగృహలక్షణాత్ ॥..... ౬

మివదివం విబుధోవభాగ్యమ్ ॥ ౬ ॥ సస్త్రానమ

భీష్మితసమ్మ) దానశౌర్ధాత్వమాత్మగురుశూ

అభవునస్తానైవరాజ్యస్తత్సత్వనామప) తిపాదనపూర్వకంవిశిష్టి ॥ సస్త్రా
 ౧౦ ౩ ౪ ౫

నమితి ॥ *వ *సస్త్రాం ॥ ౧౬ ॥ భీష్మితసమ్మ) దానశౌర్ధాత్వం ॥ అత్తం ॥ గురు
 ౬ ౧౦ ౨ ౧ ౯ ౬

శూజాతం ॥ అభ్యాతి ॥ యం సద్గుణిస్థః ॥ అజం ॥ విదిత్ ॥ పీఠ్యదయం ॥ అవ్య
 లాః ॥ ౧౧ ॥ *సద్గుణిస్థః ॥ ౧౨ ॥ *ప్రశస్తా ॥ గురూనాంసౌజన్యాదీనాంసి
 స్థంసమద్రః ॥ తిపాదనపూర్వకం ॥ ౧౩ ॥ *గుణిమా ॥ రవ్యమప్రధానైరూపాదా
 మానజన్మి ॥ యో శక్యశక్యార్థాదీనైర్వాదీనైర్వాద్యైర్విరజ్జుమ్ ॥ ౧౪ ॥ శైవ
 విశేషజ్ఞానీస్థుర్నానోస్త్రీయం, అవ్యలాః ॥ పాధుజనః ॥ తావేవచనం
 ॥ ౧౫ ॥ ఆర్యాగౌర్యాం తి) మన్వేవకులీనన్యాత్మసాధుమ్ * అభీ
 ష్మితసమ్మ) దానశౌర్ధాత్వం ॥ అభీశాంయాచకానాంఈష్మితస్యఅభిష్టస్యసమ్మ)
 త్వానైవితరజేని ॥ యాచకేధనికేత్వధీ ॥ అభిష్టేభిష్మితంవృద్ధ్యం, శౌంధ

త్వం ౪ || సామర్థ్యం నిశాంతామైవ విభాగైర్విమలైర్వికలుకైః || ఆ
త్మం ౫ || పాప్తం పదాన్యమితియావత్ , గురువారజాతం ౬ || గురువః శ్రీ
సాః శూరావీరాః తేషాం జాతం బృహస్పత్యం ౭ || ఉత్పన్నభూతయోర్జ్వా
తంత్రీషుక్లితాతిబృహ్మయోః , విచిత్రవీర్యోదయం ౮ || ౧ || విచిత్రః అమృతః
వీర్యోదయః ప్రభావావిభావః యస్య తం ౯ || ని వీర్యం శుక్రే ప్రభావే చ తేజ
స్సామర్థ్యం యోగసి ౧౦ || దశరథస్య ఇద్వాదిసాహ్యకరణేన తద్వీర్యస్యాత్మ్యగ్న
త్వం , యం ౧౧ || ఆజం ౧౨ || అజమహారాజసంబంధసం, సనైసం ౧౩ || అప
త్యం నిసం తానాస్యైకవిచ్ఛిత్రిచంశాపత్యమగమయః || ఆభ్యాతి ౧౪ ||
శంసః సదశరథఇతిపూర్వేణాన్వయః — * అస్మత్ ౧౫ — * సహసద్గుణ
సింఘరాజం ౧౬ || శేషం పూర్వవత్ ౧౭ || వ్యా , ఆశ్వలూకః ౧౮ || అశీకస్మితస
మ్మదానైః ౧౯ || సంతానం ౨౦ || కల్పవృక్షం, శౌండ్రివై ౨౧ || ఆత్మం ౨౨ || గురు
శూరజాతం ౨౩ || సద్గుణసింఘరాజం ౨౪ || సింఘానాం సదీనాం రాజాప్రభుః
సింఘరాజః సముద్రః ౨౫ || వ్యా రాజాహస్సభీభ్యష్టవై ఇతి బచ్ ప్రత్యయః ౨౬ ||

జాతం | ఆభ్యాతి యం సద్గుణసింఘరాజం విచిత్రవీ

ర్యోదయమార్యలూకః ౨౭ || ౨ || సకాకాసలేశస్య బ

రాజాప్రభాస్యసేయక్షేపం ద్రేచక్షయశక్యయోః || సద్గుణానాం సింఘరా
జం , యం ౨౮ || విచిత్రవీర్యోదయం ౨౯ || విచిత్రవీర్యాత్ తదాభ్యాత్ శస్త్రసపు
తాత్ ఉదయః జననం యస్య తాదృశం, ఆభ్యాతి ౩౦ || ౧౦ || సహం దురితిపూ
ర్వేణాన్వయః — * అపవత్ర ౩౧ — * * గురు శూరజాతం ౩౨ || శే
షం సమం ౩౩ || వ్యా , ఆశ్వలూకః ౩౪ || అశీకస్మితసమ్మదానైః ౩౫ || సనైసం
౩౬ || గురు ౩౭ || అధికం, శౌండ్రివై ౩౮ || ఆత్మం ౩౯ || సద్గుణసింఘరాజం ౪౦ || ౨ ||
విచిత్రవీర్యోదయం ౪౧ || అమృతలేజస్సాదుభావం , యం ౪౨ ||
శూరజాతం ౪౩ || గురూత్ తదాభ్యాత్ రాజ్ఞః జాతం శూరపుత్రం *
ఆభ్యాతి ౪౪ || సవసుదేవ ఇత్యన్వయః ౪౫ || వృత్తముపజాతిః ౪౬ ||
— ౪౭ || — * అథత్రయాదామపి రాజ్ఞాముచ్యహం వణక

౪౮ ౪౯ ౫౦ ౫౧ ౫౨ ౫౩

యతి || సన్నితిః ౫౪ || సకాకాకాసలేశస్య ౫౫ || బలేనశక్తైః ౫౬ || పాజ్ఞః ౫౭ || వర్యోదయ
౫౮ ౫౯ ౬౦ ౬౧ ౬౨ ౬౩ ౬౪
జిత్విషయః రాజ్ఞః పుత్రం సవామృతజనుభస్యపూతాం రూపే ౬౫ || అత్తీం

౧౦

౧౫

రుచిరాంఉదూహే॥౧౫॥వ్యా॥శక్తే॥౧॥ప్రభావాదే॥ని॥ శక్తిరస్తా॥స్త
 రేగార్యాముత్సాహాబలెన్ద్రియాంజుబలేన॥౧॥ సామధ్యేన॥ని॥ స్థా
 ల్యసామధ్యేనైన్ద్ర్యబలంనాకాకనీరిహాః॥వరార్చితజిత॥౩॥ శత్రుభూ
 జితశేతా॥న౯॥౪॥సాధుః॥ప్రాజ్ఞః॥౫॥ధీమా॥౬॥షః॥౭॥ దశరథః॥పూ
 తాం॥౮॥వంశవితుధాం॥రూపేణసౌందర్యేణ॥ని॥రూపంస్వభావసౌందర్యే
 ప్యాలోకపశుబుద్ధయోః॥ కథావృత్తేనాటకాదావాకారశ్లోకయోరపి॥ల
 క్ష్మీం॥౧౦॥శ్రీ॥సదృశాం॥రుచిరాం॥౧౧॥మనోజ్ఞాం॥నవామృజముఖస్య॥౧౨
 వికసత్పద్మవదనస్య॥కౌసలశస్య॥౧౩॥ కౌసలానాం కౌసలదేశీయానామి
 న్ద్ర్యస్య॥రాజ్ఞః॥౧౪॥భూపతేః॥పుత్రీం॥౧౫॥యహితరంకౌసల్యాం॥ఉదూ
 హే॥౧౬॥ఉదవహత్ , వ్యా॥ ఉత్పర్వాద్యహప్రావణ్యత్యస్తాల్లిట్॥

—అనన్యత్ర— ౧॥కౌసః॥లేశస్య॥౫॥౬॥౭॥౮॥౯॥౧౦॥౧౧

లెనశక్తే॥ప్రాజ్ఞః॥పరోర్వీశజిదేశరాజ్ఞః॥పుత్రీం॥

వామృజముఖస్యపూతాంరూపేణలక్ష్మీంరుచిరాముదూ

హే॥౮॥మహారథస్యప్రమదాన్వితస్యమహేవినో

నవాంభోజముఖస్య॥౧౮॥౧౫॥౧౬॥౧౭॥౧౮॥కౌ॥భువి॥ని॥గోత్రా
 కుఃపృథివీపృథ్వీ, శక్తే॥౧॥లేశస్య॥౩॥లవస్య, బలేన॥౪॥ ప్రభావేన, పరో
 త్వీశజిత॥౫॥న౯॥౬॥ప్రాజ్ఞః॥౭॥షః॥౮॥పాండుః॥రూపేణ॥౧౦॥న
 వాం॥౧౧॥లక్ష్మీం॥౧౨॥పూతాం॥౧౩॥రుచిరాం॥౧౪॥భూజముఖస్య॥౧౫॥

భోజానాంభోజవంశ్యానాంముఖస్యముఖస్య॥ని॥ ముఖంతువదనముఖ్యై
 తామే॥ద్వారాభ్యుపాయయోః॥రాజ్ఞః॥౧౬॥కుంతిభోజస్య, పుత్రీం॥౧౭॥
 కున్తింజుడూహే॥౧౮॥—అనవరత— వజ్రపూర్వవత్॥౧౮॥

షఃపసుదేశఃరాజ్ఞః॥దేశస్యపుత్రీం॥దేశకీలత్రాః॥పూర్వవదన్వయః॥ఇన్ద్ర
 వజ్రావృత్తంస్యాదింద్రవజ్రాతతజాస్తతాగో॥ఇతిలక్షణాత్॥౮॥ అథ
 త్రయాణామపిరాజ్ఞాంక్రమేణలగ్ధమునీన్ద్రమకంసజనితం మనస్సన్తాపంకథ
 ౧ ౨ ౩ ౪

యతి॥మహారథస్యతి॥అనన్యమహారథస్య॥ప్రమదాన్వితస్యమహేవినోదే

౬ ౭ ౩ ౧౨ ౮ ౯ ౧౧ ౧౦

చరతః॥అస్య॥మూర్తే॥మన్తః॥మనః॥అనస్తగిరః॥నిరౌధాత్॥తవస్త్విసః
౧౫ ౧౩ ౧౪

అభూత్॥అధికం॥సతాపం॥౧౫॥మహారథస్య॥౧॥మహారథః స్వప్తనంయ
స్యతస్యదశస్వపిడిత్తుతద్రథస్యాపవృతిహత సఖ్యారాత్ తస్యమహారథ
త్వం॥యద్వా॥అత్తానంసారథీంచాశ్వా॥రక్ష॥యధ్యేతయోనరః॥సమ
హారథసంజ్ఞస్యాదిత్యాహునీతికొవిదాః॥ఇతరత్ర॥ఏకాదశసహస్రాణి
యోధయేద్యస్తుధన్వినాం॥శస్త్రాశక్త్రప్రవీణశ్చమహారథశిస్తృతః॥ఇ
త్యుక్తలక్షణః॥అమితా॥యోధయేద్యస్తుసహృక్తోఽతిరథోఽబుధైః॥
రథస్త్వైకేనయోయేధాతన్నూన్యోఽథ౯రథస్త్వస్యతశ్చిశీలిదః॥
తస్య॥ప్రమదాన్వితస్య॥౨॥ప్రకృష్టఃఅధికఃమదోగర్వఃప్రమదఃతేనల
స్వితస్యయుక్తస్య॥ని॥గర్వేముదేచగర్ధేచప్రమదఃప్రమదాస్త్రీయాం॥
అతిగర్వయుతత్వాదేవసలిలాదానసమయే ఘటాస్తః ప్రవిశదుదశశట్టస్య
దేచరతోఽస్యమూర్తే॥మన్తః॥నొనస్తగిరొని

గజపుష్కరధ్వజశ్చ భేదమనాలాచ్యజలమాదదానం మునిసుతం గజభా
న్త్రాజఘనాశేధావః, మాగ౯౧౩॥మృగసవృద్ధిని॥వ్యా॥మృగశబ్దాత్తస్యే
దమిత్యణ్ ॥ని॥మృగః పశౌకురగ్దేచ గజభేదేశశాబ్జభే॥యాచన
మృగయా యాంచమృగీతువనితాస్తరైః॥విహారే॥
తదూ॥సే॥మహే॥౫॥ఉత్సవే॥ని॥మహాఉత్సవతేజసాః
మృగయా యామితియావత్ ॥చరతః॥౬॥గచ్ఛతః ౭ అస్య॥౭॥
దశరథస్య, మనః॥౮॥చిత్తం, అనస్తగిరః॥౯॥అనస్తాఅధికాఃగిరఃబా
ణవిద్ధేమయిమృతేకథమన్తవృద్ధౌఽతరా జీవివృతభిప్రలాపవాచః యస్య
తస్య॥ని॥అనస్తఃకేశవేశేప్రయానసవధౌత్రిమ'అనస్తంగగన్తేబ్రమన
స్తాశారిచామహీ॥తవస్త్విసః॥౧౦॥అన్తమునిపుత్రస్య॥ని॥మునిదీనా
తవస్త్విసా, నిరౌధాత్॥౧౧॥నాశాత్ ॥ని॥నిరౌధోనాశరోధయోఃత
దూ॥పాత్, మన్తః॥౧౨॥శబ్దవేధిబాణప్రయోగరూపాదపరాధాత్॥
ని॥అగ్నోఽపరాధోమన్తశ్చ, అధికం॥౧౩॥భృశం, సంతాపం॥౧౪॥తా

పయ్యుక్తండుఃఖితం, అభూత్ || ౧౫ || స్వత్రుత్రినిహతం శ్రుత్వాఽతియః
 ఖతాభ్యావృద్ధసృతీభ్యాంత్వమవ్యంతే పుత్రవియక్తోభవేరితి శస్త్రస్య
 అతీవశుశాచేతిభావః || అన్యత్ర — ఋషభాపూర్వవత్ || ౧౫ || , మహారథ
 స్య || ౧ || , ప్రమదాస్థితస్య || ౨ || ప్రమదాభ్యాంకుస్త్రీమాస్త్రీభ్యాంయ్యుక్త
 స్య, మాగే = || ౩ || , విసోదే ||, ౪ || మహే || ౫ ||, చరతః || ౬ ||, అన్య || ౭ ||
 పాఙ్డోఽమనః || ౮ || , అనస్తగిరః || ౯ || అనస్తస్య శేషస్యగిః వాగివవాక్
 యస్యతస్యవిదన్తః తేతియావత్ || , తపస్వినః || ౧౦ || మృగవేషేణమిధు
 వీభూయసంయజ్జాతః స్తమనామధేయస్యమహావే = , నిరౌధాత్ || ౧౧ ||,
 మన్తః || ౧౨ || అకరుణయా అసరుయేదాగప్రయోగరూపావరాధాత్,
 అధికం || ౧౩ || , సంతాపం || ౧౪ || త్వమపిసిధువనాయవధూమవగచ్ఛ మ
 రిష్యసీతదృషికాపాత్ దుఃఖయుక్తం , అభూత్ || — అపరత్ర —
 ఋషభానిరౌధాత్ అధికం సంతాపం శేషం సమం || ౧౪ ||, మహే || వివాహ
 రూపేషు వే, విసోదే || ౨ || విహారేనీధీగచ్ఛోరవిలాసశత్యథః || ప్రమదా

రోధాస్తపస్విన్రోధూచధికం సంతాపమ్ || ౯ || ధృ

త్వాహిమాస్త్రీరమణః క్షమా యామైపే సదా

స్థితస్య || ౩ || , దేవకీయతస్య, మహారథస్య || ౪ || మహారథోయస్యతస్యర
 థాయాధన్యోనియావత్ రథోదేహవియానాదా, చరతః || ౫ || గచ్ఛతః,
 మాగే = || ౬ || పధి = ని || మాగే = మాసేన్మృగమదేన్వేషణేపధిసౌమ్యతే ||
 , అనస్తగిరః || ౭ || అకాశవాణ్యోఽస్యాస్తావపుష్టమోగధోహంతా
 యాంసయసేబుధేతికం సహితశంసరూపాయః || నిరౌధాత్ || ౮ || దు
 ర్వారాత్, మన్తః || ౯ ||, తపస్వినః || ౧౦ || దుఃఖినః || ౧౧ || తపస్వీతాపసేతో
 యోయదాస్తతపస్విన్వసేతపఃపవాసాదివ్రతం || ౧౨ || తపశ్చన్త్రాయణా
 దోస్యాస్త్రీః స్త్రేలాకాస్తరేణమ || అథవా || మనసశ్చేన్ద్రియాణాం చప
 కాగ్ర్యం వరమంతవళివచనాత్ చిన్తైక్రగ్ర్యంతదేవస్వంధనం అస్యాస్త్రీ
 తపస్వీతస్య తపస్వీతస్య నైకం సృశంస్యస్త్రీకావ హరిణాదికం స
 కలమపిహింసేనంసహితశంసూచితంభవతి, అన్య || ౧౧ || వసుదేవస్య, మ
 నః || ౧౨ ||, అధికం సంతాపం || ౧౩ || కంసేన్మృతః తాపం సంతాపః || వ్యాఖ్యా

కపాద్ధివాదివస్త్రధ్యమవలూపిసమానః | అధిగతఃప్రాప్తఃగంధతాపః కేశకీ
హననాద్యోగరూపఃయెనతత్, అథూత్ | ౧౪ | ధృత్తముక్తం | ౧౫ | అథద
శరభఃపుత్రాభావాత్ భిన్నమనాన్యకవసితాదిమహాపీఠాభిః సుమహ్నాదివ
ముఖ్యామాత్యైశ్వర్యమస్త్రైశ్వర్యమస్త్రైభవత సనకు-మారోదీదితగాథా
సంశ్రవణసంజ్ఞానితానస్తతుద్విలహృదయోఽయుక్త్యంక మునిమానీయపుత్ర
కామెష్టిమకాపీఠాదితిమమథాం | పాణ్డా : స్తవమునికాపీనలనవత్సస్సో
కఃవత్సీభ్యాం సహతవస్యక కుస్త్యభిహితదుర్వాసఃకృతమస్త్రైవదత్
శ్రవణ సస్తుప్త ఇత్యేతమథాం | వసుదేవఃకంసజనితోవద్రవమనహమా
నాపీదెవక్యాంజనివ్యమాణమాత్మజంచీస్తయక్ పరాంప్రీతి మతాకేతివ

౧ ౨ ౪ ౩

వృతిపాదయతి | ధృత్యేతి * వ * ధృత్యాహిమానూద్రిః | రమణః | క్షమా
౧౧ ౫ ౬ ౯ ౭ ౮ ౧౦

యాః | కేశకీ | సదాభః | అజభువా | సః | యుక్తః | వరస్తవః | సస్తతిచీస్తయా ||
భాజభువానయక్తః | వరస్తవస్సస్తతిచీస్తయాథ
౧౨ ౧౩ ౧౪ ౧౫

అథాసుమస్త్రైవాతోక్షుత్ | అథూత్ | సమన్యః | ౧౫ | ధృత్యాం-దై
ర్మణః | ౧౬ | ధృతిర్యోగాస్తరైద్యేధాగజెప్రిసాఖ్యయోః | , హిమా
దిః-అకుషారగిరిః - తత్సన్నిభఇత్యథః, క్షమాయాః | ౩ | క్షిత్వాః, ర
మణః | ౪ | నాయకః | ౫ | క్షితిత్వాన్యోక్షమాయుక్తక్షమంశక్తహితేతి
షు, సదాభః | ౬ | ప్రశస్తతోభః, అజభువా | ౭ | అజాత్ బ్రహ్మణః
భవతితిఅజభుఃవసిత్యతెన, యుక్తః | ౮ | సహితః | ౯ | యతయక్తాధ్య
సహితసమత్వాద్విత్తమిత్రితాః | సనాథసజ్జతోపేతావద్భిన్న సమవేతవత్,
పరంశవః | ౧౦ | వరాకశత్రూంస్తవయతితి | వ్యా | ద్వివత్సరయో
స్తాపేరితిభచ్చిత్యయేఅరుద్వికషదజస్తస్యముమితిముమాగమః - తాద్య
కః, సః | ౧౧ | దశరథః, సస్తతిచీస్తయా | ౧౨ | సస్తతేః - ప్రజాయాః
చీస్తయాఅధ్యాసేనపుత్రముమిప్యాద్యతివిచారేణ, కేశకీ | ౧౩ | తావ
యుక్తఃక్రియతేస్త | వ్యా | తవతేఃకమణీకేట్, అథ | ౧౪ | అనస్తరం

సుమత్రాచారోన్ముత్ ॥ ౧౩ ॥ సుమత్రాస్య మన్త్రిణః చారణాయా
 స్వత్రాచాప్తివిషయమనసత్సు-మారముఖాచ్చితయాజవత్తా
 ని ॥ వారావృత్తేఽశ్రుతౌ ॥ ఉస్తుత్ ఉద్భుతపీఠిన్సృ, సమన్యః ॥
 ౧౪ ॥ యాగసహితః, అభూత్ ॥ ౧౫ ॥ అశ్వమేధకుసాధయదిత్యథా ॥ ౧౬ ॥
 మన్యురైన్యైకతాపృథి—అస్య త్ర— * వ * ధృత్యాః ॥ హి ॥
 మాద్రీరమణి ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ సదా ॥ భోజభువా ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ వరం ॥ తపః ॥ ౧౦ ॥
 ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥—, మాద్రీరమణి ॥ ౧౭ ॥ మద్రాజకన్యాయాః
 రమణినాయకః, భోజభువా ॥ ౧౮ ॥ కున్త్యాః, యక్షః ॥ ౩ ॥ సతుతః ॥ ౧ ॥
 యక్షంయోగ్యముతత్రిపు, సః ॥ ౪ ॥ పాండుః, శ్రుమాయాః ॥ ౫ ॥
 యోగ్యయాః ॥ ౧ ॥ శ్రుమాత్పాండుంబితియోగ్యకృతపీఠి
 ము ॥ ౬ ॥ ధృత్యాశ్చైవప్రాప్యేత్యర్థః ॥ వ్యా ॥ ల్యన్తోపేకమన్యధి
 కరణేణితిపల్లవి, సదా ॥ ౮ ॥ సర్వదా, వరం ॥ ౯ ॥ అశ్వస్తం, త
 పః ॥ ౧౦ ॥ తపస్యాం, తపే ॥ ౧౦ ॥ అతవ్యత ॥ వ్యా ॥ తవ్యతవైవాదికాత్స
 కర్తృకాత్కర్తృలిప్-ధాతృస్సమూలకావంకవతీతివర్తియా సామాన్య
 వాదిత్వం, అథ ॥ ౧౧ ॥ సస్తచిస్తయా ॥ ౧౨ ॥ సస్తానవిచారేణ, సమ
 న్యః ॥ ౧౩ ॥ దైన్యయుక్తస్య సుమత్రాచారోన్ముత్ ॥ ౧౪ ॥ సుమత్రాస్యకు
 ప్ర్యభిహితస్య మరావససావదిష్టస్య శోభనమంత్రస్య వార్తయాప్రవృత్త్యా
 ని ॥ వార్తాప్రవృత్తిర్వతాస్తడదస్తస్సాస్యత్-ఉస్తుత్, అభూత్ ॥ ౧౫ ॥ హి
 ౧౬ ॥ హి ॥ పృథ్వి ॥ ౧ ॥ మంగళానస్తరారమృపృక్ష కాత్సైక్యకృత్యథో
 అథ ॥ — * అపరత్ర * — ధృత్యా ॥ హిమాద్రిః ॥ రమణి ॥ శే
 షంసమం ॥ ౧౬ ॥ శ్రుమాయాః ॥ ౧ ॥ త్వాదైవ్యత్యా ॥ ౧౭ ॥ ధరణే, యు
 క్తః ॥ ౩ ॥, హిమాద్రిః ॥ ౪ ॥ చస్తనతరుః ॥ ౧ ॥ హిమశ్చేత్రిపుక్షేచా
 లెయచస్తనపిచ ॥ అద్రయోద్దుమతైలారాః ॥ చస్తనవృక్షజనాస్యచద్ర
 తకారిణాప్యానస్తనఇత్యర్థః ॥, రమణి ॥ ౫ ॥ అభిరామః, సః ॥ ౬ ॥ వసు
 దేవః, సస్తచిస్తయా ॥ ౭ ॥ హేతునా, భోజభువా ॥ ౮ ॥ దేవక్యానహ
 వ్యా ॥ వివాహితద్యోగంకృతీయేతివర్తియా, సదా ॥ ౯ ॥ వరం ॥ ౧౦ ॥ అ
 ధికం, తపః ॥ ౧౧ ॥ తావం * తపే ॥ ౧౨ ॥ యద్వా, భోజభువా, భోజవం

శ్లోకం సేవ తేషామతాపి చరన్తవ ఇత్యేకం పదం పరం శక్రం సంసంతా
 వయలిభావిత్రతవనైతి తథోక్తః । వ్యా ॥ ద్వివత్సగయోస్తాపెరిత్యా
 దినావ్యుత్పత్తిః సహసుచవత్తితి, అథ ॥ ౧౩ ॥ సమన్యః ॥ ౧౪ ॥ సదైన్య
 స్సకా, సుమన్త్రీవార్తాన్తత్ ॥ ౧౫ ॥ సుమన్త్రీః జాతం సుతం కంసాయ స
 మన్యజేవకీం ముదయిష్యామి తిశోభనవిచారః వార్తావిష్టు రేవ మమ
 పుత్రత్యేనావతిరిక్యతీత్యాత్మికాపృచ్ఛతిః తాభ్యాం ఉన్తత్ ॥ నిమంశ్రోవి
 చారేవేదాంశ్చేదాదీనాం పసాధనై । గుహ్యవాదేవ మనాపుమాన్ ॥ అ
 భూత్ ॥ ౧౬ ॥ సహజాహింసా పరం కంసాసురం స్య శంసాశయం పశ్యే
 సాగిరాభ్యకంసాన్తవ్తయామాసే త్యర్థః-వృత్తముపజాతిః — ౧౦౦ —
 అథ ఋశ్యశ్శయస్యభిమతేన దశవథః పుత్రీయామిష్టి మాకలయ్యవత్పీఠి
 స్సహధమాదిపురుషార్థచతుష్టయసంపాదనోద్వ్యక్తోఽభూత్ ॥ పాణ్డుః
 శీర్ష్టమమునికావణితదైన్య ముపహయదుర్వా సః ప్రదిష్టమన్తోచ్చారణే
 నయమ వాయు మహేష్టాశామశ్వినాశ్చాహ్వానమకృత ॥ వసుదేవః కం
 సు మన్త్రీవారోన్తదభూత్సమన్యః ॥ ౧౦ ॥ మ

స్త్రీశ్చ భూమై వ వ ర శ్చ మన్యం మహీ సురా
 సైవ కృష్ణ లిఖాపి స్వపుత్రత్యేన పథగవదవతరగం మనసినిశ్చిత్వ కంసేక్రా
 ఢం పంచాయిత్యస్వపత్న్యాశహపురుషార్థచతుష్టయమతనుతేత్యేకవృ
 డి ౭ ౧౦ ౫ ౮
 విశదయతి ॥ మన్త్రీస్యేతి ॥ ౧౦౦ ॥ మన్త్రీశ్చ భూమౌ ॥ ౧౦ ॥ వ ర శ్చ ॥ ౧౦ ॥ మన్యం ॥
 ౮ ౧ ౧౦ ౧౩ ౩
 మహీ సురాశాం ॥ సహితః ॥ సమాప్య ॥ ధమాదికానాం ॥ భజనం ॥ సరస్వతీ ॥

౧ ౧౧ ౧౨
 వధాన్ ॥ మహాధకం ॥ కలయామృతావ ॥ ౧౨ ॥ వ్యాః, వధాన్ ౧ ॥ ప్రయాజా
 తావేకవచసంకౌసల్యా తై కేయీసుమిత్రాభిస్తీస్థిరిః పద్మీభిరిత్యర్థః ॥
 సహితః ॥ ౧౦ ॥ యత్తః, సరస్వతీః ॥ దశవథః ॥ ౧౦ ॥ సరస్వతీస్థమహీపాలవిష
 వైద్యజపుంస్యయం, మహీ సురాశాం ॥ ౮ ॥ బ్రాహ్మణానాం, వరశ్చ ॥ ౫ ॥
 శ్లోకస్య ఋశ్యశ్శయస్య ॥ ౧ ॥ దేవబ్రహ్మదేవరజేనామతరివరః పుమాన్ ॥

౨౮   స వ్యాఖ్యానే - రాఘవ పాణ్డవయాదవీయచరితే .

శ్రీ బేతుకుఁబుఁజేత్తే శ్రీ శ్రీ పీష్వైత్వవ్యయంకరం, మస్త్రస్య ॥ ౬ ॥ తత్సమా
 దీతాధర్మశిరసః, చూమ్నా ॥ ౭ ॥ ప్రభావేన, చున్యంకయా ౧౦, సమాప్త
 ౯, ఏవగంనిష్పత్త్యేకవ, మహాభ ౦ ॥ ౧౧ ॥ మహాత్ సర్వాత్కృష్టం అభాః
 ప్రయోజనం యస్మిన్ కతత్ ॥ ధర్మాదికానాం ౧౦ ॥ ప్రాకావత్యపురుష
 వ్రముఖానాం, భజనం ౧౩ ఆరాధనం ॥ కలయామ్మభూవ ౧౪ ॥ అర్చిత ॥
 — ॥ అస్య త్ర ॥ — ॥ వశిష్టాగ్రవత్ ॥ ౧౪ ॥ ॥ వ్యాఖ్య దెన్ద్ర ॥ ౧౫ ॥
 పాణ్డవ, మన్యం ౧౦ ॥ దైన్యం, సమాప్త ౩, ఏవ ౪ ॥ వజ్రయైత్వ స, మహీ
 సురాణాం ॥ ౫ ॥, వరస్య ౬ ॥ దుర్వాససః, మస్త్రస్య ౭ ॥ భూమ్న ౮ ॥ మ
 హాభ ౯ ॥ ॥ ధర్మాదికానాం ౧౦ ॥ యమవాయుమ హేద్వాశ్విసేయా
 నాం దేవానాం ౧౧ ॥ ధర్మః పుణ్యేయ మేన్యామేస్వభావాచారయోః క్రతౌ ॥
 ఉపమాయామహింసాయాంచాపేహాపనిషద్వపి, భజనం ౧౧ ॥ సేవాం, వ
 ధ్వాం ౧౨ ॥ తీమాద్రీభ్యాం సహితః ౧౩ ॥ సమేతస్స ౯, కలయామ్మభూవ ॥

కాంసహితస్సమాప్త ॥ ధర్మాదికానాం భజనం

శ్రేణౌ ॥ వధ్వామహాభంకలయామ్మభూవ ౧౧ ॥

౧౪ ॥ ఆతనిష్ట — ॥ అవత్ ॥ — ॥ వశిష్టః ॥ హితః ॥ శేషం పూర్వవ
 త్ ॥ ౧౫ ॥ — ॥ మహీసురాణాం ౧ ॥ హితః ౨ ॥ పీయః ౩ ॥ హితం ప్రహితవ
 శ్యయోః, సః ౪ ॥ ౩ ॥ సదేన్ద్ర ॥ ౪ ॥ సమదేవః ॥ వరస్య ౫ ॥ క్రేద్యస్య, మంత్రస్య
 ౬ ॥ విచారస్య, భూమ్న ౭ ॥, చున్యం ౮ ॥ ౯ ॥ వశిష్టం ౧౦ ॥ సమాప్త ౧౧ ॥, ఏవ ౧౨ ॥
 వజ్రయైత్వ అస్త్రాధి ధామత్వర్థః, వధ్వా ౧౩ ॥ శ్రీయో దేవశాస్త్రమహా
 వ్యా ॥ వినాతద్యోగత్యతీయా, మహాభ ౦ ౧౦ ॥, ధర్మాదికానాం ౧౩ ॥
 చతుర్థాంపురుషార్థానాం, భజనం ౧౪ ॥, కలయామ్మభూవ ౧౫ ॥ వృత్తం
 పూర్వవత్ — ॥ ౧౬ ॥ — ॥ అథరామభరతలత్తణశతుర్మునాం
 ధర్మపుత్ర భీమాణాననకులసహదేవానాం ॥ బురామకృష్ణయోశ్చప్రా

౧౯   ౪   ౧౦   ౧౧

దుర్భావం వర్ణయతి ॥ రామమితి ॥ వశిష్టాగ్రవత్ ॥ ధర్మభవం ॥ వపుః ॥ సః ॥ దధతం ॥

౬   ౭   ౪   ౮   ౯   ౧౦   ౧౧

భీమం ॥ వశేషాం ॥ శ్రీయా ॥ శృష్టం ॥ విశ్వత మోనుష్యం ॥ భరతం ॥ కల్పత్వ కాధి

౧౨ ౧౩ 3 ౨ ౧౬ ౧౭ ౧౮

ఖ్యాయాభాన్వద్యనకులం॥ పశీధం॥ అహని॥ భాన్వతే॥ అభ్యం॥ ఆ వం॥ బలం॥

౨౫ ౧౫ ౨౧ ౨౭ ౨౬ ౨౨ ౨౩ ౧౪

శక్రుః॥ సహా॥ దివం॥ ఆవ॥ తనయం॥ కోమం॥ జయస్తం॥ గుణైః॥ శతైః॥
వ్యో॥ సే॥ ౧॥ దశకథః॥ భాన్వతే॥ ౨॥ ప్రశస్తే॥ అహని॥ ౩॥ దివ్య
ధర్మభవం॥ ౪॥ భవతీతిభవః॥ భూసత్రాయామిత్యైతస్త్రిహిత్యేదిన్
వచాదిత్వాదచ్చ॥ త్యయః॥ ధర్మైశ్చత్రకామిష్టాభవః॥ ఉశ్చన్నః॥ తం॥ ని
ధర్మైః॥ ప్రీతిప్రణ్యుతాచారైస్సభావాపమయైః॥ త్రతా॥ అహింసోపసన్సన్యా
యేనాథమశ్రమసోమపి॥ యద్వాధమా॥ యభవః॥ జన్తయస్యతం॥ ని॥ భవజ
న్తహరా॥ ప్యాతాం॥ దశముఖావిభిలనిశివరచాధయాయాగాద్యనక
సత్త్రియా॥ లాపేసతితాకాసంహృత్యనకలభయసంప్రాపనాథేం
సమున్నమితియావత్॥ వ్యాచతుశీతియోగవిభాగాత్పమానః॥ , వరే
మాం॥ ౫॥ శక్రుః॥ శాం॥ ని॥ పశ్యే॥ మౌరిదూరాన్యాత్తరైశ్చిబుతుకేవలె॥

రామంధర్మభవంవపుస్సదధతంభీమంవరేమాం

శ్రియాశ్చక్షంవిశ్వతమోనుదంశుభరతంనల్లమ్మ

, భీమం॥ ౬॥ భీషణం॥ ని॥ భీమోష్టువేతససూరేశమ్భానుధ్యుపాన్తి
వే॥ శ్రియా॥ ౭॥ కాన్త్యా, క్షష్టం॥ ౮॥ శ్యాం॥ ని॥ వ్యాపా
నాగ్నిహోకౌకిలకాకూర్తతామిస్తపక్షకరిలగుణేషుప్యః॥ ద్రవ్యే
త్రిస్సుక్తువదజాతేటికణావకృష్టాథలాహమడిచెనుతంవశ్యష్టం,
విశ్వతమోనుదంశు॥ ౯॥ విశ్వస్యప్రవజ్జస్యశమః॥ అథకారానుద
న్తినాశయన్తీతివిశ్వతమోనుదః॥ అంశవోమయాభాః॥ యస్యైత॥ శ్రు
తిః॥ తస్యభాసాసర్వమిదంవిభాతిత్యాద్యుపాదావృత్తేచ్ఛేష్ట॥ సూ
ర్యాదిసకలజ్యోతిరూపత్వప్రతిపాదనాత్తచ్చరీరస్యతమోహరంబటు
త్వమితిభావః॥ ని॥ విశ్వంసమస్తజగతోన్యైశ్చాభావేషునా॥ రే॥ తమో
రాహుగుణేధాన్వంతేశోకమోహేపిల్లవే॥ ౧౦॥ వపుః॥ ౧౦॥
శరీరం, దధతం॥ ౧౧॥ విభ్రతం, భక్తాః॥ ౧౨॥ భాన్వతే
దీప్తివత్॥ భేనకులంసూర్యవంశం॥ విశ్వతమోను॥ అనన్తస్యస్థం

౩౦ సత్యాభ్యాసే - రాఘవపాండువయాదవీయచరిత

త్వాన్యకేళకుభగుణనివయోససూర్య వంశస్యకీర్తికరమితియావత్ , పృ
 సిద్ధం ౧౩ | త్వాత్వం, గుణైః | ౧౪ | సద్విగ్రహాదిభిష్టద్భిః శనహ | ౧౫ ||
 సాకం , అర్థ్యం ౧౬ || అర్థాః పథాదివస్తూనై రనపేతం | ౧౭ | అర్థాభిధే
 యై రైవస్తుప్రయోజననివృత్తిమ | వ్యా | ధర్మపథ్యర్థన్యాయాదనపే
 తఇతియత్ప్రత్యయః | ౧౮ | అర్థ్యోకభవేదాత్తవతి పార్థసీయాథా
 యుక్తయోః | తా దృశం , బలం | ౧౯ | సైన్యం | ౨౦ | సైన్యాస్థి
 రూపరేఖకృత్స్థాస్థైమ చేద్బలంక్షీదే | వాట్కాలకేస్త్రీయాంత్రీమబల
 వతిసాసీకాకైశ్యేమ , ఆప్తం | ౨౧ | ప్రాప్తం-ఆవర్త్యాప్రావిత్త్యా
 ధాతోః కర్తరిక్తః | సద్విగ్రహాదివస్తుగుణభజాద్యక్షణతస్యైన్యవంశమ
 తియావత్-ఎతాదృశం, రామం | ౨౨ | తన్నామకం, భరితం | ౨౩ || త
 దాశ్యం చ , దేవం | ౨౪ || దీప్యతే-జగీషతీతదేవః సరిహాకవయోభ్యుతం
 , రామం | ౨౫ | వస్తృశం | ౨౬ || స్తరాభిలాషయోః కామో-నుక్షాయాం కా
 మమన్యయం , జయస్తం | ౨౭ || అభిభవస్తం | వ్యాజిలభిభవఇత్యప్తా
 భ్యుత్పవ్రత్యయః సస్త్రియం అవిగణయ్యజితేంద్రియ తయావనేరామ

దాభిఖ్యయా | భాన్యశ్చేన కులం పృసిద్ధమహని

త్వాదైర్భ్యమాప్తంబలంకమృఘ్నంసహదేవమా

శుశూ)దదే జాగరూకత్వాత్తస్య మస్తథావమత్కృత్వం యద్వాగుణై
 సౌన్దర్యదీధిః కామంజయస్తంతత్సృజమితీతదుక్తం వికల్పితాయాం |
 శ్లో | బలశ్చోన్ముహృదాదీకల్పః పృక్త్యః పృథస్యమః | కేళియకేళ్య
 రిప్రాభిసోదర్యాద్యాఇవాథాకాః | యథేక్షుబస్థుర్నైకాశ్చీచారాహ
 రశ్చీయస్సుహృత్ | కన్తవాదీహంసకల్పశ్చస్త్రప్రభ్యోహిమపృథః
 గజ్జానమోబ్ధుదేళియః షీరదేళ్యస్సుధారితుః | విసాధసైయశోరాశిః క్ర
 తాసాదరసాదరఇతి | ఎతాదృశం, సల్లత్తుదాభిఖ్యయా | ౨౪ | సత్యాపా
 థ్యాన్యకేళ్యదాభిఖ్యయా-త్తుగణితినామ్నాయుక్తమితీశేషః | ౨౫ | అభిఖ్యా
 త్యభిధానేస్యాచ్యభాయామయశస్యపీలత)సహాథాస్యావప్రయోగ
 తిగద్యమానత్వేత్ | త్వాదైర్భ్యమాప్తంబలంకమృఘ్నంసహదేవమా
 త్ . బలత్తుగణితినామ్నాయాశ్చస్త్రం | విశ్వేతమోనమోతాథావ)తేస్తదాభ్యా

యాన్యదీనిచేవణం - తథాచా క్తంరామాయణే-లక్ష్మణో-లక్ష్మణభాగభ
 తిశ్చకమృన్నం । ౨౫ ॥ తదధిధంచ , తనయం । ౨౬ ॥ పుత్రం , ఆ ప
 ౨౭ ॥ లెభేతత్రామమిత్యాదీనాంచతురారంసముచ్చయద్యోతకస్యచ
 కారస్యాఽప్రయోగః । వ్యా । గౌరవ్యం పురుషోహస్తీకమనన్య-గో
 త్రాహ్వాణభివత్సముచ్చయోబోధ్యః । —* అన్యత్ర*—
 ప ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ విశ్వతమోనుదం । శుభరతం ॥ నల్లత్తు
 దా ॥ అభిఖ్యయా ॥ భాస్వద్యైవకులం ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ ౨౧ ॥ ౨౨ ॥
 సహజేవం ॥ ౨౩ ॥ ౨౪ ॥ ౨౫ ॥ ౨౬ ॥ ౨౭ ॥ ౨౮ ॥ — , సః ॥ ౧ ॥ పాణ్డుః । , భాస్వ
 ద్యై ॥ శుభసత్తతే , భ్యాతే ॥ ౩ ॥ అహని ॥ ౪ ॥ , రామం ॥ ౫ ॥ మనోజ్ఞం , చ
 పుః ॥ ౬ ॥ , దధతం ॥ ౭ ॥ , ధర్మ-ధవం ॥ ౮ ॥ ధర్మాత్ యమాధ్యపః ॥ జన్మన్య
 త్తం యధీష్ఠిరం , భీమం ॥ ౯ ॥ భీమసేనం , శ్రియా ॥ ౧౦ ॥ సంపదా , పరేషాం
 ౧౧ ॥ ఇతరేషాం , శుభరతం ॥ ౧౨ ॥ కల్యాణోద్భూతం - వసీవజనమనీషిత
 పూరణేనతన్త్రగ్రపాప్రవకమితియావత్ - అవివేకవిశ్వతమోనుదం ॥ ౧౩ ॥
 లూకకోనాశకం , అభ్యం ॥ ౧౪ ॥ పార్థకనీయం - జలైరినిశేషః ॥ ఏతాద్య
 శం , కృష్ణం ॥ ౧౫ ॥ అజానం ॥ నికృష్టకృష్ణమేజానహరా , నలక్ష్మణా ॥ ౧౬ ॥
 శుభలాచ్చననీనిచిహ్నం ॥ లక్ష్మణలక్షణం , అభిఖ్యయా ॥ ౧౭ ॥ శౌధయావ
 , పసిద్ధం ॥ ౧౮ ॥ భ్యాతం ॥ నిప్రసిద్ధోధూపితేభ్యాతే । అతియావకాలినమి
 యావత్ , నకులం ॥ ౧౯ ॥ తన్నామానం , శక్తుమ్ ॥ ౨౦ ॥ శక్తువశకం , బ
 లం ॥ ౨౧ ॥ సామర్థ్యం , ఆత్మం ॥ ౨౨ ॥ , గుణైః ॥ ౨౩ ॥ లావణ్యాదిభిః , కామం
 ౨౪ ॥ , జయత్తం ॥ ౨౫ ॥ మన్తధనదృశం , సహజేవం ॥ ౨౬ ॥ తన్నామానంచ
 , తనయం ॥ ౨౭ ॥ ఆప ॥ ౨౮ ॥ — * అన్యత్ర* — * ప* ౧ ॥ భాస్వద్యైవకు
 లం ॥ సహజేవం ॥ శేవంపాగ్వత ॥ ౨౯ ॥ *— , సః ౧ ॥ వసుదేవః , భ్యాతే ౨ , అ
 హని ౩ ॥ , ధర్మ-ధవం ౪ ॥ ధర్మాధకముత్పన్నం - తదుక్తంగీతాయాం ॥ య
 దాయదాహిధర్మస్యగ్లానిగ్భవతిభారత ॥ అధ్యుత్థానమధర్మస్యతదాత్మ
 నంస్యతామ్యహమితి , పరేషాం ॥ ౫ ॥ రిపూజాం , భీమం ౬ ॥ ధయానకం , చపుః
 ౭ , దధతం ౮ ॥ , రామం ౯ ॥ బలధద్రం ౧౦ ॥ , శ్రియా ౧౧ ॥ లక్ష్మ్యై* ౧౨ ॥ జేవంగ
 కీదత్తం ॥ వ్యా ॥ దిపుక్రీడాదావిత్యతోఽచప్రత్యయః , శుభరతం ॥ ౧౩ ॥
 ముక్తశేషద్యుక్తం ॥ శిష్టానామితి శేషః ॥ విశ్వతమోనుదం ౧ ॥ సమస్తపాపావ

గార్భోధినిచోటుః—*అన్యత్ర*—*వశినిధిమణి* ౩ ॥ ౪ ॥
 ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ మహాయశః అధిరామః ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౩ ॥, అధిరామిని
 మనోజ్ఞః, ధర్మజన్మా ౩ ధర్మశ్రుతః, మానవం ౪ మానవానాన
 మానవం, అవన్ ౫ రక్షన్ ॥ వ్యా ॥ తస్యసమాహ ఇత్యగ్, నన్
 భవన్, నుతం ౭, భారతిం ౮ భరతసమ్మన్తి, కులం ౯, సుహృద్వ్యా
 త్ ౧౦, స్వాదయాత్ ౧౧, మహాయశః ౧౨ మహాశీలి ॥ అధాత్ ౧౩
 —*అవరత్ర*—*వశినిధిమణి* ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥
 మహాయశోభిరామః ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥, సుహృత్ ౧ శోభనశ్రుతయః
 మిత్ర మిత్ర వా స తా మిత్రేషః, సః ౨, రామః ౩ బలధర్మః, స్వా
 దయాత్ ౪, మానవం ౫ మయాశ్రియా నవం నూతనం, ధర్మజన్మ
 ఓధర్మజన్మయస్త్రితత్, నుతం ౭, సత్, ౮ శ్రేష్ఠం, భారతం ౯
 ధర్మజన్మా ౭ ధాత్వ సుహృద్వ్యాదవన్నుతం ॥ మ
 హాయశోభిరామస్సన్తానవం భారతం కులం ॥ ౧౩ ॥
 రామో వ గూహ నై నస్వశ్శితే తాతె గుణై ననః ॥

శోభాధ్యం, యాదవం ౧౦ యదుసం బద్ధికులం ౧౧, మహాయశోభి ౧౨
 మహతా అయేన శుభావహ విధినా శోభి విరాజమానం, అధాత్ ౧౩ చక్ర ॥
 ధ్యావక్త్రం నామానుష్ఠభం వృత్తం ॥ యజ్ఞజ్ఞానసరిష్ఠకుః చ ధ్యావ
 క్త్రం ప్రకీర్తితమితి లక్షణాత్ అన్యదవక్త్ర విశేష శాస్త్రవక్త్రాన్మద్యా
 న్న సౌస్థాతామథై ర్యోనుష్ఠభిభ్యా తమితి తాత్ర తల్లక్షణం చ బోధ్యమ్ ॥
 —*౧౩*—అథ రామస్య దశరథసంతోషాతిరేకనకత్వం ॥ ధర్మ
 శ్రుతస్య స్వపితరిపాండోస్య గ్లతే సతి భృత గాష్ట్ర ప్రాప్తో త్వాదకత్వం ॥ బల
 భద్రస్య నందగోకులానందనంచ వణియతి—*రామై*—*ప*
 ౨ ౩ ౬ ౭ ౫ ౧ ౪

రామః ॥ అవ గూహ నై నస్వశ్శితే తాతె గుణై ననః ॥ ధృతరాష్ట్రముదా ॥
 ౯ ౧౦ ౮ ౧౦
 అన్యత్ర ॥ అధాత్ ॥ అలం ॥ కృతం ॥ ౧౦ ॥ *సరిగి* రామః ౨ చాశరథిః

[illegible]

ధృతరాష్ట్రముచానందవ్రజమార్గాదలబ్ధి
తం || ౧౪ || గురొఃప్రియంసప్రేమదన్యకుర్యన్

అవరతముః || అవగూహనసన్వృతి || ర || ౫ ||
 ధృతరాష్ట్రముచా||నందవ|| ౫ || ౧౦ || , సరి, రామః || అలభదః || ,
 తాతెవసుదేవః || స్వశ్రితరస్వాత్జ్ఞాతీశ్రితపా|| పై మధురావాసిని
 సతీత్యథః || అవగూహనసన్వృతి || ధృతరాష్ట్రముచా || ధృతరాష్ట్ర
 సంఘోషేణ || గుణేన నిజసాజన్యాదినా, నందవ || ౫ || ౧౦ || నందస్యతదాఖ్య
 గోపాధిపశ్యవ || ౫ || గోకులం || ౫ || పరిచాగోష్ఠాధ్వనశ్చయః . అల
 బ్ధుతం || భూషితం . ఆధాత్ ౧౦ చ కార || యుగ్మవిపులానామానుష్టుభం
 వృత్తం || యస్యాంలస్సప్తమాయుగ్మసా యుగ్మవిపులామతేరి లక్షణాత్ ||
 ౧౪ || అథదాశరధిధమకపుత్రయోగురుముఖాద్వేదవే
 దాద్ధృణునంభవతాకృష్ణనవసుదేవవత్కాయినాయకంభవకాది

మణితస్యరూపప్రదక్షిణసంచక్షయతి || సురోరితి || ౧౪౫ || గురోః || ప్రియం ||

౮   ౧   ౨   ౩   ౪

సప్రమదస్య || కుర్వే || గుణేనగోత్రః || అదరచక్రపాణిః || పరం || తపోజః || ౧

౧౪   ౧౦   ౧౧   ౧౩   ౪   ౧౨

కలయత్ || పృథ్వాత్ || వేద్యం || స్వరూపం || విభుః || ఆగమానాం || ౧౪,
గుణేనగోత్రః || గుణః || అస్మాప్రీతిగుణీ || వ్యా || పా || కన్యై ఇనిః || పృ || కన్యై ఇనిః || పృ || కన్యై ఇనిః || పృ ||
దీతభావః || ఇనస్యసూర్యస్యగోత్రం || వంశః || గుణే ఇనగోత్రం || యేనసః, అదరచ
క్రీ || పాణిః || ౨ || నవిద్యతేదరంధయం || యస్యతత్ || అదరం || చక్రం || రాష్ట్రం || పాణాయ
స్యసః || రాజ్ఞాం || భుజయోర్ || త్ప్రీతివాపాదితభావః || ౧ || దరో || ప్రీ || కన్యై || గ || రే || వ్య
త్ || ప || థే || త్వ || వ్యయం || దరం || చక్రే || గ || తే || చ || క్ర || వా || కే || చ || క్ర || పై || స్వర || ధా || జ్ఞయోః ||
గా || మ || జా || తే || మ || ల || స్వ || భా || జ్ఞ || రాష్ట్రా || ప్ర || యో || ర || పి || త || పో || జః || ౩ || త || ప || సా || ధ || మే ||
ణ || పు || త్ర || కా || మే || ప్రి || జా || య || త || ఇ || త || థా || , విభుః || ౪ || ప్ర || భుః || రా || మః || , స || ప్ర || మ || ద || స్వ ||

గుణేనగోత్రాదరచక్రపాణిః || పరస్తపోజో ౨

ప్రకృష్టోమదః || సప్రమదః || తేనసహితస్య || ౧ || గజదానం || గర్వహషణరేతోమృగ
మదామదాః, గురోః || ౬ || ఆచార్యస్యవసిష్ఠస్య, ప్రియం || ౭ || ఇష్టం, కుర్వే || ౮ ||
శుశ్రూషుస్సన్నితియావత్, పరం || ౯ || శ్రేష్ఠం, ప్రభావాత్ || ౧౦ || సామర్థ్యాత్
వేద్యం || ౧౧ || జ్ఞేయం || * ఆగమానాం || ౧౨ || వెదకాస్త్రాణాం || * స్వరూపం || ౧౩ || త
త్త్వం, అకలయత్ || ౧౪ || అధ్యగాత్ — తుల్యత్ర || * వ * || ౧ || ౨ || ౩ ||
౪ || గుణేనగోత్రాదరచక్రపాణిః || శేషం || పా || గ్వత్ || ౧౩ || * గుణేనగోత్రాదర
చక్రపాణిః || ౧ || గుణేనసాన్విధీనాః || ఇనాః || తత్తద్దేశాధిపాయస్యతత్ || గుణేనం-
గోత్రాః || పర్వతాః || ఉదరే || మధ్యే || యస్యతత్ || గోత్రో || దరం || చక్రం || రాష్ట్రం || పా
ణాయస్యపః || విభుః || ౨ || , తపోజః || ౩ || తపసః || యమాత్ || జాయత || ఇతి || తపోజః || ధమే ||
పుత్రః || ౧ || ని || మా || ఖే || పు || మా || య || మే || లో || కే || గ్రి || ధై || క్లి || బం || వ్ర || తే || త || పః || , స || ప || మ || ద || స్వ ||
౪ || స || ప్ర || మ || ద || స్వ || , గురోః || ౫ || ఆచార్యస్య || ద్రో || గ || స్వ || , ప్రియం || ౬ || కుర్వే || ౭ ||
సే || , పృ || థా || వాత్ || ౮ || , వేద్యం || ౯ || , పరం || ౧౦ || , ఆగమానాం || ౧౧ || స్వరూపం || ౧౨ ||

3. శాస్త్రాభ్యాసే - రాఘవపాట్లవయాదవీయచరితే.

అకలయత్ ౧౩ అధికవాక్ — అవత్యక్తి — అవః ౧౧ ౧౨ ౩ ౪ ౫
 గుణేనగోత్రః ౧౩౪ చ ౪ పాణిః ౧ వరం ౧ తపః ౧ అజః ౧ శక్యంనమం
 ౧౫ — , గుణేనగోత్రః ౧ గుణేనానుగుణ్యం భుమతిగోత్రాభ్యాః
 యోనసః, దరచక్రపాణిః ౧ దరచక్ర శంఖ చక్రపాణ్యోన్యన్యసః, విభుః
 ౩, అజః ౪ హరిః, నప్రమదస్య ౫ శేవకీనహితస్య ౬ గురొః ౭ వితుః
 సుదేవస్య, ప్రియం ౮, కుర్వన్ ౯ సత్, ప్రభావాత్ ౧౦ మాహాత్మ్యాత్ - అగ
 మానాంగం ౧౧ చెద్యంగం ౧౨ ఉపనిషత్ప్రతిపాద్యం, స్వరూపంగం ౧౩ వత్సర్య
 జాకారం, వరంగం ౧౪ ఉత్కృష్టం, తపంగరినియమం తత్కృతతపఃఫలమితి
 యావత్, అకలయత్ ౧౫ అదశాయత్ ౧౬ లిః కామధేనుః ౧౭ దరచ
 క్రపాణిరిత్యత్య ౧౮ ౧౯ ౨౦ ప్రహరదాధేకభ్యః పరేనిష్ఠానప్రమ్యా భవ
 త ఇతిపాణిశబ్దస్య పరనిపాతః ౨౧ ౨౨ గురునిషే కాది కరేపిత్రాదాను
 తమన్త్రిణి ౨౩ దుభావాలఘ్య నల్పేషుగురుమహాలిఖాశ్చవత్ ॥ వృత్తి
 కలయత్ప్రభావాద్వేద్యం స్వరూపం విభురాగ

మానాంగం ౧౫ ౧౬ పితౄన సూనుస్సహితావిస్మయో
 మువచాః ॥ లక్షణంతూక్తం ॥ — అగ ౧౫ — అధరామలత్క్షణ
 యోవిశ్వామిత్రమఖిసంరక్షణాయతదనుగమనం-ధనునిషాద్యాపారం
 గతాధమకృతాదీతత్రాప్రగల్భాన్యపుత్రాదుర్యోధనము
 భాగ్యకృష్టాపాట్లవేద్యసూయయాతద్వివాశాయ భద్రనాజకుగృహాని
 వాసాభివారణావతపురంప్రతిప్రహితానాంసమాతృకాణాంపాండ
 వానాంతస్య ప్రవేశం-కంసనిబంధభీతవసుదేవదేవకీనకాశాత్ కృష్ణస్య

౧ ౨
 సుదగోకులాగమనంచత్వర్థమాచ ధైవితేతి ॥ — అగ ౧౫ — పితౄన సూ
 ౧ ౨ ౩ ౪ ౫ ౬ ౭ ౮

సః ౧౬ ౧౭ ౧౮ ౧౯ ౨౦ ౨౧ ౨౨ ౨౩ ౨౪ ౨౫ ౨౬ ౨౭ ౨౮ ౨౯ ౩౦
 సః ౧౬ ౧౭ ౧౮ ౧౯ ౨౦ ౨౧ ౨౨ ౨౩ ౨౪ ౨౫ ౨౬ ౨౭ ౨౮ ౨౯ ౩౦
 పితౄన సూ ౩౧ ౩౨ ౩౩ ౩౪ ౩౫ ౩౬ ౩౭ ౩౮ ౩౯ ౪౦ ౪౧ ౪౨ ౪౩ ౪౪ ౪౫ ౪౬ ౪౭ ౪౮ ౪౯ ౫౦

౧౨

జ్ఞానాదౌక్ ॥ ౧౫ ॥ ధృతిః ౧ జననదశరథేన, మాతా ౨ జ
నన్యాకౌసల్య యాచ, అకులాత్ ౩ యం ౩ అత్యుచితం యాచే అశ
యః హృదయంతానిశనవఅత్యశయాః అకులాః వ్యాకులాః అత్యశయాః
యస్మిన్ కమణితద్యధాభవతి తథా ॥ నిష్కృత్యైత్యప్రగుణాకులౌ ॥ అత్యుచ
ితం యమత్యనారధాన్యవహరయోః ॥ పాశకేశకటే కషే ద్యూతభే
దేకలిదుఃఖే ॥ అశయస్థానతాత్పర్యం కౌతుకేషు నిగజ్యతే, విశ్వప్రకాశ
కృషితః, ససూనుః ౫ సూనునా అనుజెనలత్త్వేన సహితః ॥ ౧ ॥ సూనుః పు
త్రే ౭ నుజెనవా, హితః ౮ అప్యః సస్విజనా సామితి శేషః, తుష్టజనః ౯
తుష్టాహృష్టాజనాః పౌరాజానవదాశ్చ యోనసః, అమ్బుజాతుః ౧౦ రాజీ
వాతుః, సః ౧౧ రామః, ప్రతాపనం ౧౨ ప్రకృష్టశ్చ సౌతావనః ముని
శ్చ తం-విశ్వామిత్ర మితియావత్, అనువ్రజే ౧౩ అనుగచ్ఛే సన్,
దౌక్ ౧౪ అయతితి ॥ ౧ ॥ గాగ్ధృటిత్యజ్ఞాసాహస్యయదాగ్ధృజ్ఞానవచిదు
తే, తత్ ౧౫ ప్రసిద్ధం, తపాభూష్టానం ౧౬ రత్యశ్చ మథలం, ప్రపేదే ౧౭

మాతా కులాత్ శయమంబుజాతుః ॥ ప్రతాప
భేదే!—అస్యత్ర—*ప* ౧ ॥ ౨ ॥ సహితః ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ కులాత్
శయం ॥ ౬ ॥ ప్రతాపనస్తజనః ॥ తపోభూః ॥ స్థానం ॥ ౧౧ ॥ తదను ॥ వ్రజేన్ ౧౪
౭, తదనుగతనస్తరం, పితా ౨ ధృతరాష్ట్రే నిత్య పీత్యవ్యవృత్తే పుష్ప
చారాత్ ౩ తృ త్వోక్తిః, విశ్వప్రకాశనిజితః, ససూనుః ౪ అనుజైః భీ
మాజుకాననకులసహజైస్తస్యనాథః, మాతా ౫ కున్త్యా, సహితః ౬
యత్ర, ప్రతాపనస్తజనః ౭ ప్రకృష్టః అధిస్తాపోయేషాంతే ప్రతా
పాః సంతుష్టాః అస్మిన్ తాత్పర్యే నాయోనసతథోక్తః ॥ తస్య హరేణ తాపాగు
ణేన సంతోషశ్చ జనానామభూతిత్యభావః, అంబుజాతుః ౧౦ వ్రజేన్-
చరన్, తపోభూః ౧౧ ధర్మజః, కులాత్ శయం ౧౨ కుస్మితాలాత్ ౧౩
తుల్యయోగభేదయస్యతత్, స్థానం ౧౪ వారణావతం గాగ్ధృ, దౌక్
౧౫, ప్రపేదే ౧౬ ప్రాప్నోతి లాఘరాత్ జతుష్టే యావత్ ౨౭ లక్ష్మ

౩౮ సవ్యాఖ్యానే, రాఘవపాణ్డవయఃచవీయచరితే.

దుఃసూమయః ||—అవరత్రః—* వ*—||౧|| సః || సూనుః || సహితః || ౫ || ౬ || అకులాత్మాశయం || ౮ || ౯ || ౧౦ || ౧౧ || ౧౨ || ౧౩ || వ్రజం || ౧౪ ||
 తదను ౧ భీతదేవతీవసుదేవా శ్వాస నానస్తరం, సహితః ౨ హితోవదే
 శకరభిత్వభః, మాత్రా ౩ దేవక్యా, పిత్రా ౪ వసుదేవేనచ, అకులా
 త్మాశయం ౫ వ్యగ్రద్వియహృదయం యథాతథా, విస్మయః ౬, ప్రతాప
 సంతుప్తజనః ౭ ప్రతాపేనస్వవైభవేనసంతుప్తజనః, తపోభూః ౮ తపసాం
 స్థానం || ౯ || భూః పృథివ్యాంధానమాత్రే || సూనుః ౯ పుత్రః, సః ౧౦ || అంబుజా
 తః ౧౧ శ్రీకృష్ణః, ద్రాక్ష ౧౨ ప్రజం ౧౩ నందగోమలం - స్థానం ౧౪ రత వసథం
 ప్రపేదె ౧౫ యయా || వృత్తం చూర్వవత్ ౧౬

అథపి శ్వామిత్రాక్షయాదాశరభీకృతంతాటకావధం-విదురముఖవిదితనిశక
 సస్తుప్తజనస్తపోభూత్థానం ప్రతేదేతదను

ప్రజ్ఞా ౧ || ౧౬ || బుధపరిషదాం పుష్యన్త
 దనవృత్తాంతేనభీమసేనః హితేతుగృహదాహనతత్సరం జానికామనే
 భగవతాశ్రీకృష్ణేనాచరితంకంసప్రహితపూతనామారణంచక్లోకాభ్యాం
 ౧౭ ౧౪

కుశకేనాహ || బుధేతి || మదాచితి || *వ* బుధపరిషదాం || పుష్యన్ ||
 ౧౩ ౧౧ ౧ ౪ ౨ ౩ ౫

•మోదం || సపాకభిదాం || విధిః || దధత్ || ఉయ || మహః || స్వినశ్రీభృత్
 ౧౫ ౬ ౧౭ ౧౮ ౧౯

నుకేతుకులం || వటుః || సిశిచవశైః || మాయాధాత్రీం || నికామభయానక
 ౨౦ ౨౦ ౨౧ ౧౮ ౭ ౨౩ ౨౪

భృగుటి || దధతీం || ఉగ్రం || వక్త్రం || వ్రథం || జననందనః || మదాత్ || అరిపురో
 ౨౫ ౨౬ ౨౯ ౩౦ ౩౧ ౨౭

చనాం || మతిం || ఇతాం || ప్రదీప్త్యా || గళత్వయోధగరసాం || భృతాం || పరం || ఆ
 ౩౨ ౨౮ ౧౦ ౩౪ ౩౬ ౩౫

సాధుం || ఉస్మిద్రయః || సః || సుష్టవశేం || మరుత్సవయశః || ప్రతాపాత్మనః

౧౯   ౩౩   ౩౮   ౯   ౩౭

మహి॥ ఈశ్వరమానిసి॥ వ్యధి ౩॥ పూతనామా॥ ఆచారం॥ ౩౮॥ —, విధోః
 గచన్తాత్ ॥ నివిధుస్సుధాకరేకాలవిష్ణోవాతెఽగ్నిరక్షసాః, ఉరు. ౨-ఆధి
 కం, మహాః-౩-కాన్తిం, దధత్-౪-విభ్రత్, స్వనశ్రీభృత్-౫-స్వానాంధనా
 నాంజనః ఈశః స్వేనఃకుబేః శ్రియంసమ్మచంబిభతీతిశ్రీభృత్ స్వనజవశ్రీ
 భృత్, పటుః-౬-సంస్సమథః, జననద్వనః ౭ ప్రకృతిరజ్జనః॥ ని॥ నద్వనంవాసహా.
 ద్యానెసుతెవాషకరేత్రిమహీరానిత్యోత్సవవాక్, పూతనామా-౯-ప
 విత్రనామధేయః ఏతాదృశః శునః ౧౦- శ్రీరామః శునపాకభిదాం ౧౧- పా
 కం అసురంభిస్తదిచారయతీతిపాకభిత్ తస్యః తేనసహితానాం॥ ని॥ పాకాజ
 రసిదైత్యేస్యాదభః ౧౨-పచనెపిచ ॥ ఇంద్రోమరుత్వాకమఘవాన్ బిడౌతాః
 పాకశాసనః, బుధపరిషదాం ౧౩-చేవగోష్ఠీనాం, మోచం-౧౩- సప్తౌపం
 * పుష్యన్ ౧౪-రవధకయక్షం ౧౫-సుకేతః, యక్షస్యకు

దంసపాకభిదాంవిధౌదకధదురుమహ

లంసస్తానంపుత్రీం॥ ని॥ కులంజనపదేగోత్రసజాతీయగణేష్వపిభవనైచ
 తన్మోక్షిబంశమాధాత్రీం- ౧౬-మాయాయాః శామ్పర్యాః ధాత్రీంశ
 ద్రీం॥ ని॥ మాయాస్యాచ్చామ్బరీబుధ్యోః ప్రకృతౌకపటపిచశునిశితచక్రైః
 ౧౭-నిశితైః తీక్ష్ణైః చక్రైః దశైః॥ ని॥ క్షేత్రే శాతంశితంచాపిసుఖచనిశిత్యశే॥
 * ప్రభం-౧౮-ప్రకృష్టశోభంశునికామభయానక భుక్కుటి-౧౯-నికామంత
 త్యస్తంభయానకేభయజురై భుక్కుటి భువాయస్తింస్తత్ * ఉగ్రిం-౨౦
 కూరంశువక్త్రం-౨౧-ముఖంశుదధతీం-౨౨-విభ్రాతాంశుమదాత్-౨౩-
 గర్వాత్ * అరిపురోచనాం-౨౪-రిపవశ్యత్రానానభవంతీత్యుపవః స్వీయాః
 రోచయతిరజ్జయతీతిరోచనా॥ వ్యా॥ నద్వ్యావితావ్విల్లుః॥ అరిపూతాంరోచ
 నాతాంశుమతిం-౨౫-బుద్ధింశుతా-౨౬-ప్రాప్తాం, వరం-౨౭-భృశం, ఉ
 న్నిద్రీయా-౨౮-సవికాసయా* ప్రదీప్త్యా-౨౯-పకృష్టతజసా * భృతాం ౩౦
 వ్యాప్తాం * గళత్సయోశరసాం ౩౧-గళకసృవకవయోధరాశాం మేఘా
 నాంరసః జలంబలం ధ్వనిశ్చవాయయాసాతాంస్వసంచారవేగనజితమేఘా

మిత్యభావః॥నిశ్చక్తారముఖ్యమధురాదిసువణకైతొనిర్యాసరాగగరభద్రవ
పారదెఘ|అస్వాదనధ్వనిసుధామృతసాఖ్యధాతుప్విష్టోరసాధరసనాధర
లోపాస్యాత్ శృణో రాదావిషేవీర్యేగుణరాగేద్రవేరసః|స్త్రీస్తనాజ్ఞాప
యోధరోజుసాధుం ౩౨ అసతీం*ఈశవరమానీనీ౩౩ ఈశస్యప్రభాః*
రేణఅనుగ) హేణమానీంతివలిప్రాంబ)ప్రవ రగ ర్వితామితియా
వత్ ॥ ౩ ॥ మా న స్త్రీనాంకో వ భేదగ రె వ చిత్తోన్నతా
వపిమానంప్రమాణేప్రస్థాదాసత్కారేకసమ్యక్తే, సుస్తరరమణీం ౩౪
సుస్తస్యతదాఖ్యాయత్సరమణీఃస్త్రీయంతాటకాం ॥ ౩ ॥ సుస్తరీరమణీరా
మా, ప్రతాపాత్మనః౩౫ప్రకృష్టఃతావఃదాహఃఅత్తాస్వభావోయస్యత
స్య॥నితావస్సంతావకృభ్యయోః॥అత్తాయత్నోధృతిమకద్దీస్సవభావోబృ
హ్తవత్కచ,మరుత్సవయసః౩౬మరుతఃవాయోఃసవయసఃసఖ్యుఃఅగ్నీః ॥
నిమరుతౌపవనామరా॥ స్నిగ్ధౌవయస్యస్సవయాః॥ రోహితాశ్వౌవాయు
సఖ్యీభావానాశుశుక్షణేః, ఆపయతిం ౩౭ హేమద్రవ్యం, వ్యధి

స్సేవ న శ్రీ శృ త్సు కే తు కు లం వ టుః ।

త౩౮అశరోతసంహృతవానిశ్చృతః॥వ్యావిపూర్వాధాః ౪రరిటన్
అత్తనవదంప్రాశ్నావీరిచ్చేతిఇత్వంసిచఃకిత్వాన్నగుణః ప్రాస్వాదక్లౌదితిసి
చాలావః—*అస్యత)*—చ—౧॥౩॥౪॥౫॥౬॥ఉరుమహస్సేవన,॥
శ్రీభృత్ సుకేతుః*కులం*నిశి*తత్ అశ్వైః॥౧౫॥౧౬॥౧౭॥౧౮॥౧౯॥ప్ర
భజ్జననస్తనః॥మదాదరిపురోచనాం॥మఃమితా॥౨౩॥౨౪॥౨౫॥పరమసాధు
ముత్ ॥సిద్రీయా॥౨౮॥౨౯॥౩౦॥౩౧॥౩౨॥ఈశవరమానీం॥౩౪॥౩౫॥౩౬॥
ఇటుః౧,పరమసాధుముత్ ౨ పరమాఉత్కృష్టాసాధునాంసతాంముత్
ప్రీతిఃయేనసతధోక్తః,మహీ౩చూతనామార,ప్రభజ్జననస్తనః౫ప్రభజ్జన
స్యవాయోఃనస్తనఃప్రతః॥ని॥సభస్వద్వాత్ పవన పవమాన ప్రభజ్జనాః
౫ః౬భీమసేనః*బుధపరిషదాంః. మోదం౮పుష్యన్సక* *మదాదరి
పురోచనాం ౧౦ మదేహమే తదుత్పాదనఇతి యావత్ ఆదరఃవిశ్వాసః

అ స్వాస్తీత్యాదరీపురోచనః తదాభ్యాదుర్మోదనమస్త్రీయస్యాప్రాంగుభ
 విషదానంవహ్ని ప్రత్యేవణేనచతిభయోః పాణ్డరహననప్రకృతతాన్త
 స్యాస్త్రస్త్రీవిషయన్వం॥ నిమదోరెతసికస్తూర్యాంకైవహమే భదా
 నయోః, మఱిమితాంగమత్యాఅల్పం , సపాకభివాంగిపాకస్యపవ
 నస్యభివాభేఃతత్సహితాం-నిచాభితగరశమధురపాడబమాంసాది
 నిర్మలకుశలామితయావత్ , మాయాధాత్రీంగిమాయాయానిజాభి
 ప్రాయా ౭ ప్రకళనయోనస్త్రీజాలస్యధాత్రీంధుంజన్మస్థామిన్య
 భాః, ఏకామభయనభు'కటిగర, ఉగ్రంగుత్త్రంగి, దిగతీంగి
 ప్రదీప్త్యాంగి ప్రకృప్తజేహభాసా, ట్రాయంగిస్వామేనచ, సృతాం ,
 గళత్సయోధగరసాంకాశన్మన్వమోధయోః స్త్రయోః సఃస్త్ర్యం
 యస్యాప్రాంస్యచాలః స్నేహాదిభాః అనెనః జైఃభ్యుర్ని గాత్రజైః
 యోధనైవప్రహితేబారతీకథాసంమచితాభవతిః సుస్త్ర-మణిం ౨౨

నిశితదళనైమూకయాధాత్రీంవికామభయన
 కథా) కుటిదధతీముగ్రంవత్త్రంప్రకృష్టసనస్థనః॥

సుస్త్యః రమ్యః మగ్యః మణయః యస్యాప్రాంపారితోపికాభరణత్వభూ
 పితామిత్యభాః అత్రమణిశ్చస్యకుదస్త్ర్యంతథాచక్రకారసన్వయే । గా
 రీశబ్దరయోస్యసంభ్రమమణిపీతాభి రోహేమిధ ఇతితాదృశం , తవర
 మానీం ౨౩ తిలకస్త్రియం-చబయోభేఃతదుత్తంవర్ణగణశ్చద్ధా - మమ
 కాదావిత్కారభ్యః ఇదయోదక జయోచ్చైఃడళయోలకళయోపి । సక
 యోశ్చవయోస్తదన్త్రలయోబావయోస్తథా నమయోనకయోశ్చాంతే
 సవిసగావినగయోః సవిష్టుకాచిష్టుకయోస్సాన్యదభేదేకాన్వయం॥ యథా
 క్రమమువాహంకాని'దమ్మజమ్మతీ'దమ్మదమ్మః॥ దేవమేదం దేవమే
 లంకాకల్యాణంకల్యాణం॥ ఆసాఅశా॥ కొళఃకొవః॥ రేఖారేఖా॥ శాబఃకా
 వః॥ నైకమైవ॥ గగనం॥ గగణం॥ పురఃతోత్రంస్తోత్రంవాపురస్తోత్రంపురస్తో
 త్రం॥ పురఃగఃయగః॥ ఇతిస్వప్రమవామానీకాస్తా , దధత్ ౨౪, ఉరుమ

౪౪ సవ్యాఖ్యానే - రాఘవపాణ్డవయాదవీయచరితే.

జ్వలంగవిశ్వామిత్రంతదాది మునిజనంవా, స్వాపంగులసుతరాంత్రం
యోగ్యం సులభమిత్యర్థః, సుఖంగరిసౌఖ్యం, నివాసంగరాపావయా
జూసితాటకామాధినామ్రీరామంద్యష్టామిన్నితాంతంజహమ్ తిభా
వఃశిఖిల్యతః॥౧॥౨॥వివరాత్ ॥౪॥చ్యుతః॥౬॥౭॥౮॥ సముత్ ॥ ధృతం॥
సుహృత్॥జనం॥౧౩॥౧౪॥౧౫॥౧౬॥౧౭॥౧౮॥౧౯॥బలిజిత్ ॥ మహావనం
౨౦॥,తదాగ.ప)తాపాత్ ౨వ)కృష్ణప్రావఃహ్వలోష్టం యస్మిన్ ప్రస్తావ
నఃశివీప్రావలావృతాదిభావః. తనః ౩వ)స్తాభ్యామగృహాత్ . వివరాత్ ౪
విరాత్ ధర్మకపుత్రాదిమన్నేహకాత్ భావికార్య మాలావ్య పాగ
వఃదుగపిరితఖంకరితమహారదాసాత్మకం॥ని ॥ బిలెలవకాశేవివ
రం,చ్యుతః ౨౦॥౨౧॥౨౨॥అంత్యః ౬, వ)భుః ౭, వివరః ౮పిశిష్టంపదంతా
ణంయోనయన్యవారథోక్తానన్వబురతుకర్తవ్యం॥ని ॥పదం ౯వసితతా
గస్తానఃత్వాజ్ఞేనస్తుమ.సముత్ ౯హమనసాతః. సుహృత్ గంభాత్మ

తదాచ్యుతః ౨వ)భుః ౭వ)తాపాత్ ౨వ)కృష్ణప్రావఃహ్వలోష్టం

జ్వలంగలిజిత్ గంగబలంసామక్యగంఘాపామస్త్రీశివినఃశూరాః తేషాం
తేతాః ౨వ)నగ౨,నగ౩భీమనీసః, సుఖంగరయధావతతథా, ధృతం
గ౨ధాన్యమాణంతత్రనతిశేపః, స్వాపంగులనిద్రాం॥ని ॥ ప్యాన్నిద్రాశ
ణనంస్వాపః,తతంగరి,నవంగరాల్పీయం, జనం ౧౯ మాతరంభా
త్రాంశ్చ, మహావనం ౨౦ హిదేంద్రావాసవిజినంజనినాయ అలసివయత్ ॥

అవత) జ్వలంగ॥౨॥అవివరాత్ ౪॥అచ్యుతః॥౬॥౭॥౮॥సము

జ్వలంగ॥సుహృజ్వలంగ॥౧౦॥౧౧॥౧౨॥౧౩॥౧౪॥౧౫॥౧౬॥౧౭॥౧౮॥౧౯॥

జ్వలంగ॥అవివరాత్ ౨॥అలిత్యై ౩ ॥ బలిజిత్ ౪ వామనావతాదిబలి

చక్ర)వతితాతా॥ప్రభుః ౫ జగన్నాథః ౬ శివీ ౭ అచ్యుతః ౮ శ్రీకృష్ణః ౯ తిరి

తత్పూతనానికస్తవ్యపానయాపాయాః ౧౦ వివరః ౧౧ వివతైః ౧౨ ధృతంగం

నూత్నంగం ౧౩ సుహృజ్వలంగం ౧౪ సుహృజ్వలంగం ౧౫ సుహృజ్వలంగం ౧౬ సుహృజ్వలంగం ౧౭ సుహృజ్వలంగం ౧౮ సుహృజ్వలంగం ౧౯ సుహృజ్వలంగం ౨౦

స్మిన్ ప్రస్తావనాపంగ ౨౧ సుహృజ్వలంగం ౨౨ అత్తానం ౨౩ భతంగం ౨౪ శ్వాతేది

౧౦||ని|| విశ్వరూపీవ్యోమ్ని వాతేపరమాత్మనివషీణే||, అస్య౧౫ సుబాహుః
 ,డిమ్బ౦౧౬ హృదయమాంసం ||ని|| డిమ్బ౦హృదయమాంసంస్యాడిమ్బుఃస్తీ
 హఖగాణ్డయోః, అదస్తం౧౭ ఖాదస్తం, అకరోత్ ౧౮, హీ ౧౯ అతానీభ
 లు-హిఃప్రసిద్ధా- సుబాహుంహత్యాతన్తాంపైః పషీకులమతాస్పీకాదితేభా
 వః—*అన్యత్ర*—*పశి*—౧||౨|| ౩||౪|| చక్రప్రభంజనం ||౨||౫||
 ౬||౧౦|| ఉరుసారం||ఉదస్య||౧౩||౧౪|| హిడిమ్బం||౧౬|| విమదం ||తమిశః||
 ౧౮||— ఓజసా౧౯ కాన్త్యా తమిశః||తమిరాత్రిః ||ని|| రజనీ యామిసీత
 మి||తస్యా||ఈశఃచస్త్రః ||ని|| విధుస్సుధాంశుశ్శుభా||ంశురోషధీశానిశాప
 తిః||చస్త్ర||సదృశః||అతపవ, పరమనఃప్రమదస్య౩వరేషామితరేషా||పరస్యా
 ధికస్యవామనః ||ప్రమదస్య||అస్త్రః || కరణశస్త్రపస్య, దాతారవదాన్యఃజ
 నాన్లః||దకరతియావత్, చతురః|| విచార్క, మీః ౬ జకడకశూరః, అ
 యంభిమ సేనః, చక్రప్రభం ౮ చక్రాయధసదృశం తద్వద్భ్రమస్తమి

సావరమనరిప్రమదస్యదాతాచక్రప్రభజ్ఞన

మయంచతురస్సుబాహుమ్ | సమ్బాధమానము

త్యక్తః విశ్వంసమస్తం, జనంగం ప్రాణినం, సమ్బాధమానం ౧౧పీడ
 యస్తం, సుబాహుం౧౨ సుధుబాహుబలం, ఉరుసారం౧౩ అతిబలిష్ఠంహి
 డిమ్బ౦౧౪ తదాఖ్యమసుగం, భితాన్౧౫ సిహత్య, ఉదస్య౧౬ దూరంనిరస్య
 , విమదం౧౭ వికతః||స్వం, అకరోత్ ౧౮ చకార— *అన్యత్ర*—
 ౧||౨|| పగం||అనన్తప్రమదస్య||౫|| చక్రప్రభజ్ఞనం||౭||౮|| ౯||౧౦||౧౧||౧౨
 ౧౩||౧౪|| అహిడిమ్బం||౧౬|| వి || అదంతం||ఈశః|| ౧౯, పరంగభృశం
 , అన్లప్రమదస్య ౨ అనసః శకటాసురస్యప్రమదస్యగర్వస్య, దాతా౩ ధే
 త్రా, చతురఃరసన్వజ్ఞః||మీః|| ఈశః||ఓజగన్నాయకః, అయంభీశ్రీకృష్ణః,
 విశ్వం౮ ప్రపంచ్చుం||ని|| విశ్వంశుక్త్యాంసమస్తైచనిర్వాణేజగత్స్మృతం, స
 మ్బాధమానం౯ క్లేయస్తం, సుబాహుం౧౦ సుభుజం, ఉరుసారం౧౧ బల
 చక్రం, చక్రప్రభంజనం౧౨ చక్రవాతరూపం తృణావతా||సుగం||ని|| సభ

స్వద్వారతపవనవవ మానవభిజ్ఞానాః || ఓజసాగృతః , భిత్వాగృతః , ఉదస్య
గృతః, వింగుళవక్షణంజాతావేకవచనం, అహిడిమ్బంగుళిపాః సహస్యత
ద్రూపస్యాఘాసురస్యచైతియావత్ డిమ్బంమాంసవిశేషం || ౧ || డిమ్బాభ
యధ్వనావజ్ఞేపుపుసస్థీహవిప్లవే, అదస్తంగభక్షయస్తం, అకరోత్ ౧౯ || ౩ ||

స్యాదహివృత్తౌ సహయోః || వసస్తతిలకావృత్తం || లక్షణంతూక్తం ||
—————* ౨౦ *————— అథశ్రీరామస్సుబాహుముఖసిశిచరక్షులవిధ్వం
సననవిశ్వామిత్రాశ్రమంముఃజనైరవలోకనీయమకాషీకత్ | భీమో
హిడిమ్బువధేనతదవసంస్వపికసంజ్ఞౌరయోగ్యమకరోత్ | శ్రీకృష్ణః అ
ఘాసురంహత్వాయమునామధ్వస్థితంకాశీయాఖ్యం నాగరాజం నిజత్య
తంరమణకద్వీపంసీత్యాకాశిస్థిం నిరువద్రవామకృతేతిచ ప్రతిపాదయతి ||

౧౦   ౨   ౯   ౪   ౭   ౩   ౬

నీత్యేతి*వ*సీత్యా||అఘనుత్||స్వస్థలం || ఉజ్జ్వలం||తం||అసౌ||భుజ్జం||

౫   ౧   ౮   ౧౪   ౧౨   ౧౩

విషమోహదుష్టం||జగత్సు||రక్షఃప్రకరం||జనైత్యోం||ధృత్యా||సహ||ఋషీ
రు సా ర ము ద స్య వి శ్వం వీ రో హి డి మ్బ మ క రో

ద్వి మ ద స్త మి శః || ౨౦ || నీ త్వ ఘ ను త్వ స్థ

౧౧   ౧౫

నభువం || వితేనె || ౧౫ || జగత్సు||లొకెమ*అఘనుత్ ౨పావహరః||ని||అ
ఘఃపుమాభవద్దైత్యదుః ధై నోవ్యసనెవ్వఘం || *అసౌ ౩ రామః* ఉజ్జ్వ
లంరతిభాసురం || ౧ || కృత్తారేనావికసితస్వచ్ఛేదీప్రైతిమాజ్జ్వలిః || *విష
మోహదుష్టం ౫ విషమైఃకుటిలైఃఉహైస్తకైః దుర్విచారైః దుష్టందూ
షితం * భుజ్జం ౬ ధూతం || ౧ || ధుజం గౌవిటపన్న గౌ || *తం
౭ రక్షః ప్రకరం ౮ రాక్షససమూహం * స్వస్థలం ౯ స్వ
గస్తానం*సీత్యాంపాప్రయసం హృత్యత్యథః* ఋషీ న భు
వంగ౧ఋషీనస్యమునిశ్రేష్ఠస్య విశ్వామిత్రస్య భువం ఆశ్రమభూమిం*
ధృత్యా ౧౨ *సహ ౧౩ ధైర్యేణసాకం*జనైత్యోం ౧౪ జనైఃఋషిభిః ఈ
త్యోం దశక నీయాం * వితేనె ౧౫ చక్రే—* అన్యత్ర*—వ—
పూర్వవత్ ౧౫ * జగత్సు, అఘనుత్ ౨పావహరీయథోక్తంభారతే ||

౧౭ ౧౬ ౨౦ ౨౪ ౧౯ ౧౪ ౨౧

హావనం || ద్రా ౯ || సః || అలం || చక్రే || గుణైః || ప్రముత్ || ఉదయభృతం ||

౧౮ ౨౨

ధర్మ రాజః || స్వపారం || ౨౪ || - ౩ ఆహవానై గయా గావసానై || ని || ఆహవా
యజ్ఞసక్తా మా || అన్తో - ౨ స్త్రీనిశ్చయేనా శెస్వరూపే ౨ కైతే నికే ౨ స్త రే
, అహితస్య శత్రోః * అతనుబలాత్ ౩ అతనుసః అధికాత్ బలాత్ ప్రేన్యాత్
, అభీమాన్ రసభీః అభీః ఘ్రేయం సాస్యాస్తీతి తథా తృణ్యకృతరిపుబల ఇత్యథః
, విశ్వామిత్రాతి హరిః విశ్వామిత్రస్య కౌశికస్య ఆతిః పీడాం యజ్ఞవి
ధ్వంసనరూపాం హతుః శీలమస్యేతి హరిః || ని || ఆతిః పీడాధనుష్కాబ్యోః
ఆపన్నాః ౬ ఆపదతి ప్రాప్తాః || ని || ఆపన్నస్సవివత్తై చ ప్రాప్తవాచ్యవదీరితః *
ప్రజాశీః ౭ ప్రజానాం జనానాం ఆశీః సమూహాన్ || ని || ఆశీస్సేతా సఖీవ
క్త్యోః శుభవిభవనిధీః శుభానికల్యాణాన్యేవ విభవాః ధనాని || ని || హిరణ్యం
ద్రవిణం ద్యుమ్నమథః పైవిభవా అపి || తెషాం సిధిః శేవధిః యా సుతాన్యశీః-

ఆదధానః ౯ సదాకుర్వన్ || వ్యా || తాచ్ఛ్చ్యవయోవచనశక్తిమచాన

భ విభ వ ని ధీ రా ద ధా న : ప్ర జా శీ రా వ న్నా

న్న్యాయ లా శీ వి భు ర త ను బ లా దా హ వా నై హి

శీతితాచ్ఛ్చ్యవచనశ్ * న్యాయలాశీగింస్యాయేనధ్యైః లాశయతుం అభి
నస్తయితుం శీలమస్యేతి తాచ్ఛ్చ్యేణినిః ఆప్తః ౧౧ సభ్యః || ని || ఆప్తస్సాన్యత్సభ్య
లబ్ధయోః మహాభాగం ఆధికశోభః * దధత్ ౧౩ వహన్ భీమాత్ ఇతి ఛేదే
సభీమాత్ శంభూరపి మహాభాదధతివా * ప్రిముత్ ౧౪ ప్రకృష్టసన్తోషః *
విభుః ౧౫ ప్రభుః సః ౧౬ రామః * ద్రా ౧౭ యుతితి * ధర్మ రాజః ౧౮ ధర్మ
కాంధనుషాం రాట్ శ్రేస్తః తస్య || ని || ధన్యో ౨ హింసోపమాయో గోపనిష
త్సుధనుష్యపి || రాట్ ప్రకాశని రాజః * సుజ్ఞేన ౧౯ మౌర్వ్యః , అలం ౨౦ ని
కామం * ఉదయభృతం ౨౧ ఉదయం సమున్నతిం అతిశుభావహవిధిం వాచి
భతిః తిభృత్ తం || ని || ఉద యస్తుపుమాన్ పూర్వపర్వతేవ సమున్నతౌ , ససీసా
రం ౨౨ నిజబలం || ౩ || సారో బలేస్థిరాం శైభాన్ న్యాయ్యోక్తీ బంవ రేతీషు || అతి

సుమనస్సాధుబృద్ధావనం ౨౩ ఆత్యంతసుమనసాం దేవానాం సాధూనాం
సభ్యానాం చ బృద్ధానాం సమాజానాం అవనంతక్షణం యేన తంతథోక్తం శ్లో
కైశ్చ ॥ ౩ ॥ సుమనాః పుష్పమాలతోఽస్త్రీదేవబుధయోః పుమాన్ ॥ సా
ధుస్త్రీమాచితేచారాసభ్యేవాధుః పి కేపినా మహతామాత్మబలందీనజనా
వనాణుభవతీతతాత్పర్యం-తదుక్తం సీతా ॥ విద్యావివాదాయధనం మదాయ
దేహేచదాధ్యక్షం పరపీడనాయ ॥ ఖలస్య సాధో వివరీతమతద్వానాయ దా
నాయ చరక్షణాయైతి—శ్లో ౩౪—౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ అపన్నాం ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮
౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ అతిసుమనస్సాధుబృద్ధావనం ౧౬
౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ ౨౧ ॥ ౨౨ ॥ ప్రముదుదయభృతం ౨౩ ॥ ౨౪ ॥—గుణేన గౌరవా
దినా విశ్వామిత్రాధిపాః ౨౫ ॥ విశ్వస్య ప్రపంచస్య యే అమిత్రాః ॥ శత్రవః ఉ
పద్రవకరా ఇతియావత్తత్కల్యేకాం ఆతికంహరతీతి తథోక్తః ॥

తస్య ॥ ఆప్తాభీమాన్తహంభాదధదతిసుమనస్సాధుబృ
ద్ధావనం ద్రాకోన్సీలఞ్చక్రేగుణైసప్రముదుదయ

౧ ॥ ఆతికః పీడాధనుషోగ్ఘాత్యః ॥ ఆతపవశ్శ్లో ౩ ॥ అతిసు
మనస్సాధుబృద్ధావనం ౩ ॥ అతిసుమనః ఆత్యంతశోభనమనస్కం సాధుబృ
ద్ధం యాధిక్రీః మహంభాః ౪ ॥ ఆధీకీప్తిః ౫ ॥ పృథక్ ౬ ॥ ప్రజాళిః ౭ ॥ జనతాః, శుభ
విశ్వాదీధీః ౮ ॥ అదధానః ౯ ॥ న్యానులాళిః ౧౦ ॥ విఘ్నః ౧౧ ॥ వనంగి ౧౨ ॥
అంగి ౧౩ ॥ వనమమ్భుకాననైః ౧౪ ॥ ప్రాప్తః ౧౫ ॥ ప్రాప్తః ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥
౨౦ ॥ ౨౧ ॥ ౨౨ ॥ ౨౩ ॥ ౨౪ ॥ ౨౫ ॥ ౨౬ ॥ ౨౭ ॥ ౨౮ ॥ ౨౯ ॥ ౩౦ ॥ ౩౧ ॥ ౩౨ ॥
౩౩ ॥ ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥ ౪౦ ॥ ౪౧ ॥ ౪౨ ॥ ౪౩ ॥ ౪౪ ॥ ౪౫ ॥
౪౬ ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౫౩ ॥ ౫౪ ॥ ౫౫ ॥ ౫౬ ॥ ౫౭ ॥ ౫౮ ॥ ౫౯ ॥ ౬౦ ॥
౬౧ ॥ ౬౨ ॥ ౬౩ ॥ ౬౪ ॥ ౬౫ ॥ ౬౬ ॥ ౬౭ ॥ ౬౮ ॥ ౬౯ ॥ ౭౦ ॥ ౭౧ ॥ ౭౨ ॥ ౭౩ ॥ ౭౪ ॥ ౭౫ ॥
౭౬ ॥ ౭౭ ॥ ౭౮ ॥ ౭౯ ॥ ౮౦ ॥ ౮౧ ॥ ౮౨ ॥ ౮౩ ॥ ౮౪ ॥ ౮౫ ॥ ౮౬ ॥ ౮౭ ॥ ౮౮ ॥ ౮౯ ॥ ౯౦ ॥
౯౧ ॥ ౯౨ ॥ ౯౩ ॥ ౯౪ ॥ ౯౫ ॥ ౯౬ ॥ ౯౭ ॥ ౯౮ ॥ ౯౯ ॥ ౧౦౦ ॥

౫||అపన్నాః||౧౧||అతను||బలాత్||౧౧||అహితస్య||౧౩||౧౪||౧౫||౧౬||అతి
సుమనః||సాధు||బృహదావనం||౧౦||౧౧||అబద్ధక్రే||౧౩||ప్రముత్ || ఉదయ
భృతం||ధమః||రాజస్వసారం||౧౬||— , అపన్నాః||గవిపన్నాః||సి||అపన్న
సా||ప్రసాపదోః,విశ్వాః||౧౬||అలాః, ప్రజాశీః || దాక్ ౪ , శుభవిభవ
నిధీః||౫||అదధానః||౬||గుణేన||మిత్రా||తి||హరి||మిత్రస్య||కుచెలా||దేర్దా
రి||ద్రా||ద్యరి||ప్రహతాః||న్యాయలాశీ - ౯ - , అహితస్య||గం||ప్ర||లం||బా||దః
భీమాత్||౧౧||భయ||బలాత్||౧౨||బలభద్రాత్ , మహాభాః||౧౩,
దధత్||౧౪||తత్సహాయే||నవధః||మాన||తే||జను||ఇతి||భేదః, ప్రముత్||౧౫||ప్రహృ
ష్టః||అతి||సుమనః||౧౬||బహుపుష్పం|| ఉదయభృతం||౧౭||వృద్ధిమత్ || సాధు
౧౮||రమ్యం, అతను||౧౯||మహత్||అత్యంతం||సుమనోభిః||పుష్పే||సాధు||మనోహ
రమి||త్యం||పదం||వా, బృహదావనం||౨౦||నందగో||కుల||సమీపవ||రి||నమా||రామం, ఆ
భృతం||ధమః||రాజస్వసారమ్ || ౨౨ || చ క్రే హి

మారీచవలాశమోజసావిభుస్సలావత్సమయా

ప్రః||౧౧||ప్రాప్తః||ఉన్నతం||అయం||శుభావహ||వై||పం||విభ||ర్తీ||ఉదయభృత్||తా
మితి||యము||నాయా||వాని||శేష||౧౨||సః||౨౩||విభుః||౨౪||శ్రీ||ప్రస్థః||ఆహవా||వై
౨౪||కాళి||యని||గ్రహ||వసా||నై, ధమః||రాజస్వసారం||౨౫||శమన||భగి||సిం||యము
నాం||సి||ధర్మ||రాజః||పితృ||పతిః||యము||నాశ||మన||స్వసా, అబద్ధక్రే||౨౬||భూ
షయా||మాన-త||స్యాం||విహృ||తవా||నిత్య||భః||స్రగ్ధరా||వృత్తం||మృ||భై||ర్యా
నాం||త్ర||యె||ణి||తి||ముని||యతి||యతా||సగ్ధరా||కీర్తి||తే||యమితి||లక్షణాత్ — ||
౨౭ — || అధరా||మస్వ||బా||తే||జసా||మారీచం||సముద్ర||మధ్యే||పాతయి
త్వా||ఆశ్రమ||భువం||సిరు||వద్ర||వాం||ధర్మ||పుత్రా||శీ||భీమ||సే||నై||హి||డి||మృ||ం||ఘా
తయి||త్వా||తద్యం||ని||ర్బా||ధం||చ||కృ||శ్రీ||కృష్ణో||బృ||హ్మ||కా||స్తు||తస్య||వత్సా||సు
రం||హత్వా||ఘోష||మానుష||విషా||దమ||హషీ||దితి||కథయతి || చక్ర||ఇతి||వశః
౧౪ ౧౫ ౯ ౩ ౪ ౫ ౧

చక్ర || హి || మారీచవలాశం || ఓజసా || విభుః || సః || తావత్ || సమయాత్ ||
౧౦ ౮ ౧౧ ౬ ౨ ౧౨
వనాశయే||తం||సాతయి||త్వా||అశుగ||జెన||నన్ను||తః||తవ||స్వీ||దేహి||వో||జధా

౧౩

మఃధామవత్ || ౧౫ ||, సమయాత్ ౧ శపథాత్ దండకారణ్యరాక్షసనిబ
హాణరూపాద్ధేతో || ని || సమయాశ్చపథాచారకాలసిద్ధాస్తసంవిదః * స
న్నతః ౨ సంస్తుతః * విభుః ౩ * సః ౪ * తావత్ ౫ రామస్తు || ని || యావత్తావచ్చ
సాకత్యైః ౬ ధామనైః ౭ వధారణైః, ఆశుగజేన ౮ ఆశుగాత్ బాణాత్ జాతే
న || ని || ఆశుగౌవాయవిశిఖా * ఓజసా ౯ తేజసా * తం ౧౦ * మారీచపలా
శం ౧౧ పలం మాం సమశ్నాతి భక్షయతి తిపలాశః మారీచన్నా మరాక్ష
సం || ని || పత్రే పలాశం హరితరాక్షసే కిం శుక్రే ప్రమాణ, వనాశయే గంజలా
ధారేషముద్రే || ని || వనెనలిలకాననైః ఆశయాస్థానతాశ్చర్యైః ||, పాతయి
త్వా గిరిని పాత్య, తపస్వీదేహీ వ్రజధామ ౧౨ తపస్వీనోయేదేహీనః
మునిజనాస్తేషాం వ్రజస్యసమూహస్య ధామస్థానం ఆశ్రమాణీతి యావత్ *
ధామవత్ ౧౩ కాంతిమత్ * చక్రైర ౧౪ * హి ౧౫ || ని || ధామజన్మప్రభాస్థాన

ద్యనా శయోతం పాతయిత్వా శుగజేన సన్నతస్త
ప్రభావసుఖసద్దను! — * అశ్యత * * వ * అహిమారీ || చపలాశం || శే
షం || పా || ౧౬ || సమయాత్ ౧ సమయమాసాద్య || వ్యా || ల్యట్లోపే
పంచమి || ఋషిభిః స్తవనాహాకాలం ప్రతిక్ష్యే శ్యథః * సన్నతః ౨ * ఓజ
సా ౩ వీర్యైః * అహిమారీరవృత్రహంత్రాస్త్రైః అహిం వృత్రాసురం మారయి
శుంజిలమస్మదితథా || ని || స్వాదహిష్కృత్య సప్రయోః || ఇన్ద్రేతుల్యపరాకృమ
శాంతియావత్ * విభుః ౪ * సః ౫ ధర్మపుత్రః * తావత్ ౬ తివచానం, ఆశుగజేన
రావాయుపుత్రే గభీమసేనైః * చపలాశం ౭ చపలాచచ్ఛలా ఆశాత్మస్థా
యిస్యతం జిహ్వీమితి యావత్ || ని || చపలగిపారడకీశేపుమాంప్రిపుతు
చచ్ఛులే దుర్విసితే దుర్వితేనీచే చపలాతటి శ్రియాం || ఆశాదిగతిత్వయోః *
తం గంహిడిచ్చం * పాతయిత్వా గిరినాశయిత్వా, వనాశయే గంజలారణ్య
మధ్యే, తపస్వీదేహీ వ్రజధామ ౧౩ మునిజనతమివసతిం, ధామవత్ ౧౪ చ
క్రైర ౧౫ — * అవరత్య * ౧౬ || ౩ || ౪ || సతావత్సం || ఆయాత్ ౧౭ || ౧౦ || ౧౧
ఆశుగౌజేన || ౧౪ || తపస్వీదేహీ వ్రజధామ || ౧౬ || — అహిమారీగసర్వవ

పుధక రా ఘాసురహస్తాజితేన బ్రహ్మణాః అయాత్ ౩ శుభజైవం ప్రా
 వ్య * సన్నతః ౪ , విభుః ౫ కృష్ణః * చవలాశం ౬ నిజేచ్ఛం కృష్ణజిఘాం
 సుమితీయావత్ * తం, శివత్పిం ౮ వత్సయాపిణం వత్సాసురం * వ సాశయే ౯
 విషిమమధ్యో * సతాం ౧౦ శ్రేష్ఠేన * బజసా ౧౧ పరాక్రమేణ * పాతయిత్వా
 ౧౨ సంహృత్య * తపస్వి దేహి ౧౩ తపస్వి నోదుఃఖినః యే దేహినః మను
 ష్యాస్తేయస్త్రింస్తతః * ప్రజధామ ౧౪ ఘోషానంజలిశుక్ ౧౫ శౌకరహీ
 తం - ధామవత్ ౧౬ దీప్తిమచ్చ-చక్రే ౧౭ ఆకరోత్ || నిమన్యశోకాశుశుక్తిన్
 యాం || ఇన్ద్రవంశావంశస్థవృత్తయోస్సంస్పృష్టిః || స్వాదీన్ద్రవంశాతతజైర
 సంయుతైః || జతౌశువంశస్థముదీరితంజరా || ఇతిలక్షణే || — * ౨౩ * —
 అథరావస్సు చావశుఖరాక్షసకులం | యధిష్ఠిక ఏకవక్త్రానగర్యాం
 పౌరైస్తదనక్రమణీ యః పానంససరంబతి మాదదాశంబకా సు రంభిమ
 వ స్సివ దేహి వ్రజ ధామ ధామ వ త్ || ౨౩ || ధన్య

స్తతౌ జ్ఞే త త ప స్సివ జనై క చక్ర స్సవ గ్రా సి తా ప
 సే సేసా కృష్ణః సావ జిహీమకంబకరూపధారిణంబకాసురంచాఘాతయదీ
 ౪ ౧ ౨

త్యాహ || ధన్య ఇతి * పశుధన్యః || తతః || అజ్ఞే తత ప స్సివ జనై క చక్రః || స్వ
 ౬ ౫ ౧౧ ౧౨ ౯ ౧౦
 గ్రా సి తా ప ఘన సార ధ రాసురం || సః || శాన్తిం || ని నాయ || సహ జేన || బలైః ||
 ౩ ౮ ౭

దక్షః రిక్షో బలం || బకమహాలసమానదంష్ట్రం || ౧౦౨ || తతః ౧ సుచా
 హువధానన్తరం , అజ్ఞే తత ప స్సివ జనై క చక్రః ౨ అజ్ఞే తం పూజితం
 తపస్వి జనానాం ఏకం ముఖ్యం చక్రం బృహద్యం యోగః || ని || ఏకే ముఖ్యాన్యకే
 వలాః, దక్షః ౩ సమధకః || ని || దక్షస్త్రిపువలౌపుంసితామ్రీయాదేవ్రజా
 పతౌ, ధన్యః రిపున్యవాక్ , సః ౫ రామః, స్వగ్రా సి తా ప ఘన సార ధ రా
 సురం ౬ శౌభనం అగ్రం ఫలం సరమాం సరూపం యోషాం తెస్వగ్రాః అసితః సి
 లః అపఘనః అవయవో యోషాం తె అసి తా ప ఘనాః సరం తీతిధరాః పదాద్య
 చ సారన్యబ్రన్యధరాః సారధరాః బలిషా ఇతియావత్ స్వ గ్రా సి తా ప
 ఘనాస్సాగధరాశ్చ యే తె అసురా యస్త్రింస్తతః, బకమ హాలసమానదం
 ౧౪

౫౪ సవ్యాఖ్యానై-రాఘవపాండవయోదవీయచరితే-

ప్ర॥ ౧॥ బకవత్ మత్స్యభుక్ష్మవత్ మహాసాకాన్త్యాల సమానా ఉజ్జ్వలి
 లాదంష్ట్రా రాజద న్తాయస్యతత్ - బకస్యమహాభవమహానైజో యాసాం
 తాలసమానా దంష్ట్రాయస్యేతివాబకస్య మహావత్ లసమానాలితి
 శుభాదంష్ట్రాయస్యతదిత్యపివాతాద్యశం ॥ని॥పుష్పభనెబకంతుఃపక్షి
 యత్కాధిపాబకాః,రత్నోబలం రాక్షసనైస్యం,సహజేన-౯-స్వ తస్మిన్
 స ॥ని॥ సహజస్తుసగణానహితైస్సనరస్య వత్ ,బలెన ౧౦ వరాక్ర
 మేణ,శాన్తింగరిఉపరమం,నినాయ ౧౨ గమయామానజ్ఞానైతిభావః॥
 ని॥ శాన్తికిల్యాణకమయోశ్శాన్తంస్యాద్వాకజేన్యయంతాన్తాన్తాభి యు
 త్తరసయోః॥—*అన్యత*—*ప* ౧॥ ౨॥ ౩॥ ౪॥ ౫॥ ౬॥ ౭॥ ౮॥ ౯॥
 ౧౦॥ ౧౧॥బకం॥అహం॥లసమానదంష్ట్రం॥౧౨॥—,తతఃగిహిడిమ్మవ
 ధహిడిమ్మవివాహన స్తరం, అశ్చేత తవస్సివిజైకచక్రః ౨తవస్సివన

ఘనసారథరాసురంసః॥శాన్తింనినాయ సహజేన

బలెనచత్వరత్నోబలం బకమహాలసమానదం

శ్చాచ్యజనామనుష్యాయ స్వాంపాతవస్సివనా - అశ్చేత॥అలక్ష్మ
 తాతవస్సివనావీచక్రానామనగరీయెనతథో క్షిప్యన్తః ౩ ,చతుః ౪
 ౫ః౫ధమఃపుత్రః,స్వగ్రాసితావఘనసారథరాసురం ౬ స్వస్యాత్మ సః
 గ్రాసితః గ్రాసక్యతఃకబళితఃఅవఘనఃకపఃయేషాంతేస్వగ్రాసితావఘ
 నాఃసారాశ్శేష్ఠాఃయువానిభితియావత్ఫరాసురాః ధూదేవావిప్రీయే
 నతంబలికృతబ్రాహ్మణమిత్యుభయః గ్రాసకన్తాత్॥వ్యా॥ తతఃరోహిణ్య
 న్నాతృమణిక్తః,రత్నోబలం ౭రత్నసాంబలిష్ఠం॥ని॥బలం౧౦ధరసేయాసే
 ష్ఠామనిష్ఠాన్యైస్యయోః ॥పుమాహాలాయధైర్యవ్రభేదేవాయసేపి
 చ॥బలయైస్యలింగస్సాన్యగ్భలావాట్కాలకేస్త్రీయాం,లసమానదంష్ట్రం
 తాలసమానాదంష్ట్రాదస్తవిశేషాయస్యతం-బకం౯బకాసురం, సహజేన
 ౧౦సాదరేణభీమసేనకతా ॥ ౧॥ సమానాద్య సాదర్య సగభ్యే
 సహజాస్సమాః , బలెన ౧౧ వరాక్రమేణకరణేనబలిష్ఠేనసహజేనేతి

వా , శాంతిం ౧౨ ని నాయ ౧౩ , ఆ మో ౧౪ ఇ త్యా యై
 — * అన్య త్ర * — * త త్పూర్వవత్ ॥ ౧౪ ॥ — తతః ౧౫ తానుక
 వధా ననర ౧౬ , ఆశ్చితతవస్సజ్జైకవక్రః ౧౭ పూ జితముజనముఖ్య
 సజ్జః , ౧౮ తతః ౩ , సమాశ్చ ౪ సాదరేణ , బలెన౫ బలభద్రేణ , ౬ సు
 కృతీ , ౭ సరిశీక్రమ్య , స్వగ్రాసితావసుసార ధరాసురం ౮ స్వంత
 త్వానం ౯ సతిగతీతి స్వగ్రాసీచతా చతుసః ఉష్ణేనసాన్త్రా స్వస్థేద
 హ్యమానభిత్వభః సారధరః బలిష్ఠశ్చసావసుశ్చేతి సమానాభికరణక
 మధారానమానానసూత్రాణా రాతిగ్ధస్థాతీత్యసురవచస్యశ్చ
 గ్రితం , రక్షాబలం ౯ రాక్షసేభుబలవంతం , లసమానదంష్ట్రం ౧౦
 బకం౧౧ బక వేషంబకాసురం , శాంతిం ౧౨ నాశం , ని నాయ ౧౩ , ఆ మో
 ౧౪ వన న్తతిలకావృత్తిం-అక్షుగాంచూత్తం ————— * ౧౫ * ————— ఆథ రా

ప్రశ్నమ్ ॥ ౧౬ ॥ మహీసురా గాధర మజ్జు గోప
 రామశ్చియా మండిత మేషవిశ్వమ్ । ససాదబృహ్తాన
 మోయుధిష్ఠిరశ్చ నిభిల ఖలరాక్షసవినాశనెన సాధుబనానందసపూర్వకం
 బ్రహ్మచేద్యస్త్రైశ్చైతం బగదీదమపాలయతాం । కృష్ణోబృహ్తావనమలయై
 ర్వాగస్తతఃసమావత స్తంకృషభాసురమవధీతిదవిశదయతి ॥ మహీసురే

౯ ౧౩ ౮ ౧౦ ౧౧ ౧౨
 తి*ప*మహీసురాగాధరమంబుగోపరామః । శ్రియామండితం । ఏషః ।
 ౧౨ ౬ ౪ ౫ ౧ ౩ ౨
 విశ్వం ॥ సఃసాధుబృందావనం । ఆదధానః । రసాత్ । ముదా । సస్పృషాసు
 రాస్తః ॥ ౧౩ ॥ — , రసాత్ ౧ నిజవీర్యాత్ , సన్నప్తసాసురాస్తః ౨ సన్నః నప్తః
 వృషః తరాలబ్ధసుకృతం యోషాంతేషామసురాణాం సురపిరుద్ధానాం రాక్ష
 సానాంతః నాశకరః ॥ ౧౪ ॥ వృషోధమోక్షపుష్పధరతత్కృత్రాఖ
 వాజిమ్ । రాశోశ్చక్ర్యైః బలెనాస్యాద్రేతస్సీవ్రైష్టయోస్త్రైః । అంతో
 ౬ సైకేచాంతకరేస్త్రైః నాశేపుమానయం , ముదా ౩ హాషేణ , సాధుబృం
 దావనం ౪ సాధూనాం సతాంబృందస్య సమాజస్య అవనం రక్షణం కమణః , ఆ
 దధానః ౫ కుర్వన్ , సః ౬ , ఏషః ౭ , రామః ౮ , మహీసురాగాధరమం ౯

సహీసు రెఘుచాస్త్రజేఘటగాధాగమ్భిరారమాబ్రహ్మశ్రీయన్త్ర
 త్రహ్మతెజోభూయిప్రమితియావత్, శ్రియాగఁశోభయా, మండితం గగ
 లలబృతం, విశ్వం గఁ జగత్, జుగోప గత రరక్ష—అసన్యతః—
 పదశ్చైదాన్వయాపూన్యవత్ || రామఃచారుఃసవిషయధిష్ఠిరఃశేషంప్రా
 గ్నత్—అవ ర త్ర—అసమసీ || సురాగాధరమజ్జిగోపరామః ||
 ౩||౪||౫||౬||౭||పాధుఃబృహ్దావనం||గం||గం||గం||అసన్నవృషాసురాస్తం||
 గం||—, శ్రియాగలత్ప్ర్య, మహీఽడత్సనీ, సురాగాధరమజ్జిగోపరా
 మః౩భూభనఃరాగిరక్తిమాంసస్త్రికసలభరిస్థః యాసాంతాశ్చమజ్జవః
 వనాహరాశ్చతాగోపరామాగోపాంగనాయస్యసంసీ || రాగోఽనురా
 గేమాత్ప్ర్యలూకాదకరమత్సనీ|| గంధారాదావజ్జనె చ|| అధరస్త్రపు
 మానోఽప్రేసీనేఽనుఽప్రేసీ వాచ్యవత్ || ముదాఃరసాత్౫రాగాత్,
 నయాచధానోఽసాస్తుదాశన్నవృషాసురాస్తం||

౨౫ || మా గణ విప్రేరి లే నా త స్సన్య యు కై ఫ

పాధుఁడనవ్య, విశ్వంరిగనస్తం, బృహ్దావనం గృందారగ్ధ్యం, మండితం*
 ఆదధాసంగంశ్రమిహ, నిర్మల్యఃసంగంవిషంగంశ్రీకృష్ణఃఅసన్నవృషా
 సురాస్తంగతజన్నస్య, మిషన్యవృషాసురస్యవృషయాఽజౌశ్చృభాసురస్య
 అగ్నిఃరాశనరాలయాదితశ్చైవ*వృక్షహవజాతః—౨౫—అథరామోవిశ్వా
 విత్ప్రసేదై, నిఖిలమరిసుంమధిభూయతన్నసనసమావనమచీకరతే | ధమకా
 ధిత్రఃగిఃధిఃభూసుఃవద నే స ద్రా వదీనివాహమహోన్నవాయగచ్ఛక్
 మాగణమధ్యేగ్భవరాబాచిత*రథమబానతెజసా నిజిత్య తత్సత్త్వకర
 యేననిర్విషయహావమత్యానత్ | కృష్ణోఽశ్వరూపిణంకేశినామానమసుర
 మధి హాన్యకం సో పక్వాస్తథనుర్యాగదశతానాయ తప్తేరిణయాస్వ
 మాకారయఃసమాగతంతత్త్వ*గిరకూ*రమధ్యచ్ఛక్యాగమధ్యవివకం
 సంహంసన్యామితిబుధ్యాన్వికాయేతీమమథకం స్లోకాభ్యాం కుళకెనవివకా

ప్రేమాగణ ఇతి || సమా స ఇ తి || —అస— || మా గణ విప్రేరితే ||

౭: ౨ ౧౮ ౧౯ ౧౭ ౧౬ ౧౦

నాథః||స్వయుక్తైః||అభల్లనా || ఓజసా ||కృత్యా|| ఆత్మగర్భం ||గర్భవరం||
౧౪ ౪ ౫ ౧౫ ౨౦ ౯ ౧౧

జరబలం||చరన్ ||సమానః||సహనః||అపాస్య||తత్ర||విత్తరథం|| సుహృత్ ||
౧౨ ౧౩ ౨౪ ౨౨ ౨౩ ౨౧ ౮

మత్యా||క్రూరం||వ్యధాత్||మన్యుం||సమాప్తం||కౌశిక్స్య||సః||౨౪ ||— *

వి ప్రైరితెగవిప్రైరిత్యజేన విశ్వామి త్రైరితేరితేఢితే , స్వయుక్తైః||ఆ

త్తహితే||మన్యైః||పరిచరన్||గర్భన్||సమానః || మానెనదిత్||సమున్న

త్యాసహితే||అతిగర్భైః||మనస్సు-ఇతియావత్||సుహృత్ || ౬శౌభనహృ

వయః||నాథః||ప్రభుః||సః||రామః||తత్ర-౯-సిద్ధాత్||శ్చగర్భ గర్భవరం||౧౦

గర్భవాన్||మా మత్సానం||వ రాః||శ్రేష్ఠాః||యస్మిన్||తత్||గర్భవై||వీరవితివా||

ని||అస్తరాభవసత్వైః||శ్వే||గర్భగోవిద్య||గాయకే||చిత్రరథం ||౧౧||వి త్రాః||నా

నావిధాః||ధాః||స్వస్థనాయస్త్రి||స్తత్||ని||యా నెచ క్రిణీయుద్ధాథే||శతా

జ్ఞస్వస్థనోరథః||మత్యా||౨బుధ్యా||క్రూరం ౧౩ దుష్టం||పరబలం||౧౪

ల్లనా జ సా||కృ త్యాత్||గర్భ-గర్భవ రం||వ ర బ లం

చ రన్ || * || స మా న స్స హ సా పాస్య త త్ర చిత్ర రథం

శత్రునైస్యం||సహనః||౧౫||మానెనహనెనసహితస్య*||ఆత్మగర్భం||౧౬||అభి

భూతం||ని||ఆత్మగర్భం||౬||భిభూతే||స్యాత్సామోదేవత్రిలిక్తః||కృత్యా||౧౭||విర

చయ్య*||అభల్లనా||౧౮||సారభూతే||సః||ఓజసా||౧౯||వరాక్రమే||గ *||అపాస్య

౨౦||సరస్య||కౌశిక్స్య||౨౧||కుశికుమనిసుశస్యవిశ్వామిత్రస్య ||ని||మహేష్ట||గు

గ్ధలూలూకవ్యాళ గ్రాహిషు||కౌశిక్||కౌశికోనకులమునా, మన్యుం||౨౨

యాగం *||సమాప్తం ౨౩||నివృత్తితం||చ్యధాత్ ౨౪||అకరోత్||

—||ఆన్యత్ర*||—||ప—*||౧||విప్రైరితేన||అభ||౪||ఫల్లనాజనా||

శవం ప్రాగ్||వత్ || ౨౩ || —||విప్రైరితేనవిప్రస్య||౪||కృత్యా||౫||కురి

తేనకురతేనవచ నెన||స్వయుక్తైః||౨౬||స్వీస్వీయైః||బద్ధధీయైః||తే||జబననీ

సౌ||పరసప్సన్నై||తత్ర||౩||యాగే||౪||చరన్||౫||కౌశిక్స్య||౬||శ్చస్త్రస్య||సమా

నః||రినదృశం || ని ||సమానః||ప్రాణ భే ర్విస్వసమసాధుః||సః

౫౮ సవ్యాఖ్యానై-రాఘవపాండవయాదవయచరితై-

౮ ధర్మపుత్రః, మత్యా-౯- నిజబలకీడావిఘ్నశంకిశాన్త
 బుధ్యా, త్రూరం ౧౦, పరబలం ౧౧ పరంబధికంబలంశక్తిర్యస్యతం, చి
 త్రగ్రంథం ౧౨తత్సంజ్ఞం, గన్ధర్వవరం ౧౩ గన్ధర్వశేష్తం, ఘల్లునాజసా ౧౪
 అజుఃసపరాక) మేఘ || శ్లో|| అజుఃసగిఘల్లునగిపాథాన్గి కిరీటీశ్వేతవాహా.
 సఃపిభత్సవిజయఃకృష్ణస్యవ్యసాచీధ నజ్జయఇతిభారతే || దశనామాస్య
 జుఃసస్య, అపాస్యగృ, అత్రగన్ధం ౧౬, కృత్వా ౧౭, అధగ౮తదనస్తరం, స
 మాసః ౧౯, సుహృత్ ౨౦సఖాచగ౯, మన్యుం ౨౧ తద్విషయంక్రోధం, స
 మాప్రం ౨౨నానం, వ్యధాత్ ౨౩ —*అపరత్ర- *—ప*గి|| పిపేరితే
 నాథః || ౪ || అఘల్లునా|| ఓజసా || ౭ || ౮ || ౧౦ || ౧౧ || ౧౨ || సహసా || ఉపాస్య
 ౧౫ || ౧౬ || ౧౭ || ౧౮ || అత్రూ ౦ || ౨౦ || ౨౧ || ౨౨ || ౨౩ || ౨౪ || —, పిపే
 రి తే ౧ విశేషేణ ప్రియతే చాచితే అత్రూగన్ధశితభియాచత్, స్వ
 యుక్తే ౨ స్వయోగ్య, మాగ౯ ౩, చరన్ ౪, కాశిస్య ౫ఇన్ద్ర)

సుహృత్ మత్యా త్రూరం వ్యధాన్తస్యం సమా

స్య, సుహృత్ ౬ మిత్రంశస్త్రానుజత్వాపితిభావః, సమాసః ౭ మానవి
 శిష్టః || ని|| మానశ్చిత్తసమున్నతః ||, నాథః ౮ జగదీశః, సః ౯ శ్రీకృష్ణః, త
 త్రగం ౧౦ శై, పరబలం ౧౧ అతేబలిష్ఠం, గన్ధర్వవరం ౧౨ అశ్వకారంకే
 శినమసురం, అఘల్లునా ౧౩, ఓజసా ౧౪, సహసా ౧౫ తూణః, అత్రగ
 గ్ధం ౧౬, కృత్వా ౧౭, చిత్రగ్రంథం ౧౮ చిత్రోరథోయస్యతం అనీతదీవ్య
 రథమితియావత్, అత్రూరం ౧౯ తదాఘ్రింకంసమన్త్రిణం, ఉపాస్య ౨౦
 ప్రత్యుత్థానాదినాసుపూజ్య, మత్యా ౨౧, చన్యుం ౨౨ శంసేనారబ్ధంధను
 ర్యాగం, సమాప్రం ౨౩ అవనన్నం, వ్యధాత్ ౨౪ అమన్యతకంసంసంహ
 రేణధనుయాగగనమాప్తిమచిన్తయపితిభావః అత్రకదాచిత్ (నాథః స్వ
 యుక్తే) కదాచిత్ (అథ-స్వయుక్తే) ఇతిపదవిధాగేవిసర్గస్యదృశ్యాపృశ్యత్వం
 సహిదోషాయ || తదుక్తం || యమకశ్లేషచిత్రేపురలయోడశశయోనాభి
 త్ || నాఽనుస్వావిసగ౯చచిత్ర) భక్తాయనమృతే || ఇతి || వృత్తముక్తం ||

— * ౨ ౨ * — ఆధరామస్సలక్ష్మణోవిశ్వామిత్రే గనహాగ
క్రాముత్రీక్యవిశాలాపుర్యాంతన్నువతి నా సుమతినామ్నానమభ్యర్చితస్స
హాల్యాంశాపాన్తోచయిత్యాజనకరాజెనకన్యాశుల్క-తయాకబ్ధితమా
ర్చీసమారోపణమైశ్వర్యం ధనుఃవేషీతుకామోమిథిలాపురీ మగచ్ఛత్ ।
యుధిష్ఠిరస్ససౌదరోజాహ్నువీతీత్యాకవత్సాని వ్యాసమహాషిః మభివా
ద్యద్రుపదేవకన్యాశుల్క-కృతశరవ్యభేదం స్వయంవరం దిదృశ్యద్రు
పదపురంజగామ । శ్రీకృష్ణోయమనాంసంతీర్యా కూరేణ స్త్రాయమాన
శ్చాణారాదిభిః లుప్తలక్షైః పరివృతం కనిసాబ్ధం ధనుర్యాగంద్రస్థమి
చ్ఛుమధురాపురీమగమదిత్యోక్తప్రిభిః కళకేనాహ ॥ వ్యాసస్మైతి ॥
భూమ్నైతి ॥ తతమితి ॥ — ౩ పదచ్ఛేదః , * —

వ్యాసస్మితో యాం || సుతవాన్ || శ్రుతేః || గచ్ఛాం || తరంగాభిమహాగభి
 రాం || గురోః || గిరా || ఉస్తుతే || సుమతేః || వికలాం || సుధీః || అహల్యాననపత్నీసూ

ప్రకృతిక స్యసః ॥ ౨౭ ॥ వ్యాసస్మతాయా స్మ
తవాన్యతీతాగ్జ్ఞాప్ర రజ్జాళి మహాగ భీ
౦౩   ౦౪   ౦౬   ౦౫

శ్రీః॥ ఘోర్మా ॥ సముద్యాతనయాభివృద్ధప్రేక్షా ॥ అదృశెన ॥ అలఘువీరమ

౧౩   ౧౪   ౧౫   ౧౬

తైః శ్రమ్యశ్చియా ॥ రజ్జితసామకైః ముఖైః ॥ ముగ్ధాన్మహాధురైః ॥ తపః ॥

తదా||సత్||బ్రహ్మ||రాజ్ఞా||ధనుః||విధానం||తనయోత్పత్త్యు || భావ || ఆత్మ ||

యెనఁ అతను భావం అయితే నహ బుషిణా దృష్టం అసా సబధుః ॥
 ౩౭ ॥ వ్యాసన్నతో యంగయః హంసా వ్యాఖ్యానానాన్యమీపాయ
 న్యత్యైయంజలయన్యాస్సతథోక్తాం ॥ వ్యా అహితాగ్నౌదె
 రాకృతిగణత్వాదానన్యకృత్తస్యపరనిపాత్తః తరణ్ణాళిమహాగభీరాం తర
 ణ్ణామూర్తీజాంయాఅళయగ్నిపరమృరాస్తాసాం మహాభిగ్నా నిభిర్గభీ
 రాంః ఘ్నిగాం ॥ అళిస్సభ్యాతతాసేతాణ్యజ్ఞాజ్ఞియాస్తనా ॥ గర్హం ౩

భాగీరథీం*గురోఃకవిశ్వామిత్రస్య*గిరాగ్రతోత్పత్తికథనయావయాహ
 రా*సేతపాక ౬ స్తుతవాత్తస్తుఖశ్రుతవైభవాంసమృద్ధివిశవానిత్యర్థః*
 సుమతేః*సుమతినామ్నఃఇత్వోకువంశ్యాదా)జ్ఞః*ఉస్తుత్ ౮ ఉద్భూ
 తసంతోషః సుమతిం పా)వ్యఉస్తుదిత్యర్థః*ల్యట్లోపేవఞ్చమి*విశా
 లాం ౯ ఉజ్జయినీంపులిం || ని || ఇంద్రవారుణ్యజ్జయిన్యోర్విశాలాపృథులే
 త్రి)షఃవ్యతిః*గంలతిశా)ంతః*సుధీఃగంవిద్యాక || ని || విద్యావ్యవశ్చిత్తా
 వజ్జస్సన్తుధీః కొవిదోబుధః*అహల్యావచపద్మసూర్యః ౧౦ అహల్యా
 యాఃగాతమవత్పాతనపద్మస్యవదసారవిందస్య సూర్యః భాసురఃత
 తాన్ద్రాదన ఇ త్యర్థః*అహల్యాసుభూతశీలారూపత్వాఘమోచనకారీతి
 యావత్ || సీవద్రాస్త్రీవిందుజాతజ్జెప్యహసాఖ్యాస్తరేసిధా*ధూమ్నా
 గతేనూహత్యైన*సముద్భూతనయాభివృద్ధిపేక్షాగర సముదినంతోష

రామ్ | గురోర్గిరోస్తత్సమతేర్విశాలాంసుధీర

హల్యాసనపద్మసూర్యః || * || ధూమ్నాసము

పవితాయాంయాలికయాయాంధూమిపుత్రాన్యంసీతాయాంఅభివృద్ధః
 ప్ర)వృద్ధసోమాస్మేహూయస్యతే||ని|| పృథోజీతేకప్రసృద్ధజ్జైత్రిమక్లి
 బంతవైలజై,అలఘువీరమల్లైః*గృఅలఘుభిఃమహద్భిఃవీమల్లైఃసూరవల్లైః ||

సోమరోదృఢాశ్శ్రుజాతౌమత్సపాత్రి)పాలయోః||శ్రే)ష్ఠేతుత్రిషు, అ
 ద్యశ్శి ౧౬ అచితే|| ని || అభృతోసాదరాచితో*రమ్యశ్రియా ౧౭ మ
 వాజ్జిశాభేసమగ్ధీత్సవమాధురేః ౧౮ సవాయజ్జిఃకిత్కృష్టశ్చసౌసవ
 త్వఉత్సవతస్యమాఉత్సవమాతస్యాఃఘాఃభాఃకిత్సవమాధురం || వ్యా||
 ముర్ముర్భూతిత్యాదేనాసమాసాస్తః*మగ్ధంసురదరింఉత్సవమాధురంయ
 న్యతేన*ఉత్కృష్టయాగసమృత్సవృద్ధేనతియావత్ || ని || యజ్జస్సవోధ్వరో
 యాగస్సస్తతంతుమకఖిన్)తుః || ధూనాకధూపేస్త్రీతుకమ్మవిత్రేభారే
 యుగాగ్రయోః||అతఏవ, రజ్జితసోమకేసముఖనగసామోరుద్యఃకఃబ్ర
 హ్మ)ఇంసున్యైత్ప్రహంద్వన్వెసోమకేనాఃముఖానిప్రభృతయోయేషాం

తే సామకేనముఖాః రిజ్జితాన్యస్తపితాస్తామకేనముఖాదేవా యేనసః తే
 నః నిసోమోలతావిశేషేన్యోచ్చకాక్షేచస్త్రే శేఖరే మారుతేవధసిబ్ర
 ధ్మేపుంసః కంఠిరోమ్మునాః ॥ ఇనాభూపేరవాపుంసి ధనకస్వామిహోస్త్రి
 ఘనకేనం జనకనామ్న, రాక్షాః గమిథిలాధిపేన ॥ ని ॥ ఇంకా తాత
 మైథిల ॥ , తనయోత్సవస్యంతనయా యాః పుత్యాన్ స్తీతాయాడత్సవ
 స్యవివాహస్య ॥ ని ॥ ఉత్సవః కొవమహయోరుత్సేకేచ్ఛప్రసారయోః , వి
 ధానం ౨౩ ఉపాయంజితతం ౨౨ రస్వయంవరమద్ధపేప్రసారితం - యేనకేన
 వాకన్యోచ్చనాతవనమ్యతేనవరికల్పితమిత్యధః ॥ ని ॥ స్వాధ్వీధానంవెత
 నాయాముపాయేప్రేరణేధన, ప్రదారహస్తీకబలే పూజాయాంవైక
 మణిజునత ౨౫ ప్రశస్తం ౨౫ అతను ౨౬ మహత్ ౨౫ భావం ౨౬ భవస్వరు
 ద్రస్యనమ్బధి ॥ ని ॥ భవస్సత్తారుద్రగభాప్రాప్తినంసారజ్ఞసు ౨౬ ధనుః

దుభితనయాభివృద్ధిరేక్షాద్యతేనాలఘువీర
 మత్తైః ॥ రమ్యశ్రియారజ్జితే సామకేనముఖేన

౨౦ రావం ౨౧ ద్రష్టుం ౨౨ అతయేన ౨౩ కాతుకేన ౨౪ ఆతయోహృదయేక్షా
 న౨భిప్రాయేకాతుకేచ, ధాన్ ౩ గదివ్యహానః , సుబంధుః ౩౨ సులత్తయః ॥
 ని ॥ బంధుస్సృక్తుంసి బంధుకేమిత్రేభృతరిచాన్ధవ, అసా ౩౩ రామః, ఋ
 పిణా ౩౪ విశ్వమిత్రేణ ౩౫ సహ ౩౫, తదా ౩౬ స్వయంవరకాలే, అయాత్
 ౩౭ ఇయాయ— ౩౮ అన్యత్ర ౩౯ ప ౪౦ వ్యాసం ౪౧ నతః ॥ యాన్ ॥ ౪౨ ॥ ౪౩ ॥ ౪౪ ॥
 ౪౫ ॥ ౪౬ ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ సుధీర్ఘవాల్యాననవద్వసూగ్యః ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౫౩ ॥
 రజ్జితే సామకేనముఖేన ॥ ౫౪ ॥ ౫౫ ॥ ౫౬ ॥ సజ్జవకేన ॥ ౫౭ ॥ ౫౮ ॥ ధనువిధానం ॥
 ౫౯ ॥ ౬౦ ॥ ౬౧ ॥ అతనుభావం ౬౨ ౩౧ ॥ సః ॥ హషిణా ౬౩ ౪౨ ॥ ౪౩ ॥ ౪౪ ॥ , సుబ
 ధ్మగిసానుజః, వికాలాం విప్రులాం, తరణ్ణాభిమహుగభీరాం ౩, ౪౮ గాం ౪
 , వ్యతీతః ౫, యాన్, ౬౪ దృష్, ౬౫ వ్యాసం ౬౬ పాదాశ్శ్యం మహషిణా ౬౭ సతః ౬౮
 నమసు-ర్వాణస్సక, భూమ్నా ౭౦ సుతవాక ౭౧ సంస్తువన్ పథిక్పష్టజైన్
 పాయనం దృష్ట్యా సత్కృతవానిత్యధః ౭౨ సుమతేః ౭౩ సుబుధైః ౭౪ గురౌః

౧౩ పురోహితస్యధామ్యస్య, గిరాగిరః*శిస్తు ౧౫ ధామ్యనసజ్జతత్యథః
 సుధీరహల్యాననవద్వసూర్యః ౧౬ ధీయంబుద్ధిం రాతిగచ్ఛతీతిధీః అస్తక
 రణగతః హవినః బలరామస్య ఆననపద్మస్య సూర్యః కృష్ణో యస్య సతథో క్తః
 కృష్ణం మనసాచి నైఋతిభావః*సముదృచ్ఛతనయాభివృద్ధప్రెక్షాగిరిసము
 దృచ్ఛతసంజాతనయేనీతౌ అభివృద్ధం పేమయస్య తన న్యాయవత్పాతి
 నతియావత్ సముదృచ్ఛతనయేషునీతివరేషు అభివృద్ధపేమైతివా , అలఘు
 వీరమల్లైః గిరా, ఆద్యతనం*రమ్యశ్రియాం మనోజ్ఞస్థమ్మతేన, ము
 ధ్ధోత్సవమాధురేణ ౧౭ మనోహరోత్కృష్టయాగ శ్రీధురేణ మనోజ్ఞమహా
 మాధుర్యేణేతివా*ముఖేన ౧౮ ఆరభ్యేణ ౧౯ ముఖం నిస్సరణేవ కైప్రార
 మ్భేపాయయోరపి*రజ్జితసోమకేన ౨౦ రజ్జితాః సోమకాః పాశ్చాలా
 నిజవంశ్యాయేన తనతథో క్తేన*సజ్జనకేన ౨౧ సజ్జనానాం సాధూనాం కంసు

ము ధ్ధోత్సవ మా ధు రే ణ || * || త తం త దా స జ్జ

న కే స రా జ్ఞా ధ ను వి థా న న్త నయో త్స వస్య ||

ఖం-సత్ ప్రశస్తం జనానాం కమితి వాయేన తథో క్తేన-యద్వానసిత్యతనుభా
 వపదస్య విశేషణతయాభిన్నం పదం-జనకేన కైప్రార || ౧౬ || కంశిరోమ్భుసుఖేన్ద్రి
 బంతతై వచకమవ్యయం, రాజ్ఞా ౧౫ ద్రుపదేన*తతం ౧౬ విస్తృతం || ౧౭ || వి
 స్మృతం విస్తృతంతతం ధనువిధానం ౨౦ ధనుః శరాసనం విధానం ధనం య
 స్త్రింస్తతే కన్యాశుల్కకృతధనురారోపణలక్ష్య వెధనమిత్యథః*తనయో
 త్సవస్య ౨౧ తనయా యాః*ద్రావద్యాః ఉత్సవస్య న్యయం వరస్య*అతనుభా
 వం ౨౨ మహత్త్వం*ద్రష్టుం ౩౦*హషిణా ౩౧ గన్తోపవతా, ఆశయేన ౩౨
 హృదయేన * భాన్ ౩౩ , సః ౩౪*అసౌ ౩౫ ధమః ౩౬*అయాత్ ౩౭
 అవరత్ర—*వ*వ్యాసన్నతోయాం || ౧ || ౩ || గ్తో న్తరగ్తోలిం ||
 అహా||గభిరాం|| ౭||౮|| ౯|| ౧౦|| ౧౧|| సుధీరహల్యాననవద్వసూర్యః || ౧౩ ||
 ర|| ౧౫ || ౧౬ || ౧౭ || అరిం|| జితసోమకేన || ౨౦ || ౨౧ || ౨౨ || ౨౩ || అసజ్జనకేన
 ధనువిధాన న్తనయోత్సవస్య || ౨౭ || ౨౮ || ౨౯ || ౩౦ || ౩౧ || ౩౨ || ౩౩ ||

తెర 13౫ || — * వ్యాసస్మతాయాం గిరిషేణ సమీపజలాంప) నన్న సలిలా
మితివా * గిరీరాం అగాధాం, వికలాం ౩ * గజ్ఞా న్తరగ్జాలిం రగజ్ఞాయాః
అన్తరగ్జాలిం పీయసభేయమునాం - గజ్ఞాయమునయోస్సఖ్యం ప్రసిద్ధం, ను
తివా ౬౫ గజ్జా వ్యతీతః ౬, అగజ్జా విభక్త్యా శ్చ క్షే, గురొః రాలలఘాశ్చ
శ్చ క్ష్యఘనస్యేత్యర్థః * సుమతేః ౯ అకూ) రస్య, గిరాం మితివాచాయ
మునాయాం మజ్జననమయే శ్రీకృష్ణం రథేజలమధ్యేవన మకాలసన్దృశ్య
మానం మహురవలూక్యవిస్తృతస్సన్నస్తాపీడితిభావః, తదాగి గమనకాలే
, యామ్నాం ౧౨, ఉన్మతం ౩ సన్తప్తః * సుధీరహల్యననవద్ద సూర్యగిర సు
ధీరస్యహవినః ఆననవద్దస్య సూర్యః ఆనన్దః, నమద్భుతనయాభివృద్ధప్రెక్షాం
౧౫ నమదిభూతనయేభూమిపుత్రై నరకాసురే అభివృద్ధపేష్టా తత్సఖే
నైత్యర్థః, అలఘువీరమల్లైః ౧౬ అలఘుభిః వీరై మల్లైః చాణూరాదిభిః

భానాశయేనాతసుభావమాయాత్సహపీడాద్ర

ష్టుమసౌనబన్ధుః || ౩౦ || అతీతమగ్నోమధురా

అదృశేనగిరవ్యక్రియాం గజ్జాముఖేన ౧౯, జితసోమకేన ౨౦ జితః పరా
భూతః సోమకృంద్రోయేన ౨౧ వ్యా || శేషాద్విభాషేతికప్రత్యయః * ము
గ్ధాత్సవమాధురేణ ౨౨ మధురాయాం పురిభవామాధురాః - తత్రభవత్క
ణోముగ్ధాత్సవామాధురాయేన ౨౩, అసజ్జనకేన ౨౪ అసజ్జన
కః తాతః యస్య ౨౫ తేన ౫౦ ధర్వవీజనం భవేనైత్యర్థః, రాజ్ఞా
౨౬ కంసేన, తతం ౨౭ ఆరబ్ధం * ధనుర్విధానస్తనయో
త్సవస్య ౨౮ ఉన్మతస్సనః యాగః ఉత్సవః కుగతీతి సమాసః ధనుషాం
విధయాప్రకారేణ ౨౯ సంతో ౩౦ నేకానయః ద్యూతభేదాయస్త్రిక్షణచాపాపు
త్సవశ్చ తస్య తథా క్రవ్యధనుర్యాగస్యేత్యర్థః || ౩౧ || విధావిధానహస్త్య
న్నై ప్రకారేవేతనపి ౩౨ నయోనీతే ద్యూతభేదే, అతనుభావం ౩౩ అధి
క్యం, ద్రష్టుం ౩౪ హపీడా ౩౫ అశయేన ౩౬ భాన్ ౩౭, నబ
న్ధుః ౩౮, సః ౩౯, అశ్వా ౪౦ కృష్ణః, ఆరం ౪౧ రశ్మిం, ఆయాత్ ౪౨ అగ

౬౪ సవ్యాఖ్యాన-రాఘవపాణ్డవయాదవీయచరితే.

శ్చుత్ || సి || అంతుశ్చుచక్రంగశీమ్రుగామినితుత్రిమ ||

౩౦# అథరామయుధిష్ఠిరవాసుదేవానాంబుధిలాపాఞ్చొలమ

భురాపురవ్రేవేతంకథయతి||అతీతేతీ||శ్చవశ్చఅతీతమార్గః || మధురాం||అధి

శ్రీః||అక్రూరయానాత్||అధికం||సభాగ్యాం||పురీం||సః||భాస్వజ్జనకాం||స్ఫు

తస్తీం||యయా||అసా||ఉజ్జ్వలయజ్జసేనాం||౧౩—,అక్రూరయానా

త్గంసుఖసంచారాత్ || సి || గతివాహనయోర్యానం* అతీతమార్గః* ౨

అతిక్రాంతవధః*అధిశ్రీః౩అధికాశ్రీస్సమృత్ యస్యసతతోక్తః,సః ౪*

అసా ౫ రామః , సభాగ్యాం ౬ భాగ్యసహితాం,భాస్వజ్జనకాం ౭ భా

స్వాద్యతిమాద్యోగీశ్వరత్వాదితిభావః జనకారాజాయస్యాంతాం ,

అధికం౮భృకం , స్ఫురంతీంభాసమానాం , ఉజ్జ్వలయజ్జసేనాం౧౦

యజ్జత్వసేనాచయజ్జసేన - ఉజ్జ్వలైవిరాజమానై యజ్జసేనై యస్యాం

మధిశ్రీరక్త్రాయానాదధికంసభాగ్యామ్ | పురీం

సభాస్వజ్జనకాంస్ఫురస్తీయయావసాపుజ్జస్

తాంమధురాంగ౧మనోహరాం*పురీంగ౨మిథిలాం*యయా౧౩పూ

వ—*అస్యత్ర*—వదద్భేదస్థిపూర్వవత్ ౧౩అక్రూరయా

నాత్ ౧* అతీతమార్గః ౨ అధిశ్రీః౩సః ౪ *అసా ౫ ధమ్రపుత్రః*

మధురాం ౬ సభాగ్యాం ౭ అధికం౮*స్ఫురంతీం ౯ • భాస్వజ్జనకాంగ౧౦

భాస్వంతఃజనకఃజనాఃయస్యాంతాంస్వాధౌకప్రత్యయః* ఉజ్జ్వలయజ్జ

సేనాంగ౧ఉజ్జ్వలయజ్జసేనఃదుప్రదాయస్యాంతాం,పురీంగ౨పాఞ్చొల

సగరీం * యయా౧౩—*అవరత్ర*—*ప* అధికంసభాగ్యాం|

వేదంప్రాగ్నృత్ ||౧౨||— అధిశ్రీః౧అధికతాశ్రీఃలక్ష్మీః యేనసఃఅక్రూ

రయానాత్ ౨అక్రూరస్యకంసమంత్రిణఃయానాత్ ౪భాత్ || వ్యా ||ల్యప్తో

పేవచ్చమీ|అక్రూరయానమధిరుహ్యోత్యథః , అతీతమార్గః ౩ సః౪

అసా౫వృత్తః అధికంసభాగ్యాం౬ అధికతకంసభాగ్యాం,భాస్వజ్జనకాం౭

భాస్వాజనకఃపితావసుదేవాయస్యాంతాంఃశ్చక్షులయజ్జసేనాంశ్చక్షు
 లయజ్జేస్సురధనుర్యాగేనాభినేననాయకేనంసేనసహితాతాం *స్ఫుర
 త్త్రి, మధురాంగం, పుగ్గింగం, యయాంగల౧౫మత్—*౩౧*—అథ
 రామస్యజానకీపరిణయంయధిష్ఠిస్యద్రావదీవివాహః | శ్రీకృష్ణస్యకంసవ
 ౧౪ ౧౫

ధేవవీరలక్ష్మీసమాశ్రయంపఠయతి || రాద్రమితి*—రాద్రం || సంసది ||
 ౧౬ ౧౬ ౧౫ ౧౬ ౧౫ ౧౬ ౧౬ ౧౩

రౌపితం || గుణి || ధనుఃకృత్వా || ధుతం || జిష్టునా || భూమ్నా || అగాకృతికం || స
 ౧౦ ౨౦ ౨౩ ౨౪ ౧ ౩ ౧౧ ౪

మంసశభుజః || ప్రాదస్య || లక్ష్మణం || ససే || తత్ర || ఆస్యేన || సః || సామకేన ||
 ౬ ౭ ౨౫ ౬ ౮ ౨ ౫

తనుజాత్ || నన్ద్యః || రుదా || రజ్జయాన్ || భావాన్ || మజ్జిశభసాభాన్ || ఉద
 ౨౮ ౨౯ ౩౦

వహత్ || లక్ష్మీం || రసానస్తనాం || ౨౮ ||—తత్ర గమిధిలాయాం* మజ్జిశభ
 నమనోజ్ఞకానినావశ్యతాంసవనవతయాశోభమానైత్యర్థః || ఆస్యే
 ౧౩ ముఖేన || ఆస్యంముఖేవక్రబిలేన్యవత్తజ్జే శ్చేతాస్త్రియం* సోమ
 కేనరచద్రైః || వ్యస్తయావకం-భాన్ || దీప్యమానః* తనుజాత్ ౬ మన్మథా

లయజ్జసేనామ్ ౩౧ || రాద్రం సంసదిరౌపితం
 గుణి ధనుఃకృత్వా ధుతం జిష్టునా భూమ్నా ౨౩

త్ || నితనుజాసుతమచ్ఛభా*నన్ద్యః || అభినన్దయః* భావాన్ || స్వరః || ము
 నిభావనివదాభానత్రాయాంత్రియాచేష్టాత్తయోసిషువిదన్తి
 వెమభూత్యభిర్రాజన్తు* రజ్జయాన్ || త్రైగంధ* || సమదీపకపాదః ||
 ౧౦ సమ్యక్ ఆంసం || గంసశోభుజౌబాహూయస్యసతథి* ||
 వ్రాంసశౌంసః*సః ౧౧ రామః || శ్రష్ట* ||—సః || ఆత్మనఃస్వ
 ౧౩ అగస్య వ్యవతస్య అకృతిరాత్మేన్నాత్ర ధాభ్యాతికృత్యసః , వరః ||
 సప్త మ్యు పమానత్వా దీవాజామాతరివృతాదేవతాదేభిస్పితాద్విద్రేపం
 ద్రస్య సమ్మన్తి || సి || రగంసకం || మనాగిష్టేవరంక్షీబంకేదిదాహు
 ధన్యః ౧౫ చాపం గుణి ౧౬ మ్మిరబుద్ధిః* విభుః ౫ సః ౬ రామః*
 ౧౬ కరవిధ్వంసం, ధుతంగం ముఖే* || సామకేనరచంద్రైః || వ్యా || కేమా

ద్వితాధుతేకృత్వా౧౯*ప్రాదస్య ౨౦ నిరస్యవిభిద్యత్యథః, జిష్టునా
 ౨౧ జైత్రే||౧||జిష్టుజైత్రేజః నైకకృ, భూమ్న ౨౨ సామధ్యేకన *
 లభ్యాం ౨౩ ప్రాప్తాం*సతీం ౨౪ వ్రజస్తాం *రుచా ౨౫ శోభయా, లక్ష్మీం
 ౨౬ రమాతే*రసానన్దనాం ౨౭ రసాయాః భువఃసన్దనాంపుత్రీంసీతాం, ఉద
 వహత్ ౨౮ ఉదూ ధ వాన్ || నిరసాఽశ్వంభరాశ్శీరా ||
 —*అన్యత్ర*— *వ*— సోమకేనతనుజాం || శేషం ప్రాప్యత్
 ౨౯||—, తత్ర౧పాంచాలపురే, మజ్జిశభేన౨, ఆస్యేన౩, భావ౯ర, నస్త్వః
 భావా౯౬*రజ్జయ౯ ? *సమంశభుజి౯*సః ౯ధర్మపుత్రః, సంసది౧
 స్వయంవరసదసి, *భూమ్న౧౧*జిష్టునా౧౨అజ్ఞానైక*ప్రాదస్య౧౩ఉ
 న్నమయ్య*ధుతంగర౧౪ద్రంగ౧౫ ఉగ్రం, అగాకృతికం ౧౬*ధనుః ౧౭
 గుణి౧౮సజ్యం, ర౧పితం౧౯సజ్జౌతర౧౦సంసహితచా౧౧*కృత్వా ౨౦ర౧

గాకృతికంసమంసశభుజిః ప్రాదస్యలభ్యాంస

తీమిత్రాస్యేనససోమకేనతనుజాన్మన్వోరు

పితమిత్యత్ర|| వ్యా|| తదస్యసజ్జాతంతారకాదిభ్యత్యతజితచప్రీత్యయఃతా

దిరాకృతిగః, లభ్యాం ౨౧రుచా ౨౨కావ్యా*సతీం ౨౩ పార్వతీం శ్యా
 తాంవధుత్యథః*లక్ష్మీం ౨౪ సౌందర్యేణ శ్రీసదృశాం, రసానన్దనాం ౨౫రస
 వ—*అ*—రాదినాఅనన్దనాంహవకాఠీం* సోమకేనతనుజాం ౨౬సోమకేన
 నాత్ ౧ *—లాధివస్యద్రువదస్యతనుజాంపుత్రీంద్రౌపదీం, ఉదవహత్ ||
 మధురాం ౬ హే||ని||సత్క్రీబమృషైరధితంససాశధీశస్తయోః| మాన్యే
 భాన్వంతఃజనక
 సేనాంగి౧౧త్యైవైశ్చస్సాఘ్నమయోప్రీయాం—*ఆవరత్ర*—వ||౧
 నగరిం * యయా౧౩—*అవరత్ర*—౦||అంసశభుజిః||౧౩||౧౪|| ౧౫||
 శేషంప్రాప్యత్ ||౧౬||— అధిశ్రీః౧౭ధిగ౧౮అరం| జయ౯||భావాత్ | మం
 తయానాత్ ౨౯అమా౯రస్యకంసమంత్రిణఃయాత్రాగమధురాయాం, ఆస్యేన౨
 పేవజ్జుమీ|అక్రూరయానమధిరుహ్యోత్యస్యశేనస్యచంద్రస్యభాం కాంతిం
 అసాగ్న్యః అధికంసభాగ్యాం ౬ అధిగతకగుచార సాందర్యేణ|| ని||ర౧

గణ్యా లెచ్చ యోగి కాంక్షా త్రై రు జ్ఞా య ధీ సా ధ్యసి
 ,నంద్యః x * భావాత్ ౬ విలసితాత్ || ౧ | భావస్సత్తాస్యభావాభిపా
 యచెష్టాత్తజన్మసుక్రియానీలాపదాధేక ఘవిభూతిబుధజంతుషు , అరం
 ౭ శిఘ్రం * సోమకెనతనుజాన్ రుద్రలక్ష్మ యమధ ర్నా * జ
 యర్నా * అంశభుజి గం * సఃగిగృహం * సంసది * గౌ ధనుర్యా
 గపరిపది * రోపి తం గ౩ , అగాకృతి గర * గుణిగ౪, రౌదం గ౬
 రుద్రసమృంధిరుద్రయాగకల్పితమిత్యర్థః * ధనుః గ౭ * ధుతంగతాఖం
 డితం * కృత్వా గ౮ * జిహ్వానా ౨౦ భూమ్నా ౨౧ * కంసం ౨౨ *
 పోదస్య ౨౩ సంహృత్య, లక్ష్మణం ౨౪ , సతీం ౨౫ రసానందనాం ౨౬
 రసేన వీర రసేన ఆనందయిత్రిం, లక్ష్మీం ౨౭ రాజ్యశ్రియం వీర శ్రియం
 వాఙ్మి అవహాత్ ౨౮ ఉవాహకంసంహత్యా రాజ్య శ్రియం, బ్రహ్మనిత్య
 ధేః || ————— * ౩౨ : ————— అథసవోధయా సీతయా శ్రీరామశ్శుశు

చార జ్ఞయన్ భావాన్తంబుల థన భాను దవ హల్లి

క్షీంర సాన స్త నామ || ౩౨ || ఉ దార ధీరు జ్వల యా

భేరాం | ధమఃపుత్రాద్రావద్యానహద్వాహీతయారరాజ | శ్రీకృష్ణో

రాజ్యక్రియాభ్యశమదలాసీదితివిశిష్టిః ఉదారేతి || * వ * ఉదారధీః || ఉ
 గ౧ గ౬ గ౩ గ౪ గ౧ గ౨ ౭ ౩

జ్వలయ|| అర|| సీతయా|| ప్రభాం|| ఇతః|| ప్రాంశుం|| అతిక్రియా || వరః|| ము
 గ౦ ౯ x గ౨ ౬ గ౩ ౭

భేన|| ముగ్ధేన || విధుః|| నవాధయా || సః|| సో మ కె న|| అత్తజయోదితప్రభః||
 గ౬ || — , ఇ తః గ మిధిలాయాం * అత్తజయోదిత ప్రభః అత్తనఃస్వ

స్వజయేన ఉత్కృష్టేణ ఉదితా ఉత్పన్నా ప్ర ధాఖ్యాత్మిన్యస్యసః , వరః ౩
 శ్రీః పుః జామాతావా|| స|| వరో జామాతేరివృతా దేవతా దేభిష్టితాపిదైత్యం

శ్రీమత్ప్రేమేకుబుగమెతునపుంసకం | మనాగిష్టేవరంక్షీబంకేదిదాహు
 ప్ర ద వ్యయం * ఉదారధీః ర గమ్మిరబుద్ధిః * విధుః x సః ౬ రామః*

అతిశ్రియా ౭ ఆత్యంతభోధయా * సోమకెనరవం, ద్రెణ || వ్యా | శేషా

౬౮ నవ్యాఖ్యానే. రాఘవపాండవయాదవీయచరితే-

బృహత్ సామశ్చాత్ స్వాధ్యక్షప్రకృత్యయః * కాస్తా గ్నవస్త * సమానైతి
 యావత్ * ముద్గైస ౯ సుందరైః || ౩ || ముద్గస్సుందరమూఢయోః * మా థైస
 ౧౦ * ఉదానైః * ఉజ్జ్వలయా ౧౧ భానమానయా * సవోధయా ౧౨ అభి
 సవాద్వాహితయా * సీతయా ౧౩ జానక్యా * పాంశుం ౧౪ ఉన్న
 తాం * ప్రభాంగ౧౫ గోధాం * ఆర ౧౬ ధేజి || యుగతావితిధాతీ * విత్ ||
 ఉచ్చపాంశుశ్చ తో ద గ్రాచ్చి తాస్తు క్షే || — * అస్య త్ర * —
 * పశు ౧౭ || రసీతయా || ౫ || ౬ || ౭ || ౮ || ౯ || ౧౦ || ౧౧ || ౧౨ || ౧౩ || ౧౪ || సోమకే
 నాత్మజయా || ఉదితప్రధాం || ౧౬ || — * ఉదారధీః ౧ * రసీ ౨ * రసః బలమ
 స్యాస్తీతిరసీ * వరః ౩ , ముద్గైస ౪ , ముఖైస ౫ కార్యోష్ణేణ , ఉది
 తప్రథః ౬ సుందరతేజః , విభుః ౭ , సః రధమవపుత్రః , అతిశ్రీయా ౯ .
 ఉజ్జ్వలయా ౧౦ , సవోధయా ౧౧ , తయా ప్రసీద్ధయా , సోమ

రసీతయా ప్రభామితి ప్రాంశుమతిశ్చియావ

రః | ముఖైస ముద్గైస విభుః సవోధయా స సోమ

కేనాత్మజయా ౧౩ సోమకేనస్య ద్రుపదస్య ప్రత్యాద్రుపద్యా , పాం
 శుం ౧౪ , ప్రభాంగ౧౫ , ఇతి ౧౬ పాప్రః || ౩ || ఇతంజ్ఞానైకతేత్రిమ — *
 అవరత్ర * — పశు ౧౭ || ౩ || ఇతియా || ౫ || ౬ || పాంశుమతిశ్చియా || ౯ ||
 ౧౦ || ౧౧ || ౧౨ || ౧౩ || ససామకేన || అత్మజయోదితప్రధాం || ౧౫ || — ఉదారధీః ౧
 ఉదారేషు మహాత్మ్య భీష్మాదిషుధీః బుద్ధ్యన్యసః || ౩ || ఉదారోదాత్మ
 మహతోః * రసీ ౨ షట్ , పాంశు మతిః ౩ ఉన్నతబుద్ధిః || ౩ || సురశ్చై
 పాంశురున్నతైః * అత్మజయోదితప్రధాం ౪ సజ్జీజయసముద్భూత కీర్తిః ,
 ముద్గైస ౫ * ముఖైస ౬ సుందరవచనైః ఉవలక్షితః * వరః ౭ * విభుః ౮ కృ
 ప్తః * ససామకేన ౯ ససామకేనంభునాసహితః ససామకః బ్రహ్మససామ
 కృపాశ్చ ససామకః తేన - ఈశ్వరేణ బ్రహ్మచార్యైశ్చ * ఇతియా ౧౦
 జ్ఞాతయా సకలయా ప్రసిద్ధయైశ్చ * ఉజ్జ్వలయా ౧౧ * సవోధయా
 ౧౨ ససామకేనంభునాసహితధాతీనయా పాప్రయా * శ్రీయా ౧౩

జయలక్ష్మ్యృతప్రభాంగరః*ఇతః౧౫లబ్ధః||వంశస్థవృత్తం||లక్షణంతా క్రం||

—————* ౩ ౩ *—————అథలక్ష్మ జాదీనాం త్ర యాదాంపాణిగ్ర
హణం||భీమాదీనాంచతుశాఽముద్వాహప్రకారం|| శ్రీకృష్ణస్యజ్ఞాతిశవా
౪ ౬ ౫ ౧ ౩

నన్దనత్వంవిశదయతి||తయైతి||*ప*తయా||ఏవ||రీత్యా||అథ||తరజ్జయన్త్యా||
౨ ౨ ౧౨ ౮ ౧౬ ౧౦ ౯

మహంసదారైః|| మహానీయకీతిః||ఉదారమోదైః||కిల||సోదరైః|| సైవః
౧౪ ౧౩ ౧౧ ౧౫

మహీశ్వరః|| అసౌ|| మహితః || బభాసె||౧౬||—*అథగనీతావివాహాన
న్దరం*మహంశిత్సవం*తరజ్జయన్త్యా ౩ ప్రవక్ష్యామన్త్యా* తయ-౪
*రీత్యా ౫, ఏవ ౬ ప్రకారజ్ఞేవ *సదారైః ౭ దారైఃపత్నీభిఃఉమి- ౮
మాండవీశ్రుతకీతిఃనామ్నీభిస్సహితేఃఉదారైరిత్యర్థః * ఉదారమో
దైః||ఉదారఃఅధికీమోదస్సహాయేషాందైః|| సైవః||నన్దకీయైః* సౌ
దరైః ౧౦ భ్రాతృభిఃలక్ష్మణధరతత్రుష్ణైః||మహితః ౧౧ పూజితః*మ

కే నాత్మజయోదితప్రథః || ౩౩ || తయై వ రీత్యా ౬

థ తరజ్జయన్త్యా మహంసదారై మహానీయకీ

తిః|| ఉదారమోదైః||కిల||సోదరై స్సైవ మహీశ్వ

హనీయకీతిః||౧౨ జ్ఞాఘనీయయశాః*అసౌ౧౩* మహీశ్వరః ౧౪ క్ష

తీశారామః *బభాసె౧౫* కిల౧౬కిలన్త్యైతి హ్య||నీ రీతిఃపక్షాక్రమేపి

చ || పృచారస్యస్తయోరీతిగ్లోహాకీర్త్యారకూటయోః | —*అన్యత్ర*—

వదన్యైదగపూర్వవత్ ||౧౬||*అథగధముజవివాహానంతరం*మహంశి*
తరజ్జయన్త్యా ౩, రీత్యారక్రమణితయా ౫, ఏవ ౬ ద్రావన్త్యైవ*సదారైః

౭ సవత్నీదైః తదివహాభిరిత్యర్థః, ఉదారమోదైః ౮ అతిసంతుష్టేఃసైవః

౯ సైవః, సోదరైః ౧౦ అన్యదైఃభీమాజ్ఞాననకులసహదైవైఃమహితః ౧౧ మ

హనీయకీతిః ౧౨ అసౌ ౧౩. మహీశ్వరః ౧౪ ధర్మశ్రుతః బభాసె౧౫ కిల

౧౬ లలానఖలు —*అపరత్ర —*ప*౧౭||౩||౪||౫||౬||౭||౮||౯||౧౦

సః||అదరైః||౧౩||మహీ||శ్వరః ||౧౬|| ౧౭ || ౧౮ || * అథగకంసవ

ధానన్దరం, మహనీయకీ ర్తిః ౨ మహనీయాస్తోత్రాది నానమ్భావనీయాకీ ర్తిః

సకలభువనవరిపాలనకలితావతారలీలా ప్రకస్తిర్యస్యతథాపుణ్యశ్లోకభి
యావత్ *మహం 3, తరక్తయన్త్యార, తయా ౫, రీత్యా ౬, ఏవ 2 అదరైః ౮ అ
భయైః + సఖో స్త్యర్థావామిత్యాదీనాసమాసః, సదారైః సస్త్రికైః, ఉదా
రమోదైః గం సైన్విగంజ్ఞాతిభిః, మహితః ౧౨ సత్కృతః, మహీగ 3 నీత్యో
త్సవీ, ఈశ్వరః ౧౪, సః ౧౫, అసౌ ౧౬ కృష్ణః, బభాసే ౧౭, కిల ౧౮
ర రాజశత్రుసంహారాదృష్ట ప్రీతిమచీకరదితిభావః । 3౪
 ఙ్ఞీర్రామోదశరథానుమత్యాసీతామదూహ్య సకలపాండ
వైస్సాకంసాకతంప్రతిప్రస్థితస్స మధ్యేమాగ్ ౯౦ స్వవిజగీషయాసమాగ
తంపరశురామమభిభవతిస్త | ధమఃపుత్రో ద్రావదీంపరిణీయాన్యే ద్యుః
ప్రథా న స మ యే యు ధ్ధా య స మా వ త న్తం దు ర్యో ధ సంవి

రా ౭ సౌ మ హితో బ భా సే ॥ 3౪ ॥ స్వం పౌ ర వన్తం

గురు ముగ్ర సే నం వి వాహ శాత్యైత్య పరాజితంసః ॥

జిగ్యే । కృష్ణః ౧౦ స నిబ ౯ ధై న శౌ క వ్యా కు ల హృ ద యంస్వ
మాతామహముగ్ర సేనంపట్టాభిషి క్తమకరొదితి ప్రదక్షయతి ॥ స్వమితి

3 ౧ ౪ ౨ ౬ ౫ ౧౪

*ప*స్వం ॥ పౌరవన్తం ॥ గురుం ॥ ఉగ్ర సేనం ॥ వివాహశాతీ ॥ ఏత్య ॥ పరాజితం
౮ ౯ ౧౩ ౧౫ ౧౨ ౧౧ ౩ ౧౦

సః ॥ మాగ్ ॥ పరశ్వస్తర సేనం ॥ ఆధాత్ ॥ సంఖ్యవ్యూ ॥ చాపం ॥ నమితః ॥ సమ
త్యాం ॥ ౧౫ ॥ —, పౌరవన్తం ౧౧ పౌరాఃపురజసాఅస్యసత్తీపారవాత్తం
*ఉగ్ర సేనం ౨ ఉగ్రస్యహరస్య సేనెవసేనాచమూర్యస్యతం ॥ ౧ ॥ ఉగ్రశ్శూ
దా ॥ సుతేక్షత్రాదుద్రేనాదారుణేత్రిషు *స్వం 3 ఆత్మీయం * గురుం
రతాతందశరథం * ఏత్య ౫ పా ॥ ప్య * వివాహశాతీ ౬ తదనుజ్ఞయావివాహ
వానిత్యర్థః ౭ సేనసీతావివాహసమయేమిథీలాయాం దశరథాగమనముక్తం
భవతి, నమితః ౭ అమితః ॥ వ్యా ॥ సఖిభాగస్యనశ్చల్లస్యసుప్తుపేతినమాసః ॥ అప
రిమయైత్యర్థః, సః ౮ రామః, మాగ్ ౯ చుధి * సమిత్యాం ౧౦ యుధి

నీ||సమితిస్సక్తిరేసామ్యేనభాయాంసక్తిమేపివ * చాపంగి ధనుఃపైష్ఠవం
 *సక్తి హ్య ౧౨ సమ్యక్ గృహీత్వా *తత్ర కరం నంధా యేతి
 యావత్ * పరశ్వస్తర సేనం ౧౩ పరశునాపరశ్వధేనలస్తాఃష్టి
 ప్రాధ్వస్తాః పరశ్వస్తాః రసాయాఃఘవఃఇనాభూవతయోయేనతంతథా
 క్తంపరశురామమిత్యథః*పరాజితంగరపరాభూతం*ఆధాత్ ౧౪ అ
 కరోత్—*అన్యత్ర*—ప* ౧ పారవం||తం|| ౪ || ౫ || ౬ || ౭ ||౮||
 ౯||౧౦||పరశ్వః||తరసా||ఇనం||౧౧||౧౨||చ||ఆపన్నం||ఇతః|| ౧౩ ||—*
 వివాహశాలీ ౧ * సః ౨ధమఃపుత్రః*పరశ్వః ౩ అపరేద్యుః||ని||పరశ్వస్తు
 పరేహని|| * మాగ౯౪*స్వం౫ఆత్మానంద్విజవేషభాజం*౬ఎత్యజ్ఞాత్వా
 గత్యథానాంజ్ఞానాథకత్వాత్ * ఇతః ౭పాంచాలపురే*ఆపన్నం ౮
 ఆగతం||ని||ఆపన్నం||ప్రాప్తసావదాః*ఉగ్ర సేనం ౯ ఉగ్రాః కూరాః
 సేనాఃసేవ్యరామేనతండుజనపురోగమిత్యథః , గురుంగంఅలఘుం ,

మాగ౯౪ పరశ్వస్తర సేనమాధాత్సక్తి హ్య చా

పన్నమితస్సమిత్యామ్ || ౩౪ || తతస్సరామావర

ఇనం ౧౧ ఆభ్యం , చ౧౨,తం ౧౩,పారవంగరమ్యోధనం*సమిత్యాం
 ౧౪యధై*సక్తిహ్య ౧౬ అభిగమ్య*తరసా ౧౭బలెన || ని || త్రవిణంతర
 స్సహాబలకౌర్యాణిస్థామశుష్కంచ , పరాజితం ౧౮ * ఆధాత్ ౧౯
 చక్ర*—అపరత్ర*—ప*పూర్వవత్ ౧౯—, వివాహశాలీ ౧
 వినాపక్షిణావాహశాలీవాహనవాక్ గరుడవాహనఇత్యథః*సః ౨కృ
 ష్టః*పరశ్వః ౩పరేద్యుః*ఆపన్నం ౪ఆపద్గతం-కంసేనెతిశేషః*మాగ౯౪
 పరాజితం ౬ పరైరవైర్విరజితం , మర్యాదాయాంసర్వాతిశాయినమిత్య
 థః,పారవం ౭పూరుషంశభవం* స్వం౮ఆత్మీయం*తం ౯*గురుం ౧౦
 మాతామహం,ఉగ్ర సేనంగితదాఖ్యం *తరసా ౧౨త్వరయా||ని||తరసీ
 బలరంహసీ*ఎత్యం ౩అభిగమ్య,సమిత్యాంగర సదసినంగృహ్య ౧౪ , చ-
 ౧౬సమ్యక్ గృహీత్వాచనిగళబంధాన్చయిత్వేత్యథః*ఇతః ౧౭మధు
 రాయాం,ఇనంగ౮రాజానం,ఆధాత్ ౧౯చకార— ౩౪ —

అథరామస్సౌకలైరయోధ్యాంప్రాప్య దశరథస్యానన్దముత్పాదయన్ స్వ
గృహేనమవాత్సీత్ | ధమకపుత్రోభ్రాతృభిహాన్ శ్రీనాపురీమధిమగమ్యుద్ధ
తరాష్ట్రప్రియజ్ఞారస్సన్నవనత్ | శ్రీకృష్ణోబలభద్రైః సమమవస్త్రీవగర
మెత్యసకలకలాపరీబనాయసాందీపనమాచాద్యమశీశ్రీయదితిస్పష్టయతి ||

౧ ౨ . ౧౦ ౧౧ ౩ ౫

తతత్తతః || జిహ్వతతః || సరామావరజః || సః || రామః || మాన్యాం || అవంతీం || మ
ర ౪ ౬ ౮ ౯ ౬ ౧౫ ౧౨
హితాం || అయోధ్యాం || పురీం || గతః || పారవసుప్రతీక్ష్యం || కులైః || గురౌః || పీ
౧౩ ౧౬ ౧౪

తిం || ఉవాస || కుర్వన్ || ౧౬ || — తతః ౧ పరశురామ పరాభవానన్తరం * స
రామావరజః ౨ సరామాన్ స్త్రీకాః ౩ అవరజా ౪ అనుజాయస్యసః ౫ భార్యభ్రా
తృయ ౬ కృత్యభక్తః * మాన్యాం ౭ బ్రాహ్మ్యం మహితాం ౮ మహా ఉత్సవం
పాంబనానామ స్తీతిషహిస సైహంభాః ౯ మహితాతాం ఉత్సవిత్వం ౧౦ అవస్తీం
జన్మరామో ౧ మాన్యామవస్తీం మహితామయో

ధ్యామ్ | పురీం ౧౧ తర్లి పారవసుప్రతీక్ష్యం కులైః గు
౫ రక్షస్తీం ౧౨ శ్మృత్యవామిత్యభక్తః ౧౩ పారవసుప్రతీక్ష్యం ౧౪ పారాణాంపు
రవాసానాం బసన్ధిః ౧౫ త్నైః ౧౬ వ్రతీక్ష్యం దర్శనీయాం * అయోధ్యాం ౧౭ * పు
౧

దీం ౧౮ గతః ౧౯ ప్రాప్తః సః ౧౦ రామః ౧౧ గురౌః ౧౨ పితుః దశరథస్య
ప్రీతిం ౧౩ సంతోషం కుర్వన్ ౧౪ రజయన్ సన్ కులైః ౧౫ గృహే ఉవాస ౧౬
గృహవనత్ — అత్యుత్ర — పదశ్చైదనీ పూర్వవత్ ౧౭ || — తతః ౧౮ పాశ్చి
లపురాత్ ౧౯ సరామావరజః ౨ రాఘవానితేషాం మానవ్యత్ రామా - రైశ
జ్ఞోన్యః తయాసహవత్ నైతి సరామాః ౩ అవరజా ౪ అనుజాయస్యసః ౫ రామ
యాధనసప్తదావా - స్త్రీయాద్రాపద్యా ౬ అవరజైశ్చ సహితకృత్యపివాసతథో
క్తిః || రాస్త్రియాం హేమ్నికాలాయామాశంసాయాం గతావపి || ౧ || రా
మానామావామనైత్రా * మాన్యాం ౩ ప్రశస్తాం * మహితాం ౪ ఉత్సవం *
ఉవ ౧౦ ౫ గౌపీ ౧౦ అయోధ్యాం ౬ యోధుమతశ్చాన్యం * పారవసుప్రతీ

త్యంః పారవైపురువంతై స్సుప్తః శ్రేణుః, పురీంహాన్తి
 నాభ్యామితియావత్, గతః-౯- శ్రితః, రామః గంధర్వాజిః, సంగధర్వాజిః,
 గురొః గంధర్వరాష్ట్రస్య ప్రీతిం గృహీత్, కుర్వన్ కులైః ఉవాచ
 —అవరత్ర—ప—౧॥౧॥ రామావరజః సరామః, శేషం పూ
 ర్వవత్ ॥౧౬॥—తతః ॥౧౬॥ గ్రసేనపట్టాబిషేకాన నైకం సరామః అబలభ
 ద్రైః సహితః, సః ౩ రామావరజః రబలానుజః కృష్ణః మహితాంఘ్రాజి
 తాం, మాన్యాంఘ్రానమ్భావనీయాం అయోధ్యాంఘ్రాం అజయ్యాం, పారవసు
 ప్రతీత్యంఘ్రాపారానాగరావపసవః కుశేరాస్తైః ప్రతీత్యంధనిభిః ధ్యా
 సితామితియావత్ ॥౧౭॥ వసుమత్యాభ్యాగ్నిధాని పెనుయోత్తైః సృపైశ్చ
 చచేవభేదైః పృథ్వివధానానధనైః పురైః సుప్రతంస్యాన్, గురైః వచ్చః
 చవన్తీం, పురీం గంధర్వయనీం గతః గంధ్రాప్రస్థన్ గురొః అచార్య

రోఽప్రీతి మువాచ కుర్వన్ ॥ ౩౬ ॥ పర్యప్రవిష్యన్న ప
 రాధ్య ౯౯ మాధ మాఞ్జ్యో రజ్జిత మారచ

స్య ॥ శ్లో॥ గుశబ్దస్తన్ధికారస్సాన్యైః శబ్దస్తన్ధిరోధకః, అన్ధకారరోధిత్యా
 ద్గురురిత్యభేదీయతే ఇత్యుక్తం, గుశబ్దస్తన్ధిపాదీపనః కులే ౧౩ గృహే, ప్రీతిం
 గృహీతుం శ్రువాంకుర్వన్ ౧౪ నన్ ఉవాచ ౧౬ నిఖిలకలాకలానామ్
 ప్లేతిభావః — ౩౬ — శ్రీరామోజితేన ప్రాశస్త్యభిజ
 తాధర్మ్యైః త్రివిధగుణైః గంధర్వరాష్ట్రమితోషయత్ ॥ శ్రీకృష్ణో నిఖిలదా
 జాలమధీశ్వరుతపుత్ర సమవతాదక్షిణయా అచార్యమనోగత నిర్దిష్ట
 గురుకులాత్పృతినీచ్యత్ సజపురీమగమదికవికదయతి ॥ యాః ప్రైతి ॥ వ

౧ ౫ ౨ ౩ ౧౦ ౧౧
 పయాః ప్రవిష్యః ॥౧౭॥ పరాధ్య ౯౯ మాధర్మాజ్జితః ॥ అరం ॥ జి ౧ ౧
 ౧౨ ౯ ౭ ౬ ౫ ౪ ౧౩ ౫

అరచయ్య గురుం గుడైః సైన్యైః సమమార ॥ తాద్యః ॥ మాన్యా ప్ర
 ౧౪ ౧౬
 మధురాం అయాన్తీత్ ॥౧౬॥ — పయాః ప్రవిష్యః గంధర్వాజితైః సర్వ
 ౧౯

వచ్చుజనానురంసంవృత్త్యతదుదరేతమదృష్ట్యావదస్థపంభవంపారవజన్యసే
 సంయమనీమేత్యా పూరయతి భగవతి కృష్ణేశభరవాకణాననమనంతర
 తుణివగురుపుత్రసమవజ్ఞేన యమేనసత్కృతఇతిభాగవతీకథానుసంధే
 యానః౫శ్రీకృష్ణః,పైవః౬,గుణైః ౭ గురుం౮ఆచార్యంసాందీవనిం,సకు
 మారం ౯ సప్తత్రయం,రంజితం ౧౦ నష్టపుత్రలాభేనల్బమనారథం*ఆరచ
 య్య ౧౧ * మాన్యాం౧౨శ్లాఘ్యం* ప్రశ స్తిం౧౩ పృథ్వీశ స్తిఃమో
 తుప్రదత్వాత్తైక్య్యంయస్యాస్తాం॥ శ్లో॥ అయోధ్యాపథురామాయా
 కాశీకాశ్చీఅవన్తికా । పురీద్వారవతీచైవసప్తైతామోతుదాయకాఇతిస్త
 రణాత్ * మధురాం ౧౪ పురీం*అయాసీత్౧౫ప్రాప—*౩౭
 —*అథ ద్వారకానై త్యాదిపట్నాన్క్యా అయోధ్యేస్త్రప్రస్థద్వా
 రకాపురవణానాయోవక్రమ్యతత్రాదాధమకపుత్రస్యేన్ద్రప్రస్థగమనం

కృష్ణేనద్వారకాప్రవేశంచవిశిష్టి ॥ ద్వారకాంతేతి ॥ * వ * ద్వార
 న్యం ప్ర శ స్తిం మధు రామ యా సీ త్ ॥ ౩౭ ॥ ద్వా
 రకాన్తాభిగచ్ఛిర ఖేయా యోధ్యా ము నా వ పూః ।

౨ ౪ ౭ ౯ ౫

కాంతా॥అభిగచ్ఛిరఖేయా॥అయోధ్యా॥అమునా॥ఆప॥పూః॥ హరి
 ౩ ౬ ౮

వృష్ఠలనద్వోత్ర॥విశ్వకమకృతాశ్రియం॥ ౯ ॥ — * ద్వార కాం తా
 ౧ ద్వారైఃప్రతీహరైఃకాంతామనోజ్ఞా * అభిగచ్ఛిరఖేయా ౨ అభింస
 ముద్రఇవగచ్ఛిరంనిష్నం ఖేయం పరిఖాయస్యాస్సా* హరివృష్ఠలనద్వో
 త్రా ౩ హరీన్ అశ్వన్ ప్రాతిపూరయతీతిహరిప్రం ॥ వ్యా॥ పాల్మా
 రణఇతిధాతోరాతోసుపసగఃకః ॥ ౧ ॥ యమానిలెంద్రచంద్రాకవిష్ణు
 సింహంశువాణిషు ॥ శుకాహికపిభేకేషు హరినాకపిలెత్రిషు॥ హ
 రిపీనిస్థలెనప్రదేశేనమందురయా సతీ ప్ర శ స్తా గా త్రా ఘ్నా య
 ప్యాస్సాతథోక్తా * అయోధ్యా ర * పూః ౫ సాకేతపురం * విశ్వక
 మకృతా ౬ వి శ్వస్య ప్ర పతి చస్య క మకపాలనక్రియాంకరాతీతి

విశ్వకర్మకృత తనజగత్పరిపాలనపరేదేశ్యధః || ౧ || విశ్వంసమస్త
 బగతార్విశ్వేదేవేషునాగరే, ఆమునాదిరామణ * శ్రీయంరాశోభాంజవ
 రాలెభే — * ఆస్యత్ర * — ప, ౧ || అభిగంభీరభేయాయోధ్యా
 ౩ || ౪ || ౫ || ౬ || అవిశ్వకర్మకృతా || ౮ || — * ద్వారకాంతాం అభిగంభీరభే
 యాయోధ్యా ౨ అభిగంభీరేణభయేనఅయోధ్యాయోధుమశక్త్యా అవి
 శ్వకర్మకృతా ౩ విశ్వకర్మకర్తః సురశిల్పినాభిన్నేనకృతానిమితామ
 యనిమితసభేతియావత్ || వ్యాతిదస్యతదిరుద్ధతదభావేనభక్ || ౧ || విశ్వ
 కర్మానహస్యాంశౌ దెవశిల్పివేదసి * హరిప్రథలగడ్డొత్తారహరిప్ర
 స్థంభస్త్రప్రస్థమిలనత్ రాజత్ గొత్త్రం నామయస్యాస్యాతథోక్తా || ౧ || గా
 త్రంకులెబలె అమ్మిగొత్త్రస్తుధరణీధరః * పూః ౫, అమునాదధమపుత్రే
 ౧ * శ్రీయం ౧, అపరాధరాజ్యాభిషిక్తోయధిష్ఠిరౌధృతరాష్ట్రానుమ
 హరిప్రథలగడ్డొత్తా విశ్వకర్మకృతా శ్రీ యమ్ ||

౩౮ || మహాజ్ఞస్త్రినకులైర్మనాజ్ఞైర్భూ

త్యాఖ్య ప్రప్రస్థంబగాపేతిభావః — * అపరత్ర * — ప * ద్వారకా ||
 అంబాభిగంభీరభేయాయోధ్యా || ౩ || ౪ || ౫ || ౬ || విశ్వకర్మకృతా || ౮ || —
 అంబాభిగంభీరభేయాయోధ్యా ౧ అంతేనమపే అభిరేవ గంభీరభేయం
 తేన ఆయోధ్యాబలధిగతేశ్యధః * హరివృద్ధలగడ్డొత్తా ౨ అశ్వ
 వృద్ధిభూవిశేషవత్ * విశ్వకర్మకృతా ౩ దేవతత్వనిమితా * ద్వార
 కార * పూః ౫ ద్వారవతిపురి, అమునాదకృష్ణేన * శ్రీయం ౧ * అపరాధరా
 నంధవయా విశ్వకర్మకర్తామధ్యేనమగ్రం ద్వారకాంసిమాయస్వజవై
 భూగవాన్ధ్యునా సేతిభావః — ౩౮ * — మహాజ్ఞస్త్రి

తతి || ప * మహాజ్ఞస్త్రినకులైః || మనాజ్ఞైర్భూతా || అసుహృద్భీమ

బలాదధీతైః || మహాసుధమోదయమానవేశభాగ్యాత్ || అవేత్త్యైః || శుశు

భేదైః || యాః * మహాజ్ఞస్త్రినకులైః || గమహతీఅధికాడజ్ఞస్త్రి

భాసమానాశ్రీస్సమృత్ యస్యతత్ మహాజ్ఞాన్వలశ్చ ఇనకులంసూర్య
 వంశఃయై స్తైః, మనోజ్ఞైః ౨ మజ్జులైఃలతవీవత్తలవైత్త్యైః ౩ ద కేశీయైః
 అసుహృద్భీమ బ లా జి ధీ రైః ౪ అ సుహృ దాంశత్రాణాంభీ మ
 భయజ్ఞ-రంబలం సామభ్య ౫ యస్య తేన ఆజి నా అజిత్రత్రేణ దశ
 ర థే న ధీ రైః సమధే ౬ అజీత్యత్ర ॥ వ్యా ॥ ఆ త ఇ ఞ్చ తీ ఞ్చ ప్ర
 త్యయః, భ టైః ౭ యో టైః ౮ భృ తా ౯ వ్యాప్తా ౧౦ యా ౧౧ పూ ౧౨ మహాసుధ
 మో ౧౩ దయమానవేకభాగ్యాత్ ౧౪ మహాన్ సుధర్మస్యశోభనపుణ్యస్యఉద
 యోయేషాంతేషాంమానవేశానాంమనుషంకశ్చరాణాంభాగ్యాత్భాగ
 ధేయాత్ ౧౫ శుశుభే - ౯ - ర రాజసేతిపూర్వేణసంబధః—, అన్యత్ర,—
 పదచ్ఛేదగ్రహర్వవత్ ॥ ౯ ॥—మహాజ్ఞాన్వలశ్రీసకులైః ౧ మహాజ్ఞాన్వలః
 అధికభాసుఃశ్రీసకులఃశ్రీసహితోసకులఃయేషుతైః శాకసాధికవాదివగ్న
 తా సు హృ ద్భీ మ బ లా జి ధీ రైః ॥ మ హా సు ధ మో ౬

దయమానవేకభాగ్యాదవేత్త్యశ్శుశుభేభటై

మానఃమనోజ్ఞైః ౨ అలవైత్త్యైః ౩ అసుహృద్భీమబలాజిధీరైః ౪ సుహృదా
 భీమస్యభీమసేనస్యబలైశ్చామృతాభిధీరైః ౫ ॥ సముదాయస్త్రిన్యాంసం
 యత్సమిత్యాజినమిద్యుధఃభటైః ౭ భృతా ౮, యా ౧౧ పూర్వీ, మహాసుధర్మ
 దయమానవేకభాగ్యాత్ ౧౪ మహాన్తఃపూజ్యాల్లసవల్ల ప్రాతాయస్య సమ
 హాసుధర్మాత్ యమాత్ ఉదయఃజప్తయస్య సంగర్హదయఃథమకపుత్రప
 వమానవేశానవతిఃతస్యభాగ్యాత్ శుశుభే ౯ సేత్యన్వయః॥ యన్మీ ౬ జీ
 వతిజీవన్విహవస్సహిజవతీవచనాత్ ధమకపుత్రస్యపరోవకారధమక
 వరత్వాత్ మహాసుత్వం—అపరత్ర*— *వ* ౧ ॥ ౩ ॥ అసుహృ
 ద్భీమబలాజిధీరైః॥ మహాసుధమో ౬ దయమానవా ॥ ఈశభాక్ ॥ యాదవే
 త్యైః ॥ ౮ ॥ ౧౦ ॥—, మనోజ్ఞైః ౧ మహాజ్ఞాన్వలశ్రీసకులైః ౧౧ శ్రీయఃఇనస్య
 హరేఃకులానికృహాణిశ్రీసకులానిమహాజ్ఞాన్వలసీఉత్సవోష్ణాన్వలాస చ తాని
 శ్రీసకులానితైఃభృతా ౩ పూర్వా ౯ మహాసుధ మో ౬ దయమానవారసు

పక్షి-రథస్యదశరథస్యజిష్టుజయశీలంబలంపైస్యంసామధ్యంవా ఆశ్రయో
యస్యాస్సాచతథోక్తాని॥పక్షి-గదాక్షరచ్ఛిష్టాదశసంఖ్యాభిషక్రీయాం
యాంపురితి॥భువనప్రతియాతనాగం॥ఇవగం॥త్రిభువనస్య పూర్వో
క్షలోకత్రయస్యప్రతియాతనవప్రతినిధిరవ, అభాత్ గం॥ ఆరాజత (విజిత)
తినానంప్రతిబిమ్బం, ప్రతిమాప్రతియాతనావ్రతిచ్ఛాయా॥వ్రతిచ్ఛాయా
ర్పాపుంసి, ప్రతినిధిరుపమావమానంస్యాత్—౩ అస్యత్ర॥—౩వ॥పూ
ర్వవత్ గం॥—॥ధాత్రీగిఇవ౩, ధర్మభవమానవరాజభోగ్యా౩ ధర్మకాభ
వంధర్మపుత్ర) ఏవమానవరాజఃమనుష్యచన్ద్రః తద్భోగ్యాభూమ్యాదిపక్షే
త్యథాసంస్కార్యవత్ ॥ పాతాళభూమిఃర, ఇవ౩, సాగరదుర్గభీమా౩ సాగ
రవత్ సముద్రవత్ దుగః॥దురాసదఃభీమఃభీమసేనోయస్యాంసా, ద్యౌః
లిఖిం, ప్రాప్తారివ పక్షి-రథజిష్టుబలాశ్రయాప్రాప్తారివ పక్షి-రథస్యజిష్టు

స్తారివ పక్షి-రథ జిష్టు బలా శ్రయా భాద్యా ద్యౌరివ

త్రిభువనప్రతియాతనవ ॥ ౧౦ ॥ ఓజోమానవరా

రజఃసస్యబలమాశ్రయోయస్యాస్సా॥యాం, త్రిభువనప్రతియాతనా
గం॥ ఇవ గం॥ అభాత్ గం॥—॥అసరత్ర॥—॥ప॥పాగ్వత్ ॥ గం॥—

ధాత్రీగిఇవ౩, ధర్మకాభవమానవరాజభోగ్యా౩ ధర్మకాభవేనధర్మకా
సముత్పన్నేనమానెనసమున్నత్యావరే ॥ శ్రేష్ఠేన అజేన కృష్ణేన
భోగ్యా, పాతాళభూమిఃర ఇవ౩ సాగరదుర్గభీమా౩ సాగరపవదుర్గఃపరి
ధిభిత్రితేనభీమాఘోరాసముద్రమధ్యవర్తినీత్యర్థః॥ ద్యౌఃలిఖింప్రాప్త
ారివ పక్షి-రథఃజిష్టుజయశీలంబలఃరామఃఆశ్రయోయస్యాస్సాచతథోక్తా, యాం
పురితిభువనప్రతియాతనాగం॥ఇవగం॥అభాత్ గం॥ సేతిపూర్వేణసమ్మ

౩

భః—॥*౧౦*—॥ఓజోమానెతి॥*ప॥ఓజోమానవరాజసంతతి

౧   ౨   ౩   ౪   ౫

యతా॥సత్యక్షమా॥ఇవ॥ఉన్నతా॥శౌర్యాప్తా॥విజయవ్రభాకరకులా॥వై

౫   ౬   ౧౦   ౧౧   ౧౨

కుణ్ఠసీమా॥ఇవ॥ధూః॥వైలాసీ॥ఇవ॥బలాత్తరాహితవమూహృద్భయసే

నాంశుమద్గోత్రా || అలత్యుత||యా||త్రిమూర్తివనతితోజీనమప్యజ్జ్వలా
 ౧౫||—*సత్యతమాగణవృత్తసత్యలూకభూమిరివ, ఓజోమానవరాజసప్త
 తియుతా౩ ఓజసాతేజసామానెనచిత్రనమున్నత్యావవరయాశ్రేష్ఠయాఅ
 జన్యబ్రహ్మణిరఘుసుతస్యచసంతత్యాకులెనయుతాయుక్తా * ఉన్నతా౪
 ఉత్తరా౪*వైకుంఠసీమా౫ ఇవలవిష్ణులూకభూమిరివ||౧||సీమసీమేభిమేక్ష
 తేకూలమర్యాదయోరపిశ్శాశ్చార్యాప్తాశ్చారిణాహరిణాశ్చార్యేణవరా౪
 మేణచలప్రాపాప్రా||౧||దేవకీనందనఃశ్శ్వారిః*విజయప్రభాకరకులాలవిజ
 యేనతదాభ్యేనద్వారపాతెనప్రభాకరంశోభాకరంకులంగృహంయస్యాం
 పాచదిశ్యః జయఃఉతగ్నప్రాప్తిఃవిజయోవాయస్యతతవిజయంప్రభాకర
 న్యసూర్యస్యకులంవంశాయస్యాం సత్యచిత్తైలాసీ-శ్రీలాససమ్పత్తిసీ*
 భూఃగంధివగంభూమిరివ*బలాత్తరాహితచమూహృద్భీమసేనాంశుమ
 ద్గోతా) ౧౨ బలాత్తరయావరాక్రమాధికయాఅహితచమూహృతాశ

జనంతతియుతా సత్యతమేవోన్నతాశ్చార్యాప్తాపావి

తుసేనావహత్రాత్రా భీమస్యరుద్రస్య సేనయాచమూఅంశుమతీకా
 వ్రుమతీగోత్రాభూః యస్యాస్సా-బలాత్తరంసామధ్యేనోద్దామంఅహిత
 చమూహృతిరిపుతనాధ్వంసీన్యఃభీమాఃభయబృ-రాః సేనాయస్యతస్య
 అంశుమతేఅంశుమన్నామ్నఃఅసమ్మజ్జసుతస్యగోత్రంకులం యస్యాంసాచ
 *యా ౧౩ పూః * త్రి)మూర్తివనతితోజీనమప్యజ్జ్వలా ౧౪ త్రి
 మూర్తినాం బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాణాంవనతితోజీనాంవాసభువాంసవప్తిః
 వ్యష్టితరా - మేనమివఉజ్జ్వలా ఉల్లసంతీ సర్వాఅపి సంభూయస్థితాభి
 వెత్యధాః * అలత్యుత ౧౫ అద్యత్యుతసేతి పూర్వేణాన్వయః—*అ
 న్యత) * —*వ*పూర్వవత్ || ౧౫ || *సత్యతమాగణవృత్తస
 జోమానవరాజసంతతియుతా ౩ ఓజోమాభ్యాం తెజోలక్ష్మీభ్యాం నవ
 యారమ్యయా రాజసంతత్యా వృవవంశేన యుతాసత్యలూకాదిపక్షేపూ
 ర్వవదగ్ధఃఉన్నతా౪*వైకుంఠసీమా౫ఇవల* శ్చార్యాప్తాశ్చారిణాశ్చార్యేణవరా

భా క ర కు లా ర వి జయేన అజ్ఞానైనప్రభాకరంకులంగృహంయస్యాం
సా త ధో త్త చ * కైలాసీ - ౯ - * భూః గం ఇవ గం
బలాత్త రాహితచమూహ్యద్భీమసేనాంశుమద్గోత్రా గౌ బలోత్త రేణ
హితచమూహ్యతాభీమసేనైవ కోదరేణ అంశుమతీగో త్రాయస్యాం
సా, యాగ ౩ త్రిమూర్తివసతితో జీనమష్టుజ్వలా గర * అలత్యుత గ౪
—*అవరత్ర*—*వ*ప్రాగ్వత్ ॥౧౫॥—సత్యతమా గ ఇవ౩ ఓజో
మానవరాజన నైతియతా ౩ ఓజోమానాభ్యాంవరస్య అజస్యకృష్ణస్యనస్త
త్యాయతా*ఉన్న తారచ;వైకుంఠస్థిమెవ*శౌర్యాప్తా శౌర్యేభ్యస్త్య
అప్తాఇష్టా*విజయప్ర భాకరకులా ౮ విజయంవిశిష్టజయంప్రభాకరకులం
యస్యాంసా, కైలాసీ-౯-భూఃగంఇవ గం బలైసబలభద్రైణడి త్తరయాఅ
హితచమూహ్యతాభీమయాసేనయాఅంశుమతీగోత్రాయస్యాంసా గ౩
యా గ ౩ , త్రిమూర్తివసతితో జీనమష్టుజ్వలా గర , అలత్యుత గ౪

జయప్ర భా క ర కు లా వై కు ణ్ఠ సీ మె వ భూః | కైలాసీ
వ బలా త్త రాహీ త చ మూ హ్యద్భీమ సే నాం శు మ
ద్గోత్రా ౭ ల త్యు త యా త్రి మూ ర్తి వ స తి తో జీ న
మ ష్టు జ్వ లా | గ ౧ | శౌ ర్యా శ్ర యై ణ ధృ త రాష్ట్ర)

—౧౪౧*— శౌర్యాశ్రయైజేతి || *వ* శౌర్యాశ్రయేణ
౩ ౬ గర ౪

ధృతరాష్ట్రభువః || శ్రితా || అసీత్ || రాజ్ఞః || అతిభూమహిమభానుకులావతః
౧ ౭ గం గం గ౩ ౮ ౯
సాన్ || యస్యాం || మణీన్ || బుధయుతాః || కలితా || సభా || శ్రితా || ముక్తాయై న
౧౩

భువనాశయవిభ్రమాదు || గర—, యస్యాంగపుర్యాం శౌర్యాశ్రయేణ
శౌర్యస్యాశ్రయేణ అవలక్ష్మ్యేన*ధృతరాష్ట్రభువః ౩ ధృతాః ధృతాః రాష్ట్ర
భువః రాజ్యభూమయః మైస్తా, అతిభూమహి మభానుకులావతః సా
౮ అత్యంతంభవతీత్యతిభూః మహిమాసామర్థ్యంయస్య తస్యభానుకులస్య
సూర్యవంశస్య అవతంసా అలచా-రభూతా-అత్యంతంభువః భూమ
యః మహిమాసశ్చయేసాంతేచతైభానుకులావతంసాశ్చ తానితి వాయుత్వా

3 పూఃప్రోల్లాసమానసభువా ర ప్రోల్లాసాప్రకర్షైర్బొల్లసమానామాశ్చ
 సభూఃసంయూఃయయాసాదేవభూమ్యా X దేవస్థానెనఃసహృదై
 సాకం1నిసాకంసతాశ్రమంసహ,అళకా 2 ఇవ రాకుదేరసగరీవఃరేజే
 శుశుభే || అలకాపక్షేతుగంధర్వవాగేషుదేవగాయకశ్రేష్ఠేషురుచిభృతా
 ప్రితిమతాశోభావతావా-సరవాహనెనకుపేదేణశ్రీగమ్భిరైఃసమ్మదుత్సా-
 హైఃధర్మభవైఃపుణ్యజన్మభిఃరాజకులైఃయతుకులైఃఉజ్జ్వలా || 1 || అంత
 రాభవసత్వేఽశ్వేగన్ధిగోవాయకేషుగగృహ్యగ్యాగ్రిహిగజానాగాః ||
 రుచిస్తుకీరణేకాస్తావభిషక్తాభిలాషయోః | కిన్నరేశావైశ్రవణఃపాలస్త్ర్యోక
 రవాహనఃరాజాప్రభౌస్సపేయక్షేచద్వైచతుయశక్రయోః || పరమేతి
 భిన్నంపదంసవభిఃతత్సంఖ్యాకైఃసిద్ధిభిః || శ్లో|| మహాపద్మశ్చపద్మశ్చశంఖామ
 కరఃచృపాముకున్దఃకున్దసీలౌచవరశ్చసిద్ధయోనవ || ఇత్యుక్తైఃఉదారాప్రో
 ల్లాసామానసస్యసగసస్యమృద్ధిఃభూఃయస్యాంతయాదేవభూమ్యా దేవస్య
 వినాకింభూమ్యాకైలాసభువానహపరమాఅళకేవరేజే || 1 || దేవఃపూ

లితా స భేతా ముక్తా మయెన భువనాశయవిభ్ర

మాయ || ౪ || ౨ || గన్ధర్వనాగరుచిభృన్నరవాహ
 జ్యేష్ఠినాకిని —* అన్యత్ర *—ప* గన్ధర్వనాగరుచిభృన్నరవాహ
 సశ్రీగమ్భిరంధర్మభవరాజకులా || ఉజ్జ్వలా || 3 || ౪ || ౫ || ౬ || 7 || ౮ || సహదే
 వభూమ్యా || గన్ధర్వైతిగిగన్ధర్వనాగవత్ గన్ధర్వశ్రేష్ఠవత్ రుచిభృతాస్తున్ద
 రేణసరేణఅజానెనవాహనశ్రీయాయానసమ్మదాచగమ్భిరఃఉదారః-య
 ద్వాగన్ధర్వనాగరుచిభృత్ సరఃయస్య సచాసౌ వాహనస్యశ్రీయఃస్యచా
 సౌగంధిరఃధర్మభవఃయధిష్ఠిరః యేషుతాసరాజకులానిసృపబృన్దానియ
 ప్యాంపా1నిసరోఽజేమానవేజానె, పరమాసవనిధ్యుదారా౨పరైః
 మానవానాంసిద్ధిభిరుదారా, ప్రోల్లాసమానసభువా 3 ప్రోల్లాసంస
 మ్మత్తంమానసంమనఃయయాసాభూఃయస్యాంతయా
 , సహదేవభూమ్యారసహదేవస్య మాద్రీతనయస్యభూమ్యా
 వసత్యాఉజ్జ్వలాXఃయా౬*అళకా 2 ఇవరాశ్చరేజే—*అపరత్ర
 —*జ్జ్యేష్ఠాశ్వవత్ || ౧ || —*గన్ధర్వనాగరుచిభృన్నరంచవాహ

సశ్రీశ్చగర్భవనాగరు చిభృన్నరవాహనశ్చి యాతాభ్యాంగమ్భి రథమౌ
 భేప్రుణ్య సౌన్దర్యై యన్యతత్వరం అజన్యహరేకులంయస్యాంసా * పర
 మాన వనిధ్యుదారా ౨ వరైః మయా శ్రియాయక్తిత్యా సవైః నిధిభిశ్చ వ
 ధిభిరుదారా తదుక్తం || రాఘవ త్వేభవత్సీ తారుక్తిణీకృష్ణజన్మని | ౨ శ్లో
 మ్మేవాఽవతారేషు విష్ణో రేషానపాయినీ * ప్రొల్లాసమానసభువా *
 ప్రొల్లాసఃప్రకషేణోల్లా సాహషా తిశయోయన్య సఃమానసభూమి
 నసిజ్ఞః స్యాంతయా * సహ దేవభూమ్య ర దేవేనకృష్ణే నసహితాన
 హదేవా సాదాసౌభూమిశ్చ సహ దేవభూమిః తయా || వ్యా || వాపనజా
 నస్యోతివికల్పాత్ సహశబ్దస్యసభావాభావః * ఉజ్జ్వల ౫ * యా ౬ *
 అ శ కా ౭ ఇ వ ౮ * రే జే సెత్యన్వయః ————— * ౪౩ * —————

౧ ౫ ౬ ౭

అథత తన్నాయకా వదయతి || తస్మామితిజ్ఞపథతస్యాం || సః || రామః || నివ
 రేజైశ్చ కే వ పరమా న వనిధ్యుదారా ప్రొల్లా సమా
 న స భు వా న హ దే వ భూ మ్య ౪౩ || త స్యాం సరా
 ౨ ౩ ౪ ౫

సన్ || విరేజే || ధర్మోద్భవః || కృష్ణఘనాఞ్చితశ్రీః || సుమన్త్రీయన్త్రా || శ్రు
 ౧౨ ౧౩ ౧౪ ౧౫ ౧౬
 తక్షితే భద్రా యా || శ్రీధరైః || అజనిః || జిష్టునా || ఈశ్వర్యా || ౧౪ || — *
 తస్యాం ౧ అయోధ్యా యా ౧, నివసన్ ౨, ధర్మోద్భవః ౩ ధర్మః ఉ
 ద్భవః ఉన్నతజననాయెన సతథా క్షః * కృష్ణఘనాఞ్చిత శ్రీః ౪ కృష్ణఘన
 వత్ సీలమేఘవత్ అఞ్చితా పూజితా శ్రీః శాభాయన్యతాదృశః * సః ౫
 , రామః ౬ * విరేజే ౭ చకాసామాస ౮ యా ౯, సుమన్త్రీయన్త్రా ౧౦
 సుమన్త్రీ సారథినా ని || యన్త్రా హస్తీవకే సూతే, శ్రీధరైః ౧౧ శాభాధృతా
 * జిష్టునా ౧౨ జయశీలః * శ్రు తక్షితే భద్రా ౧౩ శ్రు తక్షిత్యాః
 కశభ్యజనుతాయాః భద్రా వత్సాశత్రుఘ్నైః || ౧౪ || స్వామిపాషకయో
 భాతా * ఈశ్వర్యా ౧౫ దశానీయా * అజని ౧౬ ఆసీత్ — * అన్య
 త్రా — * వజ్ర ౧౭ సరామః || శేషం పూర్వవత్ || ౧౮ || —, తస్యాం ౧
 ఇన్ద్రప్రథ్మగర్భాం , నివసన్ ౨ ; కృష్ణఘనాఞ్చిత శ్రీః ౩ కృష్ణేన అ

జానెనఘనాసాంద్రాఅభ్యేతాశ్రీస్సమ్మత్యస్యసతతోక్తః॥ని॥కఠినాధి
కసాదైపువాద్యమధ్యమస్యత్రయోః॥ ముస్తాముద్గరమాత్రైఃపుత్రిమ
మేఘపుమాఘనఃసరామః ౪ సప్త్రీకః ధమోభృవః ౫ ధమక
పుత్రఃవిరెజే౬, యా ౭, సుమస్త్రయంతా ౮ సుమస్త్రఃశోభనవిచా
రవీచయంతానియామకఃయస్యతేనబుద్ధిమత్రరేణేతియావత్, శుకీ
తివత్రా-శుతకీత్యోఃశాస్త్రయశసోభంతాపాషకే ॥ ని ॥ శ్రు
తంశాస్త్రీవధ్యతయోః ॥ కీర్తిఃప్రసాదేయశసీకదకమేవిస్తృతావశి-య
దావోభనమస్త్రయస్త్రాభ్యామాసమంతాత్పరిస్థాయాఃకీర్తేఃపాష
కేణేత్యేకంపటం, శ్రీధరేణ ౧౦ కాన్తిభృతా, జిష్టునా ౧౧ అజునెన॥
జిష్టుజైతే౬జునెకత్రైః ఈత్యై॥ ౧౨? అజని ౧౩ — అవర
త్ర — అవ॥ ౧ ॥ సః ॥ రామః ॥ శేషంప్రాగ్వత్ ॥ ౧౪ ॥ —
తస్యా ౧ ద్వారకాయాం అనివసన్ ౨, కృష్ణఘనాభ్యేతశ్రీః ౩
కృష్ణేనవాసుదేవేనఘనాలధికాఅభ్యేతాలర్చితాశ్రీఃమృతిః

మోనివసస్వరేణధర్మార్థవనికృష్ణఘనాభ్యే

తశ్రీఃసుమస్త్రయంతాశుతకీర్తిభత్రాయా

యస్యసః, ధర్మార్థవః ౪ ధర్మయోత్పన్నః, సః ౫, రామః౬
బలభద్రః, విరెజే౭యా ౮, శుతకీర్తిభత్రా-౯ - శుతకీర్తివసు
దేవస్యసుభత్రా-౧౦యరాజేనజశ్వశురేణ, సుమంత్రయంతా ౧౧
శోభనమంత్రయంతాహస్తివకోయస్యతాద్భుతేనఘద్రావివాహేక
యాదాప్తసేనాధినేనైర్ధ్యః జిష్టునా ౧౧ జైరేణశ్రీధరేణ ౧౨హరిణాఈ
త్యై ౧౩, అజని ౧౪ తస్యామితినంబంధః ॥ ఛద్రానామాప్తమహీషీష్యైకా
—* ౪౪ — పూర్వోక్తాథకమేవభంగ్యంతరేణాహ ॥ అన

౪

౫

మానెతి॥అవ॥లసమానమానవబలాళిలాళితాం ॥ప్రథమానశోభనకులాం

౧౦

౮

౭

౬

౫

౪

౩

౨

౧

ప్రవద్యతాంసః॥రరాజ ॥ రాజసమయాత్ ॥ అవెత్యభాంసగరిం॥

౧

౩

హరిశ్రుతగుణః॥నరేత్వరః ॥ ౧౧ ॥ హరిశ్రుతగుణఃగహరివత్శ్రు

తగుణఃపారిణాభం ద్రేణుత్ర తాతర్థితగుణాయస్యేతివా , సః ౨ నరే
శ్వరః ౩ రామః,లసమానమానవబలాశిలాశితాం ౪ లసమానమానశోభ
మానయా మానవానాంమనువంశీయానాంబలాశ్యాసేనాసమాహేనలా
శితాయుచిరాం,ప్రథమానశోభనకులాం ౫ ప్రథమాన శోభనశోభనం
మక్తశంయేషుతానికలానిగృహణీయస్యాంతాం ౬ రాజసమయాత్ ౭ న్య
వసంప్రదాయాత్,అవేత్యభాం ౮ దశకనీయశోభాం ౯ తాం ౧౦,నగరీం ౧౧
అయోధ్యాం,ప్రవద్యంప్రాప్య,రరాజంగ ౧౧ నిసమయాశ్చవధాచా
రకాలసిద్ధాంతసంవిదః—*అస్య త్ర *—*వత్సవత్ ॥ ౧౧ ॥
—,హరిత్రతగుణః*సః ౨*నరేశ్వరః ౩ ధర్మపుత్రః, లసమానయామా
నవానాంనృణాంబలాశ్యాలాశితాం*ప్రథమానశోభన కులాం ౫ ప్రథ
మానశోభనకులాయస్యాంతాం*అవేత్యభాం ౬,తాం ౮,నగరీం ౯ ఇం
ద్రప్రస్థపురీం,ప్రవద్యరాజసమయాత్ ౧౦,రరాజంగ—*అపరత్ర*—

శ్రీధరేణాజనిజష్టునైత్యై ॥ ౪౪ ॥ లసమానమా

నవ బలాశిలాశితాం ప్రథమానశోభనకులాం

వ * ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ రాజసమయాదవేత్యభాం ౭ ॥ హరిః ॥ శ్రు
తగుణః ౧ ॥ —, శ్రుతగుణః ప్రసిద్ధగుణః * సః ౨ * హరిః ౩ కృష్ణః,రా
జసమయాదవేత్యభాం ౪ రాజసమే చంద్రసదృశైః యాదవైః యదువం
శ్రైః ఈత్యభాం దృశ్యశోభాం-లసమానమానవబలాశిలాశితాం -౫-ప్ర
థమానశోభనకులాం ౬ ఉజ్జ్వలార్జునయగహం-తాం ౮ నగరీం ౯ ద్వా
రకాం-ప్రవద్య ౧౦ - రరాజంగవృత్తనుపాసాలంకారః- మంజుభాషి
ణీవృత్తం ॥ శజసాజగౌభవతిమజ్జుభాషిణీతిలక్షణాత్ -

— * ౪౫ * — అథరామస్యసౌమ్యగుణత్వం | ధర్మపుత్ర
స్యనిజానుజవీర్యేణద్విజయావాప్తిం | శ్రీకృష్ణస్త్వర్కశీవరిణయంచవిశి

౧౦ ౫ ౮ ౭

సప్తి ॥ నయన్నితి—వ—నయన్ ॥ అయన్ ॥ కత్తిగుణాన్ ॥ ఉపాయతః ॥

౬   ౯   ౪   ౧   ౨   ౧౪   ౧౨

స్వయం!వశం!సః!అవరదో!బలాన్వితః!అయాత్ || తుమాం || నీతిభ్య

౩   ౧౩   ౧౧

తశ్చితః!శ్రియం!జితాసుహృద్భీష్టకరాజనందనాం! ౧౪ || — , అవరదోః
౧ అవరం అనన్వేదోషే బాహుళ్యస్యసః మహాభుజియద్వాఅవరం అభ
యందోషిహ సైయస్యసః శరణాగతసంరక్షణే అభయహస్తః || నిదరోస్త్రీ
శంఖభయయోగ్యతేః పిబగుహాదరీ || దరంత్యవ్యయమల్పార్థే * బలాన్వి
తః ౨ శార్యోపేతః-నీతిభ్యతశ్చితః ౩ నీత్యారాజశాస్త్రే గభృతైః పూ
తైః సుమంత్రాదిభిః శ్రితః సః ౪ - అయం ౫ రామః * స్వయం ౬ స్వతః *
ఉపాయతః ౭ ఉపసమీపేతయతః ఆగచ్ఛతః ఉపలిప్తమానానిత్యథః శ
క్తిగుణా ౮ శక్తయః ప్రభావాదయస్తీత్రః గుణాః సన్ధ్యాదయః పటతా
శ్చ ౯ శాంభ్య || ౧ || సంధినా విగ్రహాయానమాస సంధ్యైధమాశ్రయః!ష

ప్ర ప ద్య తామ్ | స ర రాజ రాజ స మ యా ద వై త్య భాం

స గ రీం హ రి శ్రు త గుణా స రే శ్వ రః || ౪ || న య

జ్ఞానాశ్చక్తయస్తీత్రః ప్రభావాత్సహమస్త్రీజాః, వశం. అయత్రతాం ||
౧ || తి) వ్యధీ నెవ శౌ వాం ఛా ప్ర భు త్వాధీ న తా సు నా * న యన్
౧౦ పాప్రయన్ సన్, జితాసుహృద్భీష్టక రాజనం దనాం ౧౧ జితః అసుహృ
దాంభీష్టకరః భీషణభుజి అజనన్దనః దశరథః యయా తాం || ౧ || భీషణేతి మభి
ప్రసన్యదు ద్ర) గాంగేయయోస్తునా, తుమాం ౧౨ తైస్త్రీయం || ౧౩ ||
సమృదంచ - అయాత్ ౧౪ పాప్రీసీత్ || ౧ || పీతతైస్త్ర్యోతుమాయుక్తై
తుమంశక్తైహితైమిమ—* అన్యత్ర *— ౧ || ౨ || ౩ || ౪ || ౫ || ౬ || సో
దరదోర్బలాన్వితః || ౮ || సీతిభ్యతః || శ్రితశ్చిత్రీయం || ౧౨ || —, ఉపాయతః ౧
సామాదేవంచమ్యుద్దసిత్ || ౧ || సామదానైభేదదందావిత్యపాయచతుష్ట
యం , శక్తిగుణా ౨ , స్వయం ౩ అత్తవః * వశం ౪ * నయ ౫ * సో
దరదోర్బలాన్వితః : సాదరాణాంభీమాదీనాందోష్టాంబలెనాన్వితః - నీతి
భ్యతః ౭ అయం ౮ ధగ్గపుత్రః , జితాసుహృద్భీష్టక రాజనందనాన్

జితాః అనుహృదః భీష్మకాః భీష్మకాః - స్వాధ్యాయః కప్రత్యయః - రాజనన్దనాః స్య
 వసుతాయస్యాంతాం శ్రితశ్రియంగం శ్రితసమ్మదం తుమాంగం వసు
 దాం, అయాత్ ౧౨ ప్రాప్తవాత్ - రాజసూయకృత్వసూనానాం నిజసహ
 జైక్యత్వాం వసుస్థరామజైషీవితిభావః - ఇతివరత్రః - ౧౧౩౧౩
 - పాయతః ౧౧౬ సాదరదాః బలాన్వితః ౧౧౭ ౧౧౮ శ్రితః శ్రియం జితా
 సుహృత్ భీష్మకరాజనన్దనాం ౧౧౯ - సాదరదాః ౧ ఉన్నతానిలరాణితి
 యుక్తాకాః యస్య యస్మిన్ వాతత్ ఉదరంచక్రం తేనసహితః సాదరః స
 చక్రందో పాణియః స్యసః ౧౨౦ అగంశీమైవచక్రజైశ్చిక్రగృహనరస్యవత్
 బలాన్వితః బలైసరామయ్యుక్తః, అయాత్ ౩ శుభదైవాత్ నితిభృతః ర
 నీతినయం విభృతీతితథా తా ఉద్ధవాన్ శ్రితః ౧౨౧ ప్రాప్తః స్యయం ౧౨౨

న్నయం శక్తిగుణానుపాయతస్వయం వశం సాద
 రదా బలాన్వితః | అయాత్తుమాన్వీతిభృతశ్చి
 తశ్చియం జితా ౨ సుహృద్భీష్మకరాజనన్దనామ్
 ర౧౬ గుణీసమ్రతగుణాజ్ఞోమహానియశ్చియాజి

శక్తిగుణాశ్చిసామర్థ్యగుణాశ్చి ౧౧౩ శక్తిప్రాప్తరేగార్యాచుత్సాహః
 దాబలెత్ప్రియం, వశం ౧౨ నయన్ - ౧౨ - ఇతియంగం శ్రికృష్ణః జితాను
 హృత్ ౧౧౮ నిజితశిశుపాలజరాసన్ధాదిశత్రుశ్చక్రతుమాం ౧౨ యో
 గ్యాం, శ్రియంగం ౩ లక్ష్మీం భీష్మకరాజనన్దనాంగరభీష్మకస్య రాష్ట్రం నన్దనాం
 విదభా రాజనుమారీం రుక్మిణీ, ఉపాయతగ ౧ ఉపయేమే వ్యాధిపాద్య
 మన్వకరణిత్యాత్మనెవదం - రుక్మిణాభ్రాత్ర శిశుపాలాయదాతుం నిశ్చి
 త్యకారితపురబహిరమ్బికారాధనయాత్రాం రుక్మిణీం జాగ్రతసతిశత్రుగ
 జైరాతుసవిధి నానిజగధమధిరోప్యదవ్విరకాంగతోహరివిధిసద్గుహాహృ
 తికథానుసన్ధానమ్ - ౧౨౬ - రామః స్వగుణైనదశరథేషువ్య
 తికయానస్సన్నజబన్ధూనాన్లుదయామాస | ధమకపుత్రో నారదముఖాన్నిజపి
 త్యసదేగం శ్రుత్వా రాజసూయమయజత్ పృష్ఠే రుక్మిణ్యాం సహజ్ఞాతినజ్ఞయ

— * ౪౭ * — అథ రామస్తే కియావరదానమోహితః జరి
 తృణాకృష్టపరిపాలనాథః సీతాతత్త్వజ్ఞాన్యం సహజనంబ్రవివక్షాధర్మపు
 త్రో ద్యూతే దుర్యోధనాపహృతరాజ్యశ్రీకన్తృనభార్యస్పృహయైస్సమ
 మరణ్యమవజగాహ | కృష్ణోనరకాసురవధాయేన్ద్ర ప్రాథకనయాహ |

గ్న్యోతిషపురంప్రతిప్రతస్థతివచ)రిపాదయతి||నదేవనేత్రతి||జయశ్శనః

౨ ౧౪ ౮ ౧౨ ౧ ౩

దేవనేత్రా||ఆయత||ధమకనమ్మద్రామానుజః||అర్థే||అథ || కుచారకే||

౪ ౭ ౬ ౧౩ ౫ ౧౧

ఆత్తశ్రియా||ఉక్తః||సుబలాత్మజాయావరేణపుర్యా||గురుణా||వనే||

౧౦

అయం||౧౪||—*అథ౧౦అభిషేకసంఘాతసజ్జీకరణానంతరం*దేవనేత్రా)
 ౨దేవేషురాజసునేతానాయకః తేనరాజాధిరాజేన||౨||దేవోమేఘసురే
 రాజ్ఞీస్యాన్నపుంసకమింది)యే,కుచారేణ౩కుత్సితాఃదారకాఃదారాఃయ
 స్యతేన||వ్యా||స్వాభోకప్రత్యయః-యద్వాకుత్సితంచారకంస్త్రీసుఖంయ
 స్యతేన , ఆత్తశ్రియారఆత్మహృతాశ్రీఃసమ్పత్శోభావాయస్యతేన*గు

రము త్వవమ్ || ౪౭ || స దేవనేత్రాయ తధమక న

మ్మద్రామానుజోఽర్థేథ కు చారకేణ | ఆత్త శ్రి యో

త్తస్సు బ లాత్మ జాయా వ రేణ పు ర్యా గు రుణా వ నే

రుణా౫పితా)దశరథేన*సుబలాత్మజాయావరేణ౬సుబలెనప్ర)బలెనఆ
 త్తనఃస్వస్యజాయాయాఃప్రియాయాఃకైకేయ్యాఃదేవా
 సురయుద్ధైకృతసారథ్యాయాఃవరేణఅభిప్సితవరజేన
 హేతునా*ఉక్తః*కీఅభిహితఃధమకనమ్మద్రామానుజః౮ధమకం
 వసమ్పత్యయోస్తారామానుజౌసీతాలత్త్వజ్ఞాయస్యనః*సంక*అ
 యం౧౦రామః*వనే౧౧అర్థే౧౨విషయేవతురకశవషకవసనా
 సాథకమితియావత్ , పుర్యాః౧౩అయోధ్యాయాఃపకాకాత్*ఆయత
 ౧౪అయతెన్నఅయగతావిత్వస్వాధ్యక్షోలకాః—*ఆస్యత్ర*—
 *వశనదేవనేఅత్ర||అయత||౪||౬||౭||౮||౯||సుబలాత్మజాయాః||వతి
 ణ||౧౦||౧౩||౧౪||౧౫||—*అథ౧రాజసూయయాగానంతరం*ఆత్త౨
 భువి*కుచారకే౩కుత్సితౌదారకఃపుత్రాయస్యతేన||దారకౌచాలకే

విస్వాత్మవశేత్వభిధేయవత్ ఆ సదేవసరసాత్మే || ౧ || దేవసంత్కృతః
 రేవత్కృత్సాక్షిదయోరపి | దేవసాక్షేషుపుంసిన్యాత్ ౧ అర్థే ౫ వ్య
 కహారేవ్యాతకృత్య, ఆత్మశ్రీయాఽఆత్మాదుగ్యోధనేన అవహృతాశీః
 భూతపుత్రస్యసమ్మత్యేవతేనఽసుబలాత్మజాయాః ౧ సుబలస్యరాజ్యః
 ఆత్మజాయాఃపుత్రాః గాంధార్యాః, వరేణభద్రాః * గురుణా-౧-
 ధృతరాష్ట్రే ౧౧ * ఉక్తః ౧౦ ధర్మ సమ్మదామానుజః ౧౧ ధర్మసమ్మ
 త్రామాద్రావదీయేషుతెలసుజాఃభిమాదయోయస్యసః * యం ౧౨ధ
 మకపుత్రః, పుత్ర్యాః ౧౩ సకాశాత్, వసేగరవిషిసే * ఆయతగృహగ
 చ్చత్ — * అవరత్ర * — * వ * — సః | దేవసేత్రా || ౩ || ధర్మసమ్మ
 త్రామానుజః || ౬ || ౧౦ || ౧౧ || సుబలాత్మజాయాః || వరేణ ౧౩ || ౧౪ || ఆ
 వసే || ౧౬ || —, అథగతనంతరం, కుదారకేణ ఆకొఃభువఃదారకేణ పు
 త్రేణసరకాసురేణ * ఆత్మశ్రీయా ౩ హృతసంపదా, గురుణారజ్యేషే

౨యమ్ || ౪౮ || పీతాంశుకస్ఫురితమాకలయన్తు స

స, వరేణ ౫ శ్రేష్ఠేన * దేవసేత్రా ౬ దేవరాజేన ఇంద్రే ౧౧ ఉక్తః ౧ పా
 ర్థితః, ధర్మసంపత్ ౮ ధర్మసంపత్ యస్యసః, సః, ఆయం ౧౦,
 రామానుజః ౧౧ బలానుజః కృష్ణః? అవసే ౧౨ రక్షణే * అర్థే ౧౩ *
 సుబలాత్మజాయాః ౧౪ శోభనాబలాత్మజాబలభద్రసుతాభానుమతీయ
 స్యాంతసాన్యాః యద్వాబలః బలభద్రః ఆత్మజోయయోస్తాబలాత్మజౌదేవకీవ
 సుదేవారోహీణీవసుదేవానా - శోభనాబలాత్మజాయస్యాంతసాన్యాః పు
 త్ర్యాః ద్వారకాయాస్సకాశాత్, ఆయతగృహగత్ || ౧ || పాప్రావహృ
 తయోరాత్మంతిమస్యాదభిధేయవత్ — * ౪౮ * — అథ
 ద్యాభ్యామేకత్రసూర్యాస్తయమమస్యత్రసూర్యోదయమవరత్రభగవ

౩

చారుఢం గురుదండవర్ణయతి || పీతాంశుకేతి * వ * పీతాంశుకస్ఫురితం || ఆక
 ర ౨ ౩ ౪ ౫ ౬ ౭ ౮ ౯ ౧౦ ౧౧ ౧౨ ౧౩ ౧౪ ౧౫ ౧౬ ౧౭ ౧౮ ౧౯ ౨౦ ౨౧ ౨౨ ౨౩ ౨౪ ౨౫ ౨౬ ౨౭ ౨౮ ౨౯ ౩౦ ౩౧ ౩౨ ౩౩ ౩౪ ౩౫ ౩౬ ౩౭ ౩౮ ౩౯ ౪౦ ౪౧ ౪౨ ౪౩ ౪౪ ౪౫ ౪౬ ౪౭ ౪౮ ౪౯ ౫౦ ౫౧ ౫౨ ౫౩ ౫౪ ౫౫ ౫౬ ౫౭ ౫౮ ౫౯ ౬౦ ౬౧ ౬౨ ౬౩ ౬౪ ౬౫ ౬౬ ౬౭ ౬౮ ౬౯ ౭౦ ౭౧ ౭౨ ౭౩ ౭౪ ౭౫ ౭౬ ౭౭ ౭౮ ౭౯ ౮౦ ౮౧ ౮౨ ౮౩ ౮౪ ౮౫ ౮౬ ౮౭ ౮౮ ౮౯ ౯౦ ౯౧ ౯౨ ౯౩ ౯౪ ౯౫ ౯౬ ౯౭ ౯౮ ౯౯ ౧౦౦
 అయన్ || అనంతం || పత్రి || ఈశ్వరః || అలమకరోత్ || మహాసాక్షిపవిత్రః || అత్యై
 ౧౪ ౧౧ ౧౫ ౧౦ ౧౩ ౧౩ ౧౩ ౧౩
 అవరం || లభితయా || ధరం || అత్యుదారభూమోదయం || కిల || సురాగం || అథ ||

౬

అకాశం, పితాంశుకస్ఫురితం ౩ పీతేః గారేణ, అంశుకేనకః జేన స్ఫురితం
భాస్వత్ ॥ ౧॥ పీతం పానెహరిద్రాయాంశ్చాత్ ప్రేగా రైభిధేయైః ॥ ౧౪
సై ॥ ౨౦ శుకంప) భాయంవా ॥ ౧౫ ॥ వాఘానక భూజన ప్రయోగైహరికేష
యోః, ఆకాశం ర రచ రక్ష, నవిత, ౫ పూయతేనెన జగతివః తః
పూర్ణవచన- జగత్సానః, ఆగమాత్పా ౬ వేగస్వరూపః, పశ్యే
పత)ంవానమచాస్సస్తీతి ॥ ౧౬ ॥ పత)ంక జేన వాహనచస్ఫురితం గరు
తొరపి, మహాచాం ౮ శేజచాం, రుక్ష్మర- ౯ - వత్సనూ ౧౦, ౧౧ త్య
దాః భూమోదయం ౧౨ అత్యదాః అతిమహాభూమ్యైః ప)భాః స్వతః
యః ఉన్నతిః చుస్ఫురితం జ్యోతిరయాగ రుచిః ॥ ౧౭ ॥ పీతంసు దరేషిస్యా
ధార భేదేతుంప్రయోః ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ ౨౧ ॥ ౨౨ ॥ ౨౩ ॥
సుతరాంరాగః అరుణేనానాస్ఫురితం ౨౪ ౦ ౧౪ వచ్చి ౧౦ భుక్తం ౧౫ ౧౬

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోధ్యాయః । అష్టాదశః ।

వనంబలి తియ్య భ ర మ త్స నా గ భా: మోదనంకీల

[illegible]

ఋధైఃబృహస్పతిః కర్తా ౫ కవయితా నమదాకథాకథ్యథాః ॥ ౧ ॥
 కమలంసలితాక్షజలదెక్లొమ్నభేదజె | వ్యూభేత కమః కమలాశ్రీవర
 శ్రీయోజగన్రిక భువనాః సునన్ధకారీఽరితన్ధకారిణః | విస్మీనోఽన్యా
 నిః | మి | డి | కు | స్వన్ | స | వ | యన్ , ఉదయం - గా. ఆవిభా ౬౦ , ఇతిగం
 పా | ప్రతిభేగం దేశేగం ఆశాశ్రవణే, అలం ౧౩ అన్యైః సురజన్
 గరభాః జనునః, నగరిగం సునన్ధకారీభానాం ౧౬ కమలాశ్రీ , ఈశం గరి
 నాభింపదం ౧౧ , దన్యశే గం సహి గం ఆశాశ్రవణే — ఇతిగం
 — ఇతిగం పూర్వవత్ ॥ ౧౧ ॥ — , తదా గమ్యైః కమలా
 శయధేః ర కమలానాం వద్వాచం అశయస్యకౌశల్యఋధైఃబృధైః,
 కర్తా జగంతి ౬ అపంధకారీణి రి అమోఃంతి , కు స్వన్ | స | వ | యం
 ౧, ఇతిగం థే గం సునన్ధకారీభానాం ౩ భృశం , విదన్ ౧౩ నః
 గంభానాం గంభానాం, ఈశం గరి పరిమాన్యైః బృధేగం సహి గం —
 ఇతిగం — ఇతిగం సహిగం సహిగం సహిగం సహిగం —, కమల శయ

శయ ధైః ర సన్ధకారీ జిజగన్రిక ర్షన్ | ఇతివి
 గా జన్ధ గృతేత నేతో దేశేహి భానాము దయం స
 ఖేలమ్ ॥ ౫౧ ॥ : ద్యో వి నో వి ను తి త స్య క రో రు

ధైః కమలాయః శియః అశయస్యహృదయగ్మధైః , కర్తా ౫ నైః ౩
 కైః రభైః, జగంతి ౬, అపంధకారీణి రి అమోఃంతి, కు స్వన్ | స | వ | యం
 సురాసన్ధ్యైః అన్ధకారీభానాం సహిగం సహిగం సహిగం సహిగం
 సహిగం సహిగం, ఇతి - గా. తారావధైః సహిగం సహిగం సహిగం సహిగం
 సహిగం సహిగం ॥ ౧ ॥ దాభేగాచసర్వం సహిగం సహిగం సహిగం సహిగం
 విధిం విరాజంగం పక్షి రాజంగం రుదః, ఇతిగం ఆశాశ్రవణే, ఈశం గరి
 తదా గమ్యైః కమలాశయధేః ర కమలానాం వద్వాచం అశయస్యకౌశల్యఋధైఃబృధైః,
 కర్తా జగంతి ౬ అపంధకారీణి రి అమోఃంతి , కు స్వన్ | స | వ | యం
 ౧, ఇతిగం థే గం సునన్ధకారీభానాం ౩ భృశం , విదన్ ౧౩ నః
 గంభానాం గంభానాం, ఈశం గరి పరిమాన్యైః బృధేగం సహి గం —
 ఇతిగం — ఇతిగం సహిగం సహిగం సహిగం సహిగం —, కమల శయ

వృష్ణం సత్యధామా సమేతంచవణికాయతి || విద్యోతి నభి || * వజ్రవిద్యోతి నః

వియతి తస్య కరోరుకాణ్డే హృద్యస్య సాగరభువః || రుచిరే అహిమాంశాః
౧౩ ౧౧ ౧౦ ౯ ౧౨ ౧౪ ౧౬ ౧౮ ౧౫
చక్రే || అవిభాతి || పరం || అప్రమదానుషక్తాత్ || అజ్ఞే || అపి || అపి || సమితః ||
౨౦ ౧౮

దద్యతే || విలాసః || ౨౦ || — సూర్యాస్తమయవణికానై , విద్యోతి నః || ౧౮ || కాశి
నః , సాగరభువః || ౧౯ || సముద్ర ప్రదేశస్య హృద్యస్య ౩ హృత్ హృదయం మ
ద్యం యాతి గచ్ఛతీతి హృద్యః తస్య సముద్ర గర్భాగతస్యోత్పత్తయః , తస్య ర,
అహిమాంశాః ౫ సూర్యస్య , రుచిరేఽమనాహరే, కరోరుకాణ్డే ౭ కరా
ణాం కిరణానాం ఉరౌ విభ్రుతే కాణ్డే సమూహే || సి || కాణ్డో స్త్రి దణ్డ బాణా వణా
వణా వసర వారిషః వియతి || వ్యయం గచ్ఛతి సతి || అప్రమదానుషం గాత్
౯ అప్రమదానుషం గాభావాత్ ప్రమదస్య సంతోషస్య ప్రమదాయః స్త్రియా
శ్చ సక్లమాభావాత్ || సి || ప్రమదస్య ముదే ప్రసంతి ఘమతై స్త్రియాం స్త్రి
కాణ్డే హృద్యస్య సాగరభువో రుచిరే అహిమాం

యాం, పరం ౧౦ భృశం, అవిభాతి ౧౧ అరాజతి || అజ్ఞే ౧౨ చక్రే
౧౩ అపి ౧౪ కొకేచ || సమితః ౧౫ స్వల్పాపి వాః ౧౬ అపి ౧౭ కశ్చిదపి
విలాసః ౧౮ హృద్యస్య ౧౯ దద్యతే ౨౦ నాలక్ష్యతే || సి || విలాసాభావలీల
యోః || చన్ద్రోదయవణికానై || హిమాంశౌ రితి ఛేదః || విద్యోతి నః సాగరభువః
హృద్యస్య శస్య హిమాంశౌః చన్ద్రస్య కరోరుకాండే వియతి ఆకాశే || సి || వ్యయ
గపియత్ విష్ణువదే || రుచిరే సతి అప్రమదానుషక్తాత్ పరం అవిభాతి అజ్ఞే
చక్రే సిమితోపి కొపి విలాసః విభ్రమః సదద్యతే - సూర్యస్యాదశకానాత్ విప్ర
యుక్తైశ్చ క్రవాకాదుఃఖితాః చన్ద్రదశకానాత్పర్వాముసుఖితాని చాభవన్తి
భావః — అన్యతః * — తపః చంద్రాస్తమయవణికానై || సి || హిమాం
శాః || ౯ || విభాతి || పరమప్రమదానుషక్తాత్ || ౧౨ || ౧౩ || ౧౪ || ౧౫ || సమితః ||
౧౬ || ౧౭ || — విద్యోతి నః ౧, సాగరభువః ౨, హృద్యస్య ౩, తస్య ర, హిమాం

౯౮ శక్త్యాభ్యానే-రాఘవపాణ్డవయాదవీయచరితః.

శాః:౫,రుచీరెఁ,కరోరుకాండేఁ,వియతిహృయంగచ్చుతిసతి , పరమప్ర
మదానుషక్తాత్పరమాత్ అధికాత్ ప్రమదానుషక్తాత్సంతోషానుబ
ధాత్ అజ్ఞానానజ్ఞమాచ్చ,విభాతి గంవిరాజమానైఃఅజ్ఞై గం ఆరవిదైః,చ
క్రైగ౧, అపి గ౩ చక్రవాకేచక్షునమితఃగ౩అమితః ||వ్యా|| నశబైసహ
సుప్తు పేతిసమాసః||,కఃగ౫అపిగ౬ అనిర్వచనీయః*విలాసఃగ౭ కద్యకే
గ౮అలపి || సూర్యోదయవర్ణానామహిమాంశోరితిచ్ఛేదః||సాగరభువః
హృద్యస్యవిద్యోతినఃతస్యఅహిమాంశాఃసూర్యస్యకరోరుకాండే వియతిభే
రుదిరెసతిపరమప్రమదానుషక్తాత్ విభాతిఅజ్ఞపిచక్రైఃమితః కొవివిలా
సఃకద్యకేచక్రైఃస్థలదళకానాత్ సూర్యస్యదళకానాచ్చ పద్మానిపుల్లానిచ
క్రవాకాస్త్రీసంక్లమేనంతుష్టాశ్చభవన్నితభావః — * అ ప ర త్ర *
—పదచ్ఛేదప్రారవత్ గ౮ || —,వియతి గ దిః?పరమప్రమదాను
శాః:|చక్రై వి భా తి ప ర మ ప్ర మ దా ను ష క్తా ద జ్ఞై పి కొ

పి న మి తో ద ద్య కే వి లా సః || ౫౨ || విమర్దక యో గ

షంగాత్పరమాత్ ప్రమదాయఃస్త్రియాః సత్య భామాయః అనుషం
గాత్సమృద్ధాత్*విద్యోతినః: వాపక్షిణిరుదేద్యోతినఃవిద్యోతవతః , సా
రభువఃర అభిక్షన్యాయఃశ్రీయః *హృద్యస్య౫వల్లభస్య,తస్య ౬ హరైః,క
రోరుకాండేఁ కరఃసా న్దవీపడరుకాణ్డఃస్థూలదండభిరూపకాలఙ్కారః
తస్మిన్,విభాతిరాభాజమానా, అహిమాంశాఃఅపి గం సూర్యస్యాపి*
రుదిరేగిగుచిందీప్తింరాతిదదాతీతితథోక్తై- తదపేక్షయాతేజస్సివీరీత్య
భాః,చక్రైగ౧సుదర్శనాహిమాంశాఃచక్రైత్* రుదిరేషునాజ్ఞై , అ
జ్ఞైగ౩ పాంచజన్యఃక్షునమితః గ౩ అమితః|సహమాసః,కఃగ౫అపిగ౬
అనిర్వచ్యః , విలాసఃగ౭శౌభావిశేషః , కద్యకే గ౮ దృశ్యతేస్త—
౫౩*—పునభక్త్యస్తరైఃత్రైచన్ద్రం | అస్యత్ర సూర్యం | పరత్ర

కృష్ణంచవర్ణయతి || విమర్దయోగనతి || * ప *సమర్దయోగన || సః ||

మంజుతః:విశేషవృద్ధ్యైఃకమలాకరస్య|రేణి|అతనుల్లానకరైః||రైః||

భాగరైః*నైస్ - ౯-సిజైః*కరైః౧౦భుజైశ్చతుభిః*రేజై ౧౧ రరాజ
 —————* x 3 *————— ఏవంవంచభిశ్శ్చైరిపుష్పవద స్రమయోద
 యాతేచాభివణ్ణాసమ్పు)తికథాంసస్థభ-యన్కృతసాయం సంధ్యోపా
 సైరామస్యప్రథమదినెరాతౌతమసానదీతీరేవివాసం । ధమకపుత్రస్య
 స్వానుగతత్వాహ్మణసంస్థసంరక్షణకృతైరిదిత్యోపాస్తేం । కృష్ణేనమురపా
 శాదిదుగళలతుణాశఘ్నార్వికం నరకాసురం హత్యా తద్భుంధీకృతమోడక

సహస్రస్త్రీసమాగమంచవిశేషస్త్రిప్రాగ్జ్యోతిషతతి*జ్యోతిషే
 లయం॥నరకాస్తదెహః॥ప్రాజ్ఞః॥అభవత్॥ధమకభవః॥కృతాఘ్నః॥
 అయం॥నరకాస్తదెహః॥ప్రాజ్ఞః॥అభవత్॥ధమకభవః॥కృతాఘ్నః॥

సహస్రభామాభరణః॥సః॥రామః॥వాసీ॥నిశానై తమసావనానై ॥ ౧౪ ॥
 —*నరకాస్తదెహః॥నరకాణాంనిరయాణాంతస్తదానాశదాశుహాదే
 హ్తాయస్యసతధోక్తః-నరకావనాదనసమాచారభితియావత్ ॥ని॥నరకానిర
 విభావినాదః ॥ ౫౩ ॥ ప్రాగ్జ్యోతిషేయన్నరకా

స్తదెహః॥ప్రాజ్ఞః॥అభవత్॥ధమకభవః॥కృతాఘ్నః॥
 యైసురై , ససత్యభామాభరణః ౨ సత్యంబుతంభామః కొవంఅభాశౌ
 భాతాభిస్సహితంససత్యభామాభరణఃసంగ్రామఃయస్యసతధోక్తఃతస్య
 యథవైకొహానాస్యదెహభావః ॥౨॥ సత్యంకృతవశవధేతశ్చైత్రిపుతుత
 ద్వైత॥భావైకొ'ధే'వాదీపా॥రణా ౨ స్త్రీయుధినాధ్వనా,ధమకభవః
 ౩ ధమామౌత్పన్నః,ప్రాజ్ఞః ౪-సః ౫ అయం౬-రామః ౭ - జ్యో
 తిషే ౮ సూర్యాను॥ని॥జ్యోతిషాగ్నయికచంద్రమక్లీబంభద్యోతదృష్టి
 మ-కృతాఘ్నః ౯ అఘ్నః॥పూజాభకముదకం- విరచితాఘ్నాదక
 వ'దానస్సన్'ని॥అఘ్నః॥మఘ్నః॥స్యయోగ్యస్యాచఘ్నాధేపిచవాచ్యవ
 త్ ॥ మూల్యేపూజావిధావఘ్నః - తమసావనానై ౧౦ తమసాయాఃన
 ద్యావనానైఃఅనమూపేరొధసీతియావత్ యద్యౌతస్త్రీవివినభువి - నిశా
 నై ౧౧నికాయాః రాత్రేఃఅస్తమశ్చేనిశేభభత్యర్థః *ప్రాక్ ౧౨ ప్రథ
 మం - వాసీ ౧౩ వాసవా ౧౪ అభవత్ ౧౫ తత్ర ఉవాసేతి భావః॥

—*అన్యత్ర*—*ప* ౯ || సరామః || ౧౧ || ౧౨ || అతమసా || ౧౩ ||

—, నరకాంతదేహః గనరాణాం మనుష్యాణాం మధ్యే కాంతః సుందరః జ
హః కాయో యస్య సః || ౧ || కాన్తా నార్యాంఽయం గాస్త్రీ సుద్ధరేత్రి ఘనాధ
వే-లా-హేదవద్దస్త్రా నార్యాంఽయం వార్యాం నైశిలాసువ, ససత్యభామాభ
రణః ౨ సత్యభామానాం ఋతుకాన్నిశ్రియాం భగజేవహసన యద్వాస
త్యభామాః ఋతకాన్నిశ్చ్యవప అభగణాసహూషణాః తైస్సహస ర్తాభ
తితథోక్తః అథనా-సతి-ఇతివనా నైవదస్యవిశేషణతయాభిన్నం వదం || అథా
మాభరణః అథామః అకౌఽధఃక్షమాసంపతభరణం యస్య సః, అతమసా ౩
తమోగుణాభావేః ప్రాజ్ఞః || నితమో రాహుణే ధాన్వంతే శౌకమో
భాషితిబ్ధిమే * వనాంతే అరణ్యమధ్యే * వాసీ ౨ * సరామః || సప్త్రీకః *
యం ౨ * ధమకభవః యుద్ధిష్ఠిరః * నిశాంతే గంధిశావసానపాఽతః

ససత్యభామాభరణస్స రామోవాసీనిశాంతేత

కాలే || నిశాంతస్త్రీమశాంతేస్సాస్త్రీ-బేతూవసినద్వః * ప్రాక్ ౧ చూ
ర్వం * జ్యోతిషే ౧౨ సూర్యాం ౧౩ తాఘ్యః ౧౩ కృతపూజాద్ర
వ్యః * అభవత్ ౧౪ అనెతస్యానుసారణపరచాప్తాగణభరణాభం
సూర్యోపానసంకృతవానిశిసంసూచితంభవతి— * అవరత్ర * —
* ప * ప్రాజ్ఞోతిషే || యన్ || ౩ || ౪ || ౫ || ౬ || ౭ || ౮ || ౯ || ౧౦ || ౧౧ || ౧౨ || అవనాం
తే || ౧౩ || — * ప్రాజ్ఞోతిషే గతచాఖ్యేభామపురే || ని || ప్రాజ్ఞోతిషం కామ
రూపంతచ్చభామపురంపిదుః * యన్ ౨ గచ్ఛన్ * అవనాంతే ౩ అవనస్య
రత్రాయాః ఘరపాశాదిదుగళరతుగస్య అంతేనాశైవతి * ససత్యభామా
భరణః ౪ సత్యభామాయాః స్త్రీయాః అభయాశౌభయాసహజతతతభితిస
సత్యభామాభః రణస్సక్తా మోయ్యనతథోక్తః సత్యభామోల్లాసకరయుద్ధ
ఇత్యర్థః సత్యభామాయాభగజేవహసితభివా, నరకానైవదేహః ౫ వరస్య
నరకాసురస్యభామస్య ౨ నైవదామరణదాతాహాయుద్ధక్రియా యస్య సః * కృ
తాఘ్యః ౬ కృతం అస్మ్యుకం పూజనం సుగచ్ఛన్ వ్యష్టిః యస్తైరః ౭ అతమసా ౮

౧౦౨ సవ్యాఖ్యానే-రాఘవపాట్టవయాదవీయచరితే.

అతమోగుడేననత్వగుడేనతియావత్ * ధర్మభవః ౮ ధర్మసంస్థాప
నాథకంకృతావతారః*ప్రాజ్ఞః ౯ తైత్తిరజ్ఞఃచిదాత్మకొహరిః॥ ౧॥ తై
త్తిరజ్ఞాభిజ్ఞయోగిప్రాజ్ఞః*చింతే ౧౦ అంతఃపురే * వాసీ ౧౧ వా
సవాంస్సన్॥సాపుమాన్నివాసేనదనెవాసోవస్తై ౧౨ పునః * సరామః ౧౩
రామాభిస్త్రీభిస్సహితః, అభవత్ ౧౩ తత్తోషోడశసహస్రరాజకన్యాలబ్ధవా
నిత్యథః—* ౫౪ * —తత్త్రసీమాదాధిపతిగాగుహేనసమ
భ్యర్చితోరామోగక్లాం తీర్త్యాప్రయాగక్షేత్రమవాప - యధిష్ఠిరస్మాన్
ర్యప్రపాదాదధిగతాత్మయభాణ్డోహిమాలయమవజగాహ- కృష్ణోమద్వాకి
నీముత్యీత్యిదివమవిద్వతేదశ్లోకాభ్యాం కుశకేన నిగమయతి॥సద్దానేతి, స

౧౨

ఇతి* వజ్రసద్దానవారిభవనేభకపోలభి త్రిసంక్రాంతకాస్తమదగంధసుబం

౧౩

ధురోర్త్తిః॥సప్తపీఠాస్తకమలావహృతావశేషకల్యాణవారిరుహసౌరభ

మపావనాన్తై ౫౪ ॥సద్దానవారిభవనేభకపోలభి

త్రిసంక్రాంతకాస్తమదగస్తమబన్ధురోర్త్తిః ॥సప్తర్షి

౧౦ ౧౪

౧

౧౫

౨

కామ్యతీరాః॥సః॥అనస్తస్థిఃహరిః॥అహరీశధామః॥తీర్త్యాప్రయాగక్షేత్రమవాప

౩

౪

౫

౧౧

౧౨

౫

హితః॥అవివరాత్తత్సన్న్విఅప్తః॥గుహాఞ్చితపదః॥పటహృత్ ॥ యశః ॥

౯ ౧౬

౧౮

౧౯

౨౦

౧౭

భావః॥అకరి॥ప్రయాగవదం॥అపమదా॥మనోజ్ఞం॥౧౯॥, అహరీశధా

మాంఽలహరీశస్యవివసేత్వగస్యసూన్యధామతేజభవధామయస్యసః॥వి

భావసుగ్రహవశస్త్రిషాంపతిరిహృతిః॥ధామదేహ్యహృహృశ్చౌధాన

జన్మప్రభావయోః, మహీసురహితః॥మహ్యభూమ్యాసుతరాంఽహితః॥వ

ర్జితః॥త్వక్తరాజ్యభక్త్యథః, అవివరాత్ ౩గిరిశ్చేష్టాత్ హిమాలయాత్, త

ంస్సీవరబలకా॥॥నిత్యరసీబలంహానీధియశః॥అప్తః॥పటహృత్ ౭

చతుఃపుదయః॥ముదా॥భావ-౯-దీప్యమానః॥సః॥౧౦రామః॥గుహ

ఞ్చితపదః॥౧౧గుహేనసమాదరాజేనఅచితపదః॥పూజితచరణస్థః॥నిని

నిషాదరాజేన్మదైచగుహస్యద్గహ్వరైగుహః॥సద్దానేతి॥౧౨సతీప్రశస్తా

దానవారిభామదశలభిభామేషాంతేషాంవనెభానాంవన గజానాంకపో

లభితేః గణ్డకుద్యాత్వ కాశాత్ నజ్జాగ్రై నైసంబధై నకానై న మనోహరణమ
దగధై నహషకరపరిమ శేనసుబద్ధురాః సుతరాం హృద్యాః ఊమయస్తర
క్షాయానుతాః ॥ ౩ ॥ ప్తానామజటాః తాభిస్సహవతకస్తభిసప్తాః ॥
వ్యాసహస్యనభిసహశబద్ధస్యసాదేశః ॥ సప్తానాం సజటావాం ఋషీణాం
మునీనాం హస్తకమలైః కరపద్మైః ॥ అపహృతేభ్యః అవచితేభ్యః అవశేషాణా
మవశిష్టానాం కల్యాణానాం శౌభనానాం వారిరుహాణాం బిజానాం సౌర
భేజినుగధై నకామ్యం కాంక్షణీయంతీరంతటం యాసాంతాః ॥ ౪ ॥ సప్తాద
న్రజటాయుక్తేనాస్తస్సంఖ్యాంతరైస్త్పతః ॥ అసంస్కారకచాః పాస్యురితి
చకః శేషోఽనైహరాశేషముపయుక్తై రేత్రిషు ॥ స్యాత్కల్యాణం సువ
తోపి మజ్జ శేనస్త్రియాం మహే ॥ సౌరభగన్ధమాధుర్యే అనస్తసింధులహరీః
గరలస్తసింధోః సభాసద్యాః గజాయాః లహరీః ॥ పృవాహాన్ ౧౧ తీర్థాన్ ౧౫

హస్తకమలాపహృతావశేషకల్యాణవారిరుహ
సౌరభకామ్యతీరాః ॥ ౫ ॥ సానస్తసింధులహరీరహ

గుహానీతనౌకయానస్త్రీః ౫౮౩౦౧౬ అనమస్తాత్ కంజలం యస్య తత్, మనో
జ్ఞం గణిః ప్రయాగవదం గౌప్రయాగక్షేత్రం-౧౦ గాయమునాసరస్వతీనక్ష
మస్థానం-అపగౌరవాను ॥ ౧ ॥ వదంశబైచవాక్యైచవ్యవసాయప్రదేశయోః
పాదతచ్చిహ్నయోస్థానత్రాణయోరజ్జవస్తునాః-౧౧ అన్యత్ర-౫౮
౫౮౧ ॥ పటుహృద్యశౌభాః ॥ నాకమ్పియా ॥ అవదం ॥ ౧౭ ॥ -అవివరా
త్ ౧౮ అవేసూర్యస్యవరాత్ పరప్రదానాత్ ॥ మహీసురహితః ॥ మహీసు
రాణాం బ్రాహ్మణానాం హితః సప్తతః-అనై నసూర్యస్య భాగ్దలాభస్సుచి
తః, తరస్త్వి ౩ ॥ అహరీశధామారసూర్యసమతేజాః, నాకమ్పియా ౫౮
కంపతే సంబలతీతికమ్పా ॥ వ్యాసమికమ్పియాద్విదిసార ప్రత్యయః సా
నభవతీతినాకమ్పిఅలాలా ॥ నశబైసహసుప్సపేతినమాసః ॥ ౧ ॥ చలనంకం
పనంకం ౫౮ ॥ ముదా ౬ అతినంతోషేణ, అప్రశిన్నతః, సః ౧౪ ధర్మపుత్రః
౫౮ పటుహృద్యశౌభాః-౫౮-పట్టిహృద్యాశౌభాయాసాంతాః ॥ ౧ ॥ అభత్రిషు

పటుస్త్రీశ్చనీరౌగనిభుజేపివ, సద్దానైతి ౧౦ త సప్రక్షీతి ౧౧ ఎతద్విశే
 షణద్యుతప్యాథకః పాగ్నోత్ అనంతసింధులహరీః ౧౨ అనేకనదీర్పురీః,
 తీర్థాన్ ౧౩ * గుహాంచితవదః ౧౪ గుహాసుత త్తదద్రిదరీమలంచితం అధి
 గతంచదంస్థానం యస్య సతథో క్తస్య * మనోజ్ఞం ౧౫ * అగవదం ౧౬ హీ
 మవత్సృజేశంజవంశి—ఇతివరత్ర*—*ప* ౬॥ మహీ॥ సురహితః॥
 వివరాత్ ॥ ౧౦॥ ౧౧॥ ౧౨॥ పటుహృత్ ॥ యశః॥ భాః॥ నాకం ప్రయాగవదం
 ౧౩॥ ౧౪॥ ౧౫॥—* మహీగడతస్సవీ* సురహితః ౨ దేవసహాయః * వివరాత్
 కల్యణోపేషచ్ఛిమ్ ॥ వివరం పక్షి రాజం గరుడమారుమ్యోత్యథకః తరస్సీవర
 పెగవా ౯ ॥ ౧॥ త రస్సీత వ్విరితో వేగీ ప్రజవీజవనోజవః *
 గుహాఞ్చితవదః ౫ గుహానదేవనేనాన్యాలఞ్చితవదః
 పూజితపాదః - గుహాగ్రహణం సర్వదేవప్రత్యుద్గమనోపలక్షణం * యశః

రిశధామాతీర్థాన్ మహీసురహితోవివరాత్తర
 స్సీవ్రితప్రాగుహాఞ్చితవదర్లపటుహృద్యకోభా
 నారమ్ప్రియాగవదమావముదామనోజ్ఞమ్ ॥ ౫ ౬॥

౬నరకాసుగవధశ్చితకీర్తిః * భాః ౭ దేహకాస్త్రీశ్చ, ఆప్తః ౮ * అహరీ
 శధామా-౯ * పటుహృత్ ౧౦, శః ౧౧ కృష్ణః * సద్దానైతి ౧౨ సత్రాం
 శ్రేష్ఠానాం దానవారీణాం ఆసురశత్రూణాం దేవానాం భవనైస్వగ౯వి
 ద్యమానానాం ఐభానాం గజానాం కపోలభీతైస్సశౌగ్రవైసకావైసమదగ
 ధైః సుబద్ధరాడీమ౯ యోయాసాంతాః * సప్తైతి ౧౩ సప్రక్షీణాం మరీ
 చ్యాదీనస్త్రమునీనాం హస్తమలైరవహృతానాం అవశేషాణాం కల్యాణ
 వారిరుహాణాం సువర్ణపద్మానాం సౌరభేణకామ్యైరమ్యోతీరౌధసీయా
 సాంతాః * ఆసప్తసింధులహరీః ౧౪ అనంతసింధోః స్వర్ణద్యౌమద్వాకిన్యాం
 చురీః పీఠాన్ * ముదా ౧౫ పీర్థ్యా * తీర్థాన్ ౧౬ * మనోజ్ఞం ౧౭ *
 ప్రయాగవదం ౧౮ వక్త్రస్తోయాగౌషజ్ఞోయేషాంతప్రియాగాః దేవాః
 తేషాం వదంస్తానం * నాకం ౧౯ స్వగ౯ * ఆప ౨౦ ప్రాప ————— * ౫ ౬

అ॥ రామశ్చిత్రకూటం । ధమకపుత్రః । కామ్యకవనం । కృష్ణః కృతపారిజాతావహరణః స్వగాత్మ తిసివృత్తౌ ద్విరకాంచాగమదిత్తాకద్యయేనకుశ

౬

౭

కేనాహ॥ ఉత్థ్థితి॥ మద్రాకినీతి॥ ఛవః ఉత్థ్థిపత్రైరథసంజు-లం॥ ఉచ్చసాలం॥

౮

౫

౧౬

౩

౯

౧౦

౨

సత్కుఞ్జరం॥ సః॥ హి॥ పురస్తాదీ ప్రకీర్తిః॥ శ్రీచారు॥ కామ్యకవనం॥ శ్రితపారి

౧౧

౪

౧౫

౧

౧౪

జాతః॥ భూభృద్వరం॥ వ్రభుః॥ అయాత్॥ భువి॥ చిత్రకూటం॥ మద్రాకినీమహీ-

౧౨

తసిన్ధుకళత్రైరత్నస్యన్తాధివానధరపాదవిభూషితాబ్జ-ం॥ స్ఫూరేభరాజభ

౧౩

వనైశ్చ పయోధరౌరుధా రైష చాతమహీషీకులభాగ ధైయం॥

౧౬॥ - , భువి ౧ భూమా , శ్రితపారిజాతః ౨ శ్రితానాం ౩

శ్రితానాం పారిజాతః కల్పవృక్షః ౪ శ్రితజనరక్షక

ఇతియావత్ ౫ పురస్తాదీప్రకీర్తిః ౬ పురస్తాః ఇన్ద్రగిషదీప్రకీర్తిః ౭ పృథుః

౮, సః ౫ రానుః ఉత్థ్థిపత్రైరథసంజు-లం ౧౬ ఉన్నతాః యోధాన్దినగర్జక

ఉత్థ్థిపత్రైరథసంజు-లముచ్చసాలం సత్కుఞ్జరం సహి పురస్తాదీప్రకీర్తిః ౧౧ శ్రీచారుకామ్యకవనం

మృగాః పత్రైరథాః పశిణశ్చైస్సంజు-లం ౧౭ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ఖల్లినాగర్జకైశ్చ

భూషేణశ్చరైః త్రిషు॥ పత్రైవత్రిపత్రగవతే పత్రధాన్తజాః ౧౯ సంజు-

లం త్రిషు పశుప్తవాచివ్యావైరస్తైః ౨౦ ఉచ్చసాలం ౨ ఉచ్చా ఉన్నతా

స్ఫూలావృక్షాదుస్తంభం ౨౧ ॥ ౨౨ ॥ సాలామత్స్యైరజపృక్షైస్తాకారము

మాత్రయోః ౨౩ సత్కుఞ్జరం ౨౪ సస్త్రపృశస్త్రావిద్యమానావాక్యై ర్ఘో

జాః ౨౫ త్రిచారు-౯ శ్రియాశోభయాచారురవ్యం ౨౬ కామ్యకవ

నం ౧౦ కామ్యం స్పృహణీయం కంజలం యత్ర తత్వవసం అన్యాయస్త్రింస్తం

౨౭ భూభృద్వరం ౧౧ వర్షతలైస్త్వం ౨౮ మద్రాకినీ ౧౨ మద్రాకినీ నామ కాచిన్న

దీనైవమహీతం పూజ్యం సింహాసముద్రస్య కళత్రైరత్నం భార్యమణిః తస్య

స్యన్తస్య ప్రవాహస్య ఆధివాసాస్థానభూతాః ధరాంభువయోమాంతైః పా

దైవర్యస్తవగ్యతైః విభూషితః ౨౯ అబ్జ-౩౦ అబ్జ-౩౧ శ్శేషం

తం॥ని॥కళత్రం॥ఐభాగ్యయోః॥ అధివాసఃపరిమళేవా సెవిననతావపి॥
 పాదోబుధ్నతురీయాంశైలప్రస్థస్తపర్యతావరణేకీణజే॥అవోగ్రనాటక
 విచ్ఛేదనభ్యాయాంయుధిభూషణే । సమీపేయావతేస్తా నేమతాపుత్సక్తివి
 హ్నయోః * స్ఫూరెతి ౧౩ స్ఫూరాఅధికాభిభరాజస్యగజత్రైప్రస్థభాశాభా
 యాసాంతాశ్చననగమానహస్యోదశన్ నీయాశ్చపయోధరాణాంస్తనా
 నాండరుభాదేఅధికభరణం ఈషదాతాఃకిచ్చేత్తా న్నాశ్చయామహిష్యః
 లులాలుప్రీతుస్తాంకులంబుద్ధ మేవభాగధేయంభాగ్యంయస్మింస్తంత
 తోత్తం॥ని॥పురుషాఃప్రచుభూయశ్చంస్పాకంభూయశ్చభూరిచ ॥ స్త్రీస్త
 నాజ్ఞావయోధర * భారాధిరస్యతిశయే॥సృపాకృష్ణీరైరభ్యోమహా
 ప్తీహావధీధి॥భాగధేయంమతంభాగ్యభాగప్రత్యాయయోఃపుమాన్*చి
 త్రకూటంగిరతదాగ్ధ్యంపవ్యతం*అయాత్ ౧౫హి ౧౬హి॥ప్రసిద్ధా—
 అస్యత్ర—*ప* పూర్వవత్ ॥ ౧౬ ॥ —, భవి ౧, శితపారి

శ్రితపారి జా తా భూ భృ ద్వ రం ప్ర భు ర యా ద్భు వి
 చిత్ర మాటమ్ ॥ ౧౭ ॥ మ ద్దా క్షి మహిత సిన్ధు క శ త్రి ర

జాతః*పుస్తకదీప్రసీదః ౩ * పోషుః ర * నః ౫ధమఃపుత్రః॥
 ఉద్ధిష్టిపత్రిరకనయాలం ౬ ఉద్ధిచ్చసాలం ౭ * సమ్యక్జ్ఞం ౮ ౯ భూ
 భృద్వం ౧౦ భూభృన్విఃపవ్యతైఃపరంక్రైస్య * చిత్రకూటంగంచిత్రాణాం
 ఆశ్చర్యాణాంయాంఆవాసం*ప్రీతానుగి, మదాక్షితి ౧౨మదాక్షిన్యాఃగ
 జ్ఞాయావమహితస్యనిష్ఠ రం త్రిరత్నస్యఋశ్యస్తఃప్రవాహస్తస్యఅధివా
 సస్యః సతేధరస్యగిరేహిమవతః పాదైః విభూషితాబ్జంస్ఫూరెతి ౧౩
 *కావ్య కవనం ౧౪ కావ్య కంనామవనం * అయాత్ ౧౫ *హి ౧౬
 —*అపరత్ర*—*ప॥ఉద్ధిష్టిపత్రిరకనయాలం॥౩॥ర ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ పు
 రందర దీప్రకితిః*శేషంప్రాగ్భుత్ ॥౧౮ ॥ —*శ్రితపారిజాతః ౧ స
 త్యభామావీద్యైతచ్చదనయాడస్తాతపారిజాతవృక్షః * దగదీప్రకితిః
 ౨ దరైశశ్శేనపాశ్చజన్యైనదీప్రకితిః*భాసురయశాః - పారిజాతహర

దానహిష్టుపరవిజయశ్శుభస్వనిముఖరితదిబ్బభిజ్యత్యథః॥ప॥భుః ३ ॥
 రకృష్ణఃపిభువి॥ఉత్థిఁడన్నతాఃభిద్గినః వైప్రింశికాఃయస్మింస్తత్
 వత్రరథసంజులం १ వత్రాణివాహనానిచరథాఃస్వస్థనాశ్చపత్రరథం ॥
 వ్యా ॥ సేనాశ్చ త్వాదేవద్యావః॥తేనసంతులం॥నివత్రంతువాహనైవ
 జేన్యాత్పక్షేకరపక్షిణాః॥ఉచ్చసాలం॥ఉన్నతప్రాకారం॥సంతుష్ట
 రం ॥ సద్దజం॥శ్రీచారు ౧౦ ॥ కామ్యకవసంగికామ్యంకాంక్షణీయం
 కంసుఖంయస్మింస్తత్వసంఉద్యానంయస్మింస్తత్॥పూభృద్వరం ౧౨రా
 జభిఃత్రైష్టం॥చిత్రకూటం ౧౩ చిత్రాణినానాయాపాణికుటానిగృహణే
 యస్మింస్తత్ ॥ని॥వాసఃకూటోద్వయోశ్శాలా ॥ మద్వాసీనిగిరమద్వాసీగం
 దైవమూతసిద్ధకళత్రరత్నంతస్యస్యందేనప్రివహజేనలధివాసధరఃపరి
 మళధగఃపాదఃఅంభుః॥యస్యసఃహరిఃవిభుఃయేషాంత్రైయదుభిఃఉపితా

తృత్యాధివాసధరపాదవిభూషితాఙ్గమ్ ।

స్వారేఖ రాజభవ సత్కృపయో ధర్మరుభారేషు

దాత్రమహి పీకులభాగధేయమ్ || ౫౮ || సశ్రీసు

బ్రహ్మచర్యమునకును సాక్షాత్తుడగుటకును నున్నట్లుగా గల
జోతమాతమే మనకు మనముగల యీ పరిస్థితిని దూరము చేయు
యొకటిగా ఉండును. ఇది భార్య లేని స్థితిలో ఉన్నప్పుడు మాత్రమే జరుగ
వచ్చును. అందుచేత భార్య లేని స్థితిలో ఉండవలెను. ఇది భార్య
లేని స్థితిలో ఉండవలెను. ఇది భార్య లేని స్థితిలో ఉండవలెను.

2 8 9 0

సశ్రీతిః * సఃశ్రీసుహృద్భక్తబక్రజాతిభాజవెన ॥ తతః॥ అశుగజ

3 2 03 2 02 00 02 2

శ్రీనాథజ్యోతిరీహః॥వనే॥కామముదా॥ఆగ్రసీతయా॥సుఖం॥రమణ్యా

౧౧ ౮ ౧౪

రమితః||స్వయా||అచరన్||౧౬ || —,తత్||౧౬||త్రహుః,గిరొశీసుహృద్య
 ప్రబకాగ్రిజాతిభే ౨ శ్రియాశోభయాన వృద్ధ్యానాంసుతరాం వనోజ్ఞా
 నాంస్తబకానాంగుచ్ఛానాంఅగ్నిణిశిఖాఃతేభ్యోజాయతఇత్యగ్రజాతి
 భాలత్యంతశోభాయస్తింస్తస్త్రిన్||ని||అగ్నింపురశ్శిఖామానశ్రేష్ఠాధికఫలా
 దిమః||అశుగః||స్తనా||౩||వాయుప్రభవేనః||వెన||వెన||వెన||ఉజ్జ్వలః||భాస్వరేమ
 న్దానిలాకంపితవృక్షఇతిభావః||వనై||అరణ్యే||కామముదా||కామం||నికా
 మంముత్సంతోషోయస్యాస్తయా||ని||కామస్త్యరేభిలాపేచకామంరెతో
 నికామయోః||అవ్యయతప్తభ్యనుజ్ఞా||యాం||కామ్యే||కామః||స్తృత||౧||పు
 మ||*||స్వయా||గస్తీయయా||*||రమణ్యా-౯-రమయ||త్రా||*||సీతయా||౧౦
 జానక్యావత్స్యా,మితః||౧౧||రంజితః || * ||సః||౧౨||రామః||*||లిలా||౧౩||కీదాః
 అచరన్||౧౪||కున్||౧౫||స,మఖం||౧౬||సౌఖ్యం||*||అరన్||౧౭||పా||౧౮||వ || వ్యా || ఋగ
 హృద్యస్తనబకాగ్రజాతిభేజవేనత||శుగజ
 స్తనోజ్జ్వల||లిలావనె||కామముదారసీతయాను

తి ప్రావణయోరిత్యస్తాల్లిట్ —*||అన్యత్||*—*||వశీసుహృ
 ద్||అ||స్తబకాగ్రి||జాతిభే||౪||౫||౬||౭||౮||౯||అ||కామముదా|| ౧||సీ||తయా||
 ౧౩||౧౪||అ||రం||ఇ||తః||౧౬||౧౮|| — * ||అశుగః||స్తనా||౧||అ||ని||ల||సం||భవే||న
 భీమసేన||స||జవే||న||౨||రం||హ||సా||*||అ||స్తబకాగ్ర||జాతిభే||౩||అ||స్త||ని||ర||స్తః
 పం||హృ||తః||బ||క||స్య||బ||కా||సు||ర||స్య||అ||గ్నిః||జ్యేష్ఠః||మృ||గా||సు||రః||మ||స్తా||త్తత్||అ
 స్తబకాగ్ర||జం||అ||త్య||స్తం||భా||య||స్య||తత్||అ||త||భం||అ||స్తబకాగ్ర||జం||చ||తత్||అ||తి
 భం||చె||తి||కర్త||ధార||యః||శీ||తో||ష్ఠా||ది||వత్స||మా||నః||క||హ||వ్వి||ర||క్షః||ఖ||గా||బ||కాః||శ్రీ||సు
 హృ||ని||ర||శ్శి||యః||వ||న||ల||క్ష్యే||గ్నిః||సు||హృ||ది||వి||మితే||తత్||అ||క్ష||వి||వ||య||ఇ||త్య||భః||*
 ఉ||జ్జ్వ||ల||౫||భా||సు||రే||శ||త||౬||వ||నె||౭||కా||వ్య||క||వ||నె||*||అ||కా||మ||ము||దా
 గ||అ||కా||మ||ప||ర||యే||త్య||భః||*||తయా|| - ౯ - * ||స్వయా||౧౦||ర||మ||ణ్యా||౧౧||ప్రి
 యా||ద్రా||వ||ద్యా||న||హ||లి||లా||౧౨||కీ||యాః||తి||భః||యా||త్రా||వ||భృ||తీః || ౧||
 లీ||లా||వి||లా||స||క్రి||య||యోః || * ||అ||చ||రన్||౧౩||సీ||గి||ర||గు||ణీ || * ||సః || ౧౪ || భవన్

ప్రత్యేకతరంగిణి-అలంకరయోగభేదః * సుఖం గతి ఇతః గతా ప్రాప్తః
 — అపరత్రీ * — * ప * ౧ | శ్రీమహాద్వయః | సుబకాగ్రజాతిభే || ౪ ||
 ౫ || ౬ || ౭ || లీలావనై || కామముదా || ౮ || ౯ || ఇతయా || ౧౦ || ౧౧ || ౧౨ || ౧౩ || ౧౪ || ౧౫ || ౧౬ || ౧౭ || ౧౮ || ౧౯ || ౨౦ || ౨౧ || ౨౨ || ౨౩ || ౨౪ || ౨౫ || ౨౬ || ౨౭ || ౨౮ || ౨౯ || ౩౦ || ౩౧ || ౩౨ || ౩౩ || ౩౪ || ౩౫ || ౩౬ || ౩౭ || ౩౮ || ౩౯ || ౪౦ || ౪౧ || ౪౨ || ౪౩ || ౪౪ || ౪౫ || ౪౬ || ౪౭ || ౪౮ || ౪౯ || ౫౦ || ౫౧ || ౫౨ || ౫౩ || ౫౪ || ౫౫ || ౫౬ || ౫౭ || ౫౮ || ౫౯ || ౬౦ || ౬౧ || ౬౨ || ౬౩ || ౬౪ || ౬౫ || ౬౬ || ౬౭ || ౬౮ || ౬౯ || ౭౦ || ౭౧ || ౭౨ || ౭౩ || ౭౪ || ౭౫ || ౭౬ || ౭౭ || ౭౮ || ౭౯ || ౮౦ || ౮౧ || ౮౨ || ౮౩ || ౮౪ || ౮౫ || ౮౬ || ౮౭ || ౮౮ || ౮౯ || ౯౦ || ౯౧ || ౯౨ || ౯౩ || ౯౪ || ౯౫ || ౯౬ || ౯౭ || ౯౮ || ౯౯ || ౧౦౦ ||
 రన్ || ౧౬ || — , తత్ర గిద్వారకాపురైః అశుకజనైః * బవెనః * సుబకా
 గ్రామిణీభేర సుబకైః సునైః * అగ్రాణాం శ్రేష్ఠానాం - యదా సుబకాః అ
 గ్రామిణీభావాయాం యాపాంతాపాంజాతీనాం మూలతీనాం భాగభావాయాం స్త్రీ
 స్త్రీ, ఉజ్జ్వలైః మృదులమాలతీమణ్డైః మణ్డైః జలజైః పృథ్వీమృతపరమందా
 నిలామోదితదిగస్తరభియావత్ || నిజాతిశ్చస్త్రసిమాలత్యాం చుల్యాం జాతీ
 భలెకులె, లీలావనైః ప్రమదావనైః, సుఖం ౭ యథాభివృత్తైః, చరన్ గనభృ
 రన్ * రస్మి అనురాగవాన్ * శ్రీమహాద్వయః గంధర్వభిః * సుఖం ౧౧ కృష్ణ
 కామముదా ౧౦ అత్యంతసంతోషేణ, ఇతయా ౧౩ పాప్రయా, స్వయా ౧౪
 ఖం రమణ్యారమితస్వయా చ రన్ || ౫౯ || కలికా

విభాసి నవకేసరాళిభాగళిమల్లికాస్తసుమనోభ
 రమణ్యగి ౫ రమయప్రప్రియారుక్తిణ్యారమితః ౧౬ రజితః * —
 ౫౯ * — * భక్తి మేఘవద్యతూన్వయా యతమువక్రమృతప్రథమం శ్లో
 కాభ్యాం కులకేసవస్త్రీప్రవహతూన్వయా వర్ణయతి || కలికే ౧౬ కేళితి ||

ప * కలికా విభాసి నవకేసరాళిభాగళిమల్లికాస్తసుమనోభరామృతః || సురభిం
 ౯ ౧౧ ౧౩ ౧౫ ౧౭ ౧౯ ౨౧ ౨౩ ౨౫ ౨౭ ౨౯ ౩౧ ౩౩ ౩౫ ౩౭ ౩౯ ౪౧ ౪౩ ౪౫ ౪౭ ౪౯ ౫౧ ౫౩ ౫౫ ౫౭ ౫౯ ౬౧ ౬౩ ౬౫ ౬౭ ౬౯ ౭౧ ౭౩ ౭౫ ౭౭ ౭౯ ౮౧ ౮౩ ౮౫ ౮౭ ౮౯ ౯౧ ౯౩ ౯౫ ౯౭ ౯౯ ౧౦౦ ||
 సతాం || అముం || అసెవత్ || ప్రభుం || సురభిః || సుచిః || సుచిరః || ఘనాగమః || క

శ్రీశిరూధరుడికస్తవపల్లవాళిః || పౌల్లసిపుష్కరకతపౌదతానవశ్రీ || ౫
 ౨

మీర్జగన్ధసహకారకకొరకాబుగతాటలచ్చదకదంబసడంబరాభః || ౧౩ ||
 , కలికేతిగళికాభిః కొరకైః విభాసి నాం విలసతాం నవానాం సూతనానాం
 కేసరాణాం వకుళానాం అశిభాజానాం మూహబుషా అశిమల్లి నాలశీ నాం భ్ర
 మరాణాం మల్లః శ్రేష్ఠా అస్మిన్ సప్త్యశిమల్లితేన అభిశ్రేష్ఠవతాకాంతేన ర
 మ్యేణ సుమనోభరేణ పుష్పాంతైః కేళి అదృశః అభ్యుతః || నికలికాకొరకాస్త్రీ

యాం||వకుళోమజ్జరీహృద్యః కేసరోదేవవల్లభః || వల్లభ్యారేరతిప్రియే||
 కాస్తంచారాస్త్రీతుయోషిప్రియంగ్వారువలెతునా||సుమనాగ్నిపుష్పమాల
 త్యోస్త్రీదేవబుధయోగ్యమాన్ || అయంపుష్పేబహుష్వేవ||భరోతిశయ
 భారయోః, శుభః||అమలః||సి||శుచిశ్శుద్ధసితగ్రీవశ్శృణ్ణరామాధవహ్నిషు||
 సురుచిరః||సుందరః||సి||సుందరంరుచిరంచారుసుషమంసాధుశోభణం, ఘనా
 గమః||రఘునాస్సంధ్రాః||సపుష్పాభివ్యర్థః- అగమః||పృత్యయోనసతథోక్తః
 ని||ఘనంస్యాత్తాంస్యతాశాదివాద్యమధ్యమనృత్యయోః|| నాముస్తాభ్యోఘ
 దాధ్యైః||మదిస్తారెలోహముద్గరే-త్రిపుసాద్వైద్యభేదాధ||అనోకహంకుట
 స్సాలిలవలాశీదుర్దుమాగమాః, కశే-శిరూధరుచిన్ద్రవల్లవాళిః||కంకే
 శిషుఅశోకమయాధరుచిన్ద్రశాఅవిర్భూతశోభాంకురావల్లవాళిః||కినలయ
 వత్తే||ర్యస్మిన్సం||ని||సి||శీంధ్రైవ్యజుర్-రేపిస్యాత్కంధళః||కదళీత్యసి||వల్లవో

రాద్యతః||సురభింసతామముమసేవతప్రభుంసు

రభిశ్శుచిస్సురుచిరౌఘనాగమః || * || కశే-శి

నావిటదేశేవ్యస్త్రీకినలయేఞ్చలేః||ప్రోల్లాసిపుష్కరశతహృదతానవశ్రీః
 ప్రోల్లాసిప్రస్ఫురత్పుష్కరాణామంబురుహాణాంశతమనెకంయేషుతే
 హృదాజలాశయానుస్మిన్తస్యభావః||ప్రోల్లాసిపుష్కరశతహృదతా-త
 యానవాహృద్యాశ్రీశోభానుస్యసః || ని || పుష్కరమంబునిఖేభేయుధి
 వాద్యముభేమదేసిధారాయాం-న్వీపేభేషజభేదేసారసత్తిర్థాహికరికరాగ్ర
 మ||జలాశయోజలాధారస్త్రాగాధజలేప్రదః, గంభీరెతిగంభీరగంధస్య
 ఉదారామోదస్యసహకారకస్యమాతస్యకొంకస్యకలికాయాఅజు-నదాన
 మీవస్థేనపాటలానామరుదానాంధదానాంపటానాంవల్లవానాంకదం
 బేనసమూహేనసడంబరాభః||సాడంబరశోభః||సి||గన్ధాగన్ధకామోదలేశేన
 మృన్దగర్వయోః|| అమీరతిసారభేనశ్యాసహయేనహకారకః || పాటలా
 పాటలౌస్త్రీస్యాదస్యపుష్పేపునర్జనా - అశుధాన్యపుమాన్వేతరక్తవ
 జే||పివాద్యవత్||*||దళంపరాంధవః||పుమాన్||కదంబంనికురుంబేస్యాత్మి

పసిద్ధాథకయోఃపుమాన్ ॥ ఆదమ్బరౌ ప్రీనంరంభః* సురభిః* వన న్తః॥
 సురభిస్సల్లకీమాత్మభిస్తు రాగాఃపుయోషితి- చమ్పకేచవన నైచచైత్రేజాతీభ
 లెపుమాన్-స్వణే* గంధోత్పలక్లీబంసుగన్ధి కాంతయో ప్ర్రీషు-విభ్యాతెనచి
 వెధీ రేపుమానైవనిగద్యతే* సతా-౯-సాధూనాం , సురభిం ౧౦ కామధే
 నుం* ఆముంగి* వ్రభుంగి* రామచద్ర)ంధమ* పుత్రం* కృష్ణం చలసే
 వతగ౩ అశిశ్రయత్ ॥—* అన్యత్ర—౩ వ* పూర్వవత్ ౧౩ కలికెతిగళి
 కాభిర్విభాసినాంనవానాం * కేసరాణాం* శ్విలా-నాం* అశిభాజః అశయో
 యాసుతాసాంమల్లికానాంత్యగశూన్యానాం* అన్తసుమనసాం* అగ్రీపుష్పా
 ణాం* భరణాదృతః॥ ని॥ సింహాశ్వయోశ్చ కేశమశ్విలై-కేసరౌ* ప్ర్రీయాం
 నా* గకేసరపున్నా గవకుశేమపుమానయం॥ మినేమృత్పాత్ర)భేదేచత్యగశూ
 న్యైచమల్లికా, సురభిః* ౨ సుగన్ధిః, సురుచిరః* ౩ ఘనాగమః* రపాంద్ర)వృక్షః, ౪

రూఢరుచిస్తవల్లవాళిప్రోల్లాసిపుష్కరశత్రు

దతానవశ్రీః | గమ్భీరగన్ధసహకారకకోరకాఙ్గ

శ్చైశ్చిరూఢరుచిస్తవల్లవాళిః * కంకెశౌజలకేశౌరూఢరుచిస్తవాలానజ్ఞా
 తాభిరతివ్ర)రోహావల్లవానాం* విటానాం* విలాసినాం* కామినాం* వాలిః* య
 స్త్రి* సః॥ ని॥ కొబ్ర)ష్టాత్పానిలాకా* గ్నిచిత్రధీరయకేషు-కంఠిరౌంబుసుభే
 క్లీబంతతై)వచకమవ్యయం॥ కళిలి* లాఘలహేతే, ప్రోల్లాసిపుష్కరశత
 హ్ర)దతానవశ్రీః * ౬ ప్రోల్లాసిపుష్కరశతేమవిలసదమ్బుజశతేమ హ్ర)దే
 షువద్భాకరేషుతానవస్యతసుభావస్య కాశ్యకస్యశ్రీః యస్త్రి* సః* శుష్కజ్జ
 లాశయైతియావత్ , గమ్భీరేతి* గమ్భీరగంధస్య* ఉద్భవరిమలస్య* సహ
 కారకః* సహాయః* కొరకః* అఙ్గః* సమీపేయస్య తస్య* సతః* మనోజ్ఞస్య* పాటలస్య
 పాటలీవృక్షస్య* భదకదమ్బేన* సదమ్బురాభః, శుచిః* ౮ గ్రీష్మః, సతాం * ౯ సు
 రభిః ౧౦ వ్రభుంగి, అముంగి, అసేవత ౧౩ —* అవరత్ర*—
 వ* పాగ్నిత్ ॥ ౧౩ ॥ కళికెతి, కళికావిభాసినా-నవకేసరాశిభాజాలశిమ
 ల్లినా-రానైససుమనసాం* మాలతీనాం* భరణాదృతః॥ ని॥ సుమనామాలతీజాతి

౧౧౨   సవ్యాఖ్యానే-రాఘవపాణ్డవయాదవీయచరితే-

సురభిః ౧ సుగంధః ౨ శుభిః ౩ నిమకలః ౪ సురుచిరః ౫ సురమ్యః ౬ కంకళేరూఢరు
 చీకన్దశవల్లవాళిః ౭ కంకళ్యాజలవిలాసేనరూఢరు దిండీశ్చన్నశోభః ౮ కన్దశా
 నాంశిలీంధ్రాణాంపల్లవానామాశ్శిగ్యస్త్రీ ౯ సః ప్రాల్లాసిపుష్కరశతహృద
 తానవశ్రీః ౧౦ ప్రాల్లాసిప్రస్ఫురత్పుష్కరమాకాశంయాభిస్తాః శతహృదా
 విద్యుతాయస్త్రీ ౧౧ తస్యభావప్రత్యతయానవశ్రీః రమ్య శోభః ॥ శంపాశత
 హృదాహృదీవ్యైరావత్యః క్షుణ్ణప్రభా, గంభీరైః గంభీర గంధసహకా
 రకరోరకాంతైః ఉదారామోదమిత్రకట్యభోత్సంకైస్తస్యద్భిః పాటలచ్ఛదైః
 రక్షదలైః కదంబైః సీమైః సడంబరాభః సాహృదశోభః ॥ ౧ ॥ నీపప్రియకదం
 బాస్తుకాలిప్రియ, ఘనాగమః రావషా సమయః, సతాం. ౯, సురభి, ౧౦
 , ప్రభుంగి, అముం ౧౨ రామం-యధిష్ఠిరం-కృష్ణంవ, అసేవత ౧౩
 సేవతేన్న

అథశరద్ధేమంతశిశిర

స త్పాటలచ్ఛదకదమ్బసృడమ్బరాభః ॥ ౬౧ ॥

స్వచ్ఛాత్మకోఽథససహస్యశిరోవ్యనేహకుష్టప్రభా

౯   ౧   ౨   ౩   ౪   ౫   ౬   ౭   ౮   ౯

మాన్వజాయతి స్వచ్ఛాత్మకృతిః ౧౦ వశస్వచ్ఛాత్మకః ౧౧ అథ ససహః ౧౨ శిశిర

౧౧   ౧౦   ౯   ౮   ౭   ౬   ౫   ౪   ౩   ౨   ౧

అపి అనేహః కుష్టప్రభామహిమసారసభేదకాశః ౧ విశ్వం ౨ వనాశయవదం ౩

౬   ౫   ౪   ౩   ౨   ౧

విదధత్ ॥ మనోజ్ఞభావాననాపృథలవల్ల్యురుసారశాలి ॥ ౧౧ ॥ —, అథ ౧
 ఋతుత్రయావగమానంతరం, కుందప్రభామహిమసారసభేదకాశః ౨ కు
 స్తస్యమాఖ్యసృప్రభామహిమా శోభాశయభవ ప్రభామహిమాయస్యః
 సారసభేదః పద్మవిశేషః పుష్కరికకొకనదాదిః కాశః చామరపుష్పాఖ్యత్వావి
 శేషశ్చయస్త్రిన్సతతోక్రః ॥ ౧ ॥ మాఖ్యంకుందం సారసలవక్షిభేదం ద్వాంక్షి
 బంసలిలపద్మయోః ॥ కాశశ్చామరపుష్పకః, విశ్వం ౩ నమస్తం, వనాశయ
 వదంరవిషసహృదయస్థలం, మనోజ్ఞభావాననాపృథులవల్ల్యురుసారశాలి ౪
 మనోజ్ఞభావానాంహృద్యవిలాసానాం అసనానాం ప్రియకవృక్షాణాం అవృ
 ధులానాంతస్సినాం పల్లినాం అతానాం ఉరుతా అధికేన సారైః స్థిరాంశేన
 శాలతేశోభతతితిథోక్తం ౧ విదధత్ ౨ కుష్టం ౩ నిస్తగ్ధకానస బంధూకప్రప్స

ప్రియకటేవకాః॥ని॥విశజ్జ-టంపృథుబృహద్విశాలంపృథులంమహత్॥వల్లితు
 ప్రతితిలకతా,నసహఃశిసహసాబలస-సహవతమానః॥ని॥ సహాబల
 జ్యోతిషిచపుంసిహేమస్తమాగయోః,శిశిఃశతతః॥ని॥ శిశిరోనామీమే
 సస్త్రియు తుభేదజడెత్తిః,స్వచ్ఛాత్మకః-స్వచ్ఛనిమకలఃఆత్మరూపం
 యస్యతత్కంజలంయస్మిన్సః ॥ని॥ ఆత్మపుంసిస్వభావేచప్రయత్నమనసో
 రసిధృతావపిమసేషాయాంశచ బ్రహ్మచోరపి,అనేహగం , అపిగిగశర
 త్కాలోపి॥ని॥ కాలోఽప్యోవ్యసేహపిసమయోపి-అముమసేవతేతితథోక్త
 సమృద్ధః—*అస్యత్ర*వర్ష ౧॥౨॥సః॥సహః॥ శేషంపూర్వవత్ ॥౧॥
 —,అథగి కుద్దప్రభామహిమసారసభేదకాశః॥కుద్దప్రభామాఖ్యశోభా
 అమాఅశ్రీ కాయేనతేనహిమేతహిసేనసారసానాం అరవిష్టానాంభేః
 నాశఃయస్మిన్తత్కంజలంయసుతాః-యద్వా-హిమేనసారసభేదకాసర

మహిమసారసభేదకాశః॥విశ్వంవనాశయవ

దంవిదదస్త్రనొత్తభావాసనావృణులవల్ల్యరు

సిజ్జేగర్హదయాఃఆశాదితఃయస్మిన్సః,విశ్వం౩వనాశయవదంర బలా
 ధాన్యలంబితటాకాధారకక్షేత్రం,మనోజ్ఞానావసనావృణు లవల్ల్యరు
 సారశాలిమనోజ్ఞానావస్యమనాహరత్వస్యఅసనాఃస్థానధూలాః అవృణు
 లావృణుశాఃవలింబలసఃపావవస్తఃపకావృత్త్యధఃబయోపభేదః ఉరుసా
 రాఃఅతిక్రీడాశాలయఃకమాయస్మిన్స్తత్తథోక్తం ॥ని॥ ఆననంకుష్ఠాక
 సుగంధేరేయాత్రానివర్తనే॥బలంగన్ధరసేరూపేష్టామస్త్రాల్పనైస్యయోః
 విదధత్-స్వచ్ఛాత్మకఃశిస్వచ్ఛరూపః,శిశిఃశతతః,సః, సహఃగంహే
 మస్తః,ఆనేహగి,అపిగిసమయోపిఅముంఅసేవతేతిసమృద్ధః—*అవర
 త్ర*—*వర్ష ౧॥౨॥సః॥సహః॥ శేషంపూర్వవత్ ॥౧॥—,అథగి,కుద్దప్రభామ
 హిమసారసభేదకాశః॥ కుద్దానాంప్రమృతాంప్రభాయాః కాంతైఃమహి
 మ్నఃప్రభావస్యసారణితిశయేనసభేదాఃసవిశేషాఃకాః మూరుతాఃయా
 సుతాఃఆశాఃవిశాఃయస్మిన్సఃవిశ్వం౩, వనాశయవదంరప్రమదవసమధ్యప్ర

తనయాభూపుత్రీసీతాయస్యసః*ధమా=ప్రః*సుకృతసుహృత్ * మాన
 వాలబృతిః*మనువంశ్యాలచారః*అసారరామః, సుమనోనుతదుప్ర
 దభూరమ్యో*సుమనోభీషమై*దేదైశ్చనుతానాంస్తుతానాందూ)దాం
 వృత్తాదాంకల్పతరూదాంచపదభువామూలప్రదేశేనరమ్యేహృద్యే*మం
 దాకీనీకాస్తాభే ౬ మన్దాకిన్యానద్యావియద్దన్తయాచకాంతామనోజ్ఞాఅభా
 యస్యతప్తిక్, కవలాలయాఽకేనవాయనావిలాలయాచచ్ఛలయా, ఉత్క
 లికయాగడన్నతయాకలికయాకూరకేన*పద్మాకరేణ-౯-లక్ష్మీకరే* || ౧||
 క్రమాత్సంఖ్యాహస్తీనిందోనిః*ధిప్ర్యాహంతరాహీషుఅజ్ఞేశాశ్లేశి)
 యోవద్దంక్షిదేవుంస్యప్రియాంప్రియాం, సరీలావనేం సలిలంసవిలా
 సంలవనంకన్యమూలసలైరాత్మగతుంయస్మాత్తస్తి*లాఢ్యే౧౧ఉపలా
 లసీయః*మధువశ్రీభాజి ౧౨ మధుమైశ్యంక్షైశ్రీభాజిశోభావతి * నన్దనె

శ్రీభాజిమంచాకీనీకాంతాభేకవిలోలయోత్కలిక

యావద్భాకరెనన్దనే!లాఢ్యే౭సానుమనోనుతదు

౧౩హవఃకరేదెనోద్యానెచ|| ౧|| నన్దనంవాసనోద్యానెనుతేహవఃకరే
 త్రిషు,తత్త్రి౧౪నిత్రకూఢః*సవిహ్నతిః౧౫సవిహరిః*న౯౧౬భవః*సు
 రభోత్సరీ ౧౭ సురస్యభావంసురతాదెవప్యమెవఉత్సవోస్యాస్తీతిసురతో
 త్సపీ*బభూవ౧౮అభవత్సవగ౯దెవభవచిత్రకూఢరామోన్యవసవిదితి
 భావః||తథానాక్షంరామాయణేనుభగ్నిశ్రీకూఢరామోన్యవసావమో
 గిరిఃయస్త్రిన్వసతికావశ్యంకురేదభవనన్దనే—అస్యత్రీ*—*౯*||౧౧||
 సుమనోనుతదుప్రదభూః||గమ్యే||౧౪||౧౯||—ఉదూభతనయః౧౬త్సన్ననీ
 టః*మానవాలబృతిః*మానవానాంవృణాంలలబృతిః విభూషణం*
 సుమనోనుతదుప్రదభూః*శోభనంమనఃహృదయంయస్యాస్సాచనుతాచ
 దుప్రదభూః*ద్రా)వదీయస్యసః*అసారధమా=ప్రః*ధర్మస్యసుహృత్ధ
 మాపుత్రీ*మధువశ్రీభాజి౬ భ్రమరశోభామపితవః*మన్దాకీనీ కా
 స్తాభేఽసరిదీశవదానీలే, విలాలయగనానాంకంపితయా, ఉత్కలికయా

ఉత్పాద్యమన్త్యైర్వాః పద్మా రేంఁ శోభాయాతరే * సలీలావన ౧౧౭
 క్రియరతుఁడేలాత్మేగిఅభినవనీయే, ౧మ్యేగి౩వననె ౧౪ * తత్ర ౧౫
 కామ్యవననెనవిహృతిఁగ౬౭౭౯ ౧౭, సురతోత్సవీగ౮ దేవతోత్సవవా
 న్ * బహువర్ణ—* అవశ్ర—* వ * ౧౧౩ ॥ మధువః ॥ శ్రీ భాజ
 ౬॥౭॥౮॥౯॥౧౦॥౧౧॥౧౨॥సుమనోసుత ద్రుపదభూరమ్యోనః ॥ లీలావన ॥
 ౧౬॥౧౭॥౧౮॥౧౯ ॥౨౦॥ —, ఉద్భూతనయఁగిఉన్నతః పూతానాం ప్రా
 జనాం నయః సయనం సంరక్షణం యోనః ॥ పూతం ద్విదాపిశాచాదోజస్తా
 గ్గిబంధిషూచితే ప్రాప్తే విద్రేస మేనశ్యేచేవయోగ్యవైతతనా * మానవా
 లజ్ఞా ౧౨ మాశ్రీ రేవనవాఅలజ్ఞాతియః స్వసః * ధర్మా ప్రా ౩ పుణ్యస
 ఖిః తత్ర ౪ ద్వారకాయాః * సుమనోసుత ద్రుపదభూరమ్యోనః సుమనోసుత
 స్య పురస్తుతస్య ప్రాః పారిజాతస్య వదభువాపూలస్థలైః స్యే సుస్థైః శ్రీభా

వదభూరమ్యో సలీలావనే ధర్మా ప్రస్తురతోత్స
 వీనవిహృతిస్సన్తానవాలజ్ఞాతిః ॥ ౬౪ ॥ వ్యాసా

జిహ్వస్థాపి, లీలావనై క్రిడావనై, మన్దాకినీకాన్తాగ౮హస్తానికాన్తస్య
 సముద్రస్య అపహామ్యస్య తస్మిన్, కవిలాలయా - ౯-కేజలవిగ్ధమనా
 వయః పక్షిణః-కపిభిరబంధితా లయతరళయా, ఉత్పాద్యమన్త్యైర్వాః పద్మా
 రేంఁ శోభాయాతరే * కపిపుమాకామ్యోన్యేకానాం ప్రా ౩ పుణ్యస
 ఖి-వ్యాసేభవీనేతుస్త్రీస్యాత్పురూః శ్చబంధవీణే ౬ త్స-౦ కా యాప ఉ
 లికానైవహేలాతరగ్గయోః కపిస్తనె ౧౨ అనన్తరై, వద్మా ౧౩ క్రిడాత
 టాకేని ॥ వద్మాకరస్తటాకోస్త్రీకాసారస్సరసీనరః, సవిహృతిః ౪ కవిహః
 రః, ౯౯ ౧౫ వ్రశస్త్రః, సః ౧౬, అసౌగంధికృష్ణః, మధువః ౧౮ మధుమధ్యంపి
 బలీతిమధేవస్థా, సురతోత్సవీగ౮సభువనక్రివోత్సవీ, బహువర్ణం ౧౦ సైత్ర
 వనస్తమధుద్రుమరైత్యుపశేషేషుపుంసిమధుశబ్ద- ౧౨ దేవ్యంబునిదుర్ధమకరనై
 త్తేద్రీమద్యమాస్తవస్త్రీ ॥ సురతంస్యాత్పురూవన దేవత్వేసురతాస్త్రీ
 యామ్ — * ౬౪ * — రామోముని జనముఖా ప్రాక్షసోపస)

వంశికమృతత్ప్రిభానయారయోవధాయకృతప్రిజ్ఞో దణ్డకావనమభజ
తాఅజుకనాదుర్యోధృతద్రావణవస్తా) ఐహరణాద్యసహమానస్తజ్జగీష
యావాసాపదిప్రసంక్రాంతాహిమాచలభగవంతచంద్ర) చూడమిద్ది
శృతవస్త్రైః కృష్ణః నారదమభావ్యచిత్తవృత్తాంతోబాహుసుస్యస్వపుత్రీం
ఉపాంతశ్చస్వస్వస్థైః జనభ్యాశ్చైత్రైః ఖాయామాయా. బలైవదావరకా
నగరాదానీతే అరుధృజ్జైః జ్ఞాతృతం ప్రాద్యుమ్నిం నాగపాతైరావే
ప్ర్యోబుకధ్మతోనిజయా. శోచితపుంపృతిస్తాత్మతైతచప్రతిపాదయతి॥

౨౧ ౨౨ ౧ ౨౦ ౨

వ్యాపాదిః పః వ్యాపాత్ అసాశ్చ శస్త్రం విబుధమునిముఖాత్ అదభత్
౨౩ ౧౭ ౧౫ ౨ ౩ ౬

సాగరశ్రీః రక్షోదోషానుషణ్ణాత్ సః వసుమతిబలః ద్రేయతః అష్టిం
౪ ౫ ౧౬ ౮ ౧౮ ౨౫ ౧౦

హిమాద్రాః కై అసా బత్తజాతప్రకృతవరిభవం నెతుం ఆటె
౧౯ ౯ ౨౪ ౨౬ ౧౪ ౧౧ ౧౨ ౧౩

వగ్గతా తద్దాధః క్షణం తాతరత్ అచలయన్ సతేరవః వృత్త
దాసాద్యబిష్టవికబుధమునిముఖాదాదిధన్వా

దరశ్చిరక్షోదోషానుషణ్ణాత్ సమసుమతిబలా

పాపం ౨౬॥-జిహ్వుః గయశీలః సింహాద్వైజుః సైతేరీ, మనుమతిబలః ౨

మనాః సూర్యపుత్రస్య వతిబలమివ బలం యుగ్మః ౧॥ వసుః కాశ్యవమాని

న్యాం మద్రై బిహ్నుశే ౨౯॥ శస్త్రైః ౩ వైశ్వజ్ఞాహిమాద్రైః ౪

తుషారగిరౌ ౫ కై ౫ శిశిలః ౧౦) ౧౬ నరణం. అదభత్ శిశిలః తతో

క్షిరత్యరణః కిబి ౮ బువాన్ స్యుధః ౯ అతిశోభః ఆటె ౧౦ అజ

వృత్తా శ్శబదకాశ్యజనత్ ౧౧ సోవృత్త-వృంశితవః ౧౨ సుకృతం శృ

త్రసాపం ౧౩ వృశ్శబదకాశ్యజనత్ ౧౪ పంశ్చంశ్చ అచలయన్ ౧౫ శ్శిరయన్

॥ నివృత్తం వద్యదాత్రై సింహాద్వైజుః సైతేరీ ౧౫ అసా, ౧౬ రామః, ౧౭

క్షోదోషానుషణ్ణాత్ ౧౮ కై సాంశ్చ సానాందోపగ్యమునిజనకదనరూ

పావరాధస్య అనుషణ్ణాత్ వస్త్రైః ఆత్మజాతప్రకృతవరిభవం ౧౧౮ ఆ

త్తనాజీనానాం జాతేన మూహితృతం ప్రకృతృప్రసృతం వా వరిభ

పంధర్షణం || సి|| ఆత్మజీవేభ్యతాదేహాస్వభావేవరమాత్మని|| ఉత్పన్నభూ
తయోజాతంత్రీమబృందేపుంసకం || కృతంయుగలమర్థేస్యాద్విహితే
హింసితేత్రిపు|| అనాదరఃపరిభవఃపరీభావస్త్రీసీగ్రియా|| ప్రకృతంప్రస్తు
తేక్ష్మైత్రిపుస్యాదభిధేయవత్ || ప్రసంగాత్ ౧౯ప్రవాత్ ప్రసక్తాను
న కకథనాత్, విబుధమునిముఖాత్ ౨౦ విబుధానాం సర్వజ్ఞానాం మునీనాం
ఋషీణాంముఖాత్ పదనాత్ || మునిలక్షణంతు|| నివృత్తస్వతత్త్వజ్ఞఃకామ
కోధవివజ్జితః | ధ్యానస్థోసిహ్రియోదాస్తప్రత్యుత్పత్త్యామోము
నిః|| వ్యాహత్ ౨౧విస్తరాత్ || సి|| వ్యాసానావిస్తరమువౌఠసాద్య ౨౨
జ్ఞాత్వాప్రశ్నత్వేతియావత్ || సాదరశ్రీః ౨౩ అవరంభయమెవశ్రీఃతయాన
హితస్సకదత్తాభయస్సచ్చిత్త్యథః, భంగవతాం ౨౪ భజనతోభావంనా
శం|| సి|| తరక్లేరోగభేదచభజ్ఞఃఖండేపరాజయే, నేతుం ౨౫ ప్రావయితుంరా

ధేయో ౨ జ్ఞేగింహిమాత్రైః | కేసా బల్యాత్తజా
తప్రకృతపరిభవం నేతుమాజ్ఞేప్రసక్తాత్తుజ్ఞా

తసాహంతుమిత్యథః, అచరత్ ౨౬ చచార — || అన్యత్ర ||
— || పక్ష౨సాదరః|| శ్రీరతుః || దోషానుషంగాత్ || ౯ || మనుం|| అతిబలః
౧౨|| ౧౩|| ౧౪|| ౧౫|| సాబల్యాత్తజాతప్రకృతపరిభవం || కేషంప్రాగ్వత్
౨౬|| —, దోషానుషంగాత్ ౧దోషస్యద్యూతయావప్యానుషంగాత్ సమ్య
న్భాత్, సాబల్యాత్తజాతప్రకృతపరిభవం ౨౭సుబలస్యావత్యంప్రీసాబలిగాం
ధారీతస్యాః|| అత్తజాతైఃపుత్రైః || ద్యౌర్భాదినాదిభిః || ప్రకృతంఽచితంపరిభ
వందుర్యాతహేళనద్రాపచీచగ్రహణ వస్త్రావహరణాద్యవమానం
ధేర్యాత్ ౩ ధీరభావేన, అజేరయుద్ధస్యప్రసంగాత్ ౪ ప్రసక్త్యాభ
జ్ఞవత్ ౫నాశం, నేతుం ౬గమయితుం, సాదరః ౭, సాభిలాషః, శ్రీర
తుః ౮శ్రియంవిషయంసమృదంరక్షితేశ్రీరతుః|| కర్మణ్యైః || అతిబలః ౧౦ ||
తుంగాభః ౧౧ వృత్తపోషం ౧౨ || అచలయత్ ౧౩ || సః ౧౪ || జిహ్వుః
౧౫ లభానః || విబుధమునిముఖాత్ ౧౬ విబుధానాంకవీనాం మునీనాంఋ

పీఠాంచముఖాత్ శ్రేష్ఠాత్ || ౧ || విబుధాసురవండితా ముఖంతువదనము
 శ్రేష్ఠతామై ద్వా రాఘ్యపాయయోః , వ్యాసాత్. ౧ కి సత్యవతీసుతాత్ *
 మనుం ౧౨ మంత్రండుపదిష్టం * ఆసాద్య ౧౯ పాత్ర్య , హిమా ద్రేః ౨౦
 హిమవస్పర్శతస్య * కే ౨౧ శిరసి * అంఘ్రిం ౨౨ * ఆదధత్ ౨౩ సన్ ౨౪
 పాదెనతప్తన్ సన్నిశ్యథః , సత్ ౨౫ ఉగ్రం * తపః ౨౬ తపస్యాం * అచర
 త్ ౨౭ అకరాత్ ఇపే — * అచర త్ర * — * ప * ౨౮ సాదరశీః || అక్షో
 దోషానుషంగాత్ సమనుమతిబలః || ౯ || ౧౦ || ౧౧ || ౧౨ || అసౌ బల్యాత్ బాత
 ప్రకృతవరిభవం || ౧౩ || ౧౪ || ౧౫ || ౧౬ || ౧౭ || ౧౮ || ౧౯ || ౨౦ || సత్తపోవృత్తపోషం ||
 ౨౧ || — , సాదరశీః ౧ సాదరాససత్కారాశ్రీః రుక్తి యస్యసః ౨ సమను
 మతిబలః ౩ సమీచీనా అనుమతిః అనుజ్ఞాయస్యసః బలః రామః యస్యసః || ౧ ||
 అనుజ్ఞాప్యాదనుమతిః శాపీనెందుపూణిమా, సత్తపోవృత్తనపోషం ౩

భోధజ్ఞవత్తామచరితచలయంత్యత్తపోవృత్త

సతాంతిబుద్ధ్యత్తయోః తపశీలయోః పోషంపోషణం, అచలయన్ ర దృఢ
 యత్ , తుంగాభః ౨ ప్రకృతః ౩ , హిమా ద్రేః ౪ , కే ౫ , అంఘ్రిం ౬
 ఆదధత్ ౭ , విన్దః ౮ ప్రేతః , అసౌ ౯ అహరిః , అక్షో దోషానుషంగాత్,
 ౧౦ అక్షో దాదశలాదమ్పాయః బాణాసుసుతాయాః అనుషంగా
 త్సంయోగాధైత్యం || ౧ || అక్షో దోషానుషంగే || ఉషాబాణసుతారాత్ర్యో
 నానోషల్యగన్ధ్యయోః అణిగర అమస్యవత్తగన్ధ్య అవత్యంపుమాక అజిః
 పాత్ర్యమిన్ద్రో అసిరుద్ధిశస్యః బల్యాత్ బాతప్రకృతవరిభవం ౧౩ బలేః బలి
 చక్రవర్తిః ఆత్మబాతేనతైః బాణాసురైః ప్రకృతం విహితం పరిభవంతి
 రసాకం సాగపాశబద్ధం || ౧ || బలిః పూజోపహారేణ రైః తైత్వా వైరే
 విస్మయప్రసక్త ౧౪ ప్రస్తావనయా, విబుధమునిముఖాత్ ౧౫ విబుధమునైః
 నారదస్యముఖాత్ వ్యాసాత్ ౧౬ విస్తరాత్ || ౧ || విస్తారో విగ్రహో వ్యాసస్సతు
 శబ్దస్య విస్తరః * ఆసాద్య ౧౯ జ్ఞాత్వా తస్య భజ్యవత్ ౨౦ సాశం నేతుం ౨౧ అచర

శా. ౧౧ చరితచాన్ ప్రకృత్యశ్శాన్ = ————— ✽ ✽ ✽ ————— రామోమా
 గాన్ నీతాం నాశుం షి స్సక్తిం విదాన్ - చాస్త్రం స్వశాం దదత్తాం | అజుక నాస్వ
 తపోశ్శాన్ | అశ్రున్ శ్శాన్ బాధా నాం మహావాచరామాభావశ్శాన్
 ప్రమదానాన్ శ్శాన్ గాం నానా దానమప్రాప్తీత్ | కృష్ణో బాదానుంచాశ్శాన్
 ౦   ౧   ౨   ౩   ౪   ౫   ౬   ౭   ౮   ౯

గీతాంశములు || విరాధ అనుబంధమునకు వర్తించుట ||
 ౧౦   ౫   ౭   ౧౪   ౧౫   ౧౫   ౧౩
 అభిమాన స్వరూపిణి అభిమానమునకు అర్హులగుటకు ప్రయత్నించుట ||
 ౧౧   ౪

[illegible][illegible]

౧౨౨ నవ్యాఖ్యానే-రామవపాణ్డవయదవియవరితే.

కాపిచ-నా నైకాభోన్మశజ్జితే ౩ స్వేనాత్తనాశజ్జితలసురభిసన్నిధౌ*
 పరంరకేవలం*తపానైతవసః అనైనావిషయ*అభియతిఅభ్యాగచ్ఛతి
 బుధారభూదారవరేః బుధారాఅసురభూదారవరేవరాహశ్రేష్ఠేవిష
 యోనిభూదారవోత్రిభూవయోః*వశోణితస్య*పాతరి-౯-అబాణే
 ౧౦ *అక్షి ౧౧స్యధత్త ౧౨హస్తముద్యుక్తౌఽభూః*తిథావః—*అవర
 త్ర—శివ,ప్రభా*ఇరాధేయబలా వ కాంకే*వరస్తవః॥అనై (శేషం
 పాగ్వత్)౧౩॥—వరస్తవఃగత్రుతావనః*సంకృష్టః*స్వశజ్జితే ౩
 సుతరామభీతే*ఇరాధేయబలావకాంకే*ఇరాధేయవాచః*అధేయంవిధే
 యంవాన్వశ్యంబలంనైన్యంఉపకారకంసహాయంయస్యతస్త్రి॥సీ ఇరా
 వారిసుగాధూమిధారతీషునిగద్యతే*బుధారిభూదారవరే*బుధారిభూ
 దారైషుఅసురభూపేషువరే*పంశోణితస్య ౬వరస్యత్రైవస్యశోణితస్య

రవరే ౭క్షి పాతరిన్యధత్త బాణే వరశోణితస్యసః॥

౬౬॥ముదానిరుద్ధైప్రమదాథకాదోషేమూకే

శోణితపురస్య*పాతరి౭రక్షితరి*అనైరసమిపె*అభియతి-౯అభిషేచయ
 తి*ప్రభాగంపిభా*దాదేగంబలిసుతృఅక్షి౧౨దృష్టిన్యధత్త ౧౩స్యద
 ధాత్వాదాసుమద్రక్షితితిథావః॥వంశస్థవృత్తం॥అక్షి౧౩ముక్తం—*౬౬
 *—౨॥ సీతామవహృతవతివిరాధేరామః॥మాయావరాహవినుధావతి
 తీరాతయాపిణిభగవతివంద్యమాశౌలజ్జనః॥శమ్భుసహాయచాదాసురభ

గవాక్యస్థశ్చకౌపేవాస్త్రంముమోచెత్సహ ॥ముదేతి ॥ *వ*ముదా ॥

౪ ౩ ౧౧ ౧౦ ౬ ౧ ౧౨ ౧౪

నిరుద్ధైప్రమదార్థదోషే॥అమూకే॥అవివేకే॥వలిభువి॥అథాఉగ్రా॥కృధా

౧౩ ౫ ౭ ౧౬ ౯ ౨ ౧౫

విరాధేరభసాత్॥విభిన్నేన్యధాత్॥సవాణీశవరే॥అయం॥అస్త్రం॥౧౬
 —*అథగలనవైరం*అయం॥రామః*ప్రమదాథకాదోషే ౩ ప్రమదా
 థకః॥సీతావిషయః॥దోషః॥అవరాధాయస్త్రైతస్త్రి॥నిజశతపంసీతామవ
 వెశ్యవలాయమానశతృభాః॥ని॥అర్థః॥ప్రకారేవిషయవ్యవహారప్రయోజ

నెలిభిదేయధనేశస్త్రే వస్తు హేతునివృత్తిః || దోషస్యాన్యద్దోషణేపాపే
 దోషారాత్రాభుజేపిచ నిరుద్ధరనివారితే || నిరుద్ధస్సంహృతేరుద్ధే రభసాత్
 ౫వెగాత్ || నిరుభసావెగహర్షయోః || వలిభువి ౬వళీనాండవరేభాణాం
 భుపిస్థానెడదరే || ని || వలిగ్వళీచాప్యవరరేభాచామరఽన్ధయోః || గృహదారు
 విశేషేవజరాన్విళ్లభవర్తన - తథాదైత్యప్రభేదెవకరపూజోపహారయోః
 విభిన్నైశికతైర్విదారితే || ని || భిన్నమత్యభవచ సెన్దతెదారితేస్ఫుటము
 దారాన్వోషేణ, నవాణీశవరే - వాణీశస్యశారదావతేబ్రహ్మణోవరే
 ణానుగ్రహేణసహితే-సంస్మృతకాపావసానసంస్మృత్యత్యభవః || అనివెకే
 గంధ్యత్యాకృత్యవివేచనహితే || అమూకే ౧౧ వాచాటే || ఉగ్ర ౧౨
 కూరైః || విరాధే ౧౩ రాక్షసే || శ్రుధాగిరకొపే || అస్త్ర ౧౪ అభిమం
 త్రితచాణం, న్యధాత్ ౧౬ నిచఖాని || ని || కొవక్రోధామహారోషప్రతిఘా
 రుటుగ్రాధాస్త్రియా || ఆయుధస్తుప్రహరణంశస్త్రం ప్రహాస్త్రియాం
 ౬వివెకేవలిభువ్యథోగ్ర || శ్రుధావిరాధే రభసాన్వి

— అన్యత్ర — || వ || ౩ || మూకే || ౫ || ౬ || ౭ || ౮ || ౯ || అవిరాధే || ౧౧ ||,
 ౧౨ || ౧౩ || సః || వాణీశవరే || ౧౪ || ౧౫ || —, అధగ, వాణీశవాణీశాణవాన్
 వబయోభేదః ధనురారోపితశరః, సః ౩, ఆయుర అజుః సః, వలిభువి
 ౫ బలిభువిఆశ్రమభూమా, అవివేకే ౬, ప్రమదాథదోషే శిప్రమదెనగ
 ర్వేణలర్థస్యతపఃప్రయోజనస్యదోషః విఘ్నః యేవతస్త్రికః, మూకే ౮ వ
 క్తుంకో) తుంచాక్షమేఘావాలెనురే, ముదాహమేణ, నిరుద్ధగంసం
 హృతేనలి, కుగ్రాగిరోషేణ, అవిరాధే ౧౨ అవిష్కృతమనస్తాపాత్ ||
 ని || అధివ్యకసనతాపయోః, రభసాత్ ౧౩ వేగాత్ హమాః చ్చ, విభిన్న
 గరసన్దతెప్రత్యక్షీభూతే, ఉగ్ర ౧౫ శివ, శవరే ౧౬ శబరేవ్యాధే, అస్త్రం
 ౧౭, న్యధాత్ ౧౮ || ని || కిరాతశంభూశబర — అవత్ర || వ || ౧ ||
 అనిరుద్ధే ౩ || అమూకే ౫ || ౧౫ || ఈశవరే || ౧౭ || ౧౮ || —, అధగ, వాణీశ,
 || సః ౩ || ఆయుర, అనిరుద్ధే ౫ ప్రద్యుమ్నసుతేశముదా ౬ || ప్రమదాథక

౧౨౪   సవ్యాఖ్యానై-రాఘవపాండవయోదవీరువరితే

దామె శి ప్రభుదంధనామెవారాండవారితీవ మహాభద్రదాడమాచార
సుతామెచ్యుతస్థితతో కైసరికి కుర్రారయమాచరిరాధే- -అవిరూపు
తమనస్తాపాత్ హెనోఃభనాత్ గంహాపాత్ శిభిన్నె గివియు
కైశునివెకెగలవేకానితేలచూకెగి వానాలోడగెగి క్రులై
కుదిల లేగిల ఈశురై ఈశై నశమృతాన శశై ఈశురై హెనుకశ్య
ర్థి, బలిభువిగి మహాబలిభుతై బాదాసురై, - శ్రుంగిశ్యధాత్ గిరము
మాచ|| వృక్షమువారీ || అష్టగుంతుక్తం ————— || ౬ || ————— రా
మోవిరాధంహ త్యాచిత్రీమునై రాశ్రమం ప్రాప్యతేనసంస్తుతః || అజు
నఃకిరా- -పక్షేగధగన తావినినా నుదిరం నియుజ్య శిజగార్జీవపహారై
శినిశ్చిన్నస్య గ్నిస్థానం ద్రమాశేరను గ్రహవిహయోధాత్ శ్రుణ్ణః
త్తచాను భావిసరాధివాన్ముఖంభక్తంబలిసుతమవలాక్యస్వరం- జ్యోము
త్వాద్య సంతస్యవైభవ్యైరాణాపారిణశ్రావాణశంభునాపాంత్యితశ్చై
భిన్నైశ్చరాత్మనాణీశబరై యమశ్రుమ్ || ౬ ||

బాపూబాబా డౌ స నా శ్చ స్తద్ధ ద త ను య శో భా వి రా

9 02 x 3

విశ్వయతి॥ బాహుళ్యతి॥ ❀ ❀ ❀ బాహు॥ బాహుసనాత్॥ సన్॥ దధత్॥ అత

8 03 0 F 0.9 0X 1

సుశుశోభాః॥ ఏరాధే॥ అయసారా॥ వ్యాధేః॥ డిధాపరాధే॥ యధి॥ పటుః॥

08 05 00 03 00 RF 01

అధికం || వ్యాప్తవాదే || జ్వ-స్య || ఉక్తి || హేతౌ || ప్రసాదాత్ || సః ||

٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦

వదం॥ఉరు॥ముచః॥స్వాత్మభాజః॥శివస్య॥స్తోత॥స్య॥ఆత్రైః॥ఇతిస్య॥

2 3 4 5 6 7

ప్రభుః ॥ అమి ॥ గసాత్ ॥ పాకం ॥ ఆహ్లా ॥ విరస్య ॥ ౩౬ - *

అనునారోగితమైనశుభావస్థ విధినానారోగేష్టాచాఖ్యాఽభుజోద

ధర్మవిభక్తి, అతనుయశోభాఃర అతను అనల్పేయశోభాసోక్తి ప్రభా

హౌయన్యసఃశనన్ ౫ ప్రశస్తఃవటుః ౬ సమధః ప్రభుః ౭ శనః ౮ రామః
 *వ్యాధః-౯-విశిష్టాధేఃజ్వరస్య ౧౦తావస్య ౧౧| రోగభేదజ్వరస్తాపే
 , హేతౌ ౧౨ కారణే , ఉధావరాధే ౧౩ శ్చతాగస్తి ౧౪| అగోపరాధోమ
 స్తుస్సౌత్ , ఉగ్గే ౧౫ కూరై, విరాధే ౧౬ రాక్షసే, యధి ౧౭ య
 ధే, బాణాసనాత్ ౧౮ బాణస్యకరస్యలసనాత్క్షేవణాత్ ౧౯| అననంక్షే
 వణేక్లేబంపుంసిస్యాజ్జీవకద్రుమే, అధికం ౨౦ భృశం , వ్యాప్తబాధే ౨౧
 ప్రాప్తావద్రవెనతి ౨౨| సిషేధదుఃఖయోబాధాస్త్రియంవాపుంసికథ్యతే,
 ప్రసాదాత్ ౨౩ ప్రాణస్వాప్త్యేన ౨౪| వ్రసాదోఽనుగ్రహేకావ్యగుణ
 సావిద్యప్రసత్తిమముదః ౨౫ నిత్యానద్వాన్ , ఇతస్య ౨౬ ప్రవన్నస్య, సావి
 త్కళాజః ౨౭ సుతరాంతత్కళాజః బ్రహ్మవిదః , శివస్య ౨౮ మజ్జితాత్మక
 స్య ౨౯ | స్త్రీబేళివంభద్రసుఖోదకేమద్రవ్యేత్రిమస్యాద్ధిరితేతువుంసి- శివా-

థేయసారావ్యాధేరూధావరాధేయధివటుర
 ధికంవ్యాప్తబాధేజ్వరస్య | ఉగ్గేహేతౌప్రసాదా

భవేదామలకీభవానీహారితీనక్షుఫలాస్యగాలః , అత్రైః ౨౪ అత్రినామ్నో
 మహామేః , ఉరు ౨౫ మహత్ , వదం ౨౬ అశ్రమః, అప్తః ౨౭
 ప్రాప్తస్సన్, సాత్ ౨౮ అనురాగాత్ , వరస్య ౨౯ శ్రేష్ఠస్య, ప్రోత్తి
 స్య ౩౦ స్తుతేః, పాత్రం ౩౧ అహః ౩౨| పాత్రింతుభాజనయోగ్యసు
 వాదౌరాజమన్త్రిణి - తీంద్వయానైరైమత్రేద్రవిణేచ్ఛగద్యతే, అజు
 క్తి ౩౩ అభూత్ — అన్యత్ర* — *వశ ౪|| అతనుయశోభావరాధేయ
 సారావ్యాధేరూధావరాధే ౫ ఉరుముదః ౬౧ || అత్రి || ఈరిశస్య
 ౬౨ —, అతనుయశోభావిరాధేయసారా ౬౩ అతనుఅధికంయశఃకీర్తికం
 భావయతిప్రాప్నోతీతిఅనుతయశోభావిరాధేయఃకణఃయేనసః. పాంఃబ
 లంయయోస్తోతధాక్తౌ, బాహూ ౨, దధత్ ౩ , కణజయ వర్యాప్తబా
 హుబలకాలిభిభావః, వటుః ౪ - వభుః ౫ , సః ౬ అజుఃనః, రూధావ
 రాధే ౭ కృతాగసి- అజుఃనకరస్యలక్ష్యేవరాహేనమకాలబాణసిపాతన

శలవరాధ్య ॥ ౧ ॥ యంధంజాలేప్రసీద్ధవః, జ్వరస్యరమనస్తవస్య , హేతా
 ౧-నిమిత్తే, ఉగ్రే ॥ ౧౦ ॥ మహాదేవే వ్యాధే ॥ ౧౧ ॥ కిరాలే, యుధి ౧౨ ॥ నియు
 ధే, అధికం ౩ ॥ కే-అధివిధక్త్యథా ౨ ॥ వ్యయాభావః శిరసీ త్యథాః ॥ చా
 తాసనాత్ ౧౪ ॥ చాపాత్ గాఢీవాత్ ॥ ౧౫ ॥ ధనుస్సాపాధస్యశరాసంకోదన్త
 కార్తుకం ॥ వ్యాప్తవాధే ౧౫ ॥ జాతప్రణేసతి, ఆత్మ ౧౬ ॥ అజ్ఞానైషయేతి
 ప్రసాదాత్ ౧౭ ॥ అనుగ్రహేతి ॥ స్వాత్మభాజః ౧౮ ॥ నిజాకృతజుషః ॥ ప్రమధ
 గణస్త్రాయమానస్య ఉమయాసహస్యపభారూఢస్య ॥ ఈరితస్య ౧౯ ॥ ఉచిత
 స్య, ప్రోత ॥ స్య ౨౦ ॥ అపరాధప్రవస్యరసాత్ ౨౧ ॥ సారస్యాత్ ॥ ఉరుముదః ౨౨
 అతః, నోవస్య ॥ శివస్య ౨౩ ॥ శమోః ॥ వదం ౨౪ ॥ చరణం ॥ ఆప్తః ౨౫ ॥ సత్ ౨౬
 శః, తాగతస్సత్ ॥ వరస్య ౨౭ ॥ అభిప్రస్య ॥ వప్రసాదస్య ॥ పాత్రం ౨౮ ॥ యో
 గ్యః ॥ అపి ౨౯ ॥ — జలవరత్ర ॥ — ॥ ప, ౨ ॥ సందర్శ ॥ ఆతనుయశోభా

శ్లో ప ద ము రు ము ద స్సాన్తిత్తభాజ శ్చి వ స్త్యప్రోత్సాన్తి
త్ర తి తస్య పు భు ర జ ని ర సా త్పా త్ర మూ ప్రోవ ర స్త్య!

ఇరాధేయసారాంశాద్భిః పీఠావరాధే (శేషంసమః) ౧౯—, యుధిర
జ్యేష్ఠాదాసనాత్ ౨ బాంస్య అనుస్య అసనాత్ తిరసాగ్రాత్ మేతోః ఊ
ధావధే ౩ సంజాతవస్త్రతదధకం యోధ్యోగీయోవత్ ఊగ్రైర ఈశ్వరై
జ్యోత్స్నాః ౪ ధ్యేః ౬ జ్వగరోగస్య ప్రశంసః * హేతా ౭ ప్రష్ఠరియధా
క్షంభాగతే విద్రావితేభూతాః డెబ్యస్త్రుత్రిశిరాస్త్రిపాత్ మహాదేవప్ర
యక్తోసాఘాః రూపాంభీవణితే, అభిః ౮ భృశంజ్వలచాభే ౯ ప్రా
ప్త్యోగే దబ్యేభాస్త్రైః మోహితచనతి, అతనుయశోభాగం అతసవః అ
వల్బాః ౧౦ శాంసీభావయయోస్తాః ఇరాధేయసారాగి ఇరాయాంభువి
అధేయః అభాసంయోగ్యోభ్యాని సారంబలంయయోస్తాతథోక్తాయద్వా
అతనుయశోభాగం ఇరాధేయసారావిత్క్రంపదం, అతనుయశోభిః అవివక్త
తే అధేయః వక్త్యః సారోయయోస్తా, బాహుగంహస్తా * సందధతగి ౩

పంచభృత్ శత్రుముదఃగర అతినంతో మాణిక్యవదంగః జగత్ప్రాణంచ శుభ్ర
 ప్రఃగః ప్రాప్తః అశ్వినోపస్యవదంగ స్థానమా ప్రతివాః పటుఃగః ప్రభుః
 గంధః గంధః, రసాత్ ౨౦ అనురాగః, అత్రి ౨౦ బాణే, ప్రసాదాత్
 ౨౨ అనుగ్రహేణ పావిత్ర భాజి ౨౩ సుత రాంయన్మజుషః॥ ౧॥ అత్తాయ
 త్నోధ్యుర్బుధిస్సవిభావాబ్రహ్మవత్సవశివస్య శరశ్శరీతస్య ౨౪ గవి
 తస్య శరస్య ౨౬ ముఖ్యస్యస్తోత్రస్య ౨౭ పాత్రం ౨౮, అజినో బాణాను
 రగత్యార్థం శివేనానుసీత ఇత్తిర్థః॥ స్తద్ధరావృత్తం॥ అక్షణం తూక్షణం॥ —
 ౨౯ — అ॥ రామః కృతమస్తుం శరణాగతం జనున్మనంరక్ష్యతననూ
 యానత్యుతయా సీతయా శరభజ్ఞాశ్రమం॥ అయన్మనః పరమేష్వరాత్పాశు
 పతాస్త్రానాసాద్యపురుషాతామాతస్త్రివిప్లవం॥ కృష్ణః షషాసరుద్ధా
 ౩౦॥ స్వస్తో నిరుద్ధేన బలేన తేన సతోషయాగా

౩

శ్యాంసబలాద్వారకాంచ జగామ త్యాహస్వస్త్రాక్షః॥ వశస్వస్త్రః॥ అని
 ౧ ౨ ౩ ౪ ౧౪ ౬ ౧౧ ౮
 రుద్ధేన॥ బలేన॥ తేన॥ సతోషయా॥ అగాత్॥ అననూయయా॥ ఇతః॥ వధ్వా
 ౧౨ ౧౦ ౩ ౯ ౧౩
 సః॥ ధామ॥ అదృతయా॥ అపదేవద్విట్సింహరంహః॥ శరభజ్ఞదేశం॥ ౧౪॥
 శుభ్రనిరుద్ధేన ౧ అనంహ్యతేన, బలేన ౨ కాకేన జయంతే॥ ౧॥ స్థాత్యరామ
 కృత్యైస్యోమబలం నాకాకసిరిణోః॥ స్వస్త్రః ౩ స్వఃస్వగం త్రాయతేరక్ష
 తీతతథోక్తః - జయంతస్యయువరాజ్యం త్వయేన స్వగత్యైవ వానిత్య
 థకః॥ లేనర అత్రిణా॥ సతోషయా ౪ సహషయా॥ అననూయయా ౬ త
 త్పత్నాశ్చ అదృతయా ౭ మాల్వాజ్ఞర గభూషణాదిభిః శత్రుతయా॥ వ
 ధ్వాగజాయయా సీతయా సహా॥ ౧॥ వధూజానయా స్మషాస్త్రీచ॥ శుభ్ర
 దేవద్విట్సింహరంహః॥ అపతం దేవద్విట్సింహరం ను శత్రుశ్చైస్తానాం
 రంహః॥ వెగోయేన తత్తతోక్షం॥ ధామ ౧౦ తేజః ఇతః ౧౧ ప్రాప్తః॥ సగం
 రామః॥ శరభజ్ఞదేశం ౧౩ శరభజ్ఞమునరాశ్రమం॥ అగాత్ ౧౪ అగచ్ఛత్,

గీత ౧౪ నవ్యాఖ్యాన-రాఘవపాండవయోధవీయచరిత్ర

నిమ్మరుత్తరపద్యాఘృతజవహభకుంజరాః-నిరహాకాదూళలనాగా
 వ్యాఃత్రంసిశ్రేష్ఠాథగోచరాః—*అస్యత్ర*—*వత్ ౧౨ ఆప |
 దేవద్విత్యింహరంహశ్వరభంగదేశం | ౧౪ | —*అనిరుద్ధేన
 అనివారితేన , బలెన ౨-నైన్యనప్రమథగజేన* సతాషయా ౩ అజాన
 నియధకౌశలవిలాకనసంతుప్తయా * అనసూయయా ౪ గాండీవేననిజవ
 ల్లిభశిరఃప్రహతా-ర్యపితస్త్రిస్త్రీష్యాకరహీతయా*అదృతయా ౫ సాద
 రయా || ౧ || అదృతౌ సాదరాచితౌ*వధ్వా ౬ ఉమయాసహితేనతిశే
 షః ౭ తేన్వతి శివేనస్వస్త్రిః ౮ శౌభనమస్త్రంపాశువతరియస్యసః - త
 ద్దత్తాస్త్రైశ్చత్యథః * సః-అజానః * ఇతః ౧౦ ఆస్తాత్ * అగాత్ ౧౧
 హిమవతస్సకాశాత్ || ౧ || తైలవృక్షేనగావగౌ * దేవద్విత్యింహరంహశ్వర
 భక్తదేశం ౧౨ దేవద్విత్యింహనాంఅసురవరాణాంరంహశ్వరాణాం వేగవ
 త్పాతానాంభంగదఃనాశకఃఈశఃప్రభుఃఇంద్రఃయస్యతత్ , ధామ ౧౩

దనసూయయే తః | వధ్వా స ధామౌదృత యా వ దే
 వ ద్విత్యింహరంహశ్వర భక్త దేశమ్ || ౧౪ || స తా

స్తానంస్వకం*అవగరిజగామ || ౧ || ధామదేహెగృహేరత్నైస్తానేజస్త్వ
 వృధావయోః—*అవరత్ర*—*వత్ ౪ || సతా | ఉషయా || ౧౩ || వ
 దే|అవత్ || ద్విత్యింహరంహశ్వరభంగదేశం | ౧౪ | —*స్వస్త్రిః ౧ శౌ
 భనంఅస్త్రంబృంభణాదికంయస్యసః * సః ౨ హరిః * బలెన ౩ రామేణ*
 తకారవతకమానెన.- బంధాద్విమోచ్యానీతేనైత్యథః ౪ తేన ౫ అనిరు
 ద్ధేన ౬ పాద్యుమ్నినా * అనసూయయా ౭ సంతాపేణ * అదృతయా ౮
 శూణితయా * ఉషయా-౯-వధ్వా ౧౦ స్తుషయాపిసహితేశేషః * ఇతః
 ౧౧ బాణపురాత్ * వదె ౧౨ గృహేగరి * ద్విత్యింహరంహశ్వరభంగ ౧౩ ద్వి
 వశ్యతృవఎవసింహః కేసరిణఃతేహారంహసాంవెగానాంశరభంఅష్టపా
 దం || ౧ || హింహరిశ్వరభౌష్టపాత్ * దేశంగరిగదసంజ్ఞంఈశంప్రభుంకృ
 ష్టేనబం,అవత్ ౧౪ బిభ్రత్ అవతరనైకాథః, ధామ ౧౫ ద్వారకాన

గరంః అగాత్ ౧౭ పా) విశత్ ॥ ౧॥ గదాభ్రాతవిర్హ్వా స్వ్యాదామయేచా
యుధేగదా ॥ అస్త్రం ప్రకారణేచాపేకరవా శేనపుంసకమ్ ॥ —*
౬౯* — అ॥ వర్షాప్రతపసంశరభజ్జతావసంస్వగభజనాయాహ్వ
యతుమంతరిక్షమాగతవంతంమఘవస్తర రామోదూరతోఽభివాదయతు
మాజగామ॥ అర్జునోభగవతస్సప్రసాదంత్రోతుకామాయనిజపిత్రేణ్ద్రావ్య
ఆత్మనఃపాశుపతలాభంకథయితుంతి॥ దివమానసాద ॥ కృష్ణోనిజతాతాయ
వసుదేవాయస్వవిజయంవక్తుముత్సుకోద్వారవతీమయాసీచ్ఛేత్పాహ ॥ శభే
౨ ౬ ౪ ౭ ౧౦

తి॥ —* వత్త - సః ॥ భాష్పదే ॥ తత్ ॥ విభాసమానం ॥ ఉపాస్యమానం ॥
౯ ౮ ౫ ౧ ౩ ౧౫ ౧౩
విబుధైః ॥ ఉదారైః ॥ ఆరాత్ ॥ విసితః ॥ ఆయం ॥ ఉపాసదత్ ॥ స్వం ॥
౧౨ ౧౧ ౧౪

తాతంజయంతస్య ॥ నివేదయిష్యత్ ॥ ౧౫ ॥ —, విసితః ౧ ప) శ్రియాన్వి

స్పదేతత్రవిభాసమానముపాస్యమానం
విబుధైరుదారైః ॥ ఆరాద్విసితాయముపా

తః ॥ ౧॥ వత్తః ప) జేయోనిభృతవిసితప్రశ్రితాస్సమాః ॥ సః ౨ ॥ ఆయం ౩
రామభద్రః ॥ తత్ ॥ రశరభం గాత్రమే ॥ ఆరాత్ ౫ దూరైః ॥ ౧॥ ఆరాద్దూరస
మీవయోః ॥ భాష్పదే ౬ భానాంసక్షతా ॥ ఇం ఆస్పదేస్థానే-భే ॥ ౧॥ ఆ
స్పదంస్థానకృత్యయోః ॥ విభాసమానం ౭ విరాజమానం ॥ ఉదారైః ౮ చ
తురైః ॥ ౧॥ ఉదారోదాత్యచూహతోదకక్షిణేవ్యభిధేయవత్ ॥ విబుధైః ౯
దేవైః ॥ ౧॥ విబుధౌసురవండితౌ ॥ ఉపాస్యమానం ౧౦
సంసేవ్యమానం ॥ జయంతస్య ౧౧ పాకశాసనః ॥ తాతం ౧౨ జనకంజం
ద) ౧॥ ౧॥ తాతోఽనుకంఘేపితరి ॥ స్వం ౧౩ ఆత్మానం ॥ నివేదయిష్యత్
౧౪ అభివాదయిష్యన్నిత్యభః ॥ ఉపాసదత్ ౧౫ సమీపమాగచ్ఛత్
—* అన్యత్ర* —* వ ॥ సభాస్పదే ॥ ౧౨ ॥ జయం ॥ తస్య ॥ ౧౫ —,

విసితః ౧ * అయం ౨ జయః * తత్ర ౩ స్వగే * సభాస్పదే ౪ సభా
 స్థానైసుధమాకాయాం * విభావమానం ౫, ఉదాతైః ౬ మహద్భిః ఋషిభిః *
 విబుధైః ౭ సురైః * ఉపాస్యమానం హస్తం ౮ ఆస్త్రియం * తాతం ౧౦
 ఇంద్రం * తస్య ౧౧ ఇతరయా పితృశృంభోః * జయం ౧౨ విజయం, నివేదయి
 వ్యన్ ౧౩ జ్ఞాపయి వ్యక్ సన్ * ఆరాత్ ౧౪ సమీపే * ఉపాసదత్ ౧౫
 — * అపరత్ర * — * వ * పూర్వవత్ ॥ ౧౫ ॥ — * విసితః ౧ * అయం
 ౨ కృష్ణః * తత్ర ౩ ద్వారకాయాం * సభాస్పదే ౪ అస్తానభువి * విభావ
 మానం ౫ * ఉదాతైః ౬ * విబుధైః ౭ విద్యుద్భిః, ఉపాస్యమానం ౮, స్వం
 ౯ తాతం ౧౦ వసుదేవం * తస్య ౧౧ బాణాసురస్య * జయం ౧౨ స్వక
 కృకజయనం * నివేదయి వ్యన్ ౧౩ సన్ * ఆరాత్ ౧౪ * ఉపాసదత్ ౧౫
 — * ౭౦ * — అ ॥ అథ రామశ్శరభంగవ్యక్ తేన శ్శక్యస్త్రాన్య
 శ్శ్రీమత్యతేన దత్తం వైష్ణవధనురాధత ॥ అజ్ఞానానిజపాశుపతాస్త్రం

స ద త్వం తా తం జ యం త స్య ని వే ద యి
 వ్యన్ ॥ ౭౦ ॥ స్వ ఘ్నే ౭ థ త స్త్రి న్ను ది త స్వ

లాభాదివృత్తాంతమింద్రాయనివేద్యస్వపాండవ్యజ్ఞాన్వశీం వివశయన్తే
 సనిపాతకవచకాలకేయాసురవధాయాభ్యధికతాభూత్ ॥ కృష్ణోబాణః జ
 యకథాంస్వపిత్రే విజ్ఞాప్యదుష్టనిగ్రహశిష్టానుగ్రహభ్యాంద్యావాభూమి

౩ ౧ ౨

నిభయోతసుతేతిచకథనుతిస్సస్థనిభిః * వ * స్వఘ్నే ॥ అథ ॥ త స్త్రిక్ ॥

౧౦ ౫ ౬ ౭ ౪ ౧౧ ౧౨

ఉచితస్వప్నతః ॥ మహీసురాణాం ॥ హితం ॥ ఎవ ॥ మాగే ॥ సః ॥ కుష్మ

౮ ౯ ౧౩ ౧౪ ౧౬ ౧౪

యోనేః ॥ స్వరయాత్ ॥ వితస్వన్ ॥ మానాయ ॥ కొదండం ॥ అధాత్ ॥ వరేషు ॥

౧౬ ॥ —, అథ ౧ ఇంద్రనిగ్రహమనంతరం, తస్త్రిక్ ౨ శరభంగమునా, స్వ

ఘ్నే ౩ స్వగే ౪ ఘ్నేతి - నిజశరీరముగ్నానిపాత్యస్వగే తేన సతీతిభావః ॥ చ)

సన్నేస్వగః తస్యథః - మాగః ౪ పథి - మహీసురాణాం యాచాన్త
 కానాం * హీతం ౬ ఏవః అనుకూల్యమేవ - స్వరయాత్ ౮ స్వస్యపమ్భి
 మేణ * వితస్వన్ ౯ కుర్వన్ - ఉదితస్వవృత్తః ౧౦ కథితనిజపితృవాక్యపరి
 పాలనవృత్తాస్తః ॥ ౧౧ ॥ ఉదితౌగదితౌద్ధౌత * సః ౧౨ రామః - కుమ్భయోనెః
 ౧౩ ఘటజన్తనః అగస్త్యాత్ సకాశాత్ ॥ ౧౪ ॥ కుంభయోనిరగస్త్యైష్వా
 ద్వసీష్టదౌ ॥ ఇయోఃపుమాన్ . మానాయ ౧౫ పూజనాయిత దాజ్ఞాపరిపా
 లనాయ ॥ ౧౬ ॥ మానస్త్రీణాంకోవభేదేకైవ్విచిత్రాన్మతావపి-మానంప్రమా
 ణేవ ॥ స్థాదాపూజాయాంకథితల్లపుమాన్ - పరేషు ౧౭ పరేఉత్తమాభివసః
 బాణాయస్యతత్ - కొదణ్డం ౧౮ ధనుః - అధాత్ ౧౯ ధృతవాక్ ॥ ప్రవాని
 త్యథః - అన్యత్ ॥ - వశః ॥ మహీసురాణాం ॥ ౧౦ ॥ కుంభయా
 ఉన్ ॥ స్వః ॥ అయాత్ ॥ ౨౦ ॥ అథ ౧ అనన్తరం - స్వస్థైః ౨౧ దివస్థితై - తస్మిన్
 ౩ ఇద్వై ॥ ఉదితస్వవృత్తః ౪ విజ్ఞాపితనిజపాశుపతలాభవాతః ॥ మహీ ౫ ఉత

వృత్త మహీసురాణాం హీతమేవ మాగః ।

సకుమ్భయోనె స్వరయాద్వితస్వన్తానాయ

వీ*స్వః ౬ నాకై*కుంభస్త్రీంఉవశీం ॥ ౧౧ ॥ పావకుత్సేషదర్శేషుకృవ్య
 యంస్త్రీధరాస్త్రీయోః*భయంసాస్తర్యేణ ౧౨ ఉన్ ॥ హీనై*మాగః
 ౧౩ వితస్వన్ ౧౪ ౧౫ ఏవ ౧౬ మోహయన్నిత్యథః * సః ౧౭ అజు
 నః*సురాణాం ౧౮ దేవానాం * మానాయ ౧౯ సమ్మననాయ*అయా
 త్ ౧౯ శుభావహదైవాత్ అగ్నేః*హీతం ౧౯ ప్రాప్తం ॥ వ్యా ॥ హీగరా
 వితిధాతోః*మణిక్యః ॥ ౧౧ ॥ హీతంపథ్యైగతేవృత్తే*కోదణ్డం ౧౮ గాడ్డీవం
 *పరేషు ౧౯ శత్రుషుకాలకేయాద్యసురేషువిషయై*అధాత్ ౨౦ అసు
 రవధాయోదయస్త్రై-త్యథః - *అవశత్ర* - ౨౧ వశః ॥ మహీసురా
 ణాం ॥ ౧౦ ॥ భయోనై ॥ ౧౧ ॥ మానాయః ॥ దణ్డం ॥ ౧౨ ॥ - అథ ౧ *
 స్వస్థైః ౨౧ ధనస్థైః ౨౨ వ్యస్థై*తస్మిన్ ౩ వసుదేవతాతై* ఉదితస్వవృత్తః
 ౪ కథితవానిజయకథః*మహీసురాణాం ౫ యాచాన్తకానాం * హీతం

ఓసుఖంఃపరేషుః శత్రుషుఃదణ్డంశశీతుణం , వితన్వన్ ౯ , ఏవ ౧౦
సః ౧౧, మానాయకః ౧౨ శ్రీవతిః , అయాత్ ౧౩ శుభవిధానాత్ *కుం
౧౪ భువం, స్వః ౧౫ స్వగళంచ, భయోనె ౧౬ భయేనభీత్యా ఊనెరహి
తెనిభఃయె * మాగ్ ౧౭ * అధాత్ ౧౮ అకరోత్ — * ౭౧

— * ౭౨ || అథరామన్యలత్తుడోగోదావరీతీరేనాసాయవజ్ఞువటిం
యయా | అజ్ఞానఃకాలేశేయవిజయాయెన్ద్రరథమారుహ్య హిరణ్య పు
టంజగామః కృష్ణోయుధిస్థి రణోహవాతోరాజసూయయాగదశశానాయెం
ద్ర ప్రస్తపురంబలభద్రేణసహగచ్ఛ దీతిదప్రతిపాదయతి || సహసేతి ||

౫ ౧౨ ౪ ౬ ౩ ౧ ౭ ౧౦
* వ * సహసా || అనుగోదం || అమితః || సదా || ఆయుధైః || అథ || రక్షిణా || హరిర
౨ ౧౪ - ౧౭ ౮ ౧౬ ౧౫ ౧౧ ౯
ధోజ్జ్వలః || వరైః || స్వబలాహః || ఆపత్ || అనుజెన || ధామ || తత్ || సః || వరస్త

౧౩

వః || జవరసత్వసమ్భృతం || ౧౭ || —, అథ ౧ అగస్త్యవీతీణధనుగ్రహణా

కొ దండ్ల మ ధా త్వు రె షు || ౭౧ || స హ సానుగో

ద మ మి త స్స దా యు ధై ర థ ర ఖీ ణా హరిరథో

వంతగం, వరైః శ్రీష్టేః, ఆయుధైః ౩ ప్రహరణైః * అమితఃరఅధికః,
సహసా౫బలెన || ౧ || సహబలంసహమాగః, సదా౬సన్విదా , రక్షి
ణా౭పాలయతా, అనుజెన౮భ్రాత్రీలత్తుణెనసహవరంతవః౯శత్రుతా
వనః, హరిరథోజ్జ్వలః౧౦హరయఃశ్యామాశ్వాఃరథేయస్వసఃహరిరథఇం
ద్రఃతద్వదుజ్జ్వలః|| ౧|| ఆఖండలోహరిరథఃఖండవోవలనూదసః|| ౧౧
రామః* అనుగోదం౧౨గోదాయఃగోదావర్యాఃసమీపే|| ౧|| గోదాగో
దావరీసద్యాం* జవరసత్వసమ్భృతం ౧౩ జవంవెగంరాంతిగచ్ఛంతీతిజ
వరాఃతేచతేనత్రావఃజంతవశ్చతైఃసంభృతంపూణః|| ౧|| సత్వంద్రవ్యై
షి శాచాదావ్యవసాయస్యభావయోః . గుణప్రాణబలస్వాస్తవస్తాస్వస్త్రీ

తుజస్తుమః, స్వబలాహం ౧౪ శోభనాయాః అబలాయాః ప్రీయస్సీతా
యాః అహం నివాసయోగ్యం ॥ ౧ ॥ ప్రీయోపి దబలయోషాః తత్ ౧౫
మనోజ్ఞతయా వ్రసిద్ధం, ధామ ౧౬ వంచవటీస్థలం, అవత్ ౧౭ అవావ
వ్యాప్తవ్యాప్తావత్యస్తాత్ క త్కరి లుక్ - ౧౮ ది త్యాన్వై ర క్—
*అస్యత్ర—*వ*సహ ॥ సానుగః ॥ దమం ॥ ఇతః ॥ ౬ ॥ రథరక్షిణా ॥
౧౦ ॥ అపదనుజేన ధామ ॥ ౧౫ ॥ అవరజసత్వసంభృతం ॥ ౧౬ ॥ —, నదా
౧, దమం ౨ ఇందియని గ్రహం, ఇతః ౩ గతః ॥ ౧ ॥ దమస్తు దమధేదండేదా
మేదమనెవ్రమాన్, పరైః ర, ఆయుధైః ౫, సహ ౬, హరిరథోజ్జ్వలః శిహ
రైః ఇంద్రస్య రథేనయా నెనఉజ్జ్వలః, రథరక్షితా సారథీ నామాతలినా,
సానుగః ౭ సానుచరః మాతలిదీప్తియ ఇత్యథః, వరం కవః ౧౦, సః ౧౧ అ
జానః, అజవరసత్వసంభృతం ౧౨ అజస్యబ్రహ్మణః వరసత్వేన అనుగ్రహ
బలేన సంభృతం సంపాదితం, స్వబలాహం ౧౩ స్వస్యాత్మనోబలస్యవరా
జ్జ్వలనిపతైః ॥ స్వబలాహం మాపదనుజేన ధా

మతత్వవరస్తపోజ్జ్వలసత్వసంభృతమ్ ॥ ౧౭ ॥

క్రమస్యాహం సందృశం-స్వాస్యదురానదమిత్యథః *తత్ ౧౪ పాతాళ
లోకే ప్రసిద్ధం దనుజేన ధామ ౧౫, దనుజేనానాందైత్యేవ రాణాం ధా
మ హి రణ్యపురం, అవ ౧౬ పాప్రవాన్—*అవశత్ర*—*వ*
౨ ॥ అదమమితః ౬ ॥ హరిః ॥ అభిఉజ్జ్వలః ॥ ౧౦ ॥ అవత్ ॥ అనుజేన ధామ ॥
౧౬ ॥ వరం ॥ తపోజవరసత్వసంభృతం ॥ ౧౮ ॥ ... , అథగద్వారకాధిగమా
నస్తరం, అదమమితః ౨ దమేన దాన్త్యామితాః స్వల్పాః దమమితాః-నవిద్యంతే
దమమితాయస్యసః-పర్యాప్తతపోభిరేవలభ్యత్యర్థః, నదాసంతతం,
పరైః రలాకోస్తరైః, ఆయుధైః ౫ సుదశనాదిభిః, ఉజ్జ్వలః ౬ విరాజ
మానః, సానుగః ౭ అనుగైః అనుయాయుభిః వందియాగధసవత్సహితః,
సః ౮, హరిః ౯-కృష్ణః, రథరక్షిణా ౧౦ సారథీకమకృతా, అనుజేన ౧౧
సాత్యకివాణిసహ ౧౨ స్వబలాహం ౧౩ స్వబలయోః అత్తబలభద్ర
యోః అహం ఉచితం *తపోజవరసత్వసంభృతం ౧౪ తపోజస్యధమవ్ర-

౧౩౪ సవ్యాఖ్యానైరాఘవపాండవయోజవీయవరితే.

తృత్యవరేణక్లాఘ్నేనసత్వైసయజ్ఞశ్రవ్యేణ సంభృతంసంపూజకం , ప
రం ౧౫ ఉత్పాద్యంతత్ ౧౬ వ్రసిద్ధంధామ ౧౭ ఇన్ద్రప్రస్థం,అపతే
౧౮యయామంబుభాషిణీవృత్తం | ల త్త యం తూక్రంమ్ * ౩౨ *

—అథ రా మేరిరం సయామాతాదాహ్వనైకృతాపరాధాయాశ్వా
పాణఖాయాలత్త జెనవిహవకరణం | అర్హునైజశక్త్యంముఖయతిసతిహీ
ర్యాపుర వాస్తవ్యానామసురాణాంతద్ధవనిశ్రవణాదెవనుభేనినైజసహ
త్వంఇంద్రప్రస్థేహిస్తానజ్ఞయారాజసూయేసహచేవేనభవత్యేష్టాయ
యుధిష్ఠిరప్రతిపాదితామగ్రాజామసహ మాసన్యకౌపాశ్చత కృత్వో
దూవయత శ్చి శుపాలస్యతత్ప్రతానామసురాణాం చ వ ద
నై ఘదీ ఘా ని శ్వానై దుర వక్త్రం చక్లో కా భ్యాం కు
౨ ౪ ౧౧

శక్తేనాహ|| గాంగయతి|| జిహ్విరితి|| * : గాంగయసదుచి|| రతి|| అత్ర || త
౩ ౫ ౬ ౭ ౮ ౧౦ ౧౧ ౧౨ ౧౩
పోభవే|| అఘ్నే|| పాతే|| గుణై|| అథ|| రే|| సహ|| దేవదత్తే|| దృత్యా ||

గాంగయ సదుచిరతే || అత్రపోభవే || ఘ్నేపా
తే || గుణై రథ వరే సహచే వదత్తే || దృత్యాదరే

౧౭ ౧౮ ౧౯ ౨౦ ౨౧ ౨౨ ౨౩ ౨౪ ౨౫ ౨౬ ౨౭ ౨౮ ౨౯ ౩౦ ౩౧ ౩౨ ౩౩ ౩౪ ౩౫ ౩౬ ౩౭ ౩౮ ౩౯ ౪౦
అదరే|| ముఖరితే|| జగతః|| హితాయ|| విశ్వస్థరాయ|| భవే|| అశుభవే|| పభాజే||
౨౪ ౨౬ ౨౮ ౩౦ ౩౨ ౩౪ ౩౬ ౩౮ ౪౦ ౪౨ ౪౪ ౪౬ ౪౮ ౫౦ ౫౨ ౫౪ ౫౬ ౫౮ ౬౦ ౬౨ ౬౪ ౬౬ ౬౮ ౭౦
జిహ్విః|| రామన్య|| భర్తృ|| శమవతి|| హృదయే|| శ్రీతవస్సు|| అన్య|| మన్య || భూ
౩౦ ౩౨ ౩౪ ౩౬ ౩౮ ౪౦ ౪౨ ౪౪ ౪౬ ౪౮ ౫౦ ౫౨ ౫౪ ౫౬ ౫౮ ౬౦ ౬౨ ౬౪ ౬౬ ౬౮ ౭౦ ౭౨ ౭౪ ౭౬ ౭౮ ౮౦

మాం|| ఉద్దామఘామై|| రసం|| అదరయతః|| విభృతః|| అభీమదభృ || బన్ధః ||
౨౯ ౩౫ ౩౬ ౩౭ ౩౮ ౩౯ ౪౦ ౪౧ ౪౨ ౪౩ ౪౪ ౪౫ ౪౬ ౪౭ ౪౮ ౪౯ ౫౦ ౫౧ ౫౨ ౫౩ ౫౪ ౫౫ ౫౬ ౫౭ ౫౮ ౫౯ ౬౦

మన్తః|| బలాత్|| సదుచి|| దిశరగ దే|| యోభతః|| అనాసికాయః|| తత్రాస|| అభా|| ద
౩౯ ౪౫ ౪౬ ౪౭ ౪౮ ౪౯ ౫౦ ౫౧ ౫౨ ౫౩ ౫౪ ౫౫ ౫౬ ౫౭ ౫౮ ౫౯ ౬౦ ౬౧ ౬౨ ౬౩ ౬౪ ౬౫ ౬౬ ౬౭ ౬౮ ౬౯ ౭౦

శాన్త్యన్యను|| అజనితే|| శ్వాసరితిః|| ముఖే|| అలం|| ౪౫|| — , అథంకతిపయ

దివసాన స్తరం గాంగయనద్రుచి ౨ గాంగయవత్ సుంద్రవత్ సతీ ప్రకప్తా
 రుక్ ప్రభాయస్యతస్మిన్ ॥౧॥ కేరు హేమో గాక్షయం గాక్షయోగుహ
 భీష్మయోః తపోభవేతవహః భవేనసేధావిత్సభః * తతతత్తురే, ఆ
 ఘ్నో ౫ అనుకంపూజామహా తీత్యమ్యః పూజ్యః తస్మిన్ వ్యా ॥ ద్వాది
 భ్యాయభితియ ప్రత్యయః గుణైః ౬ గామ్నిర్యాపిభిః * పాత్రే ౭ యోగ్యః
 విశ్వమ్మరాయవిభవే ౮ విశ్వమ్మరాయః భువః ఆయః ఆయతిః విభవః విశ్వ
 ర్భంయస్మిన్ ప్రస్మిన్ ॥౧॥ విశ్వమ్మరాయో మ్యతే క్రేత్రం సి విశ్వమ్మరాయే ॥ ఆ
 యత్యాయాధనా ద్యాపూ విభవో రై మోక్షే శ్వశ్చ * అనుభవే భావే -
 అనుభవేవభః అనునాహరయావకాన్తిః అజమన * యేనతస్మిన్ - ౪౦౪
 పాదవిసుందరభక్త్యభః యద్యానుభవేవభః అజః మదనః యస్తాతస్మిన్ - త
 ద్భూనాస్తస్తభవికారో బాహుతభిభావః * వరేణం నాయకే, ఆత్మగిరీ
 మేవిషయే * ౪౦౫, హితాయగిలాకోపధారాయ, స్వత్యాగిరీ, సహ
 గిముదానమం * దవదత్తై ౧౬ దేవప్రతిపాదితే ॥ ౬ క్తం చ ॥ జానామిధర్మం

ముఖరితే జగతో హితాయ విశ్వమ్మరాయ విభ

వే శుభవే షభావే ॥౧॥ జిష్టో రామన్యభతు శ్చ

నచమే ప్రవృత్తిర్దాహమ్యధమం నచమేవృత్తిః - కేనాపిదేవేన హృదిష్ఠి
 తేన యథానిమిక్రోస్తితథా కరోమితి వచనాదితిభావః ॥౧॥ దేవో మే ఘ
 సురే రాజ్ఞి స్వాన్నప్రంసకమిన్ద్రియే, ఆదరే ౧౭ కొతుకే * ముఖరితే గాముఖ
 ర్యే తేన తే - ఉజ్జ్వంభితే సతీత్యభః ॥౧॥ దుముఖే ముఖరాబద్ధముఖా * భూ
 మాంగధువః మాంసమ్మదం సీతాం * అదరయతః * అదరం అభయం
 కువతః ॥ వ్యా ॥ తత్ - రోతితదాచక్షుభిర్జ్వలాచ్ఛత్రస్త్రీ * శ్రీతవస్సు ౨౧
 శ్రీమత్సునియమేను * ౪౦౬ కాన్తిం రాగం వా, విభృతః ౨౩ అనుభవతః *
 జిష్టో * ౨౪ జయశీలన్యభతుః * ౨౫ నకుః, రామన్య * ౨౬ దాశరథే * శమవతి
 ౨౭ ఉపకాన్తిమతి, హృదయే ౨౮ చిత్రే ॥౧॥ హృదయం మానసే ముక్తిరసౌత్
 వినప్రంసకం, చన్తిః ౨౯ అవరాధా తే సీతావిషయా త్ శూపకాభావ్యతా
 త ఉద్దామఘా ౩౦ ఉద్భుత్తదామః దమనమ్మనీకూషః భక్త్యనాన్తి

శ్లో॥ తస్మిన్ నిదమోదజ్జేతేంద్రియనిగ్రహాః ఘోషోద్వనితైః సునాదస్స
 వీవాభీరవల్లిఖిః కాన్యం చ ఘోషదాచాధఘోషాస్త్రీశతపుష్పకా, అభీమ
 వక్త్రైః ౧ భీమీమభీషజేషుదభిః స్వల్పః భీమదభిః తదన్యః అభీమదభిః త
 స్మిన్ వాగ్ తదన్యస్తదీరుద్ధక్షుదభావఇతి నాథశ్చ త్రైవిధ్యోక్తః । అభీ
 మదభిః అత్యస్తభయజ్జరఇత్యర్థః * మన్యా ౩ లోకేనతినిమిత్తమ్యుక్తా
 భక్తౌ తైస్యే శాకేవశథితపుమాన్ అన్య ౩ రామస్య బన్ధాః ౩౪ అనుజ
 వ్యలత్పతస్యజులత్ ౩౫ సామధ్యాత్ సద్రుచికరసదసి యోధతః ౩౬
 సద్రుచినా ప్రసస్తతా నైనా ఉత్తేజితేనెతియావత్ కరసదాపాశస్థనలసినా
 శ్లోకైవకృతా త్ యోధతః యోధాత్ కతానాత్ - అనాసికాయః ౩ కినాసార
 హితాయాః ఛిన్ననాసికాయా ఇత్యర్థః ॥ ౧ ॥ ॥ బేఘా ౧౦ గర్భవహూ
 ఘోషానాసాచనాసికా * దశాస్యస్వసుః ౩౦ దశాస్యస్య దశవదన్యరావ
 దాస్యస్వసుః భగిన్యాః శూవణఖాయః - తతే ౩ విస్తృతముఖేరంవక్త్రై

మ వ తిహృదయై శ్రీ త వ స్స వ స్య మ న్యా భూ మా
 ముద్దా మ ఘోషై ర స మ ద ర య తో వి భి తో ౭ భి

అభారగోభా * తతానరత్రానంభయం పా ప్రవతీ - ఖడ్గప్రహారా
 క్షృతావగతేతిభావః * అలంకృతభృశం * శాసనరీతిః రరసి శాసనవరమ్పరా
 అభారగోభవత్ - అన్యత్ర - * ప * ౭ ॥ రథవరే ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥
 దరే ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ ౨౧ ॥ అవతిహృత్ అయే
 శ్రీతప్తస్సవస్య ౨౬ ॥ భూమాముద్దామః ఘోషై ౨౯ ॥ ౩౦ ॥ ౩౧ ॥ అభీమత్
 అభి ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ సద్రుచికరసదసి యోధతః ౩౯ ॥ తత్ర అస అభాః ॥ ద
 శా అన్యస్వసురజనిత తే ॥ ౪౬ ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ - గాక్షయసద్రుచిగ గాక్ష
 యైః స్వజైః సద్రుచి అభ్యహితకోభే - రథవరే అన్యద్దా త్ర మై రతే ౩ అభి
 రతే విలసతీత్యర్థః - తపాభవే రతవసాభవేరుదై - అఘ్నో గాక్షా జ్యై - గు
 తైః ౬ - సహా - భృత్యాః ౨ దైర్యస్య - పాత్రై - అహే - విశ్వంభరాయవి
 భవే ౧ విశ్వంభరాయః భూమిః ఆయేధనాద్యాప్రావిభవో యస్య తస్మిన్

శుభవేషభాషెగి శుభవేషభః అజః పరమేశ్వరః యస్తైతస్త్రీ - పృనన్నశివ
 ఇత్యర్థః - అత్ర ౧ - అర్జున ఆధికరణే - దేశదత్త - ౧౩ తదాభ్యుదయే రెగిరశ్శక్తి -
 జగతః ౧౫ భువనస్య హితాయ ౧౬ త్రేమాయ - ముఖరితే - ౧౭ ధౌత్యేనతి - అవ
 తిగిరశ్శక్తి - అయోగి శుభావహవిధా - రామస్య అంరమ్యస్య ముద్వాదం - అ
 శంసాం అతిగచ్ఛతీతి రామః తస్య - అతో నువనగోకః - యద్వా - రా - అశంసా
 మానమృతయస్య తస్య తథోక్తస్య || ౧ || రాష్ట్రీయాం హేమ్ని కాలాయామాంసా
 యాంగతావపి, జిహ్వాః ౨౦ ఇన్ద్రస్య, శం ౨౨ సుఖస్య, భువః ౨౩ పోష్టః సుఖ
 పోషకస్య త్యర్థః - భూమా ముద్దామ ౨౪ భూమా వృభావేన అముద్దామ
 అనమస్తాత్ ముదాంసన్తోమాణాం దామపరమ్పరాయశ్శతధోక్తం - యద్ధా
 జ్ఞోదీత్యర్థః - దామమాలాసమూహయోః - అభీమత్ ౨౫ అవిద్యమాన
 భయం అభీతమిత్యర్థః - ఉహృత్ ౨౬ హృదయం, విభృతః ౨౭ నదుః చిరస
 జనీ ౨౮ ప్రళయశోభాక రాష్ట్రానై, కత్త్రోహిరణ్యపురే ఆధికరణే విషయేవా

మదభై | బంధోమకన్తా బలాత్సదుఃచికనదసి

శుభస్యా ౩౦ కొపే - శత్రువిషయే - సతి, అభి ౩౧ ఆకాశే || ౧ || అభిం మేఘ
 జగగనధాతుభేదేద కాచ్ఛినై, ఘోషే ౩౨ శబ్దే, గనం ౩౩ వీర్యం, అదరయ
 తః ౩౪ అనల్పయతః సింహాదపరస్యేత్యర్థః, శ్రీతవస్సవస్య ౩౫ శ్రీమ
 తః తవసః యమధమః స్వస్వస్య అత్తనిః ధమః శ్రుతేస్య, బన్ధోః ౩౬ సహజ
 స్వల్పర్జునస్య, మన్తైః ౩౭, బలాత్ ౩౮ నగరనిరధనావరాధజరాక్రమాది
 త్యర్థః, ఘోభతః ౩౯ ఉపద్రవేణ, అనాసికాయాః ౪౦ నవిద్యతే అసికా
 అవస్థానం యస్యాస్త్రస్యాః సేదసస్సకాశాదుత్థితాయా ఇత్యర్థః || ౧ || ఆసికః
 పుంసిఖడ్గీస్యాదాసికావస్తీతౌష్ట్రీయాం, సస్సురజనితతః ౪౧ అసుర
 భ్యోజనిత్యేషాం తే అసురజనయః - బహుక్రీవశానస్తమీజన్తాద్యై తరవదభి
 వాచనః - శోభనానాం అసురజనీనాం అసురమూరాణాంతతః పరమ్పరా
 యాః, ముఖైర ౪౨ అననై ఆభాః, ౪౩ శోభాః, అస్య రశ్మిరస్య || వ్యా || ఆజ్ఞా

౧౩౮   సవ్యాఖ్యానే రాఘవ పాణ్డవయాదవీయచరితే.

త్వాదన్యతెల్వకావ్ అలంకృతాధికం, శ్వాసరీతిఃర ఓశ్వాసానాంసాసామా
 రుతానాంరీతిఃప్రచారోయస్యాస్సానిప్రచారస్యస్థయోరీతిః, దశాశ్చరీతి
 వస్థానిప్రదికాయామవస్థాయాందశాపక్షేదశస్త్వస్థితః, అనకృతాఘాత్
 అసేతితిజన్తకప్రతిరూపమవ్యయమ్ — అవరతః — వగ్గాక్షే
 యసదుదీరతే ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ అథవరేసహదేవదత్తే ౧౦ ॥ అదరే ౧౧ ॥
 ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ విశ్వమృతాయావిభవే ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ శమవతి ౨౧ ॥ ౨౨ ॥
 ౨౪ ॥ ౨౫ ॥ భూమాముత్ దామఘామే ౨౮ ॥ ౨౯ ॥ ౩౦ ॥ అభీమదభై ౩౧ ॥
 ౩౩ ॥ ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥ అథాదశాఅస్య ౪౩ ॥ ౪౪ ॥ ౪౫ ॥ ౪౬ ॥, అ
 థగరాజసూయసమాప్త్యనస్తరం, అత్రాభిప్రాయస్థితే, తపోధవే ౩ధమకా
 పుత్రే గాక్షేయసదుచితేరగాక్షేయగజ్జాపుత్రే సేవతిష్ఠతీతి గాక్షేయ
 సత్వ్యాసత్పుద్గిష్టే త్యాదినాప్సే సాచాసారుచిత్యాసక్తిశ్చతస్యాం

తా థ తా ౭ నా సి కా యా స్త తా సా భా ద శా స్య

తతనిరతెసతిభీష్టవచనానుసారిణిసతీత్యథః ॥ ని ॥ రుద్రస్త్రీదీప్తాశాభా
 యామభివ్యజ్జాభిలాషయోః, వరేక్షాఘ్నై, అఘ్నై-౬-అగ్రాఘాన
 జగతఃజిజగత్యాః, పాత్రేరక్షకాయ - గురైఃక్షమాదీభిః, హితాయా
 గంఅనుకూలాయ, శుభవేషభాజెగంభనాలజాగ్రజుషే, విభవేగప్ర
 భవే, విశ్వంభరాయ ౩హరయే, భృత్యాగిరముదాసహదేవదత్తే ౧౫
 హదేవేనమాదీసుతనదత్తేప్రతిపాదితసతి-అదరేగ౬కాతుకే, ముఖరితే
 ౧౭ప్రకటితేచసతి, తత్రగయజ్ఞశాలాయాం, అభీమదభై ౧౯భీమదభ్రా
 దశ్చస్త్రీభీమసేనాధికభిత్త్యథః సదుచితైరసదస్సంసతాంసాధూనాం
 రుద్రకరఃప్రీతికృత్ సదః అస్థానంయస్మిన్ సస్త్రికా, శ్రీతవస్సస్వస్యగిశీమతః
 తవనః యమధర్మస్యస్వస్యఅత్తియస్యధర్మకపుత్రస్య, మన్యామయజ్ఞేదా

జనూమే, అయో ౨౩ శుభావహదైవే, శమనతి ౨౪ ఉపరమవతినతియై వజ్రైః
 రీత్యైః సత్యైః, భూమామౌత్ ౨౫ భూమ్నా కృష్ణప్రభావేన అమౌత్ అనంతా
 వంశహృత్ ౨౬ మనః విభ్రతః ౨౭ వహతః ౨౮ రసం ౨౯ ధ్వనిం ౩౦ అదర
 యతః ౩౧ ఆస్తోకయతః కృష్ణాగ్రార్హణానహనతయా ఉష్ణుష్కతఇత్యర్థః
 బలాత్ ౩౨ గర్వవేగాత్ ౩౩ జిహ్వాః ౩౪ జయశీలస్య రామస్య ౩౫ బలభద్రస్య
 బద్ధాః ౩౬ అనుజస్య కృష్ణస్య ౩౭ మన్తాః ౩౮ అపరాధస్య భతుః ౩౯ పోష్టుః ౪౦
 జాతావేకవచనం. అపరాధశతంకుర్వత ఇత్యర్థః, దామఘోషే ౪౧ దమ
 భూషావత్యస్య శిశుపాలస్య యోభతః ౪౨ మనస్తాపాత్ అనాసీకాయాః
 శౌర్యవిద్యమానస్థిత్యాః, స్వసురజనితతేః ౪౩ శౌభనానురకుమారవరంప

స్వసురజనితతేక్వాన్వనరీతిముఖే ౨౭ లమ్ ౪౪

యత్నై నేరితకృష్ణచమ్ముభజితిర్వః కావ్యర

త్నైకృతౌధార్యైతస్యచిదమ్మరస్యసుమతేసున

ర్యైరపామౌభరుహం | ఆద్యస్వాన్వద్యరసా ౨౭ గమ

రాయాః ౪౫ అస్యరంశిశుపాలస్యచమ్ముఖైరగ ౪౬ అలంకర ౪౭ భవం ౪౮ క్వాన్వనరీతిః
 ౪౯, అభారరనిష్ప్రభా ౫౦ దకార ౫౧ అనర ౫౨ బహువ-భగవదగ్రపూజాం
 శిశుపాలస్తప్తక్షా అనురాళ్ళనసేహిరఇతిభావః || శ్రీమద్విమలమానవ్య
 పాణిన్యాదీమునీ గురూనిత్యాదావివాత్ప్రచకారో ౨ ను సం ధేయః
 వసంతతిలకానృగైర్వృత్తైః || లక్షణేహుక్తైః || ————— ౫౩ ||
 సర్గనమాప్తిముపపాదయతి | యత్నై నేరి | —యః ౪౬ విః, యత్నై నయతనై-
 త్సరితకృష్ణచమ్ముభజితిః కృతభాగవతిచమ్ముప్రబద్ధః ౪౭ తస్య ౪౮ చిదమ్మరస్య ౪౯
 గుమతేః చిదమ్మరకవేః ౫౦ కృతౌప్రబద్ధైః ౫౧ రపామౌభరుహం ౫౨ రసాః కృంగారా
 దయవలమౌభరుహం అమౌభరుహణివద్వానితేహం, సూర్యైభావైః ౫౩

ధాత్యేహ్యదిధర్తుంయోగ్యం ఉద్దామరామాయణ శ్రీమద్భారతసారకృ
ష్ణచరితేఉద్దామానిమనోజ్ఞానిరామాయణంబశ్రీమద్భారతంచసారకృష్ణచ
చరితంభాగవతంచతానియస్తింస్తస్త్వే*నిసర్గోజ్జ్వలెనిసర్గేణ
స్వభావేనఉజ్జ్వలెతోభమా,నె.*కావ్యరత్నేకావ్యశ్రేష్ఠే
రాఘవపాండవయాదవీయచరితే ఉ స్యాద్యురసః ఆస్వాదనీయమాఘ

త్సకలతాముద్దామరామాయణశ్రీమద్భారత
సారకృష్ణచరితేసర్గోనిసర్గోజ్జ్వలె ॥ ౭౫ ॥

ర్యగుణః * ఆద్యఃప్రథమః * సర్గః*అధ్యాయః * సకలతాంసంపూర్ణా
తాం*అగమత్ అభవత్*౭౫॥... ..

ఇతిశ్రీపదవాక్యప్రమాణపారావారపారీణ

ధురీణ కాళిగోత్ర విశేషక శ్రీమద

సంతనారాయణసుమతికృతాయాం

రామాయణభారతభాగవత

సారస్యకావ్యరత్నస్య

వ్యాఖ్యానాయాం

అథప్రదీపికాఖ్యానాయాం ప్రథమస్సర్గః :-

